

NEW

ტანსტების და
ნოსტანსტების
გაზეთი

№ 3 (11)

13
აიისი, 2014 წელი
ფანი 2 წაი

1970

2014

საქართველო

საქართველო

გომრის ავტორები
პაატა შამუგია & ამინ არ-რეიხანი

კოეფი

თეიმო ჯაფარი
გიორგი გაგოშვი
მისილ დანიშნული

პროფ

შორენა ლეგენია
გასო სოლომანაშვილი

أمين الريحاني

კრიტიკა & ესეისტიკა

ფურაბ კიქნაძე
ლევან ბრეგვაძე
ბიან ეპიგრაფიკა

ახალი თარგმანები

ანდრა გორუა
ფილიპ დიკი
ლიტველი კოეფი

ჟურნალი „ახალი საუწყე“, 2014 წლის მარტიდან
შეგიძლიათ გამოიწეროთ ელვა.GE-ზე

3 თვე – 5.50 ლარი

6 თვე – 11 ლარი

9 თვე – 16.50 ლარი

წელიწადი (12 თვე) – 18 ლარი

მის.: ქ.თბილისი, იოსებშიძის ქ.49

elva@elva.ge

ტელ.: (+995 55 32) 2-38-26-74; 2-38-26-73;

2-38-26-76; (+995 55 32) 38-08-774

საქართველოს კულტურისა
და ძეგლთა დაცვის
სამინისტრო

ჟურნალი გამოდის საქართველოს
კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს
გზარდაჭერით

ნომრის ავტორები

პაატა შამუგია

ეკა ქვენიშვილი – პაატა შამუგია – სიკვდილის წინააღმდეგი 5
პაატა შამუგია – ლექსები 4, 11, 12, 15, 17
ზაზა კოშკაძე – პოეტი დიდი ასოთი 13
დიანა ანფიმიადი – უფრო მეტი, ვიდრე მეტაღეჭი 14
გიორგი ხასაია – თეზისები პაატა შამუგიას პოეზიაზე 16
ლექსო დორეული – დაჯექი, მკითხველო! 18

ამინ არ-რეიჰანი

დარეჯან გარდავაძე – ამინ არ-რეიჰანი 25
ამინ არ-რეიჰანი – ბრუკლინის ხიდიდან (არაბულიდან თარგმნა ნინო სურმაევამ) 26
ამინ არ-რეიჰანი – ლექსები (არაბულიდან თარგმნა გიორგი ლობჯანიძემ) 28, 29, 34-36
ამინ არ-რეიჰანი – ბეირუთის აღწერა
(არაბულიდან თარგმნა დარეჯან გარდავაძემ) 30
ამინ არ-რეიჰანი – მეტყველი ხეები (არაბულიდან თარგმნა იზოლდა გრძელიძემ) 33
ამინ არ-რეიჰანი – ვინ მინდა ვიყო? (არაბულიდან თარგმნა ინგა ზურაბიშვილმა) 33
ამინ არ-რეიჰანი – შესავალი წიგნისთვის „არაბი მონარქები“
(არაბულიდან თარგმნა ნინო დოლიძემ) 37

კოეზია

თემო ჯავახიშვილი 44
გიორგი გაგოშიძე 47
მიხეილ ლანიშაშვილი 49

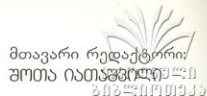
პროზა

შორენა ლებანიძე – უკანასკნელი თავშესაფარი
(ფრაგმენტი დოკუმენტური რომანიდან) 53
ბესო სოლომონაშვილი – ცერი (მოთხრობა) 58

IV

პრიტიკა

ზურაბ კიკნაძე – წიგნი, როგორც წიგნი... 67
 ლევან ბრეგაძე – ინტონაციების პოემა 69
 გაია ეძგვერაძე – ეროტიკული,
 როგორც პერვერსია და პორნოგრაფია 73

პროექტის ავტორი:
 ვაჟა წონაშელაშვილი

რედაქტორი-სტილისტი
 მარიამ ნიკოლაშვილი

დიზაინი:
 თეა აკოპია

დაკაბადონება:
 ნიკა ხაველიაძე

სარედაქციო კოლეგია:
 დავით ანდრიაძე
 გიგა ემხვერაძე
 დავით ტურაშვილი
 ეკა ძაგანიშვილი
 ზაზა შათირიშვილი
 დავით ჩიხლაძე
 გიგა ხაღური

ნომერზე მუშაობდნენ:
 პაატა შაშუმია
 ეკა ძაგანიშვილი
 ზაზა კოშკაძე
 დინა ანფიმიადი
 გიორგი ხასაია
 ლექსო დორეული
 დარეჯან ბარბაქაძე
 ნინო სურგავა
 გიორგი ლოგაშვილი
 ივოლა ბრძოლიძე
 ინგა ჯურავიშვილი
 ნინო დოლიძე
 თემო ჯავახიშვილი
 გიორგი ბაგოშვილი
 მიხეილ ლანდუშვილი
 შორონა ლეონიძე
 ჯასონ სოლომანაშვილი
 ზურაბ კიკნაძე
 ლევან ბრეგაძე
 გიგა ემხვერაძე
 მირანა ფიფია
 ნანა ლევიძე
 ვასილ გულუშვილი
 გაბა ნახუტჩიშვილი
 დავით რუგაძე

V

ახალი თარგმანები

ანდრე მორუა – THANATOS PALACE HOTEL
 (ფრანგულიდან თარგმნა მერაბ ფიფია) 85
 ფილიპ დიკი – როგორ შევექმნათ სამყარო,
 რომელიც ორ დღეში არ განადგურდება
 (ინგლისურიდან თარგმნა ზაზა კოშკაძე) 93
 ლიტვური პოეზიის პირველი ფესტივალი საქართველოში
 ინტერვიუ მთარგმნელ ნანა დევიძესთან 103
 ლიუტაურას დეგესისი 106
 მარიუს ბუროკასი 106
 ვლადას ბრაზონასი 107
 დონატას პეტროშიუსი 108
 (თარგმნეს ვასილ გულუშვილმა, გაგა ნახუტჩიშვილმა,
 მარიამ ნიკოლაშვილმა და დავით რობაქიძემ)

გამომცემლობა – „საუნჯე“

მის.: ალ. ყაზბეგის 32/34

ტელ.: 2141214, 2395587, 2397188

Skype: saunje-saunje

ელ-ფოსტა: saungeo@gmail.com

Facebook: გამომცემლობა საუნჯე/Saunje publishing <http://www.facebook.com/saunje>

www.saungeo.ge

ნომრის ავტორები

მიმოვდივარ ენაში (უვიზოდ),
ვდებ საქმიან კონტრაქტს ზმნებთან და არსებით სახელებთან,
შორისდებულებს შორის ვდებ ზავს.
მე საქმიანი პოეტი ვარ.

ვანარმოებ დიპლომატიურ მოლაპარაკებებს ბინარულ ოპოზიციებთან,
ზმნისნიის უკან ვდგები - თავაზიანი ვარ,
მაგრამ წარსულ დროს ზურგს ვაქცევ - თავზედი!
ფუძეს ვუსინჯავ საკუთარ თავს - მყარად უნდა ვიდგე.
მე საქმიანი პოეტი ვარ.

ვცდილობ აღმოვფხვრა სეპარატიზმი -
გაუცხოება ენას (ანუ სახელმწიფოს)
და ადამიანს (ანუ ადამიანს) შორის.
ის, ვინც ლაპარაკობს, ყოველთვის ტყუილს.
ის, ვინც წერს, ყოველთვის ლაპარაკობს
იმას, რასაც ტყუილს.
ჩემი ტყუილი საშუალოა,
ჩემი ლექსები - უშუალო.

მე საქმიანი პოეტი ვარ.

რატომ ვწერ?

ხშირად ვსვამ ამ კითხვას,
მაგრამ პასუხი არასოდეს მაქვს.
და ყოველთვის, როცა პასუხი არ მაქვს,
ვწერ.

ესე იგი: წერ, რადგან პასუხი არ მაქვს -
ეს შეიძლება ყოფილიყო პასუხი ამ კითხვაზე,
დახვეწილი პედონისტიკის ირიბი ქვა
ნასროლი, ერთდროულად, მკითხველის და კითხულის ეზოში...

მივდივარ ქარში (როგორც მოცარტი)
და ვფიქრობ, რომ მომდევნო ლექსს,
რომელსაც ალბათ რამდენიმე თვეში დავწერ,
დავიწყებ ბუნების აღწერით,
მწვანე ხეივანში ჩვილის ბაჯბაჯის,
კენჭების წკაპუნის გამოხატვით,
მეტი ფეფეტურობისთვის, ძალსაც შემოვიყვან რომელიმე ტაეპში
(ერთგულების სიმბოლოა და ზოგადად, დადებით ემოციებს ინვეს)

ეს ლექსი კი იქნება პასუხისთვის განწირული,
პასუხად განზრახული,
ისევე, როგორც ყველა ლექსი,
რომელიც სანდოა, როგორც ნაფიცი მოწმე:

ვფიცავ, რომ ვიტყვი პოეზიას,
მხოლოდ პოეზიას და არაფერს პოეზიის გარდა.

მეკითხებიან: რატომ წერ?
და ამ კითხვასა და ჩემს სხეულს შორის აღმართულ
პუნქტუაციის კუზიან უფსკრულს
შიშით ჩავყურებ.

პაატა შამუგია

სიკვდილის წინააღმდეგი

ეკა ქევანიშვილი

„უნდა გვესმოდეს, რომ პოეზია საგნებისთვის ადგილის შეცვლა და მეტი არაფერი მოეთხოვება. და როცა მეტს ვთხოვთ, ხდება კიდევ უფრო მეტი, მაგრამ – უფრო ნაკლები, ვიდრე პოეზია“, – ხშირად ვფიქრობ პაატა შამუგიას ამ სიტყვებზე მისი პოემიდან „უპირატესობა“. უფრო სწორად, ყოველთვის ვფიქრობ მაშინ, როცა პაატას ლექსებს ვკითხულობ. ეს კი ხშირად ხდება, ზუსტად იმიტომ, რომ დავაკვირდე, რომელ საგნებს შეუცვალა ადგილი. და კიდევ იმიტომ, რომ პაატა დღევანდელ ამბებს მიყვება. მე კი მიყვარს და მაინტერესებს ის, რაც დღეს, ახლა ხდება. სხვანაირად რომ ვთქვა, პაატა შამუგია თანამედროვე პოეტია. ეს სიტყვა – თანამედროვე, ჩემი აზრით, მისი პოეზიისათვის ყველაზე კარგი კომპლიმენტია.

ამ ინტერვიუს, რომელიც რამდენიმე დღის განმავლობაში ინერგებოდა, საქართველოდან რამდენიმე ათასი კილომეტრით

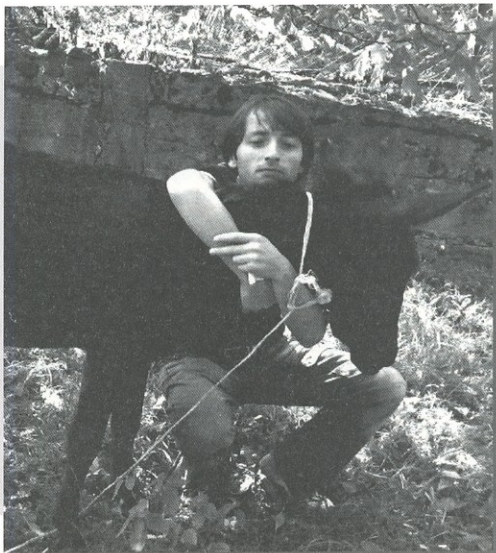
შორს, პრალაში ვამზადებ, სადაც კონკრეტული ლიტერატურული მისიით მოვხვდი და მთელი თვე გავატარე. პრალა იმითაც ვახსენე, რომ აქ რამდენიმე პოეტი და მწერალიც გავიცანი და როცა ისინი მეკითხებოდნენ, რაზე წერენ საქართველოში თანამედროვე პოეტები, ერთ-ერთი, ვინც პირველი გამახსენდა და მომინდა მისთვის მოესმინათ, პაატაც იყო. სწორედ იმიტომ, რომ გამეცა პასუხი კითხვაზე – რაზე წერენ დღეს პოეტები საქართველოში, არც დიალოგის ფორმას ვცვლი – ვფიქრობ, პერიფრაზების გარეშე უფრო საინტერესოა.

...
სადაც ყველაფერი დაიწყო, იქიდან მინდა თხრობა დაიწყო. სადაც დაიბადე, იზრდებოდი და სადაც დიდი ხანია აღარ ყოფილხარ. სად, ვის ოჯახში, რომელ ბაღში დადიოდი ან რომელ სკოლაში სწავლობდი, როგორი სახლი გქონდათ, როგორი ხედი, როგორი მეზობლები გყავდა და როგორი მეგობრები?

აფხაზეთში დავიბადე, გალის რაიონში. მეოთხე კლასამდე იქვე ვსწავლობდი, ამის მერე უკვე დევნილის სტატუსით „ესარგებლობ“. მაშაქში როსტომ შამუგია, სპეციალობით იურისტი, მონოდებით – ჰუმანისტი. დედაჩემი დალი ბენია – სპეციალობითაც და მონოდებითაც ჰუმანისტი. ფილოლოგია. აფხაზეთში დიდი ეზო გვქონდა და ორსართულიანი სახლი, იქვე გვერდით ე.წ. ბელეტაჟიც გვედგა. არ ვიცი, ეს ორი სახლი ერთ ეზოში რაში სჭირდებოდათ. მე მგონი, გული უგრძნობდათ, რომ მაღე უსახლოდ მოუწევდათ ყოფნა და ამიტომ ორი სახლი ააშენეს, მომავალი ნაკლის წინმსწრები კომპენსაციის სახით.

რამდენი წლის იყავი მაშინ, როცა გამოიქვეყნა მასხოვს, წერდი, რომ ერთი ტრაქტორის მისამხელზე დაეტყით მთელი უზანი. ყველაზე მეტად რა ჩაგჩნა მაგ გზიდან?

9 წლის ვიყავი, როცა აფხაზეთიდან გამოვედი. მოუმაბდელები ვიყავით, არავინ ელოდა, რომ საბოლოოდ აყრა მოგვინებდა. სახელდახელოდ, თითო ოჯახი – თითო ტომ-

300/6

პაუზის მერე, დევნილობიდან რამდენი წელიწადში გაქცეულია დროშზე ჯირითი, მაგრამ ჩამომავალი ცხენმა და მათრია.

სხვა ბავშვებს რით ჰგავდი და რით არა? ეს შეგარძნება – განსხვავებულობის, თუ გქონია ოდესმე ან გაქვს? და თუ კი, რაში სხვაობაზეა? თუნდაც გარგნულად, თუ ცდილობდი რაღაც შენი გამორჩეული სტილი გქონოდა?

ერთი საინტერესო მომენტი. მაქვს ისეთი (თუ თამამი არ იქნება ეს სიტყვა) ვარცხნილობა, რომლის მსგავსს, ალბათ, იშვიათად ნააწყდებით. მიზეზი ჩემი ორიგინალობა არაა. ცხოვრებაში არ მივსულვარ სალონში, ბავშვობაში დედაჩემი მაჭირდა თმას, ახლა ჩემი ძალიან კარგი მეგობარი და მეზობელი, თამუნა ირჯება. ორივემ ჩემს თავზე ისწავლა სტილის-ტობა, სტილიც თავად შეარჩიეს, უფრო სწორად, ის გააკეთეს, რაც შეეძლო და საბოლოოდ, ეს გამოვიდა. სხვათა შორის, მე ვიცნობ რამდენიმე ადამიანს, რომელთაც მოსწონთ კიდევ ჩემი ვარცხნილობა.

აფხაზეთის მერე მაშინვე ვაკის სტუდენტის საერთო საცხოვრებელი არ გამხდარა შენი სახლი. კახეთში წახვედით – იქაურ ყოფაზე, იქაურ პაატაზეც მოყვები.

კაი ხნის წანწალის მერე კახეთში დავეცით კარავი. ვეჯინ-ში. ყოველთვის ვყვები ამ ისტორიას: პირველი დღეა კახეთში, გამოვდევარ ვეჯინის ბირჟაზე, ვზვერავ კახეთს. ამ დროს ბირჟაზე მდგომი კახელი მოხუცი (შემდგომში ოთარა პაპა) მოიხს, თავზე ხელს მისვამს და მეუბნება: „იი, რა შორიდან გვიყურებ, მოდი აქა, ძღრენო მამაძაღლო!“ ბევრი ვიტყვი, 9 ხნის ბავშვმა ახმელა მეურაცხყოფა რით დავიმსახურე-მეთქი. მერე ამისხსენს, რომ ეს კახური მოფერება იყო. იმის მერე მე და ოთარა პაპა ძალიანაც დავემგობრდით და ვინმე მოხუცი კაცი თუ იტყოდა, „ძღრენო მამაძაღლო“, ვიცოდით, რომ ქათინაური იყო და აბა, ქათინაურზე ხომ არ გავბრაზდებოდით!

ბავშვობა როგორი იყო? რას აკეთებდი და რას აფუჭებდი. ყველაზე მწარედ რა გახსოვს და ყველაზე ტკბილადაც.

ყველაზე მწარედ ასთმა მახსოვს. ბრონქიალური ასთმა მქონდა და ვიკვდებოდი, პაერი არ მყოფინდა. ჩემები შეგუებულიყვნენ იცვნენ, რომ არ განვიკურნებოდით. რაც დევნილი ვყავდი, იმის მერე კაჟივით ვარ, არანაირი ასთმა. მაღლობა ვარძინბას და ე. შვევარდნაძეს.

ყველაზე მწარედ... არ ვიცი, არ მახსენდება. საერთოდ, მე მგონი, თავდაცვის ძლიერი მექანიზმი აქვს ჩემს ტვინს – იგი-ნეებს ყველაფერს, რაც ტრავმულია. თუმცა, ცხადია, ქვეცნობიერში ეს ტრავმები აგრძელებს ცხოვრებას და წერაშიც ვმეხმარება.

და მერე იყო სტუდენტობა. რა არის ეს ადგილი დღეს შენთვის? იქცა სახლად თუ ვერ? რა გამოარჩევს, რა გჟულს და რა გიყვარს მაგ დასახლებაში? ბევრი რამე ახსოვს შენს ოთახს?

სტუდენტობა არის ჩემი ერთადერთი ნივთიერი სიმდიდრე. მთელი ერთი ოთახი მაქვს, 20მ² „სასახლე“. ადრე აქ ძირითადად სტუდენტები იყვნენ, იყო ხმაური, სმა, ჩხუბები, მთელი ღამე სიმღერები... ახლა მშვიდი და მოსაწყენი გახდა. მატრ დევნილი ოჯახები ცხოვრობენ და სტუდენტები ოჯახურია.

აქამდე რომ შერიჩი მინდ, პოეტების უფულობის პრალა თუ უკვე მიჩვიე?

რით, დავყარეთ ტრაქტორის მისაბმელზე და წამოვედით ენგურს გამოღმა. ეს ყველაფერი ძალიან ჰგავდა წიგნებში ნაკითხულ თავგადასავალს, და რაბან ვიცოდი, რომ ყველა თავგადასავალი ჰქვია ენდით დასრულებოდა, არც მინერვიულია, არც შემშინებია. ჟანრის კანონის მჯეროდა. მაგრამ არ გამართლა საბოლოოდ, ამ საომარი თავგადასავლის ავტორი შტერი ვინმე გამოდგა, ჟანრები საერთოდ არ სცოდნია – თავგადასავალი ტრავმადიაში გადაზარდა.

მას მერე კიდევ სადმე გაქცეულხარ? რისი შიში დაგიტოვა იმ დღეებმა?

რა ვიცი, სულ გავრბივარ. მეგობრები 15 წუთიანს მეძახიან. არ არსებობს ადგილი, სადაც 15 წუთზე მეტ ხანს დარჩე, ვერ ვძლებ. შიშების მეტი რა არი, სულ მოშებით და შიშების მეშვეობით ვწერ. ძალიან განებივრებული ვარ ამ მხრივ. არის ასეთი შიში – ფობოფობია – რაც ნიშნავს შიშის შიშს, ანუ გეშინოდეს იმის, რომ შეგეშინდება. მე მგონი, ეს ფობიაც მაქვს.

პირველივე ასოციატია რა არის, რაც აფხაზეთზე გახსენდება? არ ვიცი, ყველაფერი, ფერები, სუნები, შეგრძნებები, შიშები, ემოციები, რაც იქ დარჩა, მაგრამ რაც სულ გახსოვს?

ცხენი. პირველი კლასიდან დავაჩენებდი ცხენს, ბაბუამ მასწავლა ჯირითი. კაი ხნის

ერთიც და მეორეც. მივეჩვიე, მაგრამ უფრო ადამიანურ პირობებზე უარს ნამდვილად არ ვიტყვოდი. მაგრამ ჯერჯერობით საიმედოდ არაფერი ჩანს.

შენი წინააღმდეგობრივი დამოკიდებულების შესახებ ლიტერატურისადმი, სხვა ინტერვიუში წავიკითხე, ცოტა სხვანაირად, მაგრამ მაინც უნდა კითხო ისე – რა განაპირობებს შენთვის ავტორების შეყვარებას და გადაცივარებას, ზოგადად ემოციებს ამა თუ იმ ნაწარმოების მიმართ?

ლიტერატურა გართობის ფორმაა, ინტელექტუალური გართობის, მაგრამ მაინც გართობის. ამიტომ პირველ რიგში, ავტორმა უნდა გამართოს, უნდა მაგრძნობინოს, რომ ცოცხალი ვარ. ეს არ შეუძლია ავტორს, რომელიც კლიშეებით „ამარაგებს“ მკითხველს, რომელიც მკვდარი ენობრივი სხეულებით ავსებს ტექსტის სტრუქტურას.

„მკვდარი ენობრივი სხეულის“ ერთი რამე მაგალითი მომაშეველ. ეს ისე, უბრალოდ. თვალსაჩინოებისათვის.

„ბედნიერებამ მიიხბა – ნუ მეძებ, შენი შვილების თვალებში მნახე... ნახი სამშობლოს უხლებ ველებზე

ნანვიმარ სიოდ გამომიძახე.“ – ეს არის ერთადერთი ქართველი მღიღინი პოეტის, რაინდისა და ნახევრად წმინდან კაცის ლექსი, რომელიც სამაგალითოა ბევრი მხრივ. თუნდაც, იმით, რომ აქ კლიშეებს ზედგარა რეკორდულ ნიშნულს აღწევს.

ხშირად გეცვლება გემოვნება და დამოკიდებულება? აი, მაგალითად, აღარ მოგწონს ათი წლის წინ წაკითხული ავტორი. თუ უბრალოდ მათ თავ-თავის თარიღზე ალაგებ ფაილებივით და გაყვს და გაყავს?

არიან ავტორები, რომლებიც მუდმივად გიყვარს. გადის დრო, იცვლება, მეგობრებსაც იცვლი, შეყვარებულებსაც, სახლსაც, მაგრამ კონკრეტული ავტორების ერთგული რჩები. დროდადრო ახალი ავტორებიც შემოდიან, ძლიერები, მოულოდნელები. მანი სულ მომწონდა, რაბლეც, ტოლსტოი არასდროს, ეტგარ კერტი თავიდან ისე მომეწონა, ლამის ფავორიტ ავტორებში შევიყვანე, მეორე წაკითხვის შემდეგ საშუალო ავტორებამდე ჩამოვალაბორანტი.

წიგნების და ავტორების გადაშორება თუ იცი და რომლების? თითქმის ყველა წიგნი, სულ მცირე, ორჯერ მაქვს წაკითხული. თუ მხოლოდ ერთხელ წავიკითხე, ესე იგი, არ მომეწონა. პრეტენზიული მკითხველი ვარ, საერთოდ პრეტენზიული ადამიანი ვარ.

შენი პრეტენზიულობა წიგნების გარდა კიდევ რაში გამოიხატება? მაგალითად, ადამიანების შერჩევაში თუ რაში?

როგორც წესი, სპონტანურად ვუახლოვდები, ან ვშორდები ადამიანებს. უამრავი მეგობარი დევარგე, ცოტაც შევიძინე. მაინც (დამაინც კომუნიკაბელური ვერ ვარ, ერთადერთი, სადაც ფრთებს ვშლი, ინტერნეტია: ვპოსტავ და ვპოსტავ, სმარტებს და გულებს ვწერ აურაცხელს და მყავს ბევრი ვირტუალური „მეგობარი“. იმდენად კარგად ვარ ვირტუალურ სივრცეში, რომ ზოგჯერ თავი ხელოვნური ინტელექტი მგონია. რეალურ ცხოვრებაში ვერიდები ხშირ ურთიერთობებს, დამლულია. მყავს რამდენიმე მეგობარი, რომელთაც თვეში ორჯერ ან სამჯერ ვხვდები, ვსვამ, ვსაუბრობ...

ერთგან რომ ამბობ, გინსბერგის ყველაზე თავხედური კრებული მირჩევნია. დამაყვარებელი აკადემიურ ანთოლოგიებსო – ვგენი რომლებია?

მთელი საბჭოთა დროის ლიტერატურა, რამდენიმე გამონაკლისის გარდა, ზუსტად ამ ანთოლოგიების წარმოებით იყო დაკავებული. თუმცა, მხოლოდ საბჭოთა კი არა, მსოფლიო მასშტაბითაც არაერთი მწერალია, რომელიც ამ სიაში მოხვდებოდა: შოლოხოვი, სოლჟენიცინი...

საერთოდ რა არის, რის გამოც მოგწონს ან არ წიგნი? დაგირჩევეია სახელი?

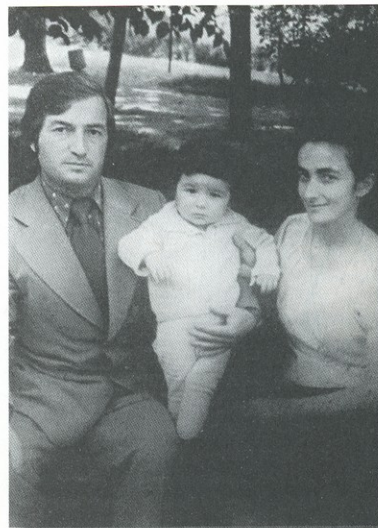
ენა, კონცეფცია, ენა.

კითხვისას არჩევ წიგნებს? და თუ არ მოგეწონა სიტყვაზე, რომელიმე ძალიან ცნობილი წიგნი ან ავტორი, ბოლომდე კითხულობ თუ მიატოვებ ხოლმე?

მე ისეთი პროფესია მაქვს, რომ ძირითადად ბოლომდე მინევს კითხვა. ხან რეცენზიების წერა მინევს, ხან ჟურნალის წერა ვარ, ხან უბრალოდ მაზოხისტურ ხასიათზე ვარ. ასე რომ, ბევრი ნაგავი გადაიმუშავებია, სამწუხაროდ. ისე ამამიც შეიძლება კარგი კუთხის მოიხაზო – შედარების მეტი საშუალება მაქვს.

თურმე, წერ იმიტომ, რომ არ ხარ ბედნიერი.

კი. ჩემთან ასეა – ვწერ, იმიტომ რომ არ ვარ ბედნიერი. უფრო სწორად, ვწერ იმიტომ,

რომ მინდა ვწვდე ბედნიერებას, მოვიხელოთ, მოვიჩვიო. ეს ენაში უნდა მოხდეს, ენის გავლით უნდა გახსნორციელდეს ეს აქტი. ამიტომ ვწერ და ვწერ.

გიფიქრია იმაზე, რომ არ გენერა, სხვა რა ფორმით გამოხატავდი იმას, რაზეც წერ?

ამის დაშვებაც კი არ მინდა. ხომ იცი, არის ასეთი „ომნიპოტენციის პარადოქსი“. როცა თეოლოგების ჩაჭრა უნდათ, ამ უბემ პარადოქსს იყენებენ და სვამენ კითხვას: „შეუძლია ღმერთს, იმდენად მძიმე ქვა შექმნას, რომ ვერ აწიოს?“ ეს ჩიხური კითხვაა. ზუსტად ასეთივე პარადოქსულია ჩემთვის იმის წარმოდგენა, რომ არ ვწერო.

როდის წერ, რა პირობებში, როგორია შენი რიტუალი, რაზე განსაკუთრებული თავდადებაა თუ გჭირდება წერისთვის, და როცა დაწერ ხოლმე, პირველად ვის აკითხებ?

ზოგი მწერალი რიტუალებითაც ისევე ცნობილია, როგორც ტექსტებით. მაგალითად, ტომას უოლფი თურმე მასტურბირებდა წერის დაწყების წინ, მშველისო, ტვინს მიხსნისო და ა.შ. მე არანაირი რიტუალი არ მაქვს. ვვდეხი, ვწერ. არის ტექსტი, გაგანვალუბს, სანამ ბოლომდე გავხად, ნაშლი, თავიდან დაწერ, გადაწერ... ზოგი ლექსი კი პირდაპირ მოდის, ჯდება და ფინალამდე ისე გადინარ, ვითომც

არაფერი. მყავს რამდენიმე მეგობარი, რომლებიც იმპერატიულად როცა მოითხოვენ, უარს ვერ ვუბნები და ვუყურებ. ბოლო დროს ჩემს გოგოს ვაკითხებ, წინო გოგოვას. ჭკვიანი ვინმე, თვითონაც მაგარ-მაგრებს წერს, მაგრამ არ აჩენს, მე მაკითხებს მარტო.

როდის იყო სულ პირველად ის შეგრძნება, რომ მიხვდი რომ რაღაც კარგი გამოგივიდა, რასაც მხოლოდ შენმა მეგობრებმა კი არ მაიჭიკეს ყურადღება, ბევრმა სხვა უცნობმა ადამიანმა, მათ შორის, ისეთებმაც, ვისაც გინდოდა შენი ლექსი მოსწონებოდა.

დავინყე უშმაუროდ, ჩემთვის ვწერდი, მერე პროშურაც გამოვეცი და ვკითხულობდი ვინრო წრეში. ტრადიციული ლექსები მქონდა, სიმბოლისტური ფორმები, სიყვარული, მთვარე, კაენა და მთელი გაუგებრობები. მერე მოულოდნელად შეცვალე წერის სტილი, გავიჯივრდი ბევრი რამისგან, მათ შორის, მეტ-ნაკლებად — კლიშეებისგან. ახლა ეს ვარ, რაც ვარ. ცოტათი ხულოვანი, თვითდესტრუქციული, თუმცა გულის სიღრმეში სათუთი (აქ უნდა იყოს „იკინის“, როგორც ყვითელ ჟურნალ-ებშია ხოლმე).

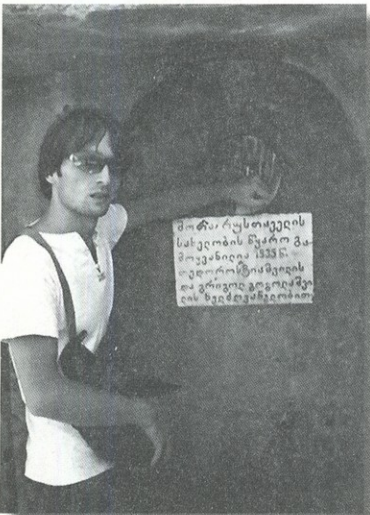
დასაწყისში იყო ეპატაჟის მცდელობები? საერთოდ, როგორც გგონია, ყურადღების მიქცევის სხვადასხვაგვარი გზა გამართლებადია თუ არა მწერლის მხრიდან? ანაც პროტის მონაწილეობა ხმაშალალ აქციებში, აქტიური სამოქალაქო პროტესტი...

ეპატაჟს და სამოქალაქო პროტესტს ორ სხვადასხვა რამედ განვიხილავ. ეპატაჟი ლიტერატურის მაცოცხლებელი წყაროა, პროცესებს ალბათ, ადამიანებს აფხიზლებს და უფრო ორგანიზებულს და მზადყოფნს ხდის. ამ ეტაპზე ეპატაჟი მხოლოდ საკვლევ მასალად მიზიდავს, შემოქმედების ინსტრუმენტად არც არასდროს მიქცევია, გაცილებით სხვა ესთეტიკური მიზნები მქონდა ყოველთვის, თუმცა, საზოგადოების გარკვეული ნაწილი მაინც მწარედ რეაგირებდა გამუდმებით. ესეც ჩვეულებრივი მოვლენაა, რამე უცნაური არაფერია ამაში. რაც შეეხება სამოქალაქო პროტესტს, ეს სხვა რამეა. რახან პოეტიც ადამიანია (უმეტეს შემთხვევაში), ამიტომ ის განზე ვერ გადგება. როცა ჰუმანურ იდეალებზე წერ, სომალიში დაღუპულ ბავშვებზე გოდებ და არ დროს შენი მეზობელი შიმშილით კვდება და ხმას არ იღებ, ეს ანომალიაა. ჩოშკი ამბობდა, რომ ინტელექტუალი არ არსებობს სოციალური პასუხისმგებლობის გარეშე. ჩემი აზრით, პოეტსაც ასევე სჭირდება სოციალური პასუხისმგებლობა. სხვა შემთხვევაში, ჩვენ მივიღებთ კარგ „ტექნიკურებს“, სალექსო ტექნიკის იაფფასიან ჯამბაზებს.

თვითდაპყვადრებისათვის რა გააკეთე, როგორ გგონია?

მე ყველაფერი გააკეთე იმისთვის, რომ ბედნიერი ვყოფილიყავი. აბსოლუტურად ყველაფერი ვცადე. ამ ყველაფერში შედის პოპულარობის მოპოვებაც. რაღაც მომენტში მივხვდი, რომ ახალგაზრდებში პოპულარული ავტორი ვიყავი, ფანები გამიჩნდნენ, მაგრამ ამით მაინც ვერ გავხდი ბედნიერი. ხოდა, ახლა შევემი, ჩემთვის ვარ.

აი, ვლასპარაკობი და სულ შენი ლექსი „დასცინე სიკვდილს“ მასხენდება. იორნია თითქმის ყველა შენს წიგნში გვხვდება. „ანტიტყუასანი“, „უპირატესობა“, „დაუჯდომელი“... ამ წიგნების დახასიათება რომ მოგთხოვონ, როგორ დახასიათებდი რამდენიმე სიტყვით?

სწორად შენიშნე, ერთი რამ, რაც საერთო აქვს ამ კრებულებს, ეს ირონიაა. დავამატებდი თვითირონიასაც, ან თვით-დეისტურქციას. დანერის პროცესი არ მგონია განსაკუთრებული ყოფილიყო. უბრალოდ, დავენერე და მოჩრა. ზოგჯერ მთვრალი ფენრდი, ზოგჯერ ფზიზელი, ესაა და ეს. ისე, ძირითადად, ფზი-ზელი გენერ.

სულ მანტრერესებს, როგორ ცვლიან პოეტები და მწერლები თემებს. რაღაც გარკვეული ასაკის მერე უცებ თუ აღმოაჩენენ, რომ რაღაც ამონურესს, რადგან მთავარი უკვე თქვეს.

თუ ჩავთვლი, რომ ამოვწურე სათქმელი ან სათქმელი იდე-ალურ მომენტამდე მივიყვანე, მაშინ წერას შევწყვეტ ულაპარა-კოდ. მაგრამ არ მინდა, ეს მომენტი ოდესმე დადგეს. რთული გადასახარში იქნება ჩემთვის. თუ არ დავენერ, აბა რა უნდა გაკეთო.

არის თემები, რაზეც არასოდეს დანერ?

არ არსებობს თემა, რომელზეც პრინციპულად არ დავენერ. რომელღაც ინტერვიუში წერდი, რომ „კანიალის ბიბლია“ ძველებურად მოგწონდა. დროის გასვლასთან ერთად შენთვის რამე თუ აკლდება შენს ლექსებს? ვთქვათ აღარ მოგწონს უფრო... ან პირიქით.

ადრე მეგონა, რომ ეს იყო ჩემი საუკეთესო ლექსი. ახლა სხვა ფავორიტი მაყვს. ვლალატობ ჩემს ლექსებს, არ ვარ ერთგული.

სხვა ფავორიტი ლექსი რომელია?

ამ შეკითხვაზე ყოველდღე სხვადასხვა პასუხს ვცემ. დღეს, ამა წლის 21 აპრილს ჩემი ფავორიტი ჩემივე ლექსია „დაუჯ-დომელი“. ხეალ რა იქნება, არ ვიცი.

რა უფროა შენთვის პოეზია: საქმე, თამაში, ჰობი... რა?

ყველფერი ერთად. ვიამაშობ ენასთან, ვეძებ საქმიან კონ-ტრასტს ზმნებთან და არსებით სახელებთან.

რას ეტყვიდი იმ ადამიანებს, ვინც დასაყვიცებს, რომ პოეზია არ იყიდება და აისი გამო ძნელად ან საერთოდ არ დაბეჭდავენ პო-ეზიას? და მით უმეტეს, არ გადაიხდიან მასში ფულს?

ყველას აქვს უფლება, პოეზია არამომგებიანი საქმე ეგონოს, მით უმეტეს, რომ ასეც არის. მაგრამ მათ უნდა გაითვალისწინონ სხვა „მომგებიანი“ თვისებები, რაც პოეზიას აქვს – პოეზიის კითხვისას ჩვენ ფასდაუდებელ ინვესტიციას ვდებთ საკუთარ პერსონაში, რაც უფრო ძვირფასია, ვიდრე ოქროს უნიტაზი და ვერცხლის ტულაქტის იხეი.

და თანამედროვე ქართული პოეზია შენი აზრით, რა ეტაპზეა დღეს, და მსოფლიო პოეზიის კონტექსტში რომ განვიხილოთ, დაახლოებით სად დგას, ძალიანაა დაშორებული თუ პირიქით, ახ-ლოსაა მსოფლიოს თანამედროვე პოეზიასთან?

თანამედროვე უცხოელი და ქართველი პოეტების საკმაო ნაწილს კარგად ცნობენ. ვფიქრობ, პოეზიაში გაცილებით ახლოს ვართ მსოფლიო სტანდარტებთან, ვიდრე პროზაში.

უფრო ახლოს ვართ მსოფლიო პოეზიასთან, რომ ამბობ, რას გულისმობ? რა გვახლოებს: თემები, ენა, მეტად პოეტურები ვართ თუ აქტუალურები თუ რა?

საქართველოში რამდენიმე წლის დავვიანებით შემოდიოდა ის პოეზია, რომელსაც „თანამედროვე“ ეთქმოდა კონკრეტულ მომენტში. დღეს ეს პროცესი გვერდიგვერდ მიდის, ინტერნეტ-მა დრო გააქრო.

რა არის ის, რასაც ვერ იტან ლიტერატურაში? ლიტერატურაში, ფსევდოაქტუალურში საშინელებაა.

ავტორიტეტები თუ გყავს ან გყოლია და ვინ და რატომ?

ყოველთვის მაყვად ხალხი, ვისი სიტყვაც ჩემთვის ფასილია. შეგვიძლია ამას დავარქვათ ავტორიტეტები. უბრალოდ, ეს სიტყვა არ მომ-წონს, ავტორიტარიზმის ასოციაციას მიჩენს.

არაფერი მიკითხავს ყოფით ამბებზე. არ ვიცი, მაგალითად როგორი ხარ, როცა ვინმე გიყვარს. ან ყველაზე წარმოუდგენელი რამ, რაც გაგიკეთ-ებია ახინ დროს? ან პირიქით, თუ არის რამე, რაც სულ გინდა რომ ჩაიდინო?

ჩემს გოგოს დაფუნერე ასეთი ჰაიკუ: „მე მესისი შენი, როცა მისწენ.“ ასეთი ვარ.

ხშირად გიყვარდებ? და რა განსაზღვრავს ხოლმე მაგ გრძნობის განჩენას? არის რამე, რასაც ამ გრძნობაში იდილიას დაარქვედი? რაც დრო გინდა, ამ მხრივ ბევრი რამ შეიცვალა?

ხშირად არა, საერთოდ ვერიდები ახალ ურთიერთობებს. მირჩევნია არასერიოზული ურთიერთობებით ვაგიდე იოლას. ვერიდები, ალბათ ცოტათი მეშინია კიდევ ახალი ურ-თიერთობის. იმიტომ, რომ საბოლოოდ ესეც დასრულდება ადრე თუ გვიან და მორიგ იმედ-გაცრუებას ვირიდე თავიდან. თუმცა, როცა ვახტერზე და მიყვარს, თავით ვარ ჩაფლული ამ ამბავში.

მარტო რისი კეთება გიყვარს? როცა არა-ვინ სხვა არ გჭირდება. ზოგადად, მარტო ყოფნა შეგიძლია?

ძირითადად მარტო ვარ. მეგობარი მოდის ან მე მივიღივარ მასთან და დანარჩენი დრო მარტო ვარ, ასე უფრო კომფორტულად გვრ-ძნობ თავს.

არის რამე, რისიც მუდმივად და გამოკვეთი-ლად გეზიზნა?

სულ მგონია, რომ სიბნელეში უნდა ჩამა-ძალდონ, უქნიდან მოპარვით და დანის მარჯვე მოქნივით. არადა, რამე უფრო ჰეროიკული სიკვდილი უკეთესი იქნებოდა.

ერთგან იმასაც ამბობ, რომ საზოგადოებას უყვარს გარდაცვალები. შენ კი დანერე „დას-ცინე სიკვდილი“...

სიკვდილის წინააღმდეგი ვარ, ეს ძალიან სა-მარცხენო და დამამცირებელი მოვლენა მგო-ნია. საერთოდ არ ვაპირებ სიკვდილს. ეს ადრეც ეთქვი და სულ გავიმეორე: ძალიან შემერცხ-ვება, ერთხელაც რომ აედგე და მოვეკდე. აი, ძალიან შემერცხვება. იმდენად, რომ შეიძლება, სირცხვილისგან ისევ გავცოცხლდე.

როცა გაქებენ, რას ფიქრობ ხოლმე? და პირიქით, როცა გაკრიტიკებენ?

როცა მაქებენ – მომწონს, როცა მაკრიტიკებენ – არა. იოლად არის გადამეტების მომენტი: როცა გადაჭარბებით მაქებენ, თავს უხერხულად ვგრძნობ, როცა კეთილისმყოფელი მაკრიტიკებს და არა დაბოღმილი, ვერშემდგარი კოლეგა, ეს, პირიქით, კარგია.

სხვა ქვეყანაში იცხოვრებდი? თუ კი, სად და რატომ?

სადმე, მდინარიან ადგილას.

საიმედო არაფერი ჩანსო, შენს საკუთარ სახლზე რომ ამბობ, მაგაზე გამახსენდა: როგორ ფიქრობ, როდის ან რა შემთხვევაში შეძლებს საქართველოში მწერალი მწერლობით ცხოვრებას? თავის გატანას?

არ ვიცი, ალბათ ვერასდროს. არ მგონია, ოდესმე ყოფილიყო ჩვენში ისეთი დრო, როცა პოეტი პოეტობით ირჩენდა თავს (ორი-სამი „თავმარჩენალი“ პროზაიკოსის შემთხვევა ყოფილა). ორი გზაა: 1. ხელისუფლებისადმი ლოიალობა (ეგ კიდე ცალკე „ნიჭია“) და 2. მეორე პროფესიის, ხელობის „გაჩენა“. აი, მე, მაგალითად, ლექსების გარდა, ვწერ პროგრამებსაც: ვებ-პროგრამისტი ვარ, ვაკეთებ საიტებს. გარდა ამისა, პერიოდულად ვფურნალობს, ახლა მიმყავს ლიტერატურული ბლოკი GDS-ზე, გემუშაო ერთვულ ბიბლიოთეკაში საჯარო ლექციების მოდერატორად.

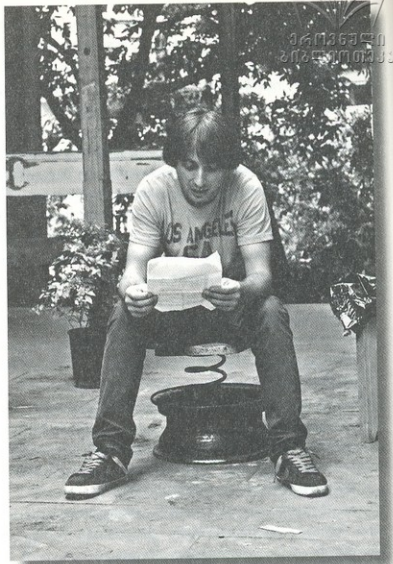
რელიგიაზე არაფერი მიკითხავს – შენი დამოკიდებულება და ალქმა როგორ იცვლებდა წლიდან წლამდე და დღეს როგორ ხარო შენ და რელიგია? შენ და ღმერთიც – რადგან ის თითქმის სულ არის შენს ლექსებში სხვადასხვა ფორმით.

მე და ღმერთი ვმძაკაციობთ. საერთოდ, მიყვარს გამოვლინო პერსონებთან ურთიერთობა. იყო დრო (სკოლის პერიოდი), როდესაც რელიგიური ვიყავი, იმდენად რელიგიური, რომ ფანატიზმამდე ბევრი არაფერი მიკლდა. მშკ-ის გუნდის სამაგალითო წევრი გავხდებოდი, დროზე რომ არ ეშველა ღმერთს და ათეისტი არ გავცხადებ. უცებ მოხდა ცვლილება, ავიყარე გული ღმერთზეც, რელიგიაზეც და სრულიად საპირისპირო ცხოვრება დავიწყე.

„საბა“ და სხვა პრემიებიც. შენთვის რას ნიშნავს ზოგადად ჯილდო?

არაინა ადამიანები, რომელთაც არ სჭირდებათ სახლი, ტყეში ცხოვრება ურჩევნიათ. მაგალითად, ფანტასტიკური მწერალი და ადამიანი, ჰენრი დევიდ თორო ტყეში გაჯარდა და ფირალით ცხოვრობდა ხის ქვეშ. მაგრამ ეს ხომ არ ნიშნავს, რომ, ზოგადად, ადამიანს სახლი არ სჭირდება და ყველა ტყეში უნდა გავცვივდეთ. კია რიტორიკული კითხვა, მაგრამ, სწორხაზოვანი ადამიანების გადამკიდებ, მაინც უნდა გავცე პასუხი: არა, არ ნიშნავს, ცხადია!

პრემია უკეთესად ვერ დაგანერინებს, მაგრამ უკეთესად გაგრძნობინებს თავს, როდესაც შენთვის საინტერესო და პატივსაცემი ხალხი შეგაფასებს, გაგამხნევებს, მორალურ თანადგომას გამოგიცხადებს. ეგეც რომ არ იყოს, ჩვენისთანა გალელეტლ ქვეყანაში ვიღაცა მწერალს შრომამი თუ გადაუხდის,

ეს რატომ უნდა შეშურდეს ვინმეს? რა მოხდა, თუკი მწერლები ხანდახან მაინც უკეთ იგრძნობენ თავს.

ვიცი, ხშირად ჟიურშიც ხარ ხოლმე, ყოფილა შემთხვევა, როცა შენი და სხვების აზრები იმდენად არ დაემთხვა, რომ დაპირისპირებამდე მივიდა? მაინტერესებს, ასეთ დროს ზენონა თუ მიოდის ხოლმე და შენ როგორ უშკლავდები?

2013 წელს ვიყავი „საბას“ ჟიურში. არ ყოფილა ერთი დღეც უცხარესი კამათის გარეშე. ლიტერატურათმცოდნეობა არაა ზუსტი მეცნიერება და არც მეტაფორა ან ეპითეტა თვლიდა კატეგორია, ამიტომ იდეალურ რეზულტატზე არ გვექონია პრეტენზია, მაგრამ ჩემი აზრით, მშვენიერი შედეგი ნამდვილად მივიღეთ. მოუხდევად იმისა, რომ გამარჯვებულებიდან ზოგიერთი სულაც არ იყო ჩემი ფავორიტი.

დღეს რაზე მუშაობ – როგორ წიგნს უნდა ელოდოს შენი მკითხველი?

ვმუშაობ რომანზე. არც ჟანრს, არც სათაურს, არც თემას არ გავამხელ. მაგრამ დარწმუნებული ვარ, საინტერესო ფაზაში ვარ.

საკუთარ თავში
ნაიქცა ბაშეში
ცრემლების ტბა ვშვი

მოფრინდენ ლურჯი ანგელოზები
და მოაფინეს ჰანგი ლოცვებად
სადღაც შორს მუსიკა ქარივით კითხულობდა:
რომელია საათია?

ჩვენ ხანდახან გვეძლევა მშვენიერი შანსი,
დაეუშვათ შეცდომა,
მაგრამ ყოველთვის ვერ ვახერხებთ მის მოხელეთებას
ზოგი განაგრძობს ჩიჩქნას სწორ პასუხებში
გაჟაყეს გვირაბი მორალის ფსკერში
მე ველოდები მომდევნო შანსს,
ახალ შეცდომას,
რომელსაც, მჯერა, აღარ გავუშვებ.

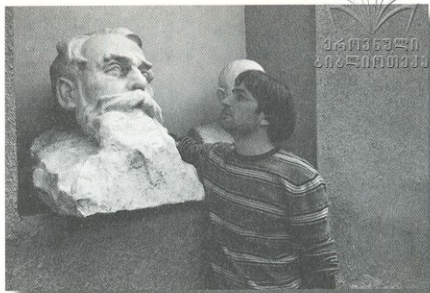
შესაძლებელია ზაპირისიტყვიერებაში

(ნინო გოგუას)

როცა იქნება,
ყველაფერი კარგად იქნება
მაგრამ როდესაც ყველაფერი კარგად იქნება,
მე არ ვიქნები... თუ ვიქნები, ის არ იქნება,
რის მომელობით და რის გამოც ჩამოიქნება
ყოველი სიტყვა და რის გამოც ღირდეს იქნება
იცოცხლო, ნერო, ისეირნო, მოკლა, იკვებო...
რა უნდა გითხრა მე ისეთი, რაც არ იქნება
უკვე ნათქვამი,
ან მით უფრო, უკვე ნათქვამი
და ამავე დროს, შერაცხილი, როგორც მიგნება,
ოღონდ სრულიად სხვა ვინმესი, ანდაც მიგნება,
რომლის მცდარობა დადასტურდა ძალიან მკაცრად,
აქსიომურად, საიმედოდ, შეუზრალელად.
რა უნდა გითხრა მე ისეთი, რასაც ვერ გეტყვის
ქმარი, დაჯალი, მეზობელი, მეტრო, ჰაერი,
რასაც ვერ გეტყვის ჩიტის ფრენა, მეტრო, ჰაერი,
რასაც ვერ გეტყვის ჩიტის ფრენა, მეტრო, სიმღერა.

რა უნდა გითხრა მე ისეთი, რა უნდა გითხრა...

მე ვნახე პოეტი ლუის გლიუკი
ჩემი სახლის აივნებიდან
შესაძლოა ეს არ იყო ჩემი სახლი
შესაძლოა ეს არ იყო აივანი
შესაძლოა ის არ იყო პოეტი ლუის გლიუკი.

ბავშვიყვანია

ეს ლექსი დაინერა, როცა გოგითა აბაშიძე შიმშილით
გარდაიცვალა. დაენერე და კარგა ხნით დავივინყე, მეშ-
ინოდა, პათეტიკური არ გამოსულიყო. არც შევცდარე
– პათეტიკურია. ანუ ისაა, რასაც გამუდმებით გაფურ-
ბივარ წერის დროს. მაგრამ, ვფიქრობ, არის მომენტები,
როცა გარდაუვალია, იყო პათეტიკური. ავტოაპოლოგია
გამომივიდა. ზოგჯერ ეგვეც გარდაუვალია.

P.S.

ის (ბავშვი) შიმშილით მოკვდა.
შემასმენელმა შემასმინა, რომ
ერთპირობაში ზმნა ორპირობა.
ენობრივი ლოგიკიდან გამომდინარე,
მე ვზივარ ორპირ ქარში
და პირი თითო ბავშვებით მაქვს სასვე.
ოჯახის ექიმის რეკომენდაციით,
კარგად ვლექავ, მაღიანად ვტყვივარ ქორფა ძელებს,
ხორცს ვაგემოვნებ, სასაზე ვიდნობ,
რათა მომწონებელმა სისტემაში საიმედოდ აითვისოს.
ყველაფერი კარგად არის,
ტუჩებზე შერჩენილ ნამცვეებს ვინმენდ
(პირიგინა მნიშვნელოვანია)
და ძელებს ხმაურით ვაფურთხებ.
კარი გამიღე, სამშობლოვ,
ძუძულებზე რძე მომაქვს, პირით – ბავშვები,
შენ კვება გჭირდება,
შენ ავად ხარ!

აზირამაცია

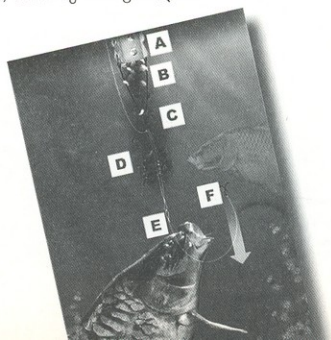
მინდა დავედგინდე ენაში
მინდა ყოველმა ჩიტმა და ტოტმა
დაადასტუროს ჩემი ტკივილი

ან სიხარული – მასხოვს, ესეც იყო.

მოხუცი და სხვა

მე მეთევზე ვარ
და როგორც კი საღამოვდებამოვიგდებ ანკესს გამხმარ ზურგზე
და მივდივარ მდინარის პირას
(ანკესი გრძელი უნდა იყოს,
სიმი კი მძლავრი,
ხომ შეიძლება, რამე დიდსაც გამოჰყრა კაცი)
გავმართავ ანკესს,
და სანამ ტივტივა წყალში წრეს მოხაზავს,
„ჩესტერს“ გავუკიდებ რიტუალურად,
სიმი იძაგრება,
ხელის ერთი მარჯვე მოსმა და,
კავს მოჰყვება მოზომილი მეტაფორა,
სხმარტალებს, სხლტება თითებშუა...
შორს ვერ წავა, სანდო ხელშია.
მართალია, წერილ-წერილი მეტაფორები
ისედაც საკმარისად დამიგროვდა,
მე უფრო ზუთხივით შედარებას მოველოდი,
მაგრამ ესეც საქმეა,
მთლად ლიტოტესიც ხომ არაა!
წეროებმა ხმაურით გადაიფრინეს,
მალლა ფრენენ –
ეს კარგია
და ეს იცის კარგმა მეთევზემ.
თუ წეროები დაბლა უხმაუროდ
და სწრაფად დაფრენენ,
ეს ცუდ სათევზაო ამინდს ნიშნავს.
დღეს მიმართლებს.
სალამი, მეგობარო წეროებო.
ბევრი არ აქცევს ყურადღებას ასეთ დეტალებს,
და ეს ცუდია
და ეს არ იცის ცუდმა მეთევზემ.
აი ახლაც გატოვდა ტივტივა,
სიმი ისე დაიძაგრა,
მგონი, მკვირცხლი ირონია მოვიგდე,
მაგრამ, ბედის ირონიით,
ცარიელი ნემსკაცი ამომაქვს,
ვერა და ვერ მოვიხელთე,
ხელიდან სხლტება გამუდმებით.
არადა, იცოცხლე, ფასი ადგეს ირონიას,
უკეთ იყიდება,
და მე რომ მკითხო, კარგიცაა,
მართალია, ფხიანია,
მაგრამ უფხო ირონია ეის რად უნდა!
არა უშავს, სიმბოლოსაც დაევედრები,
ოღონდ დროზე შებინდებს,
ლამით იცის სიმბოლოები – ნასუქები, ნაღდები...
როგორც კი ბნელდება,
ამოდიან ფსკერიდან და ანკესზეც იოლად ეგებიან.
არსად მეჩქარება,
ვიჯდები ჩემი ქვეცნობიერის

ნოტიო ნაპირზე,
გავაბოლებ
და ვიფიქრებ სიმბოლოების უშქარ ლაშქარზე.
მოვლენ, მოვლენ უეჭველად...
მაგრამ როგორ გინდა, სიმბოლოებით არჩინო ოჯახი?
მაღე ილევა, ბარაქა არ აქვს,
გამუდმებით უნდა ცვალო,
ეფექტი რომ ჰქონდეს.
ბავშვები შემომღწავიან,
ბოლო მეტაფორა ნუხელ გამოხრეს,
სიმბოლო კი სიმბოლოურად დილისათვის გადაინახეს.
ცოლიც ბუზღუნებს:
აგერ, შენს კოლეგას ააააამხელა
ჰიპერბოლები დაუჭერია –
ხელით ხაზავს ტრაექტორიას –
მთელი პრესა მასზე წერდა,
ბედნიერი მისი ცოლი!
შენ კი რას მიკეთებ,
ბავშვებს ალგორითებისგან უკუტი გამოუშრათ
და ძალიან ცუდი კაკაშკები აქვთ,
ეკიმა მეტონიმი დაუნოშა.
მე უხერხულად ვიმართლებ თავს,
რომ მთავარი ზომა არაა,
რომ ყველაფერს თავისი დრო აქვს,
რომ, ცოტაც დამაცადონ და,
აი ნახავენ,
აი, ნახავენ,
მეც მოვიხელთებ ზორბა ჰიპერბოლებს,
მხეც მეტაფორებს,
სხარტ ეპითეტებს
და კაი დახლოც დამიდგება,
აი, დამაცადონ...
მდინარე ღულუნებს, როგორც ჩიტი.
ეს არ არის კარგი შედარება,
ეს მდინარეა, რომელიც ღულუნებს, როგორც ჩიტი.
სად არიან თევზები, თევზები სად არიან,
გავალ, გავიხედები...
არ არიან...
ანკესს გვერდზე ვდებ,
ვთვლემ და ვისიზრებ
შორეულ ქვეყნებს
და ლომებს, ნაპირზე რომ გამოდიან.

პაატა შამუგია – პოეტი დიდი ასოთი

ზაზა კოძაძე

პროზაში ორპან ფამუქია
პოეზიაში შამუგია

ტარიელ ქანტურია

მე ის დიდი ხნის წინ გავიცანი, ერთ-ერთ საპროტესტო აქციაზე. მასსოვს რომ ძალიან ელოდნენ ჩემი მეგობრები. მასსოვს, რომ პატივს სცემდნენ. როცა მოვიდა, მასური გაიხადა, მუცელზე სწაიპრის სამიზნე ჯვარი ჰქონდა მიხატული და იქვე ეწერა „ესროლე პოეტს!“ ვერ გეტყვით, რამდენად უნერია მას ლენინის ბედი, მაგრამ ვიცი, რომ თავად ნამდვილად არის სწაიპერი. პოეტი-სწაიპერი. სიტყვას სიტყვაში აჯენს და პრობლემას პრობლემაში. ხვალ, საქართველოში რაიმე სახის კატაკლიზმა რომ მოხდეს, ყველა და ყველაფერი რომ დაინთქას წყვდიადში და მხოლოდ შამუგიას ლექსები დარჩეს ხელუხლებელი, და ვინმემ ეს ლექსები თუნდაც 20 საუკუნის შემდეგ იპოვოს და ნაიკითხოს, ზედმინებით მიხედება ჩვენი ქვეყნის ეთნოფსიქოლოგიას. თავისუფლად დანერს ნიგნს ჩვენზე, ჩვენ შიმეზე, ჩვენს სიხარულებზე, პრობლემებზე, ცხოვრების წესზე, სწოებზე და არასწოებზე, გაიგებს მის მეზობელ ბოზ მირანდაზე და კიდევ ბევრ საინტერესო ადამიანზე თუ ადამიანთა ჯგუფზე. ერთი სიტყვით, აქედან მშვენიერი ნიგნი გამოვიდოდა სახელწოდებით „უძველესი ცივილიზაციები“ და ეს იმიტომ, რომ პაატა სწაიპერია. მან ძალიან დიდი თავსატეხი გაუჩინა კონფორმისტულ საზოგადოებას. მათ, ვისაც არ უყვარს, როცა აწუხებენ, ანუ მათ, ვისაც ყოველთვის აწუხებენ იმიტომ, რომ მათ ყველაფერი აწუხებთ. პათეტიკაში და საზოგადოების იმ ნაწილის კრიტიკაში არ გადავალ, ვისაც პაატა შამუგია აღიზანებს. ეს უაზრობაა, რადგან როგორიც არ უნდა ყოფილიყო ეს საზოგადოება, ან როგორიც არ უნდა გახდეს მომავალში, ჩემი ღრმა რწმენით, პოეტი პაატა შამუგია ყოველთვის შეძლებდა და შეძლებს იყოს გამაღიზიანებელი. ეს მისი თანდაყოლილი ნიჭია, რომელსაც ასევე ემპირიული ცოდნა უმაგრებს ფეხებს.

ხშირად მიფიქრია, რა შეიცვლებოდა, პაატა შამუგია ცუდი პოეტი, რომ ყოფილიყო? გაინტერესებთ პასუხი? არც არაფერი. ამაში დარწმუნებულიც კი ვარ. სტივენ კინგი ერთგან წერს, კითხეთ პოეტს, რაზეა მისი ლექსები და ნახათ, რა სახით შემოგვრდებათ. გასაგებია, რასაც გულისხმობდა ეს კაცი, რომელსაც ნახევრადინტიმური ურთიერთობა აქვს პოეზიასთან, თუ გავითვალისწინებთ, რომ ცოლი ჰყავს პოეტი. მაგრამ კინგს არ გაუმართლა. ის არ იცნობს პაატა შამუგიას, რომელმაც სანამ ლექსების წერას დაიწყო, მანამდე ოთხგვერდიანი სამადლობელი სიტყვა დაწერა, რომელიც ნობელის პრემიის გადაცემის ცერემონიაზე უნდა წარმოეთქვას, როცა ამის დრო დადგება.

ყველაზე მეტად რაც მის ტექსტებში მომწონს, ის არის, რომ არასდროს ახდენს დისტანცირებას იმისგან, რასაც დასცინის. ის თავად არის ამის ნაწილი და ეს მშვენიერია. ის სწორედ ამ კულტურულ რეალობაში ამოიზარდა და ამაზე დგას. არასდროს არის აღსარებითი და ყოველთვის არის ცინიკური. მასთან არაფერია მარადიული, მაგრამ ეს სულაც არ არის პრობლემა.

ყველაფერთან ერთად მას უნიკალური კითხვის მანერა აქვს, ძალიან რიტუალური. თითქოს ქადაგებას უსმენ. ეს ხშირად ამბივალენტურ გრძნობებს იწვევს ადამიანში. წარმოიდგინეთ სუბიექტი, რომელსაც მისთვის მისაღები ტემპრითა და ინტონაციით ეუბნები მისთვის მიუღებელი შინაარსის ტექსტს. ის, თუ ამისთვის მზად არ არის, უბრალოდ ცოდოა.

შამუგიას შეუძლია დანეროს ლექსი, თუ როგორ იხილა ღმერთი ფოსტის შენობის წინ, არყის ბოთლით და მისი ნიგნით ხელში, და ამ ლექსს დაარქვას „კომპრომისი“. მას შეუძლია დანეროს ნიგნი და მთელი ტირაჟი მიჰყიდოს მათ, ვისაც ყველაზე მეტად არ მოსწონს ის. რა ცინიზმა...

ის არის ლიტერატურული პრიაპი, დაგეშილი ჩვენს რაობაზე.

ის არის პოეტი დიდი ასოთი ამ სიტყვების ელენე თევდორაძისეული გაგებით.

და საერთოდ, მან იცის, „რა ჩავიდინეთ შარშან ზაფხულს“ და ამას არ გვაპატიებს.

დიანა ანგიძიძე

უფრო მეტი, პიღრა პეტალაჰსი

მეტალექსი, მეტაპოეზია ქართული ლიტერატურის ისტორიაში ბევრი მნიშვნელოვანი, თუ ნაკლებდამნიშვნელოვანი ტექსტით წარმოგვიდგება: შოთა რუსთაველის პოემის პროლოგის პოეტური მსჯელობები „შაირობის, როგორც სიბრძნის დარგის“, პოეზიის ჟანრების შესახებ, არჩილ მეფისა თუ დავით გურამიშვილის პოეზია, ტიცან ტაბიძის „ლექსი მენყერი“, ბესიკ ხარანაულის, დათო ბარბაქაძის თუ ზვიად რატიანის ზოგიერთი ლექსი და სხვა, მოკლედ, ლექსი ლექსის შესახებ ჩვენი ლიტერატურისთვის სულაც არაა უცხო, პირიქით.

ნებისმიერი კრიზისის დროს, მითუმეტეს თუ ეს ენობრივი კრიზისია, რომლისგანაც ვერცერთი პურის თუ ხორცის ტალღი ვერ დაგვიცავს, ნებისმიერი ავტორი ერთხელ მაინც სვამს კითხვას, ანუ აგებს „რა ვენისა“ ციხეს – როგორ დავწერო ლექსი?

ერთ-ერთი ყველაზე „ლინგვისტი“ პოეტი, ენობრივ საკითხებზე მოფიქრალი, შეიძლება ითქვას, ენობრივი მოთაბამე – პაატა შამუგია, თავისი ერთი ესსეს ფინალში გვიმხელს, რომ ამ კითხვებზე პასუხი არ აქვს, თუმცა, იმავე ტექსტის დასაწყისში, თქვენ შეიძლება მოისმინოთ საინტერესო თეზა, რომ „სინამდვილეში კი „პოეტური“ და „არაპოეტური“ სიტყვების არსებობა ფიქციაა, სიტყვას თუ მოვლენას პოეტურად ხდის კონტექსტი“.

პოეზია უპირველეს ყოვლისა, ენაა, რომელშიც სემანტიკურ და ლექსიკურ ერთეულთა კომბინაციებს ნაკლები შეზღუდვები ედებო. თუკი ზოგადად, ენობრივ ნიშანთა სიხშირულ გამოყენებას დაეკვირდებით, დავინახავთ, რომ არსებობს გარკვეული სახის იერარქია, სტრუქტურა, ენისთვის მნიშვნელოვანი და ნაკლებდამნიშვნელოვანი, გამოუყენებელი თუ ხშირადგამოყენებადი სიტყვებისა, რომელთა დაბრუნება და გაცოცხლება ენის აქტიურ, პრაგმატიკულ ნაწილში გარკვეულ ობიექტურ თუ სუბიექტურ მოვლენას შეუძლია, რასაც პოეზიის შემთხვევაში, კონტექსტი შეიძლება დავარქვათ. თუმცა, არსებობენ ისეთი ერთეულები, რომელთა ენობრივი თუ პოეტური სინამდვილისთვის გაცოცხლება და დაბრუნება ნაკლებდამოსალოდნელია. პირადად მე, როგორც კონკრეტული ავტორი, ფიქრობ, რომ ნამდვილად არსებობენ პოეზიისთვის მეტად თუ ნაკლებად სათვისებელი ენობრივი ერთეულები, ანუ, „პოეტური“ და „ნაკლებპოეტური“ სიტყვები, თუმცა, ასე არ ფიქრობს ძალიან საინტერესო ავტორი, პაატა შამუგია და თავის თითქმის ყველა ლექსში ცდილობს კონტექსტის უპირატესობა დაგვიმტკიცოს.

არცთუ იშვიათად, გამოსდის კიდევ. მაგალითად, ისეთი ლექსის შემთხვევაში, როგორიცაა „მოხუცი და სხვა“.

ჰემინგუეის ზღვასთან მეგრძოლი მოხუცი პაატა შამუგიას ამ ლექსში პოეტურ საშუალებებზე მოთვხვად, ერთგვარად პოეტურ კრიზისს შექმნილი ავტორია. ირონიული ელფერი ამ ლექსს თავიდანვე დამყვება, კიდევ უფრო ადვილად გასაგებად ხდის ამ ლექსის მთავარ კონცეფციას, რომ ენობრივი გარემოდან პოეტური ობიექტების ამოთრევა ერთგვარად სიზიფეს შრომასაც ჰგავს.

პაატას ამ ლექსმა სხვა, ასევე ძალიან საინტერესო პოეტურ ტექსტთან წამყვანა. ახალგაზრდა პოეტის, ქეთი ნინიძეს აქვს ასეთი ლექსი „დასახლისი სილაში“:

„ხელუბდაკაპინებული მარჯვედ
ვაგროვებ საჭირო მასალებს
ახალი კერძის გამოსაცხობად...“

ერთი-ორი უცხო მეტაფორა, თითო სახე (განზოგადებით), საინტერესო სათაური (სასურველია, ერთსიტყვიანი), ამალღებელი დასასრული, ოუმორი – გემოვნებით...“

განსხვავებული ნარატივის მიუხედავად, ეს ორივე ლექსი ერთ მთავარ საკითხს, ლექსის წერის პროცესს მიემართება, თუმცა სტრუქტურულად და ვერსიფიკაციულად ძალიან განსხვავდება ერთმანეთისგან. გარდა ამისა, პოეტის, ანუ სხვაგვარად, „ტექსტების გამკეთებლის“ სამუშაო სხვადასხვა პროცესთან არის შედარებული: ის, რაც ქეთისთვის ცხობაა, პაატასთვის – თევზჭერა, თუ ქვევდიენიტების ერთ ცოშში გავრთიანება, თუ ეკვტობიერის მდინარეში მათი

შემთხვევითი მოხელეება.

დაუბრუნდეთ პაატას ლექსს, აქ ავტორი, ისევე, როგორც სხვა ტექსტებში, ერთგვარად ფეხბურთის ბურთივით აკენწლავს კონცეპტებს, ოღონდ, წარმოვიდგინოთ, რომ ეს ფეხბურთის ჩვეულებრივი კი არა, სხვა, არარსებული, ერთ-მოთამაშაინი და მრავალბურთიანი სახეობა იყოს.

„აკვს მოჰყვება მოზომილი მეტაფორა,
სხმარტალებს, სხლტება თითებშუა...
შორს ვერ წავა, სანდო ხელშია.

მართალია, წერილ-წერილი მეტაფორები ისედაც
საკმარისად დამიგროვდა,

მე უფრო ვეშაპივით შედარებას მოველოდი,
მაგრამ ესეც საქმეა,
მთლად ლიტოტესიც ხომ არაა!“

თანდათანობით გროვდება მეთევზის წარ-
მოსახვით ბადეში ლექსის შემადგენლები,
თანდათანობით საცნაური ხდება კონცეპტუ-
ბი, ტერმინები და ამ ტერმინთა თავისებური
დეფინიციები, რომ „უფხო ირონია ვის რად
უნდა!“, „ღამით იცის სიმბოლოები – ნასუქები,
ნალდები“ და ა.შ.

ირონიული მინიშნებები საყოფაცხოვრებო
საკითხებზე, მეტაფორებით გამოსაკვებ და
ალეგორიებით კუჭგამოხრულ ბავშვებზე, კო-
ლეგაზე, რომელმაც უზარმაზარი ჰიპერბოლა
დაიჭირა... ლიტერატურული ტერმინების ახალი
სიცოცხლე და ისევ უპასუხო კითხვა – მაინც
როგორ, როგორ დაგვნროთ ლექსი და როგორ
ვარჩინოთ მკითხველი...

ამ კითხვაზე პასუხი ლექსის ბოლოში ნაწილ-
შია, როცა ბესიკ ხარაშაულის ცნობილი ლექსის
ალუზია ფაქტობრივად ასრულებს მეტალექსს და
იწყება ლექსი, სადაც აღარ განიხილება თეორიე-
ბი ლექსის შესახებ, სადაც თავისთავად იწყება
ქმნადობის ძალიან საინტერესო პროცესი.

„ეთველმ და ვისიზმრებ
შორულ ქვეყნებს
და ლომებს, ნაპირზე რომ გამოდიან.“

ერთი შეხედვით მოულოდნელი ფინალია –
ნაპირზე თავისით გამოდიან ლომები, კონცეპტი
მეფეები ძალით მოსახელთებელი სხმარტალა
თევზების ნაცვლად. თუმცა, ეს ის შემთხვევაა,
როცა კონტექსტი აცოცხლებს სიტყვებს, აკავ-
შირებს სინტაგმებს და ნათელს ჰყენს პოეტურ
სენანტიკას, კონტექსტი და სხვა არაფერი.

ენაპრონული

მე არაფერი არ მიშავს მართლაც,
სანამდე მწყალობს ურჩი იღბალი,
სანამ შესს ნერვის წვერებს ვეცხები
და ხელზე შენი ხელი მიყვავის.

ვიცი, ძველია ასეთი ლექსი,
იმდენად ძველი, და მე ვიტყვოდი,
იმდენად უნძო, რომ შენ კი არა,
იმდენად ბებიაც შემომუღებდა
მოძველებული ლექსიკის გამო

მაგრამ მომინდა, ასეთი ფორმით
მომენერა ქვემოერ-ამორე ლექსი,
რადგან უსაფრთხოა დაცესტილი
სიმბოლოებით ოპერიება,

ის არ მოითხოვს მსხვერპლშეწირვას
და მუდმივად შეგვასხენებს,
რომ ენაში ყველაფერი უკვე მოხდა,
რომ ენისთაფლის სტუმრები ვართ
და მასპინძელი მკვდარი სიმბოლოები

ვერაფერს დაგვაკლებენ,
წარბსაც კი ვერ შეგვიტოკებენ
(ცოცხლები, იცოცხლე, სამიშები არიან
და მით უმეტეს, ცოცხალი სიმბოლოები),
ამიტომაც სიყვარულის ასახსნელად
მკვდარ ენაში მუშაობა გაცილებით პრაქტიკულია
(მართალია, ამით ნაგავი ლიტერატურა იქმნება,
მაგრამ არა უშავს, სიყვარულისთვის
შეიძლება ღირდეს კიდევ).
სიყვარული უნდა იყოს უსაფრთხო, დაცული,
ცოცხალი, ჩვილი სიმბოლოებით მუშაობა კი
საფრთხეს შეიცავს,

ის ვერ გვაძლევს გარანტიას,
რომ არ დაგვმარცხდებით
რომ ნიშნავს უსიერ ტყეში
თუნდაც ერთ ხმელ მეტაფორას ნამოვკრავთ ლანჩას,
რომელიც მაგან x-სა და პირობით y-ს შორის
კორელაციების ცეცხლოვან ბადეს მოქსოვს

და ამიტომაც ვასრულებ ამ ლექსს
როგორც დავიწყე – არქაულ ენით
და წესისამებრ, გეტყვი: მიყვარხარ.
გაკოცნი. მშვიდობით. მარადის შენი.

გიორგი ნასია

თეზისები

პაატა შამუგიას პოეზიაზე

საქართველო
საზოგადოებრივი
მედიის განვითარების
საქართველო

#. პაატა შამუგიას პოეზია პოსტსაბჭოთა საქართველოს სანაგვეზე ამოზრდილი ყვავილია. სანაგვეზე, რომელიც წესით, მხოლოდ სამშენებლო მასალისთვის თუ იყარებოდა. პაატას პოეზიას არაფერი აქვს საერთო ეკოლოგიზმთან, ნაგავი აქ გამოდის, როგორც მგრძნობელობის და ამ მგრძნობელობის ორგანიზების ფორმების ერთიანობა, რომლებიც დომინანტურებად რჩებიან, შავ ხვრელად გადაქცეულები ყველაფერს შთანთქავენ. პაატა შამუგიას პოეტური პროექტი არ გულისხმობს ნაგვის განმედიდით სამუშაოების ჩატარებას, მისი განზრახვა მიმართულია ნაგვის თანდათანობით, სრული გარდაქმნისკენ, ამდენად მისი პროექტი რადიკალურია.

#. ღმერთთან მიახლოების ერთადერთი გზა მკრეხელობაზე გადის, ყველა სხვა გზა, გაჭმულ ღმერთის სხეულის, კანალიზაციის მილებს უერთდება. მადლობა უფალს!

#. პაატა შამუგია მიმართავს წერის ისეთ პრაქტიკას, რომელიც დაკავშირებული უართან – ის ენობრივ დაუპირისპირებლობას უცხადებს პოეტურის ტრადიციულ გაუმგებლობას ქართულ პოეზიაში. ამ ტექსტების სახით ჩვენ გვაქვს პოეტური გამოთქმის ტიპი, რომელიც ჩამოყალიბებულია, როგორც განსხვავებული ნენების საკუთარ სამოქმედო არეალში მოქცევით და გადათამაშებით, ისე კირის ინსტრუმენტალობითა და პოეტური იმიჯების (პოეტი-ესპერტი, პოეტი-ტრიბუნი, პოეტი-მოლიცველი, პოეტი დემორკრი...) განუწყვეტელი ცვლით, რაც კლონდება რელიგიური თემატიკის დაბრუნებაში, ლექსების ყოველდღიური თემებზე ორგანიზებაში ან პოლიტიკურ კომენტარებში.

#. პოეტური გამოთქმის ეს ტიპი ნათესაურ კავშირს აწყვეტს წერის მხრივ თანამედროვე ამერიკულ პოეტ შერს ელიზინთან, მეორე მხრივ – თანამედროვე რუს პოეტ ვალერი ზუგაძეთთან. ჩემი დაკვირვებით, პაატასთან მათ ანათესავებთ: 1. პოეტური იმიჯის ხშირი ცვლა 2. საგნების, მოვლენების ჩამონათვალში შეტანის, აღნუსხვის ნება 3. პოპ-კულტურის ელემენტების გადმოწერვა

#. შამუგიასთვის ლექსი ქვეყნის ფორმაა. მას ახასიათებს სამი ძირითადი ქცევა: შიკ. ექსპრესია. წერს. როცა შიკა, უნდა რომ წერდეს. როცა წერს, უნდა რომ გაიქცეს, როცა ექსპრესია, უნდა რომ შიოდეს, მაგრამ წერდეს...

#. თუ ახალგაზრდა ქართველი პოეტების დიდი ნაწილი ქართული პოეზიის ტრადიციის გაგრძელების განზრახვით მის ყველაზე უარეს გამოვლინებებს და ფიგურებს

აიტაცებს, შამუგია ხშირად (არა ყოველთვის) პირიქით – ყველაზე უარეს ტრადიციასთან მუშაობას ამჯობინებს, განიხილავს რა მას ინსტრუმენტარობის ნაწილად. კირის ინსტრუმენტალობაზე ამასაც გულისხმობს.

#. პაატა შამუგიასთვის სოციალური და პოლიტიკური თემებით დაინტერესება არ არის ბანალური პოსტ-მოდერნისტული პოპულიზმი. თუმცა ის, როგორც წესი, ირონიულია და მისი ირონია მიმართულია ყველაფერის წინააღმდეგ, რაც საკუთარ თავს სერიოზულად აღიქვამს. მაგრამ ეს „მებრძოლი ირონია“, რომელიც ალბათ „ნეო-კინიზმის“ ტრადიციას უკავშირდება.

#. შამუგიას სიტყვიერი აქტები, როგორც წესი, პერფორმატიულია (დამნიშვნელი), და არა დესკრიპტიული (აღწერითი). ერთი მხრივ, მისი საყვარელი საქმიანობაა დახვეწილი, თითქმის შეუმჩნეველი ციტრება და ალუზიები, მაგრამ მეორე მხრივ საგნების, მოვლენების და სახელების გადაადგილება/დანიშვნა მას ვიზუალურ არტისტებთან ახლოვებს. სახეზეა „ავტორის სიკვდილი“ გაცნობიერებული თამაში, რომელიც შეთავსებულია უმეტესად ვიზუალური ხელოვნებისთვის დამახასიათებელ, დიუშინაზურ პერფორმატიულ პრაქტიკასთან. ოღონდაც, პაატასთან ეს ემსახურება არა რაღაცის ხელოვნებად დანიშვნას, არამედ რაღაცისთვის/ვიდუალისთვის (ხელ) ახალი მნიშვნელობის მიცემას, ადგილის მიჩენას.

#. არსებობს ერთი მსჯელობა, რომლის თანახმადაც ქრისტე რედი-მეიდ ღმერთია. ლოგიკა ასეთია: ჩვენ არ გვაქვს კრისტეოფი, რომლითაც ქრისტეს ქრისტეს შევიცნობით. ანუ ღმერთს ადამიანი. ჩვენ გვაქვს კრისტეოფი, რომლითაც შეგვიძლია მხოლოდ ადამიანში შევიცნოთ ადამიანი. ამ მსჯელობის თანახმად, ქრისტე-ტიანთან დგას ქრისტეს, როგორც ღმერთის შეცნობის შეუძლებლობაზე. ქრისტეს შემხედვარე მისი თანამედროვე ადამიანი, გარეგნული ნიშნებით ვერ მიხედვებოდა, მის წინ ორიგინალია თუ ასლი, ღმერთია თუ ადამიანი. შესაბამისად, ქრისტე რედი-მეიდ ღმერთია ღმერთებს შორის, ისევე, როგორც დიუშინის პისუარია რედი-მეიდ ხელოვნების ნაწარმოებთა შორის. სწორედ ამით თამაშობს პაატა შამუგია, როცა ადგილს უცვლის ღმერთს, ან მისი ადგილად ლაპარაკობს და ა.შ. გარდა ამისა, საგალობლების ფორმებთან (იკონი, კონდაკი...) თამაშით სურს პოეზიის, როგორც ლოკის მუქი შეუძლებლობის ჩვენება. გაიზიარე, თუ პაატა შამუგია ოდესმე დაგხმარებია.

საავტორო ბლოგი. „ცხელი შოკოლადი“,
2012 წლის 1 ივლისი.

პარლენიჟიკაცი

ხშირად ვიგონებ მამას,
როგორც დაღუპულ მამას.

მე მესმის შენი, როცა მისმენ.

მოგონებები საპაპვმო კალიდან

ჩემი ბაღელი შეყვარებული
მწარედ გაეტირა თავის ბაბუას.
შურით გავეცქერი კუბოს.

დიდი ბიჭი როცა გავიზრდები,
მკვდარი უნდა გამოვიდე.

ღილის ღოღი

ხეებსა და ხეებს შორის
გაკიდულია შაშვების სტვენა
და მასზე, როგორც ბენვის ხიდზე,
გადადიან მეგზოელები.

პუნქტუაცი

ნერტილი მძიმეა;

უნდა გვესმოდეს ზოგიერთი რამ,
კერძოდ კი – ყველაფერი.

სეზონი

ადგა და დარდები გამოხშირა,
მხოლოდ საუკეთესოები დაიტოვა – მტკივნეულები.

პარდისფერი სტალინი

ვარდისფერი სათვალე
ჩამოვიხსენი
და სტალინის ძეგლს შევხედე.

გაზაფხული

გაზაფხულდა.
გოგონები
სტრატეგიულად ილიმინა.

ცუდი ლექსის აპოლოგია

ყოველთვის მსურდა, დამენერა ცუდი ლექსები,
მაგრამ ეს ისეთ ტიტანურ შრომას მოითხოვს,
იძულებული ვარ, გენიალურ ლექსებს დავჯერდე.

ტანაკ ტანკისა და ტანაკს შესახებ

დიდ მწერალს – ჯემალ ქარხაძეს

ტანკისტმა ლულა შემართა,
ტანკისტმა კი – კალამი.
მაგრამ ყოველთვის ტანკისტი იმარჯვებს.

პოტანციურობა

ეს ლექსი უნდა ყოფილიყო,
მაგრამ სანამ სანერ მაგიდამდე მივებარბადდი,
გადამავეინყდა.

მამა

ბოლოს ისე გამელოტდა,
ფიქრები მოუჩანდა.

დაჯიპი, მკითხველო!

(პაატა შამუგიას „დაუჯდომელი“
ტექსტუალური ანალიზის ცდა)

ლექსი დორეული

„მოდი, როლები გაცევალოთ, ღმერთო!
შენ იყავი პაატა შამუგია,
მე ვიქნები ღმერთი!“

პაატა შამუგია, კრებულიდან
„უპირატესობა“, 2010

„უფალო, იქნებ ცოტა ხანი გაცევალოთ როლი,
შენ გახდი პეტრე...“

მამა პეტრე (კვარაცხელია), კრებულიდან
„ხარს ვგავარ ნაიალალას“, 2011

პაატა შამუგია, როგორც „ნივთი თავისთავად“ (ნოუ-მენი), უკვე არის იმ რანგისა და დამსახურების პოეტი, რომ თამამად შეუძლია, მსოფლიო ლიტერატურიდან ამოირჩიოს რომელიმე კლასიკოსი ავტორი და დემონსტრაციულად შეიჯავროს მისი შემოქმედება და არამც და არამც – პიროვნება. მართალია, ამგვარი პრივილეგიისათვის დაბადებულთა არც თუ ისე მცირე ნაწილი წარმატებით არის „ათვისებული“ (მარტო ტოლსტოისა და შექსპირის, ნაბოკოვისა და დოსტოევსკის, ერეკლე საღლიანისა და ელიოტის, უელბეკისა და პრეგერის, პაუნდისა და უიტ-მენის ურთიერთობათა მაგალითები რად ლის), მაგრამ, მონდომების შემთხვევაში, პაატა, ალბათ, მოახერხებს დარჩენილი, გაანტურ კლასიკოსებით შემდგარ სიიდან მისთვის სასურველი კანდიდატის შერჩევას.

მკითხველი ამ საპატიო შესაძლებლობის მორალურ ლეგიტიმურობაში მაშინვე დარწმუნდება, როგორც კი მის წიგნს – „დაუჯდომელი“ (აქვე უნდა ითქვას, რომ კრებულის სათაური ზედმიწევნით შესაბამისია შინაარსისა და ფორმის კატეგორიების) – თავლას შეაღებოს.

მოგესხნებათ, საუბარია ლექსების კრებულზე, რომელშიც ჩვენს თანამედროვე ლიტერატურულ სივრცეში რაღაც ახალს დაუფრთათათ და საცხები დამსახურებულად, უკანკურენტოდ (დიდი პატივისცემის მიუხედავად, ქალბატონი ცირა ბარბაქაძის და ბატონი ელგუჯა მარალის სერიოზულ ლიტერატურულ არტიფაქტებად განიხილა მიერის) მოიპოვა პრესტიჟული ლიტერატურული პრემია „საბა“.

არტურ შოპენჰაუერი წერდა: „მე მაშინ ვწერ, როცა

რაღაც ახალი და მნიშვნელოვანი მაქვს სათქმელი. ხოლო თუ ჩემი ეს წესი საყოველთაო გახდება, სამყაროში სულ რამდენიმე წიგნია დაიწერება“-ო. თამამად შეიძლება ითქვას, რომ „დაუჯდომელი“ ერთ-ერთი მათგანია იმ „რამდენიმეს“, რამდენადაც პაატამ შეძლო შეექმნა ტექსტი, რომელიც განუხორციელებლად ვგისტენციალურა, რადგან მასში სარგებლობა წინ უსწრებს სიამოვნებას.

ხსენებული პროექტი დასრულებული როდია – პირიქით, ეს მას გააუქმებდა; „დაუჯდომელი“ მოძრაობის, პროცესის წიგნია, რომელიც საკუთარი თავის განხორციელებას სპოვებს იმით, რომ მკითხველისგან განყენებისთანავე ანაზღაურად არტიკულირდება ყოველგვარ სოციალურ პრაქტიკებში განუხორციელებად ლიტერატურაში, როგორც „გრანდ ნარატივი“. უფრო ზუსტად რომ ვთქვა, პაატამ შექმნა ტექსტი, რომელსაც არსებობისათვის არ ესაჭიროება მკითხველი და აწმყოს თანადანსრებულობა, როგორც მიმართების ობიექტები. ის არის თვითკმარი ორი ძირითადი თვალსაზრისით:

1) მას შემდეგ, რაც განსახილველი ტექსტი განუდგება, მიატოვებს მკითხველს, არ ყვეტს არსებობას და საკუთარი მყოფობის გამართლებას (დაფუძნებას) იწყებს თავისთვის თავში.

და 2) შელინგის პერიფრაზს რომ მივმართო: ის არ არის ახალი დროის ყველა სახარებისგან გულაწყვეტული, ანუ მასში ყოველივეს გაცილებით მეტია მოცემული, ვიდრე რეფლექსია იმ მყოფ და არამარტ პრობლემათა ჯამზე, რასაც ზოგჯერ თანამედროვეობასაც ვეძებთ.

ეს უკანასკნელი ფაქტორი, უწინარესად, გულისხმობს იმას, რომ კრებულში წარმოდგენილი პოეზია თანამედროვე საქართველოს კონკრეტულ-ლოკალურ პრობლემებზე რეაქცია არ წარმოადგენს, როგორც ეს ერთი შესხედვით შეიძლება მოგეჩვენოს. პაატა შამუგია არ არის რიგითი პოეტი-სოციოლოგი, რომელიც საკუთარ ლექსებში პანაშვიდს გადაუფიქრებდა შიშობილი მონამულ მეზობელს, ანდა დერდას ერთ-ერთ, რადიოში მოსმენილ ფრთიან ფრაზაზე დაყრდნობით დაამუწათებდა წმინდა სინდონს რომელიმე გაზულებულ ნევრს. ამ ავტორის სოციალურ თემაზე დაწერილ ლექსებში დაკვირვებულ მკითხველი ამოკითხავს იმ მეტაფიზიკურ შინაარსებსა და განწყობებს, რომელთა განამდვილებაც, გამართლებაც ხშირად სწორედ ყოველდღიურ, რუტინულ, ადამიან-

ნურ მუწყოფიერებაში ხდება. პოეტის ამგვარ არჩევანს აქვს თავისი თეორიული საფუძველი პაულ ტილიხიდან მომდინარე პარადოქსი, რომლის მიხედვითაც ნებისმიერი, თვით ყველაზე საეკულატიკური ონტოლოგიური სისტემის ფესვები სოციალურ პრაქტიკაში შეიძლება იქნას გასაგებული და ამოკითხული.

პაატა შამუგია არც პოეტიკ-რეაქციონერია, რომლის მიზანიც ყოველგვარი „სხვა“-სგან გამოიჯვრა და მასთან დაპირისპირებაა. ის ქეშმარიტი დეკონსტრუქტივისტია, რადგან, განსხვავებით ფსევდოლიბერალებისაგან, რომლებიც მუდმივი ოპოზიციის პოზიციაში იმყოფებიან და მიმართავენ მხოლოდ დემონსტრაციის პოლიტიკას ისე, რომ არაფერს აშენებენ, პაატა ცნებებსა და ტრადიციათა ტაბუებს, დრომოჭმულ კონცეპტებს უპირისპირდება და თავადაც გვთავაზობს ყოფნის ალტერნატიულ შესაძლებლობას. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მისი მიზანი (და „ტელოსი“) მხოლოდ წერვა, არასწორად კი არ არის, არამედ შეიძლება იმავე ნაწერეგებიანადც კი ახალი სინამდვილის რეკონსტრუირება (იხ. ლექსი „სანიშნე“ – „როცა ქვების აცდენას ვისწავლი და ჩემკენ ნასროლი ლოდებისგან ტაძარს ავაგებ“), ანდა არსებობის ნიაღში მყოფი არარსებობაა.

მერე და, ამ გარემოებას მართლაც კი მართებულად და მახვილგონიერულად შენიშნავს ზინის უკანა ყდაზე გიორგი ხასაია: „პაატა შამუგია მიმართავს წერის ისეთ პრაქტიკას, რომელიც დაკავშირებულია ურთთან – ის ენობრივ და დუმირობილულობას უხვადღებს პოეტურის ტრადიციულ გაგებას ქართულ პოეზიაში“.

ყოველივე ეს, ცხადია, იმის დამსახურებაა, რომ პაატა შამუგია ინტელექტუალი პოეტია, რომელიც გამოწველივით კარგად იცნობს ფილოსოფიის ისტორიას. ამის საზომი პოეზიაში შეიძლება იყოს კონკრეტული ცოდნისეული, რაციონალური გამოცდილების იმგვარი პოეტური გადააზრება, შეიძლება ითქვას, განსაზღვრავს (საუფლდება) კი, რაც შეუძლებელი იქნებოდა შესაბამისი ტექსტის უკიდურესად ღრმა ცოდნის გარეშე. ქართულ პოეზიაში ამის კლასიკური მაგალითია გალაკტიონის სტრიქონები, სადაც ის, მართალია, სულ რამდენიმე სიტყვით ეხება ჰეგელისა და შოპენჰაუერის კონცეფციათა „რეალის მხრიდან“, მაგრამ მოთხრობენ განცვივრებული არსებას სხვადასხვანაირ ფილოსოფოსთა უმთავრესი იდეების მსგავსი სიზუსტითა და მომცველობით ენაში გამოსახვით. დევიზი: „იქ სადაც მთავრდება ფილოსოფია, იწყება პოეზია“ მხატვრული ლიტერატურის ამ ჟანრს სწორედაც განუზომლად დიდ პასუხისმგებლობას აკისრებს, რომ განძნობად-რაციონალურად მისაგრობი გახადოს ის ცოდნები, რომლებსაც ფილოსოფია აღმოაჩენს და გადანერგოს, გასაგნოს ის ენის ქვისსივციალურ, გამოგონების მითში. პოეზიაზე უფროსი დადების მიზანდასახულობა არ იყო მხოლოდ კომუნიკაცია (გაგებინება) და მეტი სოციალური საქცისის მოპოვების მცდელობა. ამ გადამწყვეტებულს ჰქონდა თავისი ონტოლოგიური გამართლება ორი მნიშვნელოვანი თვალსაზრისითაც: პირველ რიგში, ფილოსოფიაში კარტეზიანიზმის გადარჩენა და ამით შესაძლებელი პოლიდი-

კურსულობა (ერთგვარი ესთეტიკური ტრანსცენდენტალიზმი) ბადებდა იმედს, რომ ეს მისი (ფილოსოფიის ფიგურაციის) უნივერსალურებას ისტორიაში შეაგნებდა (დაიჭერდა); მეორე თვალსაზრისით კი, ცოდნის ცხოველ სიტყვაში კვლავდაბადებით გაისწნებოდა შემეცნების ახალი შესაძლებლობის „არხე“; პოეზია, როგორც მათემატიკაზე ზუსტი მეცნიერება (იხ. პაატა შამუგიას ლექსი: „მე ფიზიზობი“ – „რათა პოეზია გავხადო მათემატიკაზე ოდნავ ზუსტი“...). გალაკტიონი აგნებს შეუძლებლად ადეკვატურ, იქნებ ერთადერთ შესიტყვეებასაც კი ხსენებულ მოაზროვნეთა კონცეპტების ძირითადი არსის გამოსაყენებად და რეკიპიენტიც ხვდება, რომ ამგვარი რამ მხოლოდ მათი ძირეული თავმოაზრების (Selbstbesinnung) შედეგი შეიძლება იყოს და არა საკუთარი ინტელექტუალური შესაძლებლობების ყურმოკერულ ინფორმაციათა გაუფრთხილ ხაზგასმის:

„წმინდა ნათელში, ამბობს ჰეგელი,
წმინდა სინათლის დიად ბადეში
ისე ცოტაა გასაგებელი,
როგორც რომ წმინდა სინყვლიადეში“.

„მე. ვისაც მტანჯველი აზრად გაუარს –
დაქაოფილდეს ისევ თბილისით,
ვინც ღამით დასწევს მოქუჩაუფერს,
რომ უფრო მძაფრად იცხოვროს დღისით“.

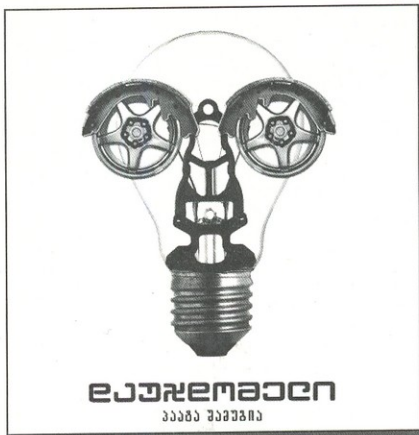
ზუსტად იგივე შეიძლება ითქვას პაატა შამუგიას იმ ლექსებზეც, რომლებშიც ფილოსოფიური თემები ისე შემოდის, რომ ხვდება, ავტორი მათ სიღრმეშია ჩასული და ამიტომაც ახერხებს, ამ უკანასკნელ მხატვრულ სიკიცხლე მიანიჭოს (გადაუგრძელოს). ავტორი აზროვნების ისტორიის გარკვეული თეზისებისა და კონცეპტების თანამედროვე მხატვრულ-ლინგვისტურ სივრცეში რეპრეზენტაციასა და რეაქტუალ-ლინგვისტის ხშირად ახერხებს პაროდირებისა და ფალსიფიკირების სტილისტიკური მეთოდებით. ეს კი მეტად რთულ, ფილოსოფიურ თემებში გაცილებით საფუძვლიან კომპლექსიკას მოითხოვს, ვიდრე მათგან ინტელექტუალური ვარიაციების შექმნას არის საჭირო.

მაგალითად, განვიხილოთ პოემის – „კიბერნეტიკული ფსალმუნი“ – ერთი ნაწილი:

„წმინდა არს კანტი და ლაიბნიცი და კირკეგორი“

საკითხში ღრმად ჩახვეული მკითხველი მიხვდება, რომ სიტყვა „წმინდა“-ს კანტთან მიმართებით გამოყენება რელიგიურ დისკურსთან არ არის დაკავშირებული და ამ უპირობის გერმანული მოაზროვნის სახელის გვერდით გაჩენის მიზეზი მისი მთავარი შრომა „წმინდა გონების კრიტიკა“ – ეს კი უადრესაც მახვილგონიერული და საინტერესო მიზეზებია, რომელსაც შთამბეჭდავებს მისი ირონიულ-პაროდული სულისკვეთება აჩვენებს.

იგივე შეიძლება ითქვას, ამ თვალსაზრისით, რთულ და

დაუჯდომელი

პაატა შამუგია

მრავალმხრივი ტექსტზე - „ავტორიტეტული სიყვარული“. მოვიტან ციტატებს:

„...ან რომ არ მოვდგეთ პლატონს და მეტაფიზიკური ძილი არ დავუფრთხოთ.“

და იქვე:

„...და ბოდრიარი რომ არ დავისხნათ სიმულაკრის ბორკილებიდან...“

დიდი მტკიცება არ უნდა, რომ ამ მხრივ ძალზე უსუსური მიმდინარე ქართული პოეტური სინამდვილის შუქზე გასანაკურთხებით დასაფასებელია ისეთი ავტორი, რომელიც აზროვნების ისტორიის უთანამედროვეს პარადიგმებზე ასეთ ენობრივ თამაშებს დგამს.

პაატა შამუგიას პოეზიაში მრავალდ შეხედებით ქვეტექსტებად გატარებულ ისეთ იდეებს, რომლებიც გაგაოგნებთ, თავისი სიღრმით, საინტერესოებითა და მომწუსხველი სიახლით. ლექსი „მე ფვზიზლობს“ ავტორი იწყებს შემდეგი სტრიქონებით:

„მე ფვზიზლობს,

რათა აღდგეს კავშირი ჩრდილებსა და სხეულებს შორის“

გაორებულიობის, გამიჯნულობის როგორი მისტიკური, ნოვატორული და მედიტაციური ხედვაა, არა? უთუოდ ამ კონცეპტთან მიმართებით არის წარმოსაჩენი კიდევ ერთი საზრისულად პოსტსტრუქტურალისტური მიგნება:

„სიტყვები მნიშვნელობის გარეშე დარჩნენ“...

(„დაუჯდომელი“ - „იოანეს კონდაკი 9“)

ასე რომ, პაატა შამუგიას ტექსტებში თითქმის ყოველი ფეხის ნაბიჯზე შეხედებით მეტად დახვეწილ, ინტუიტი-

ური აზროვნების ნამდვილ ნიმუშებს, რომელთა განხილვა გაგებაც საკმაოდ რთული პერმენენტული საშუაობის ჩატარებას გულისხმობს. სწორედ ამიტომ „დაუჯდომელის“ მკითხველი მხოლოდ ინტელექტუალური მომზადების შემთხვევაში, ეროვნული ადამიანი შეიძლება იყოს და მასზე ფართო მასებს ხელი არ მოუწდება.

ამ თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია პაატა შამუგიას, როგორც ტიპური პოსტმოდერნისტი ავტორის დახასიათება. ის სრულყოფილად ფლობს პოსტმოდერნისტული ციტირების სისტემას და, ამიტომაც, მის შემოქმედებაში ხშირად ვხვდებით ალუზიებს, რემინისცენციებსა და დეციტაციებს, ასევე ტექსტუალური დეკონსტრუქციის ზოგიერთ თვალსაჩინო მეთოდსაც.

მაგალითად, პოემა „დაუჯდომელის“ ერთ-ერთ თავ „ბართლომეს იკოსი 11“-ში ავტორი გვთავაზობს საოცრად მახვილგონივრულ ალუზიას ხორხე ლუის ბორხესის მოთხრობიდან „საჩუქრების ღამე“, სადაც გამოხატულია ენის თვისება - სიტყვების ხშირად გამეორებით მათი დავიწყებისა. „თომას იკოსი 4“, სადაც პაატა შამუგია მადლობას უხდის უფალს იმისთვის, რომ „თეოსოფიამ დაამტკიცა, რომ უფალი არ არსებობს“ ასევე ალუზია ლუის ბუნუელის სიტყვებისა: „მადლობა ღმერთს, ათეისტი ვარ“.

კანტის გამოთქმის: „ორი რამ ანცვიფრებს ჩემს სულს: ვარსკვლავებით მოქმედი ცა და მორალური კანონი ჩემში“ მეტად შთამბეჭდავ პაროდულ დეციტაციას წარმოადგენს ავტორი შემდეგ სტრიქონებში:

„ორი რამ ალაგვებს ჩემს სულს განცვიფრებით:

საბჭოთა ტრიკა აბაჟური ჩემ ზემოთ და აკენდიქსი ჩემში“.

ტექსტუალური დეკონსტრუქციის, როგორც დესტრუქციული ავტოიმუნურობის შესანიშნავ ფაქტს გვთავაზობს შემდეგი სტრიქონები, რომლებიც საკუთარ თავსეე აუქმებენ:

„...მაგალითად, ლექსის დანერა,

თუნდაც, ცუდი ლექსის

(მთლად ისეთი ცუდისაც არა, როგორიც ეს ლექსია)“.

პოსტმოდერნული ციტირების სისტემის თვალსაზრისით, პაატა შამუგია ბრწყინვალედ ფლობს ენასაც, რაც კარგად ჩანს ამგვარ, მეტად ბუნებრივ ლინგვისტურ გამოსახულებებში:

„და თელავიდან თელავივამდე

ჩასვლას სულ ზუთი ნუთი უნდები“.

„შოპინზე გასვლა, კუჭში გასვლა, კოსმოსში გასვლა, მაგრამ არცერთ შემთხვევაში - მარილზე გასვლა“.

თუ პირველ შემთხვევაში საქმე მახვილგონივრულ ენობრივ თამაშთან („თელავიდან თელავივამდე“) გაქვს, მეორეგან ავტორი სიტყვა „გასვლის“ პოლიკონტაქტურობას იყენებს.

რაც შეეხება „დაუფდომელის“ ესთეტიკურ შრეს, ის მეტად საინტერესო და არასტანდარტულია. პაატა შამუგია უარს ამბობს ყოველგვარ „იზმზე“ და მკითხველს ახალ, ციცაბო და, რაც მთავარია, კონცეპტუალურად იმაგინაციურ მხატვრულ სახეებს სთავაზობს (მაგალითად, ასეთია წამწამების ხიდანაშვანები: „წამწამები გამოდგე ყოფნასა და არყოფნას შორის, როგორც უკვდავ მირაბოს ხიდი“; ასევე აღტაცებას იწვევს შემდეგი მხატვრული სახე: „და იყოს ყველა შენი სიტყვა – ტყეია უმისამართო“). საინტერესო კი ის არის, რომ პოეტი ვალკველ მეტაფორა-კონცეპტთა აზროვნების ნიშნულზედ დამკვიდრებასაც ცდილობს და ამ მიზნით ის სხვადასხვა კონტექსტში განსხვავებული ფორმებით გამოითქვამს მათ. ამ თვალსაზრისით გამოსარჩევია მზერის იარაღთან შედარების მხატვრული სახის შემდეგი ვარიაციები:

„წმინდა არს მორალისტების თვალები,
კალაშნიკოვის ლულასავით შუბლზე რომ გვეგვჩინება“.
(ლექსი „კიბერნეტიკული ფსალმუნი“)

„და თვალს იარაღივით მოგაბჯენს შუბლზე“.
(პოემა „დაუფდომელი“; „ანდრიას იკოსი 2“)

ცალკე აღნიშნული ღირსია პაატა შამუგიას ძალზე მდიდარი და მრავალფეროვანი ვერსიუნიკული-ფორმალისტური არსენალი. ეს ავტორი იშვიათად მიმართავს რთიმიან ლექსს და ისიც მხოლოდ ჩანართის სახით. თუმცა, მის სახასილავო უნდა ითქვას, რომ როდესაც ამ გადაწყვეტილებას იღებს, შესრულების ხარისხი ძალზე მაღალია; მაგალითად, შემდეგი სარითმი წვეთები: დუ-ელში – (ირევი) უელში; ლოქიზე – ლოგოსი – მეტად ისტატური, ორიგინალური, შეიძლება ითქვას, საავტორო და კეთილშობიანია.

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ პაატა შამუგიას „დაუფდომელი“ განსხვავებით ამ ავტორის წინა ნიგნისგან, სრულიად არის დაცლილი გამიზნული ეპატაჟორობისაგან და მასში პოეტმა უმაღლესი დონის პოეზიის მოპოვება შეძლო. ამას მოწმობს სხვებული ტექსტის ზემოთ ჩატარებული: დისკურსულ-სტრუქტურალისტური, საზრისული, ესთეტიკური, ვერსიფიკაციული ანალიზი.

თუმცა, ობიექტურობისათვის აუცილებელია „დაუფდომელის“ უარყოფითი მხარეებიც განვიხილოთ.

პაატა შამუგია, როგორც „ნივთი ჩვენთვის“ (ფენომენი), ჯერ არ არის იმ რანგისა და დამსახურების პოეტი, რომ ასე უდიდრად, ავადებით მოიხსენიოს მსოფლიო ლიტერატურის ისეთი კლასიკოსი, როგორიც ბალზაკია (იხ. ლექსი „სილოგისტური თვითანალიზი“; „ბალზაკის ფრაზატებით მოუწონეს მოძრაობა მაცქს“). თუ მსოფლიო ლიტერატურის ისტორიამ მსგავსი გამოჩენილები შემოგვინახა ტოლსტოისა და შექსპირის, ნაბოკოვისა და ბელეტოვის, ერკელე სალიდანისა და ელიოტის, უელდესისა და პრევერის, პავუნისა და უიტგენსის ურთიერთობათა მაგალითებით, ახალგაზრდა, დამწყები პოეტისაგან,

რომელსაც ჯერ ღირებული არაფერი შეუქმნია, დიდი ფრანგ მწერლის ამგვარი ამპარტყვეული დაუფდომელობა „გაკიცხვა“ მხოლოდ ღიმბის მიმგერელია და უმართლესადაა ხაზს უსვამს მის (პაატა შამუგიას) უსუსურობასა და შედამართლობას.

მკითხველი ამაში მაშინვე დარწმუნდება, თუ მის კრებულს – „დაუფდომელი“ (საქე უნდა აღინიშნოს, რომ ნიგნის სათაური სრულიად შეუსაბამია მის ფორმალისტანთან; „აკათისტო“ (ბერძ. Akathistos), ანუ დაუფდომელი აუცილებლად გულისხმობს კონკრეტულად ღვთისმშობლის მავედრებულ სიტყვას და მის კრებულს (იხ. რამაზ ქილაია „ლიტერატურათმცოდნეობა“), პაატა შამუგიას არც ზიგნში და არც ამავე სახელწოდების პოემაში, ღვთისმშობელი ვალდებულების მოხდის მიზნითაც კი არ არის ნახსენები – თვალს შევაღებო.

მოგეგონებათ, საუბარია არაფრით გამოჩრეულ ნიგნზე, რომელმაც საესებით დაუსახურებლად მოიპოვა პრესტიჟული ლიტერატურული პრემია „საბა“ (შეგახსენებთ, რომ ამ კონკურსზე წარმოდგენილი იყო ისეთი სერიოზული და მნიშვნელოვან ავტორთა ნიგნები, როგორებიც არიან ცირა ბარბაქაძე და ელვაჯა მარლია; ყოფილი კი ყოვლად გაუმგებარი გადაწყვეტილება მიიღო, როცა გამარჯვებულად პაატა შამუგია დასახელდა).

არტურ შოპენჰაუერი წერდა: „მე მაშინ ვწერ, როცა რაღაც ახალი და მნიშვნელოვანი მაცქს სათქმელი. ხოლო თუ ჩემი ეს წესი საყოველთაო გახდება, სამყაროში სულ რამდენიმე წიგნია და დანერგება“-ო. პირდაპირ შეიძლება ითქვას, რომ „დაუფდომელის“ ავტორს გერმანელი ფილოსოფოსის ამ წესით არ უხელმძღვანელებს; წინააღმდეგ შემთხვევაში, არ დავიგნებდა ნიგნს, რომელიც განუზომელიად არავე განვითარებული და ავტორი-ცულია, რადგან მასში სიაოვნება წინ უსწრებს სარგებლობას.

სხვებული პროექტი ჩანასახშივე დასრულებული, მკედარი და გაუმტებულია – „დაუფდომელი“ უძრავობის, სტატუკური დამყაყებულობის ნიგნია; უფრო ზუსტად რომ ვთქვათ, ეს არის ტექსტი, რომლის არსებობაც მხოლოდ იმხანა დამოკიდებულია, აღიარებენ თუ არა მის მკითხველი და ანმყო, როგორც მიმართების ობიექტები.

ის არის არათვითკმარი ორი ძირითადი თვალსაზრისით: 1) მას შემდეგ, რაც შემსახბო ეპატაჟური ოხუნჯობები მოზერდება და განსახილველ ტექსტს მალევე მიატოვებს მკითხველი, ის (ტექსტი) საკუთარ მყოფობაში ვერ მოიძიებს ვერანაირ გამართლებას (დაფუძნების შესაძლებლობას) და შეწყვეტს არსებობას.

და 2) შეიძლება პერიფრაზა რომ მივმართო: ის არის ახალი მწერის ყველა სახარებისაგან გულანყვეულება, ანუ მასში არაფერია მოცემული გარდა ზედაპირული აღწერების იმ მყიფე და არამყარი პრობლემების ჯამისა, რასაც ზოგჯერ თანამედროვეობასაც ვეძახით.

ეს უკანასკნელი ფაქტორი, უწინარესად, გულისხმობს იმას, რომ კრებულში წარმოდგენილი პოეზია თანამედროვე საქართველოს კონკრეტულ-ლოკალურ პრობლემებზე რეაქციას წარმოადგენს. პაატა შამუგია არის რიგითი

პოეტ-სოციოლოგი, რომლის შესაძლებლობები მხოლოდ იმისთვის არის საკმარისი, რომ პანაშვიდი გადაუხადოს მანამანთი მონამულ მებოძოს, ანდა დერიდას ერთ-ერთ, რადიოში მოსმენილ ფრიანს ფრაზაზე დაყრდნობით დაამუშაოს სინოიდის რომელიმე გაზულუქებული წვერი. ავტორის მიერ რუტინული ცხოვრების უინტერესო, მშრალ და დოკუმენტალისტური აღწერების მიღმა არაფერი იკითხება. ის ვერ ახერხებს, ყოველდღიურობის მომბაზურებელ სივრცეში რაღაც მნიშვნელოვანის, მეტაფიზიკურის დანახვას. ყოველივე აქედან გამომდინარე, რით განსხვავდება იგი ჩვეულებრივი სოციალური აგენტისაგან? არც არაფრით; და ამიტომაც, მისი ლექსები იმ პრობლემებზე ამერე მოკვდება, რომლებსაც ისინი ეძღვნება. პოეტის ადვარ არჩევანს თავისი თეორიული საფუძველი არ აქვს და ვერც ექნება; დღეს უკვე ექსტრემისტული სოციალიზმის თავგადაკული გულშემატკივრებაც აღიარებენ, რომ პაულ ტილიზის მოსაზრება, რომ ნებისმიერი, თვით ყველაზე საკულაციური ინტელიგენტი სისტემის ფესვები სოციალურ პრაქტიკაში შეიძლება იქნას გასაგნებული და ამოკითხული, უბრალოდ არამართებულია.

პაატა შამუგია პოეტ-რეაქციონერია, რომლის თვით-მიზანიც ყოველგვარი „სხვა“-სგან გამიჯნა და მასთან დაპირისპირებაა. ის ინერციით ფსევდოდეკონსტრუქტივიზმის ტყვეა, რომელიც მხოლოდ დემონტაჟის პოლიტიკას მიმართავს ისე, რომ თავად არაფერს აშენებს და მხოლოდ განეცნობთ, წინააღმდეგობით ცდილობს თვითდამკვიდრებას და ყოფნის ალტერნატიულ შესაძლებლობებს არ გვთავაზობს. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მისი მიზანი მხოლოდ გრცედა, არარსებობდა და არა – ახალი სინამდვილის რეკონსტრუირება. ამას მოწმობს მისივე ლექსი „სანიშნო“, რომელშიც ავტორი აღიარებს, რომ მისივე ნასროლი ლოდებისგან ტაძრის აგება ამ შეუძლია, ჯერ (!) არ აქვს ნასაღი: „როცა ქვების აცდენას ვისწავლი და ჩემკენ ნასროლი ლოდებისგან ტაძარს ავაგებ“. პერსპექტივა კი, რომ ის ამას ოდესმე შეძლებს, მეტად სატყუო. სამაგიეროდ, მშენებლობის პროცესი უკვე დაუსწია და მას შესაშური წარმატებითაც უძღვება ჩვენი დიდი პოეტი-პრარაბი სევარიონ ნადირაძე:

„და მოშურნეთა ნასროლი ქვებით
შენდება ჩემი ციხე-სიმაგრე“.*

ასე რომ, ვერაფრით გავიზიარებთ გიორგი ხასაიას მიერ „დაუფდომლის“ უკანა ყდაზე გამოთქმულ აზრს, თითქმის „პაატა შამუგია მიმართავს წერის ისეთ პრაქტიკას, რომელიც დაკავშირებულია უართან – ის ენობრივ დაუმორჩილებლობას უცხადებს პოეტურის ტრადიციულ გაგებას ქართულ პოეზიაში“.

ყველაფერი პირიქით არის, რისი მიზეზიც ის გახ-

ლავთ, რომ პაატა შამუგიას ინტელექტუალური შესაძლებლობები ძალზე მწირია და ის მეტისმეტად შეცდომილად იცნობს ფილოსოფიის ისტორიას. რა შეიძლება იყოს ამის საზომი? რა თქმა უნდა, კონკრეტული ცოდნისუფლი, რაციონალური გამოცდილების იმგვარი პოეტური გადაზარება, შეიძლება ითქვას, განსაზღვრავს (სახელდებოდა კი, რაც შეუძლებელი იქნებოდა შესაბამისი ტექსტის უაქიდებლად ღრმა ცოდნის გარეშე). ქართულ პოეზიაში ამის კლასიკური მაგალითია გენიალური გალაკტიონის სტრიქონები, სადაც ის, მართალია, სულ რამდენიმე სიტყვით ეხება ჰეგელსა და მომენსაჟურის კონცეფციას „სულის მონადას“, მაგრამ მკითხველი განცვიფრებული რჩება ხსენებულ ფილოსოფოსთა უმოთხრესი იდეების მსგავსი ნიშნულთა და მომცველობით ენაში გამოსახვით. დევიზი: „იქ სადაც მთავრდება ფილოსოფია, იწყება პოეზია“ მატერიალური ლიტერატურის ამ ჟანრის სწორედ-დაც განუზომლად დიდ პასუხისმგებლობას აკისრებს, რომ გრძნობად-რაციონალურად მისაწვდომი გახადოს ის ცოდნები, რომლებსაც ფილოსოფია აღმოაჩენს და გადაგნებული და ამოკითხული, უბრალოდ არამართებულია.

მოეზიზღო ფსონის დადების მიზანდასახულობა არ იყო მხოლოდ კომუნისტთა (გაგებინება) და მეტი სოციალური სანქციის მოპოვების მცდელობა. ამ გადანეცხტილებს ჰქონდა თავისი ონტოლოგიური გაპართლება ორი მნიშვნელოვანი თვალსაზრისითაც: პირველ რიგში, ფილოსოფიაში კარტეზიანიზმის გადარჩენა და ამით შესაძლებელი პოლიტიკურსაშუალოდ (ერთგვარი ესთეტიკური ტრანსცენდენტალიზმი) ბაღდება იმედს, რომ ეს მისი (ფილოსოფიის) ფიგურაციის უნივერსალურობას ისტორიაში შეაკავებდა (დაიჭერდა); მეორე თვალსაზრისით კი, ცოდნის ცხოველ სიტყვაში კვლავდაბადებით გაისხნებოდა შემეცნების ახალი შესაძლებლობის „არზე“ პოეზია, როგორც მათემატიკაზე ზუსტი მეცნიერება.

გალაკტიონი აგნებს შეუძლებლად ადეკვატურ, იქნებ ერთადერთ შესტყუვებაზეც კი ხსენებულ მოაზროვნეთა კონცეპტების ძირითადი არსის გამოსავლენად და რეციპიენტობაზეც ხდება, რომ ამგვარი რამ მხოლოდ მათი ძირული ენთოზაზრების (Selbstbestimmung) შედეგი შეიძლება იყოს და არა საკუთარი ინტელექტუალური შესაძლებლობების ყურმოკრულ ინფორმაციათა გაჟღერებით ხაზგასმის:

„წმინდა ნათელში, ამბობს ჰეგელი,
წმინდა სინათლის დიად ბაღში
ისე ცოტაა გასაგებელი,
როგორც რომ წმინდა სინყვდიადში“.

„მე. ვისაც მტანჯველი აზრად გაუარს –
დაკმაყოფილდეს ისევ თბილისით,
ვინც ღამით დასწევას მოჰნგაუარს,
რომ უფრო მძაფრად იცხოვროს დღისით“.

ცხადია, გალაკტიონისაგან განსხვავებით პაატა შამუგიას ყოველივე ეს არ ახასიათებს. მისი იმ ლექსების,

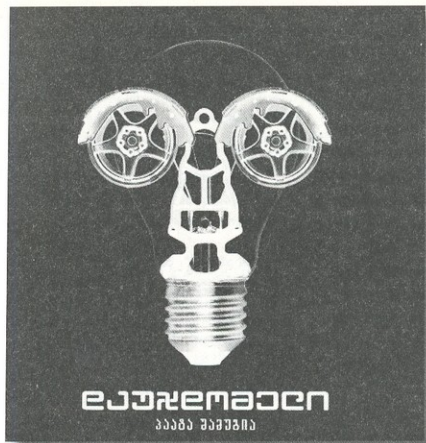
* დავი, რომელივე ლტონიერმა ბულატერმა იმტეროს იმაზე თავი, რომლის – პაატას თუ სეგარიონის – თაჟში ჩაისახა პრეკულად „მტრისგან ნასროლი“ ლოდებითა თუ ქვებით ქართული ხუროთმოძღვრული მეგვიდნეობის გამდგრების ბიბლიურ-ზეიადისტური იდეა.

ძილი არ დაეფურთხოთ“.

და იქვე:

„...და ბოდრიარი რომ არ დავისნათ ბოროტებისა“

ქართული

პაპა შაშვილი

რომლებშიც „ფილოსოფოსობას“ ცდილობს, ნაკითხვისას ხედები, რომ ავტორს ბუნდოვანი, ზერელე წარმოდგენაც არ აქვს თემებზე, რომლებსაც უკიდურესად ზედაპირულად ეხება. უმწეოა პაატა შამუგიას მცდელობები აზროვნების ისტორიის გარკვეული თვისებისა და კონცეპტების პაროდირებისა. მოგვსენებათ, ამ მეთოდური სტილისტიკით სარგებლობა, ფილოსოფიურ თემებში გაცელებით საფუძვლიან კომპეტენციას მოითხოვს, ვიდრე მათგან ინტელექტუალური ვარაიციების შექმნისას არის საჭირო. პაატა შამუგიას კი არც შესაბამისი ცოდნა (კომპეტენცია) გააჩნია და მითუმეტეს – საკმარისი ნიჭი.

მაგალითად, განვიხილოთ პოემის – „კიბერნეტიკული ფსალმუნი“ – ერთი ნაწილი:

„წმინდა არს კანტი და ლაიბნიცი და კირკეგორი“

სამწუხაროა, რომ პაატა შამუგიას ფილოსოფიური განსწავლულობა იმ ინფორმაციულ მომზადებას ვერ სცდება, რომ კანტის მთავარ შრომას „წმინდა გონების კრიტიკა“ ჰქვია. ამისთვის ხომ ყველას მოუკრავს ყური, ვისაც ზრდასრულეულად homo sapiens-ად ყოფნაზე აქვს პრეტენზია. იმ გენიალურ ალბომენას, რომ თურმე კანტი „წმინდა გონების კრიტიკის“ ავტორი ყოფილა, პაატას ნამდვილად ვერ ჩაუთვლით ინტელექტუალურ გმირობად. ხოლო რა დამატებითი დამსახურების გამო არიან მინც და მინც ლაიბნიცი და კირკეგორი წმინდა არა, მაგალითად, ფიხზე და განსაკუთრებით სავლენერეთელი, გაუგებარია.

იგივე შეიძლება ითქვას, ამ თვალსაზრისით, ლიმილის მოგვრამდე უსუსურ ტექსტზე – „ავტორიტეტული სიყვარული“. მოვიტან ციტატებს:

„...ან რომ არ მოვდგეთ პლატონს და მეტაფიზიკური

ვიკიპედიაში სახელდახლოდ ამოკითხული ნიუსებით ლექსების გამოცენით შეიძლება 13 წლის თინეიჯერები გააკვირო, მაგრამ, არავითარ შემთხვევაში, სერიოზული მკითხველი. ეს ხომ უბრალო ყალბიანობაა, რომელსაც ვერავის აჭმევ. უნივერსიტეტის წინ გამწვლელ ოთხიდან ხუთმა საშუალო სტატისტიკურმა არათუ სტუდენტმა, არამედ სტუდენტის სიმულაციამაც იცის, რომ „ბოდრიარი“ ჩვენში „სიმულაკრის“ სინონიმია; აი, პლატონს რომელი მეტაფიზიკური ძილის დაფრთხობას უპირებს პაატა, ამას კი, თავად არისტოტელეც ვერ გეტყვოდათ.

დიდი მტკიცება არ უნდა, რომ, ინტელექტუალური გაქანების თვალსაზრისით, შამუგია კიდევ ერთი „გამორჩეული“ მარგალიტია მიმდინარე ქართული პოეტური სინამდვილისა.

პაატა შამუგიას ტექსტებში გამოთქმული აზრები ზედაპირზე ტიფივებს; ამიტომ საწილით რომც ეძებოთ, ვერსად იპოვით ქვეტექსტს – აქ ყველაფერი ისეთი ბანალურია, ავტორის რომ არ იცნობდე, იფიქრებდი, ვინმემ ხომ არ აუკრძალა რაიმე სანდტრესოს თქმავ. აი, მაგალითად, ლექს „მე ვფხიზლობ“ პაატა იწყებს „აღმოჩენით“, რომელიც, თავისთავად, ცუდი არ არის, მაგრამ ის პლატონის „სახელმწიფოს“ მეშვიდე წიგნში მოთხრობილ, ყაბადღეულ გამოქვაბულის მითიდან მოყოლებული, უამრავმა მწერალმა გააგრძელა. მათ რიგებს უერთდება პაატა შამუგია:

„მე ვფხიზლობ,

რათა აღდგეს კავშირი ჩრდილებსა და სხეულებს შორის“

უბრალოდ სასაცილოა 21-ე საუკუნის ტექსტში ამგვარი იდეის გატარება, რომელიც მრავალჯერადი გამოყენებისაგან იმდენად გაცვდა, რომ ზოგიერთმა ფრანგმა თეორეტიკოსმა საკუთარ წიგნსაც კი დაარქვა სათაურად:

„სიტყვები მნიშვნელობის გარეშე დარჩნენ“

(„დაუფდომელი“ – „იოანეს კონდაკი 9“)

პაატა შამუგია ასევე ძალზე ზედაპირულად ფლობს პოსტმოდერნისტული ციტირების სისტემას და მხოლოდ ისეთი საყოველთაო, მარტივ და ფართოდ გავრცელებულ ფორმებს მიმართავს, როგორებიცაა: ლუბოვა, რემინისცენცია და დეცისტაცია. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ის ვერ აკეთებს შესაბამის მინიმუმებს პირველად ტექსტზე, რამაც მკითხველს უნდა აფიქრებინოს, რომ საქმე მიზანმიმართულ კონცეპტუალურ ინტერტექსტუალულობასთან აქვს და არა შემთხვევით, უნებლო პლაგიატთან.

მაგალითად, პოემა „დაუფდომელი“ ერთ-ერთ თავ „პართლომეს იკოსი 11“-ში გამოთქმული აზრი: „სიტყვების გაშუდმებული გამეორებით, / ჩვენ შეგვიძლია დავივი-

წყობი ნებისმიერი მათგანი" – ხორზე ლუის ბორხესის მოთხოვნიდან – „საერქების ღამე“ – არის მოპარული. არგენტინელმა მწერალმა პაატა შამუგია უბრალოდ დაასწრო, როდესაც გამოხატა ენის თვისება – სიტყვების ხშირად გამეორებით მათი დავინწყებისა: „წლები გადის და უკვე იმდენჯერ ყვეები ამ ამბავს, რომ არ ვიცი, ის მასსოვს თუ მხოლოდ სიტყვები, რომლებითაც ამ ამბავს ყვეები და ყვეები“ (ბორხესი).

„თომას იკოსი 4“ კი, სადაც პაატა შამუგია მადლობას უხდის უფალს იმისთვის, რომ „თეოსოფიამ დაამტკიცა, რომ უფალი არ არსებობს“ ასევე ნასესხებია. ეს წინააღმდეგობრივ-ირონიული იდეა ოდნავი ლინგვისტური სახე-ცვლელებით აქვს გამოთქმული ლუის ბუნეულს სიტყვებით: „მადლობა ღმერთს, ათეისტი ვარ“.

კანტის გამოთქმის: „ორი რამ ანეცვიერებს ჩემს სულს: ვარსკვლავებით მოჭედილი ცა და მოპარული კანონი ჩემში“ ამგვარი, უმწერო პაროდული დეცითაა („ორი რამ დაღვსებს ჩემს სულს განცვიერებით: / საბჭოთა ტრიოკა აბაღური ჩემ ზემოთ და აუენდიუსი ჩემში“) კი ასევე ვერ იმეტყველებს დადებითად პაატა შამუგიას ინტელექტუალურ განსწავლულობაზე. გერმანელი ფილოსოფოსის ზემოციტირებული ფრაზა ხომ იმდენად ცნობილია, რომ კეთილმა ადამიანებმა ის მის საფლავსაც კი წაანერგეს; ხოლო არაერთმა პოპოშიზმურალმა უკვე საკუთარი სიმღერის ტექსტსადაც კი აქცია.

ტექსტუალური დეკონსტრუქციის, როგორც დესტრუქციული ავტოიმუნურობის თვითლიკვიდაციის უმწერო და შესაძლებელს შორის ყველაზე პრიმიტიულ ფაქტს გვთავაზობს შემდეგი სტრიქონები, რომლებიც საკუთარ თავსვე აუქმებენ:

„...მაგალითად, ლექსის დანერა,
თუნდაც, ცუდი ლექსის
(მთლად ისეთი ცუდისაც არა, როგორიც ეს ლექსია)“

პოსტმოდერნული ციტირების სისტემის თვალსაზრისით, პაატა შამუგია მწირად ფლობს ენასაც, რაც კარგად ჩანს ამგვარ, მეტად ხელგამწერ ლინგვისტურ გამოსახულებებში:

„და თელავიდან თელავივამდე
ჩასვლას სულ ხუთი ნუთი ფუნდები“

„მოპინგზე გასვლა, კუჭში გასვლა, კოსმოსში გასვლა,
მაგრამ არცერთ შემთხვევაში – მარილზე გასვლა“.

თუ პირველ შემთხვევაში საქმე ფილმ „მიმინოდან“ გადმონეროლ, სემანტიკურად უმოტივაციო ენობრივ თამაშთან (თელავიდან თელავივამდე) გვაქვს, მეორეგან ავტორი „ალმოვიენს“, რომ სიტყვა „გასვლას“-ს თურმე მხოლოდ ერთი კონოტაცია არ აქვს და მონდომების შემთხვევაში შესაძლებელია როგორც მარილზე, ასევე კუჭში გასვლაც.

რაც შეეხება „დაუფდომელის“ ესთეტიკურ მხარეს,

ის მეტად უინტერესო და ტრადიციულია. პაატა შამუგია უარს ამბობს ახალი მხატვრული სახეების წარმოქმნაზე და თავს უკრავს ყოველგვარ „იზმს“. მაგალითად, „სიყვარულის ნაშნაშნების ხიდიდან შედარება: „ნაშნაშნები გამოდგ ყოფნასა და არყოფნას შორის, როგორც უკვდავი მირაბოს ხიდი“, რომელიც მის თანამედროვე პოეტ, გიორგი კეკელიძესთანაც არის გამოყენებული ლექსში – „სიყვარულის სირთულეები“:

„ნაშნაში ნაშნაშზე მომადე,
ახლა ჩვენს შორის ბუნების ხიდი“:

ხოლო „სიტყვის“ „ტყეიასთან“ შედარება, რომელსაც პაატა მიმართავს („და იყოს ყველა შენი სიტყვა – ტყეა უმისმართო“) იმდენად გაცვდა, რომ ის, ბოლოს და ბოლოს, თავად მაყვალა გონამეღლამც კი დააბინადრა თავის შემოქმედებაში პირდაპირი შესიტყვებით: „სიტყვა-ტყეა“ და ამით საბოლოოდ გააფორმა ამ მხატვრული სახის მომავალში ნებისმიერი გამოყენების შესაძლებლობის შეუძლებლობა.

საინტერესო კი ის არის, რომ პოეტი გარკვეულ, ასევე ტრივიალურ მეტაფორა-თენცვტებებს ხშირად საკუთარ თავსაც კი პაარავს. ის თვალსაზრისით გამოსარჩევია მზერის იარაღთან შედარების, ყველა ძირითად ენაში იდომადექცული მხატვრული სახის შემდეგი ვარიაციები:

„წმინდა არს მორალისტების თვალეში,
კალაშნიკოვის ლულასავით შუბლზე რომ გვებჯინება“
(ლექსი „კიბერნეტიკული ფსალმონი“)

„და თვალზე იარაღივით მოგაბჯენს შუბლზე“
(პოემა „დაუფდომელი“; „ანდრეას იკოსი 2“)

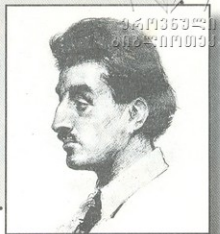
ცალკე აღნიშვნის ღირსია პაატა შამუგიას ძალზე ლარიბი და ერთფეროვანი ვერსიფიკაციულ-ფორმალისტური არსენალი. ეს ავტორი იშვიათად მიმართავს რითმთან ლექსს და ისიც მხოლოდ ჩანართის სახით. თუმცა, მისად სამწუხაროდ უნდა ითქვას, რომ როდესაც ამ გადამწყვეტილებას იღებს, შესრულების ხარისხი საგანგაშოდ დაბალია: მაგალითად, განვიხილოთ შემდეგი სარიტმი წყვილები: დავალიზ – (ირენი) უფლში; ლოქოზე – ლოგოსი; პირველი მათგანი ამგვარ რითმთა აგების ყველაზე მარტივ, არსებითი სახელისა და საკუთარი სახელის გარითმვის ხელშეწყობას გვთავაზობს; მეორე კი უსაშველოდ არაკეთილშობიანია.

დასკვნის სახით, შეიძლება ითქვას, რომ პაატა შამუგიას „დაუფდომელი“ მსგავსად ამ ავტორის წინა წიგნებისა, მორიგი ვულგარულ-ჰაბიტუური გამოსვლითა და მასში პოეტმა თუნდაც მცირე დოზის პოეზიის მოპოვებაც ვერ შეძლო. ამას მოწმობს სხვებულის ტექსტის ზემოთ ჩატარებული: დისკურსულ-სატრუქტურალისტური, საზრისო-სული, ესთეტიკური, ვერსიფიკაციული ანალიზი.

პატივისცემით, ლექსო დორეული
პატივისცემით, ლექსო დორეული

ამინ არ-რეიჰანი

أمين الريحاني

ამინ არ-რეიჰანი, სირიულ-ამერიკული ლიტერატურული სკოლის აღიარებული კორიფე, XX საუკუნის დასაწყისის „ნაჰდას“ (კულტურული აღორძინების) არაბული მოძრაობისა და მისი განუყოფელი ნაწილის – ე.წ. მაჰჯარის (ამერიკაში სირიულ-ლიბანურ ემიგრაციის) ლიტერატურის მთავარი ფიგურა ჯიბრან ხალილ ჯიბრანთან ერთად, არაბული ნაციონალიზმის იდეის სათავესთან მდგარი ინტელექტუალი და დიდი მოაზროვნე 1876 წლის 24 ნოემბერს დაიბადა ლიბანურ მარონიტულ ოჯახში ბეირუთის ჩრდილოეთით, მთიანი ლიბანის პატარა სოფელ ფურიეჰში; სულ რაღაც 11 წლისა, 1888 წელს, იგი ოჯახმა ნიუ-იორკში გაგზავნა. ამ მხრივ მისი ბიოგრაფია მისივე სულიერი თანამებრძოლისა და მეგობრის, ჯიბრან ხალილ ჯიბრანის ცხოვრებისეულ გზას ძალიან ჰგავს. ისინი ბავშვობის ასაკში შეეთვისნენ ამერიკულ გარემოს, თუმცა არაბულ კულტურასთან სულიერი კავშირი არ გაუნწყვეტიათ, პირიქით, სამშობლოსთან მიმართ, ოკეანის მიღმა ყოფნამ და ცხოვრებამ მათი გრძნობა სამშობლოსადმი კიდევ უფრო გაამძაფრა და გააფაქიზა. 1901 წლიდან ამინ არ-რეიჰანი უკვე ამერიკის მოქალაქეა და ჯიბრანივით მასაც ბედმა აღმოსავლეთისა და დასავლეთის კულტურული და ინტელექტუალური დესპანობა, აღმოსავლეთ-დასავლეთის შორის ხიდად გადებდა და ორი დიდი კულტურისა და ლიტერატურის – არაბულ-ამერიკულის – ქვეშაირი შეიღობა არგუნა. წლების განმავლობაში ის ნიუ-იორკის ლიტერატურულ კავშირ „არ-რაბიტა ალ-კალამას“ უდგას სათავეში და ჯიბრან ხალილ ჯიბრანთან ერთად მაჰჯარის ლიტერატურის სულიერი მავისი ცენტრზე უდგეს ხელი. ამერიკელი უოლტ უიტმენის მიმდევარი და რაღაც უოლდო ემერსონის დიდი გავლენის ქვეშ მყოფი ამინ არ-რეიჰანი ბრწყინვალედ ფლობს ინგლისურს და სამშობლოში დაბრუნებამდე თავის სამწერლობო გზას სწორედ ინგლისურად იწყებს. 1911 წელს ინგლისურად დაწერილი და გამოცემული მისი რომანი „ახალიდის წიგნი“ არაბულ მწერლის პირველი ინგლისურენოვანი რომანია ამერიკაში. ჯიბრანთან და რეიჰანის აღიარება არა მხოლოდ ლიბანში და მათ არაბულ სამშობლოში, არამედ სწორედ ამერიკაში მოხდა, მათი სახელები შესულია ამერიკულ დიდ ენციკლოპედიაში. 1904 წელს სამშობლოში დაბრუნებით ამინ არ-რეიჰანს ახალი სუნთქვა ეხსენება – ის განდგომის ცხოვრებით ცხოვრობს თავის პატარა სოფელ ფურიეჰში და ხარბად ეწევა არაბულ კულტურულ მემკვიდრეობას და არაბული ენის სიღრმეებს. ექვსწლიანი თავადუბელი შრომის შედეგი კი მისი მხატვრულ-ფილოსოფიური ესეების კრებული „რეიჰანიათა“, რომელიც გვაოცებს მისი ავტორის სულიერი სიღრმითა და აზროვნების მასშტაბებით. 1910 წელს ამინ არ-რეიჰანი ამერიკაში ბრუნდება და თავს ამზადებს ახალი სულიერი მისიისთვის – არაბულ სამყაროში პან-არაბიზმის – არაბული ნაციონალიზმისა და ერთობის იდეის გასავლევებლად მოგზაურობისთვის. ეს მოგზაურობა 1922 წელს დაიწყო და მოიცავს პეკინი, იემენი, ნეჯდ, ბაჰრეინი, ერაკი... ამ მოგზაურობათა რეზულტატი მწერლის მიერ შექმნილი არაჩვეულებრივი სამოგზაურო ლიტერატურაა, მთელი სისასით რომ წარმოგვიჩენს არაბული სამყაროს მრავალფეროვნებას.

1940 წლის 13 სექტემბერს, 63 წლის ასაკში, ამინ არ-რეიჰანი გარდაიცვალა მშობლიურ სოფელ ფურიეჰში. მის ლიბანურ სახლ-მუზეუმს, რომელსაც მისი ძმისშვილი ამინ ალბერტ რეიჰანი პატრონობს, ამჟვენებს ფილა ამინ არ-რეიჰანის სიტყვებით მისი ესეიდან „ბრუკლინის ხიდი“: „ლიბანი – პარიზი – ნიუ-იორკი! ჩემი სული ლიბანშია, გული – პარიზში, ნიუ-იორკში კი ამჟამად სხეულია მხოლოდ ჩემი!“ შეიძლება ითქვას, რომ სიკვდილმა შეაერთა დიდი მწერლის სული და სხეული და მათ საუბრადმო გავსაცენებელი მოუჩინა მშობლიური ლიბანის მიწაში.

ქართველი მკითხველისთვის ლაბთა საინტერესო იქნება იმის შესახება, რომ ამინ არ-რეიჰანის სახელს განსაკუთრებული ადგილი აქვს ქართული არაბისტიკის სკოლაში – არაბული ლიტერატურის ქართულად მხატვრული თარგმანის პროცესი აკადემიკოს გიორგი წერეთლის მიერ სწორედ ამინ არ-რეიჰანის მესამეხაზი თეთრი ლექსით: „განკუთრებ მე, ხევის ქალღმერთო“ დაიწყო, რომელიც გიორგი წერეთელმა 1945 წელს ყურნალ „მნათობის“ ფურცლებზე დაბეჭდა და ამ თარგმანს საოცრად დემოკური წინასიტყვაობა წაუძღვარა, სადაც ის ამინ არ-რეიჰანის უწოდებს „ევროპულ სმოკინგში გამოწყობილ არაბს“, ხოლო ლიბანს – მწერლის „ოცნებათა და ნატვრათა მისაცემველს“.

ჩვენ კი ვიმედოვნებთ, რომ ინტერესი ამინ არ-რეიჰანის მხატვრული მემკვიდრეობის მიმართ ქართულ მთარგმნელობით ლიტერატურაში არ განუღებდა და იმ ადგილს დაიკავებს, რაც ამ დიდ მოაზროვნეს და მწერალს შეუძენის.

დარეჯან გარდავაძე

ბრუკლინი სიდიდან

ამინ არ-რეიჰანი

მიყვარხარ, ნიუ-იორკო! მიყვარს შენი მოძრაობა, ხმაური, სი-სასესე, მიყვარს შენი უცნაური ზღაპრები და ილუზიები. მიყვარხარ, თუმცა შენ არც კი ინტერესდები იმ ლამაზი სიზმრებით, რომელსაც შენი პოეტები ხედავენ. მიყვარხარ არა შენი ხალხმრავალი გასართობების გამო, არც შენი აყვავებული ბაღების, ამაყი კომპეტების თუ დიადი და ჩინებული სასიყრდნო ადგილების გამო, არც შენი ლამაზი, აქტიური გოგონების ანდა მამაკაცური ქალების გამო, არა!.. მიყვარხარ მხოლოდ შენი დიდებული ხილის გამო, ამ ხილის გამო, რომელსაც კაცი ღამე შორიდანაც ხედავს, ფერადი მუქებით განათებული, და ცისარტყელა ჰგონია! ჩემი სიყვარული რკინის ამ დიდებული ნაგებობისადმი ისეთია, როგორსაც შემქმნელი განიცდის, როცა რამე ლამაზს ქმნის. მიყვარს ეს ხიდი ისე, თითქოს ჩემი პირადი საკუთრება იყოს! მიყვარს ისე, თითქოს საკუთარი ხელით ამეგოს! ყოველთვის, როცა ნუხილი და სასონარკვეთა შემოიპყრობს, ამ ხიდზე მოვიდევარ, ფერადი ვიზაგებ, აქ გული კარავს და ორი ქალაქის ნაგებობებს სურს აღმართავ დროშას. სინათლისა და ჰაერისგან ვერც მრავალრიცხოვან ლამქარს, რომლის წინაშე იფანტება სედიის ღრუბელი, დნება ნუხილის თოვლი! და ვდგავარ მაშინ გამარჯვებული. ცივი, სუფთა ჰაერი ლოყებს მინიბლებს. ვდგავარ ხიდის შუაში და მაღლიდან დაეყურებ დაბლა მცურავ გემებსა და სამხედრო ხომალდებს; ჩემს მარჯვნივ თუ მარცხნივ ეტლები და მატარებლები მიჰქრიაან. ვზეიმობ აშკარა გამარჯვებას, სულის გამარჯვებას დარდსა და ნუხილზე! უეჭველია, რომ ვინც ყოველდღე ამ ხიდს ფეხით გაივლის, მას ცხოვრებაში არ დასჭირდება ექიმი, მოძღვარი და ადვოკატი. ექიმს არ დასჭირდება იმიტომ, რომ სუფთა ჰაერზე სიარული ჭეშმარიტი მკურნალია! მოძღვარი არ დასჭირდება იმიტომ, რომ სიარული აზროვნებას უწყობს ხელს, აზროვნებას, რომელიც ადამიანს ამ წუთისოფელზე მაღლა აყენებს, შემოქმედსა და მას შორის ისეთ ერთობას ამყარებს, რომლისკენაც მიიღწევის კაცობრიობის ყოველი დიადი სული! ადვოკატი კი არ დასჭირდება იმიტომ, რომ თუ სული ყოველდღე მზის აბაზანას იღებს, დღის სითბო ფხიზლდება და გამთენიისას შემოქმედს ეწურწულება, მაშინ რა უნდა მასთან შუღლი და მტრობა!

ათასობით ადამიანი ყოველდღე გადაკვეთს ამ ხიდს, მაგრამ განა რამდენია ისეთი, ვინც ფეხით გადადის მასზე და თავს არ იტანჯავს გადაჭედული მატარებლებში ყოფნით? ასეთი ადამიანების რიცხვი მთელი მსოფლიოს ბრძენთა რაოდენობაზე ნაკლებია. ხიდზე, სპეციალურად, ქვეითად მოსიარულეთათვის, ერთი ფართო გზა და ორც ვიწრო – მატარებლისა თუ სხვა ელექტრო საშუალებებისთვის. და რადგანაც ხალხი ცხოვრებაში ვიწრო გზე-

ზე სიარულს მიეჩვია, მატარებლები მუდამ გადაჭედულია, ხოლო ქვეითთა გზა – ცარიელი.

ზამთრის ერთ-ერთ წვიმიან და ქარიან დღეს, ჩვეულებისამებრ, გადავედი ხიდზე ფეხით. და როგორ ფიქრობთ, რამდენ ადამიანს ნავანყდი გზად? ერთ კაცს და ორ პოლიციელს. პოლიციელი რა გასაკვირია, ის თავის მოვალეობას ასრულებს, აი, იმ ერთმა კი იმედი ჩამისახა! რა ლამაზია წვიმა ამ ხიდზე და ხიდის ქვეშ მდინარეზე! რა საშინლად ისმის მატარებლებისა და ეტლების ჯაყჯაკი, სადაც ადამიანები საქონლეზიებით ჩაჭედულან! რა უხედურია ეს ხალხი, რა ძვირად ფასობს მათი დრო და რა იაფად – ცხოვრება! რა დიდია მათი სამუშაო და რა მცირეა შედეგი! მათ ეძინათ წვიმით დასველების, მაგრამ არ ეძინათ ფილტვებში მაღარიისა და ქლექის მიკრობების მოხვედრის. გაურბიან სუფთა ჰაერს, უფლის ამ დიად ცისკვეთის, რადგან ამას მოითხოვს კომერცია! სძული ფეხით სიარული, რადგან ეს მათ საქმეს დააზარალებს. რა ცუდია ასეთი მოგების მიღება და რა კარგი იქნებოდა ზარალი! ხიდზე ფეხით სიარულზე უხედავს, რომ ეს ფართო, ლამაზი გზა სპეციალურად მისთვის და მისწარმოებისთვისაა. როცა ფეხით მოსიარულე ხიდზე გადადის, მას შეუძლია ხელები მაღლა ალაყროს და შემოქმედი ადიდოს ისე, რომ სხვა არავინ შეანოხოს! შეუძლია, ხანგრძლივად შეისუთოს ჰაერი, რომელსაც არ შერევია კაცობრიობის წყალბადი.

მაგრამ მოდი, საკითხს სხვა მხრიდან შევხედოთ. ყველა, ვინც ხიდზე გადადის, ბრძენი რომ იყოს და თავისი ჯანმრთელობა კომერციაზე მეტად აღელვებდეს, მაშინ ფეხით მოსიარულეთა ფართო გზა გადაიჭედებოდა და ჰაერიც ისეთივე გახდებოდა, როგორიც მატარებლებშია. დიდება მას, ვინც ასე მოაწყო ყველაფერი! ფართო გზა ლამაზია იმიტომ, რომ მასზე ფეხით მოსიარულეთა ცოტაა. დაე, მატარებლები გადაიჭედოს ხალხით ქლექისა და მაღარიის მიკრობებით ერთად, მე

და ჩემი მცირერიცხოვანი ძმები კი ვივლით ამ ხიდის გარიყულ გზაზე, უფლის ცის ქვეშ!

ერთხელ ხიდზე ვიდექი მზის ჩასვლის შემდეგ და ვუსურებდი ნიუ-იორკის ლამაზ, მრავალ, ფართო ნავსადგურს, რომელიც არც დღე და არც ღამე ერთი წლითაც არ ცარიელდება ხალხით დატვირთული სიმაღლებისგან, ღუზა-აღმუხებული გემებისა თუ პატარა ნავებისაგან, წინ და უკან ტალღებს რომ მიაპოვებ. იქ, ნავსადგურის სამხრეთით, თავისუფლების ქანდაკება აღმართულა, თავი აუღრმობს, კოლონებზე დამდგარა, რათა გაანათოს ახალი მსოფლიო თავიანი ჩირადღნით! უსჯადღ იმ დროს დავინახე, როგორ აინთო მისი ლამაზარი, როცა მთავარი გამოანათა საკეპუროს უკან ქალაქ ბრუკლინი. მომეჩვენა, რომ თავისუფლების ქანდაკება თავსუფარიან მთვარათვის დედამიწაზე. მთვარის სხივები ირეკლება ქანდაკების ლამაზ სახეზე და ახალ სამყაროს შეახსენებს ამ ძველი სხეულის ურყევ საძირკობას. ჩემს თავს ვთხუხ: საინტერესოა, როდის გახდება თავისუფლება ამ მთვარის მგავად და როდის ანთებს თავის ჩირადღანს ზრა მარცდი დასავლეთით, არამდე აღმოსავლეთში, სამხრეთსა და ჩრდილოეთში, ანუ მთელ მსოფლიოში?

ო, თავისუფლება, როდის იქცევ პირს აღმოსავლეთისკენ?! როდის შეერევა შენი სინათლე ამ გასხვიონსებულ მთვარეს და იბრუნებს დედამიწის გარშემო, რათა გაანათოს ყოველი დაჩაგრული ერის სიბნელე?! დადგება კი მომავალში დღე, როცა თავისუფლების ქანდაკება აღმართება პირამიდების გვერდით? გაჩნდება შენი ტოლი ხეღვთაშუა ზეგამი? ო, თავისუფლება! შესაძლებელია, შენი დები დაიბადონ დარდანელის სრუტეში, ინდოეთის ზღვასა და ჩინეთის ყურეში?! როდის შემოუვლი დედამიწას მთვარესთან ერთად, შებორკილი ხალხების და დამძიმებული ერების სიბნელე რომ გაანათოს?! და თქვენ, გემებო, ევროპაში, ევგვიპტეში, აფენსა და ინდოეთში რომ მიგაქვეთ ახალი ინგლისის ქსოვილები, ვირჯინიის ბამბა, პენსილვანიის რჩინა, ტეხასის ხორბალი, ევრომონიტის ხე, თუ ნაილეთ ხმელთაშუა, ნითელ, ინდოეთის, ყვითელ ზღვებში ამ ტალღების მოცეკვა, რომელიც თავისუფლების ქანდაკების კვარცხლბეკს რეცხავს! ნაილეთ ამ წმინდა წყლის თუნდაც ერთი პატარა ბოთლი და აპკურეთ ანატოლიის, სომხეთის, პალესტინის, სირიისა და ეგვიპტის სანაპიროებს!

ყველა კუნძულს, რომელსაც ჩაუვლით, ყველა ქვეყანას, საითაც მიილტვით, ყველა ერს, რომელთა ეკლესიების გუმბათები და მქერეთების მინარეთების მიესალმებიან, გადავცით ამ ღვთაების მოკითხვა, ღვთაებისა, რომელიც ახლა ახალი სამყაროდან გასასვლელ გზას გინათებთ

და განდობთ თავის ერთ-ერთ გასხვიონსებულ ღვიძლ დასაში! ნაილეთ აღმოსავლეთში აქტიური დასავლეთი და უკან მოიტანეთ ინდური პრაქტიკული სიბრძნის ერთი დასტა და უკან მოიტანეთ ინდური ფილოსოფიის მარცვლების რამდენიმე ტომარა! ეგვიპტესა და სირიაში უხვად ჩამოტვირთეთ ტექნიკური მეცნიერების ნაყოფი და უკან დაუბრუნდით ამ ქვეყანას არაბულ ღირსებათა სიჭარბით! ო, მიმავალი და უკან მომავალი გემებო, ბრუკლინის ხიდდან მისვალმეთ ბალბეჟისა და პალმერის ნანგრევებს, მოკითხვა გადავცით ეგვიპტის პირამიდებს ევექტროენერგიით განათებული ამ ვეება ღირსშესანიშნაობისგან! ნაილეთ, გემებო, მშვიდობით და დაბრუნდით ასევე მშვიდობით!

სამი დიდებული ადგილი ვნახე, რომელიც ცხოვრებაში არასდროს დამავიწყდება, სამი მშვენიერი სიმბოლო და სულიერი ცხოვრების სამი საყრდენი, სამი სადგური ჩემი გონებრივი მოგზაურობისა, რომელსაც ზუთი წლის წინ შევუდევი, ესე იგი, როცა დავიბადე. დიას, მე პატარა ბავშვი ვარ სულიერი სამყაროში, დახეტიალბო სულის მინდორ-ველებზე. ჩემს წინ დიდი მანძილია, რომელიც უნდა გავიარო; ჩემ ქვემოთ უზარმაზარი უფსკრულია, რომლის სიღრმესაც უნდა ჩავწვედ, ჩემ ზემოთ კი — ღია, უსასრულო სივრცე, რომლის სილამაზით უნდა დავტკე. ჩემ გარშემო მდელოები, მთები, მდინარეები, ზღვები, რომელთაც ჩემი დროის უდიდეს ნაწილს დაუთმობდი, თუნდაც ათასი წელი რომ მეცხოვრებ!

სამი ადგილი, რომლის ნახვითაც დღემდე ეტკებები, სამი ადგილი, რომელსაც უდიდესი გავლენა მოახდინა ჩემს სულზე: პირველი და მისი სანაპიროები, დახნული სანინის მოთდან, პარიზი — ეიფელის კოშკიდან და ნიუ-იორკი — ღამით, ბრუკლინის ხიდიდან. პირველი — ბუნების სიმბოლოა, მეორე — სილამაზის, მესამე კი — შრომის, სიბევითის და ეს არის სწორედ სულიერი ცხოვრების სამი საყრდენი! პირველი უფლის შექმნილია, დანარჩენი ორი კი — ადამიანის. პირველი, ანუ ბუნება, სულიერი აღმაფრენის და ღვთაებრივი შთაგონების ხატებაა; მეორე, ანუ პარიზი, — ხელოვნების წყარო; ახლა ჩემს თვალწინ გადაშლილი მესამე სანახაობა კი წარმატებასთან, სტაბილურობასთან, სიმტკიცესა და გულმოდგინებასთან ასოცირდება! და შენ, მკითხველო, პოეტო, მხატვარო ამ მწერალი თუ ხარ, ამ თუნდაც — მღვდელი, დაბალი და ხარაზი, მიაყარი მზერა პირველ რიგში ბუნებას და ღვთაებრივ შთაგონება გუნევე! დატკებდი საოცარი ფერებით, ლამაზი ხელებით, მოხდენილი ფორმებითა და ზეცოური მკლოდებით! შემდეგ ნადი პარიზში და დააკვირდი ხელოვნების სინატიფეს, სილამაზეს, სტილის სიფაქიზეს, ეზიარე უჩვეულო შემოქმედებას და სიახლის საიდუმლოს! და ბოლოს, გაჩერდი ნიუ-იორკში, გადმოიღე მისგან სიბევითი და მოთმენის უნარი, ისინადე იქაური ხალხისგან დამოუკიდებლად მუშაობა და გამძლეობა წარუმატებლობის ფაში!

ბუნება, ხელოვნება და სიბევითი — აი ეს არის გონებრივი შემოქმედების სამი საფუძველი, სულიერი ცხოვრების სამი საყრდენი! ლიბანი — პარიზი — ნიუ-იორკი! ჩემი სული სიამაყნაა, გული-პარიზში, ნიუ-იორკში კი ამყაბად სხეულია მხოლოდ ჩემი.

არაბულიდან თარგმნა ნინო სურმაძე

ყველაზე უფრო ასაკოვანი იმ აღმოსავლურ ქალაქთაგან, დროს რომ შესვლინეს, და ყველაზე თანამედროვე აღმოსავლეთის ფერფლისგან აღმდგარ მხარეებიდან, პირველი მათგან, ვისაც ნილოსის ნაპირებზე აკოცა ღამემ.

პირველი, ვინაც როკავდა, როს მთვარე პალმის ქვეშ იდგა.

პირველი, ვინაც აღაშენა მეცნიერების თავმისადრეკი და სახლი ცივილიზაციისა.

პირველი, ვინაც აღუმართა ცხოველს ტაძარი, ხოლო სიკვდილს – სასახლეები.

პირველი, ვინაც სამყაროს გულში ღვთისმსახურების და ვედრების სიტყვა წარმოთქვა.

პირველი, ვინაც ცხოვრების ღამე რწმენის ცეცხლით გააკაშკაშა.

ის პირველია, ვინც გამოკვეთა მშვენიერი ქანდაკება და ნახატი მოგონებად და იმედად კაცთა,

ის პირველია, ვინც დაფარულის ნამსხვრევთაგან შექმნა სამყარო,

რომლის სინამდვილეც გამონაგონზე საოცარია.

ის პირველია, ვინც სინამდვილეს შეუქმნა კერპნი და გამონაგონს გუნდრუკს უქმევდა.

პირველია, ვინც წარმოსახვას აუგო ძეგლნი და ამაყობდა სინამდვილის ძეგლთა დიდებით და მარადისობით.

პირველია, ვინც სიმათლოს სასწორი დადგა და პირველია, ვინც მონები მალვით მოლალა.

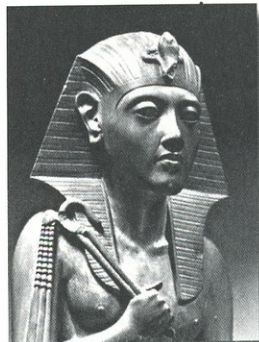
მას აქვს კვერთხი, აღმასვლით ნაგვირისტალი და მათარხი აქვს კაცთა სისხლით გადაპოხილი.

ის პირველია, ვინაც სიკვდილს მიუგო: არა!

და პირველია, ვინც სიცოცხლეს მიუგო: დიას!

მას სიკვდილში სიცოცხლე აქვს, სიცოცხლეში კი მარადისობის საგმირო საქმენი.

ეგვიპტე – ღმრის ნიშანი ღვთიური, ფარაონის ასული, დროის სასწაული, ნილოსის გოგონა.

ის სარდაფების კანდელია და ანათებს სასანთელე მისი.

ის ცეცხლია, სიერცემი მოლაპლაყე.

ის სიმბოლოთა ასულია. და იმისი საიდუმლონი ქარიშხლის პირში და წივების გულშია.

ის სიყვარულის ტაძრის ქალღმერთია, რომლის წინაშეც მუხლს იყრიან თემთა ქალღმერთები.

და ქალღმერთთა მშვენიერების ტაძარში, რომელიც დროის ქალღმერთს არ ემორჩილება.

მისი ღანებების ვარდი სიგრილის ხეობათაგან, შუბლის ზამბახი მისი – სინათლის მთებიდან.

მისი თმის ოქრო განთიადის მადნეულიდან, სინგური მისი ბაგეებისა მარადისობის ბალნარებიდან,

მისი ხმა პალმის ხეს ოცნებისაკენ გადახრის და ქვიშას ნილოსის წადილს აღუძრავს,

ის სიყვარულის ქალღმერთია, სიკვდილის ქალღმერთი.

და მარადისობის ქალღმერთი.

ეგვიპტე – დროის ღვთიური ნიშანი, ფარაონის ასული, ღმრის სასწაული, ნილოსის გოგონა.

გაფიცვებ შენს ღმერთს, მიწყვი არსებულს,
და იმას, რასაც ფიქრობ, რომ ჰგეის მარადიულად.
მე შემომესმა რაღაცა ხმა ვენახებიდან,
მაგრამ ვენახებს დაუარა სამუშის ქარმა,
გადახმა მინა და იქცა მრავალნახეთქიანად,
ყურძნის მტევნები ჩამოცვივდა
და ფოთლები ღრუბლებისკენ აფრიალა
ხმამ, ვარსკვლავებში უცრად რომ დაიზრიალა:
რა გგონია, რომ გაგრძელება მარადიულად?

ამ ზვიადი და დიდებული გოდოლებიდან,
ამ მოყვავილე, კურთხეული ნალკოტებიდან,
ამ გუბერთელა, თვალსაჩინო კომპურებიდან,
ან ამ ახალი და თუნდ ძველი სარეწებიდან
რა გგონია, რომ გაგრძელება მარადიულად?

მდინარის ქვეშა, განათებული გვირაბებიდან,
ვაგონებიდან, დენი ან ორთქლი რომ ამოძრავებთ,
ზღვის ზედაპირზე მონანავე ზომალდებიდან,
იქ ფლოტთაგან, ყოვლის მოსვრით რომ იმუქრებიან,
ქალაქების ძეგლებისაგან,
რა გგონია, რომ გაგრძელება მარადიულად?

მიწის კანქვეშა გვირაბებიდან, რომელთაც გასაოცრად
ამოძრავებს ყველგანშემღწევი წვეთი,
გუმბათებიდან ღრუბელთა შორის რომ დასხმით რეტი
რა გგონია, რომ გაგრძელება მარადიულად?
ვეება წყლებზე აღმართული ხიდებისაგან,
უშველებელ წყლებზე მონანავე კუნძულთაგან
და ძველ ზღვებზე ნამომართულ მთათაგან
რა გგონია, რომ გაგრძელება მარადიულად?

მტკიცე და ურყევე კაშხალთაგან,
ბუნების მიერ შექმნილ სრუტეთაგან,
იმ არხთაგან, ზღვებს რომ აერთებენ
და ქვეყნებსა და ქალაქებს რომ აკავშირებენ,
რა გგონია, რომ გაგრძელება მარადიულად?

კომუნიზმიდან, რომელთა ბაღნიც მოხსახსია,
მეფეთა და დიდებულთა დარბაზებიდან,
მდიდართა და მთავართა სასახლეებიდან,
უქონელთა და ღარიბთა ქოხებიდან
რა გგონია, რომ გაგრძელება მარადიულად?

რიტუალთა და ადამ-წესთაგან,
რწმენისა და ცრურწმენისაგან,
ქვეყნიდან და მთავრობებიდან,
ტომებიდან და ჯამათთაგან
რა გგონია, რომ გაგრძელება მარადიულად?
ოცსართულიან, ცასმიბჯენილ შენობათაგან,
უბნებიდან, სადაც თავს აფარებენ
უიმედოთა ლეგიონები,
ტაძრებიდან, სადაც არ დარჩა რწმენის ნახატიც,
ადგილებიდან, სადაც მართალთა ხმა არ გაისმის,
რა გგონია, რომ გაგრძელება მარადიულად?
ხმა ღრუბლების მიღმა მგრგვიწვი,
სამუშის ბრდღვინვა ხაფად, ტყუარად,
რა გაგრძელება მარადიულად?

რაღაცა ხანი, მეგობარო, რაღაცა ხანი,
ყოველივე, რაც კი არი
ამ სამყაროში...
არ გაგრძელება მარადიულად არაფერი
გარდა სულის ბუნების სანაქებო თვისებებისა.
კაცობრიობის სულის ბრწყინვალე თვისებებისა.
იმ დღეს, როდესაც გაუქმდება ყველა კამათი,
დაიკარგება მორქმულობის დიდებულება,
როს კაცთ შეკრებენ და იმედები განდიდებიან,
სწორად იმ დღეს კრებულნი პირქვე დაემხოებიან
და ტირანთა და მოძალადეთა პირობანი შეირყევიან
და მინაზე დაუბერავს ავი ქარი, ყოვლისმღწეველი...

ქეშმარიტად, ეს ყველაფერი დროებითია –
საათი ან ხანი დროისა,
იმ დღემდე, როცა გადაიხსნება არსებობანი
და არაფერი აღარ დარჩება,
გარდა გარჯისა და ცოდნისა,
სიკეთისა და ქველის საქმისა.

არაბულიდან თარგმნა გიორგი ლოზჟანიძემ

გაირუთის აღწერა

მთარგმნელისგან

1945 წელს გიორგი წერეთლის მიერ ამინ არ-რეიპანიზე დაწერილი სიტყვები ისე ზუსტად ესადაგება მწერლის ტიპას, მას ძნელად თუ დავამატებთ რამე:

„...რეიპანის სახელს ლიბანის ველების არომატი ახლავს. არა მარტო იმიტომ, რომ რეიპანი არაბულად ბაზილიკს ნიშნავს (აქედან ქართული რეპანი), არც იმის გამო, რომ ლიბანიდან არის პოეტი, ამ სახელის მატარებელი, არამედ აგრეთვე იმიტომ, რომ ამ არომბიდან არის გაუღწეილი მთელი მისი პოეზია. იგი გრძნობს მას და ყნოსავს მამინაც, როდესაც უშუალოდ განიცდის თავის სამშობლო ლიბანის კედართა ზეივნებს და მამინაც, როდესაც ბრუკლინის ხიდზე დგას ნიუ-იორკში. მთელს არაბულ პოეზიაში ვერ მოულოდნელ მეორე პოეტს, სომეხსაც ისეთი ძლიერი გრძნობა ჰქონდეს ბუნებისა, როგორიც ემინ რეიპანის აქვს. „პოეზია და ბუნება მისთვის განუყოფელია. დაქანცული სული ცდილობს, შეეხოს ბუნებას, რათა სიმშვიდე მოვს“. ამ დროს იბადება შედევრები მისი პოეზიისა, ამ დროს პათოსი ბიბლიურ საზღვრებს აღწევს... თავის ერთ წერილში ემინ რეიპანი ამბობს: „ლიბანზე ჩემი სულია, გული – პარიზში, ხოლო სხეული ამყადა – ნიუ-იორკში“. მიუხედავად იმისა, რომ თავისი პიროვნების შემადგენელი ელემენტები ემინმა სხვადასხვა კონტინენტზე გააანალიზა, იგი მაინც არაბია, ნამდვილი არაბიელი, საზღვლოდ, ლიბანელი; ლიბანი არის მის ოცნებათა და ნატვრათა მისაქცეველი, მისი კეთილშობილი და გულწრფელი სიყვარულის საგანი... მაგრამ ამ უსაზღვრო სიყვარულს სამშობლო ბუნების მიმართ თან ახლავს წარმოუდგენელი მწუხარება, და ეს ორი გრძნობა – სევდა და სიყვარული – განსაზღვრავს ემინის ნერვიულ პოეტურ ბუნებას.

...ემინ რეიპანი მაინც ორი მსოფლიოს მიერ წარმოშობილი ნაყოფია, აღმოსავლეთის და დასავლეთისა. იგი ხარბად ითვისებდა ორივე სამყაროს კულტურულ-შემოქმედებითი მოღვაწეობის პროდუქტებს და ცდილობდა მათ გაერთიანებას თავის არსებაში.

მე არ ვიცი, შეიძლება თუ არა ითქვას რეიპანის პოეზიის შესახებ, რომ ეს პოეზია გამოდგება უარსაყოფად რელიარდ კილინგის ცნობილი სიტყვებისა:

Oh, East is East, and West is West, and never the twain shall meet,

Till Earth and Sky stand presently at God's great Judgment Seat.

მაგრამ უწყველია, რომ იგი წარმოადგენს ამ დებულების უარყოფის ცდას თვით ცხოვრების მიერ. თანამედროვე არაბეთისა და საერთოდ, აღმოსავლეთის მთელი ლიტერატურის ძირითადი მოტივი აღმოსავლეთისა და დასავლეთის ცივილიზაციების გაერთიანებაა, ამაზე ოცნებობს რეიპანიც, ხოლო მისი პოეზია საფუძველს არ გვაძლევს, რომ ეს ოცნება გულუბრყვილო ლეგენდად მივიჩნიოთ.

დიდ შემოქმედთა დამახასიათებელი ერთი ნიშანი ისაა, რომ ისინი, ერთგვარად, წინ უსწრებენ ხოლმედ დროს და შემდეგ დრო „ენევა“ მათ; სწორედ ამიტომ გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ ისინი კიდევ უფრო დიდები ჩანან. ახალ პოეტურ ლიტერატურაში ეს სწორედ ამინ რეიპანზე ნი ითქვას, რომელიც დროის სვლასთან ერთად კიდევ და კიდევ უფრო დიდ ფიგურად ჩანს მეოცე საუკუნის არაბულ ლიტერატურაში. ზანსტრეტილი, ანუ რეიპანი ჩვენგან აღმოჩენას არ საჭიროებს, მას თავისი გამოკვეთილი ინდივიდუალურობა სიცოცხლეშივე მყარად აქვს მოპოვებული, მაგრამ არის შტრიხები, რომელიც შესაძლოა, ახლა უკეთ ჩანდეს, ვიდრე თავის დროზე.

ახლა ამინ არ-რეიპანის მიერ ბეირუთის განუყოფელი მხატვრული სურათის გამოკვეთაზე მინდა მივაქციო ქართველი მკითხველის ყურადღება. ზოგადად, ქალაქების სიმბოლური აღქმა ისეთივე ძველია, როგორც კაცობრიობის ისტორია. „ქალაქი-სამოთხეების“ რიცხვს არაბულ ცნობიერებაში მყარად უკავშირდება ბეირუთის სახე, განსაკუთრებით, არაბ რომანტიკოსებთან (მაგალითისათვის სრულად იკმარება ჯიბრანისეული სცენა „გაზაფხული ბეირუთში“ მისი „დამხსენებული ფრთებიდან“).

თანამედროვე არაბული ლიტერატურის მკვლევრებთან უკვე ყურადღების ფოკუსში მოექცა ბეირუთის ახალი მხატვრული პორტრეტი. მიიჩნევა, რომ იგი მეოცე საუკუნის 70-იანი წლებიდან იხატება და ამბივალენტურია, განსხვავებით ბეირუთის მანამდე უკვე დამკვიდრებული ტრადიციული, გაიდელეზული

მხატვრული სურათისა. ეს ახალი მხატვრული პორტრეტი, რომელიც რადენიმე ცნობილ ავტორთან გვხვდება (ნიზარ კაბაძე, მაჰმუდ დარვიში, ელიას ხური), თავის თავში ერთდროულად მოიცავს სინამდვილას და ბიზიერებას – ბეირუთი არის ერთხა და იმავე დროს მიუწვდომელი და სათავევანებელი სატრფოცა და ფატალური, საბედისწერო ქალი და მეძავიც, რომელსაც მოაქვს საბედისწერო სიყვარული და სიკვდილი; ის მომხიბველი და მომაჯადოებელია, და ამავედროულად, მაცდური და წყეული; ის არის თან სისხლისმსმელი და თან წმინდა, ის არის უდანაშაულო და თან მკვლელი...

თანამედროვე არაბული ლიტერატურის მეკლექტრეტიან აღნიშნულია, რომ ბეირუთის მეტაფორული ტრანსფორმაცია ქალის სახით და მისი ქალად განსხეულება, ამგვარი მხატვრული სახით წარმოდგენა, მისი ეს ამბივალენტურობა, – ქალაქი-ქალი, ერთი მხრივ წმინდა, ამაღლებული, მეორე მხრივ კი დაცემული ქალი, მეძავი, – პირდაპირ კავშირშია ლიბანის სამოქალაქო ომთან და ამ ომის ფონზე ბეირუთში დატრიალებულ ტრაგიკულ პერიპეტეტიბთან.

სამართლიანობა მოითხოვს, აღინიშნოს, რომ ასეთი სახით ქალაქის გამოსახვა არც მხოლოდ არაბულ ლიტერატურას და არც მხოლოდ ქალაქ ბეირუთს არ უკავშირდება, ითვლება, რომ ქალაქის მეტაფორული ტრანსფორმაცია ქალის სახით და მისი ქალად განსხეულება ბიბლიური სათავეებიდან მოდის. ზოგადად, ქალაქის უწინდურობის ბეჭედი და დაცივ ბიბლიურია. მეოცე საუკუნის დასავლურ პროზასა და პოეზიაში მყარად დამკვიდრებული და ფეხმოკიდებული ეს ალევურიული ქვეტექსტი და ლიტერატურული მნიშვნელობა უკვე თანამედროვე არაბ ავტორებთანაც გვხვდება, თან ბევრად უფრო ადრე, ვიდრე მეოცე საუკუნის 70-იანი წლებში და ბევრად უფრო ღრმა კონტექსტით, ვიდრე ლიბანის სამოქალაქო ომის ტრაგიკული პერიპეტეტიბა. საინტერესო კიდევ ისაა, რომ თუ დასავლურ ლიტერატურაში ეს დაწყველილი ქალაქები უკვე საბოლოოდ დაცლილია სინამდვილისა და დევიურობისგან და უსახო მოსწერებია, რომლებიც ღუბავენ მასში მცხოვრებ მოქალაქეებს, აღმოსავლურ ლიტერატურაში მათი მხატვრული ამაღივალენტურობა ნიშნია იმპალისტური ხედვისა, ანუ ამ ორსახოვნებაში ავტორები ისევე ეჭიდებიან ამ ქალაქებთან დაკავშირებულ სინამდვილეს, რომელთა გადარჩენის იმედებიც აქვთ, თუკი საზოგადოება სულიერად განიწმინდება. ამგვარი ხედვის და ღრმა ბიბლიური კონტექსტის არაჩვეულებრივი ნიშნულია ის მხატვრულ-ფილოსოფიური ესეც, რომლის თარგმანსაც ქვემოთ გთავაზობთ.

ო, ბეირუთელნო,

ამ ქვეყანაში, – ჩვენს ქვეყანაში, – ექვსი წელი დაეყვია და აქამდე არ შემიძლია, ბეირუთზე ჭეშმარიტი, მართალი სიტყვა ვთქვა, – ისეთი, საკუთარი ქვეყნის სიყვარულით ანთებულ გულს რომ ესაიბოვნება და ჭეშმარიტების მოყვარული გრენიბისთვის მიუღებელი რომ არ აღმოჩნდება. ამ ქალაქს ჯერ იმ თვლით შევხედე, ევროპული და ამერიკული ქალაქები რომ უნახავს და მეპატარავა იგი! გამოვიტყე მისი ხედი და ბედი! მეგრე იმ თვლით შევხედე, რომელსაც სირიის სხვა ქალაქები უნახავს და შემიყვარდა იგი და დიდად მეჩვენა! ახლა კი ორივე თვლით შევცქერე მას და აღვწერ სამართლიანად და მიუკერძოებლად.

ბეირუთი სირიის ქალაქთა დედაქალაქია და თან მათი ყურმოჭრილი მონა! აზიის ქალაქთა ამირა და მათი დეკრავებული მოახლე! ბეირუთი ცივილიზაციის სიკეთეა და ამავედროულად, მისი ჭირი! ის აღმოსავლური მარგალიტა და სპილენძის დასავლურ ჩარჩოში ჩასმული, დილით მარმეის დედოფლის ფეხზე შემბლურ გრგოლში ელვარებს და საღამოს მალრიბის პრინცესას მაჯაზე წამოცმულ სამაჯურში ბრწყინავს. ის ტალახში ჩავარდნილი მარგალიტა, რომლის თავზეც ელექტროენერგია ზუზუნებს. ის მარჯანია სანაპიროზე, სადაც ოქროს საბადო სიღამა არეულა და ვერცხლი – შლამში. ის უსახელო, უდღეური ნაპირია, სირიის დედაქალაქთა აკვანი და მათი ტახტგეგანა. თონის დაღებული პირი – ბეირუთია და ცისკრის სინათლეც ბეირუთია! უკუნი სიბნელის სათავე – ბეირუთია! თავისუფლების პატარძალიც ბეირუთია და მისი დედაბერიც! ერთ დღეს რომ რწევა-რწევი მიიჩნევა სამშობლოს დროშის ქვეშ უმწიკველი და ქედმაღალი, მეორე დღეს თავის ხელჯობს მზავრულად და ცბიერად ჩამოყრდნობლა. ერთ დღეს რომ თავის სასტიკ მმართველთ ყვავილების გვიგრენით ამკობს, მეორე დღეს მათგან ეკლის გვიგრენის იქცის. ერთ დღეს რომ ტირანის წინ სახეს ზიზილი მანჭავს, მეორე დღეს მის ზღუდრთან მინახე პირველ ეცემა. ბეირუთი კონსტიტუციის კათედრად და მისი სახმობელა! ბეირუთი წესრიგის მოყვარული ლამაზმანია და ბეირუთი – ხმაურიანი ანარქია!

სირიის ქალაქთა ქალაქი ბეირუთია! აქ აღმოცენდება იასამანიცა და სარეველა ბალახიც, აქ დარგულია ვარდისა და ანწლიც, აქ ჭინჭარს ამაყავ ნამოყვანა თავი და ლიმონის ყვავილებზე ქედმაღლურად დაყეყეყლაობს, საფურავე ბალახი კი პაპონის ჩრდილში ლაღობს და ხარობს. სისხლის ქალაქი, ქალაქთა ქალაქი! მალევა-პარვისა და უწმინდურობის ქალაქი! და იერუმალიმისა! მისი სული კენესის პატარა ქუჩებში, სამშვიველი სასიკვდილო ხრიალეს წყლის არხებში, გული კი მღერის ბაღებში. მისი თვალბილი ცრემ-

ლად იღვრებიან სამთავრობო უწყებებში, სხეული სასიკვდილო ცოდვებში განილვება, მისი გონება კი განხეთქილების გრდემლზე იჭედება სკოლურად. ბეირუთი პარიზის ერთ-ერთი სეფეაღია, იგი მთავარა, მაღრიბის შუქს რომ ირეკლავს და მამრიყს ანათებს. მასში დასავლეთის წყვდიადიც ასახება და აღმოსავლეთს კიდევ უფრო მეტად აბნელებს. ბეირუთი მეცნიერების აკვანია და ცრურწმენათა საუფლო. იგი ნაყოფიერიადაგანი მინდორია, რომელზეც ევროპა თავის ხორბალსა და სარეველას, ვარდასა და ანწლს თესავს და ამის მიუხედავად, ზეხდავი, როგორ მიდის იგი წინ ფხიზლად და მოთმინებით. სირია თუ ადიჭრის, ბეირუთი მის თავშია და თუ სირია უკან იხევს, ბეირუთი უკან მოექცევა ხოლმე. თუ დღეს გგონია, რომ წელიწადის თვეებიდან მარტია ბეირუთში და ქვეყა-ქუხილსა და ელვას, სიზნელსა და სინათლეს შორის ის მოქცეული, ხვალ მაისი დგება აქ, ან სულაც ივლისი! მაისი თავისი ყვავილობით და ივლისი კი თავისი ხილის ნაყოფით! თუ დღეს ის განხეთქილების შეიტანათა ტყვეა, ხვალ ხდება მეუფე ერთსულოვნებისა და ძმობისა! თუ დღეს ის რელიგიური ფანატიზმისა და შეუწყნარებლობის ტახტია, ხვალ მისი სამარე ხდება.

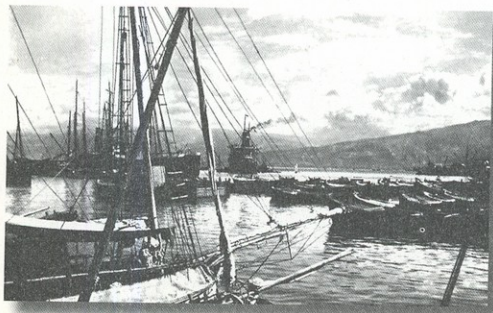
სირიის ქალაქთა ქალაქი — ეს ბეირუთია! ცოდვა მისი ისევე, როგორც სახელი მისი, ორივე დიდებულია!.. თუ ის ატირდა, მისი ქვითინი ერს აატირებს და თუ ის ამღვრება, მის მღვრელობას აწყვეტიან ალექსის ბუღბუღლები და შამის შაშვეები, ლიზანის ჩიტბატონები და გალილის მტრედები. თუ რეფორმების ტბას მიადგა, აეფერას და ნილოსს მიუვა ბრდღიგინა-ღრიალი მისი". თუ წახდა, გახრწნის თავის მიმბაძველ ასულებს — სანაპირო ქალაქებს მდინარე ალ-ასის, ალ-უვალის, იორდანესა და ბარადას ნაპირებზე. ბეირუთში ნათქვამი ცრუ სიტყვა დამასკოში არგუმენტად იქცევა, ბეირუთის მიერ გაცხადებული სიტყვა ქუშმარიტებისა წყურვილს უკლავს ხნელ სოფლებს, სანაპირო ქალაქებსა და ველებს კი ბრძოლის სულს მთაბერავს.

სირიის ქალაქთა დედაქალაქი, — ბეირუთი, — იგია სირიის ქალაქთა დედაბერიც. თავის მიმბაძველ ასულებს — ქალაქებს ერთ დღეს რომ ღირსების გაცეკეთის აძლევს, მეორე დღეს სიმდაბლეს ასწავლის. მიაქვს შუქი მათთვის და მიაქვს შხამიც! ცოდვა მისი ისევე, როგორც სახელი მისი, ორივე დიდებულია!.. ამ ორივეზე დაიდი კი ის მოვალეობა, უფაღს დედათათვის რომ დაუკისრებია! იყავი კარგი მავალითის მძინები, ბეირუთი და შენი ასულებიც კარგში მოგბაძვენ! მთაში და ბარში, სანაპიროებსა თუ ველებზე

შენი ასულნი დაენაფებიან შენი ცოდვისა და განსწავლულობის შადრევნებს, შენი სკოლებისა და პრესის, შენი კათედრებისა და სტამბების წყაროებს. გახადე კამკამა წყალი, რომლითაც დაარწყულე შენს ასულებს! დაიკავი გზები, გაუფრთხილე წყაროებს, იზრუნე წყლის არხებზე! მკლავი მოჰკეცი ყოველ ცოდვოს, რომელიც კი დღეს მათ წყლებს ამღვრავს, წყაროებს მოუშლის ან უნამალავს! ხელები წაასხივე მათ, ვისაც მათთან ფარულად რელიგიური უპირატესობების აზრი, ფანატიზმის ტალახი, პოლიტიკა და ეტიკეტის უხამსობის ქუჩქი მიაქვს! განწმინდე შენი წყაროები და წყალობა მიეცე შენს ვაჟებსა და ასულებს!

მე გმონებო, რომ არა არს ნათელი, კვამლი და ტალახი სირიაში დღეს გარდა იმისა, რაც ბეირუთიდან იღებს სათავეს! გმონებო, რომ ბეირუთია სირიის სახე და ჩვენს დროში ხომ პოტენტოტიკი კი პირს იბანს! ბეირუთი გულია სირიის! მეცნიერება ბრძანებს, რომ გონება ისეთივე სუფთა და წმინდაა, როგორიც გული და სხეული! მაგრამ ქალაქი, რომელიც ოსმანის საგვარეულო გვირგვინის მარგალიტად იწოდება, მარგალიტია ტალახსა და მტვერში, რომლის თავზე და რომლის ქვეშაც ელექტროენერგია ზუზუნებს. მის გარშემო კი ლიტერატურული ციციანთაღვლება ციმციმებენ.

ქალაქის ბაზრებში ტალახი, ქუჩები და მტვერია. მის ლიტერატურაში, პოლიტიკასა და რელიგიებშიც იგივე ხდება!.. მეცნიერების მარგალიტი, რელიგიისა და ოსმანის საგვარეულო გვირგვინის მარგალიტი ამ ქუჩებსა და ტალახშია დაძირული და ჩაკარგული. ამ ტალახს, ქუჩებსა და მტვერს რა მოაშორებს!.. ვერც პრესა, ვერც მუნიციპალიტეტის კრედიტები, ვერც პოეტთა კასიდები და ვერც ჩემი სიტყვები მას ვერ მოაშორებს! ეს ქუჩები ეპოქათა და თაობათა დამასხურებაა და მას სამუდამოდ მხოლოდ ქუშმარიტები განათლება და სწორი აღზრდა წარმოცავს! განათლება, რომლის საფუძველიც გაბედულება, ერთუზიზში, სიმართლე და სინწინიერია! აღზრდა, რომლის საძირკველიც კეთილსინდისიერება, ერთგულება და თავდადება, შემართება, სამართლიანობისა და სამშობლოს სიყვარულია! და როდესაც ეს ღირსებები და სათნოებანი ფესვებს გაიდგამს მოძღვრებსა და სამწყსოში, მმართველთა და ქვეშევრდომთა შორის, მაშინ შეკეთდება ქალაქის გზებიცა და ღარივით გასწორდება ლიტერატურის, რელიგიისა და პოლიტიკის გზანიც! გამოასწორეთ ცხოვრება და გამოასწორებთ მთავრობას! გამოასწორეთ ცხოვრება და გამოასწორებთ ქალაქს!

არაბულიდან თარგმნა დარეჯან გარდაძეძე

ამერიკაში კალიფორნიის ტყეთა ხეები სიძველეთა და სიდიდით ბევრად აღემატებიან ლიბანის კედრებს. მათი ფულურები იმ გვირაბებივითაა, მანქანები რომ დაჰქრია. ეხეც კმარა საოცარი სიდიდის, ხოლო გაქვევებული ტანის შემორჩენილი ნარჩენები – მათი სიძველეს მიმანმნებლად. კალიფორნიის ეს ხეები – მსოფლიოს საოცრება – გიგანტური ბუნებრივი სიმდიდრეა, რომელთაც არც საიდუმლო აქვთ და არც დანიშნულება. ისინი ყრუ-მუნჯი გლობათები არიან; უძველესნი, მაგრამ უნაყოფონი – არც მოსაყლი აქვთ რამე და არც საკუთარი ისტორია! მათ ჩრდილქვეშ არც წინასწარმეტყველს უცხოვრია და არც პოეტს უშუასხა ხობტა. მათ ჩრდილქვეშ ბარბაროსი და ტყის ნადირი თუ აფარებდა თავს, მაგრამ არც გონი გააჩნდათ და არც გრძნობები, რომ ირგვლივ რამე დაეთესათ. ამ ხეთა სიდიდე მხოლოდ მატერიალურია; მათი სახელი არ გასცდენია საკუთარ ქვეყანას, მეცნიერებსა და ტურისტებს.

რაც შეეხება კედარსა და სხვა წმინდა ხეებს, როგორცაა ინდუსთა ბოდჰი და მუსლიმთა ლოტუსი, ისინი არ გამოირჩევიან გოლიათურობით. მათი სიდიდე არამატერიალურია. კედარს ხმა აქვს, რომელიც მაშინაც არ წყდება, როცა ის კედება. ის იმ მეტყველ ხედავანია, ისტორიის საიდუმლოთა გარდა, ადამიანის სულის საიდუმლოებებზეც უნდა ღაპარაკობს.

საინტერესოა, რა არის ამ ხეთა სიწმინდის საიდუმლო, მათ სიძველეს ბრწყინვალეობას რომ ჰმატებს და სიდიდეს კი სიღაბაზეს? განა ტყუილუბრობად უყავთმირეს ადამიანი თავისი სულისა და იმედის წაწლის მინას, მუხს, წყალსა და ჰაერს?

თუკი ასეა, მაშინ რა არის ის ზმანება, რომელიც კედრის ტოტების შრიალში იერუსალიმის მბრძანებლისა და მის ძეთა ხმას მასმენინებს? რა საიდუმლო კავშირია ხეეთა და პოეტთა სულებსა და ღვთისმოსავ ხალხს შორის? მე არ ვესწრაფვი, ბუნდოვანება შევიტანო იმაში, რასაც ვაბობ, მაგრამ მეჩვენება, რომ რწმენის მარცვალ და სიყვარულის წყაროს ერთი წვეთი, ადამიანის ხეულიდან და გულიდან ხის ფესვებში ჩაღვრილი, ერთმანეთს ერწყმინა და ერთი ხდებოდა, რაც კურთხეულად აქცევს მას. ორივე – რწმენის მარცვალად და სიყვარულის წყაროს ერთი წვეთი – ხის ტოტებთან ერთად იზრდება, მის ყვავილებში ჰყავის, მის ნაყოფში მსხმოიარობს, მის ფოთლებში იკმება საკმევლად. მაგრამ ისიც ხდება, რომ ხე ხმება და გულიც უჭირდება.

სიყვარული უკვდავია. ამ ხეებს, რომლებიც გამორჩეულად უყვარს წინასწარმეტყველებსა და პოეტებს, ამაღლებული და უკვდავი სული აქვთ. ლიბანური კედარი მარად ცოცხალი, ბუნებისა და სიცოცხლის საიდუმლოთა შესახებ მეტყველი ხეა, რომელშიც ღვთაებრიობისა და ადამიანური სულიერების წაწლია ჩადებული.

არაბულიდან თარგმნა იზოლდა გრძელძეგმ

ჩემი სანუკვარი ოცნება არც დიდება და პატივია, არც წოდება და სიმდიდრე, არც ძალაუფლება და სიდიადე. ჩემი მთავარი და უპირველესი ოცნებაა, ვიყო უშუალო საქმეში, გულწრფელი სიტყვებით, პირდაპირი პრინციპებსა და განსჯაში, ბუნებრივი ურთიერთობასა და საქციელში, თავისუფალი სიყვარულსა თუ სიძულვილში. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვა, მინდა რომ ვიყო მინდა სუფთა სხეულის, გონებისა და გულის; შორს სიცარიელის, მორთულობის, თვითმამყოფილებისა და ხელოვნურობისაგან; შორს სიმძვინვარის, მიმსა თუ მერყეობისაგან; შორს სირცხვილისაგან, რომელიც აკნინებს სულს და კლავს ჭეშმარიტებას; შორს სიცოცხლის, მოტყუების, პირველობისა და მოქცეულობისაგან! მე უნდა გადავლახო ცხოვრების გზაზე დაბრკოლებები ღმირით, შედარად, მოთმინებითა და შეუპოვრად! უნდა შევებრძოლო გახრწანასა და დაცემას ხალხში ისე, რომ არავინ შევიძულე; მინდა ვიცხოვრო ისე, რომ არავინ მეფარებოდეს; მიყვარდეს ისე, არავინ ვაეჭვიანო და ავამაღლებდეს ისე, რომ არავის ვუყურო ზემოდა! მინდა მივიღოეფ წინ ისე, რომ არ ვათვლიო ჩემს ეჭვით მყოფობა და არ მშურდეს მათი, ვინც ჩემს ზემოთაა. ეს არის ჩემი გზა; სხვებს შეუძლიათ, დაადგნენ მათთვის სასურველ გზას, დანარჩენებს კი შეუძლიათ, იმავე გზაზე იარონ, თუ მათ ეს სურთ და ხელშეწყობათ. ჩემი საქმე არ არის სხვის ცხოვრებაში ჩარევა და ხელმძღვანელობა რჩევა-დარიგებითა და ბრძანება-მუქარით. ჩემი ვალია, ვიცხოვრო სიმართლით, მშვიდობიანად და პირდაპირობით! ხალხს კი შეუძლია, როგორც მოსწონს, ისე იცხოვროს. არ მიყვარს სხვების დარიგება, როცა ჩემი რჩევები წარმატება აზრის ნაყოფია და არა მარადიული ჭეშმარიტებისა. მე უარს ვაცხადებ, ვკუთვნიოდე რომელიმე პარტიას, დაჯგუფებას თუ ასოციაციას, როგორც არ უნდა იყოს მისი შეფერვლობა და რაც არ უნდა ამაღლებული იყოს მისი მიზნები! მე უარს ვაბობ დავეხმარო ვინმეს, თუ ის არ ცდილობს იღვასოს საკუთარი თავის დახმარებისთვის! თუ ჩემში არის რაიმე, რაც ადამიანს სიკეთისკენ უბიძგებს და გონებრივი თუ სულიერი დახვეწისკენ ერთი საფეხურით მაინც აიყვანს ზევით, მინდა გამოვხატო იგავით, მინიშნებით, თავაზიანად და არა შეგონებით, მუქარითა და ბრძანებით! მინდა, რომ ჩემი ცხოვრება ანათებდეს და სულაც არ მინდა, რომ გიზგიზებდეს. მინდა, ის იყოს როგორც ციური მზათობა და არა როგორც ციფსლობა ისარი!

ამინი
ბეირუთი,
1910 წლის 1 მაისი

არაბულიდან თარგმნა ინგა ზურაბიშვილმა

გალიაში უსტვენს ბულბული,
ხეობებში ზუზუნებს ქარი.

ხეები თავიანთ ფოთლებს აფენენ ყვავილებზე, მინდვრად რომ კედებიან.

ზღვიდან ნელ-ნელა ამოდის ნისლი

და ცისკიდურთა გულში აღმრავს ქმუნვას, რომელსაც აქეთ-იქით ატარებს ქარი და
ღრუბლები შეისრუტავენ.

მე ვხედავ მათ სანინის* გარშემო და ხეობა მათი საგალობლის ექოს მასმენინებს.

და ვხედავ ტყეთა ფოთლებს ქარების გულმკერდზე და სიყვარული მათი ოცნებების ექოს მასმენინებს.

და ვხედავ ფანჯარათა მინებს, ზამთრისაგან დაკოცნილს, და ღამე მათ ქეთიხნას და მოთქმას მასმენინებს.

განთიადი მიწვენებს მათი საიდუმლოებების ცრემლებს,

მისი დღის სიჩუმე ღამისას პავეს და მისი ღამის ალიაქოთი დღის აურზაურის თანაბარია.

და აქ მხიარული ხმა და ნალვლიანი კენესა მსგავსია.

დღის სიჩუმე სამარისაა,

ყვირილი კი ჯოჯოხეთის გულიდან ამოდის.

ხეებსა და ღელეებში, მინდვრებსა და მთებში

ბუნების ხელის თითთა წვერები იმსხვერვა მათი ოცნებების სახარატო დაზგაზე,

და ბუნების გული დნება მათი მშვენების სამსხვერპლოზე.

გალიაში უსტვენს ბულბული

და ხეებში ზუზუნებს ქარი.

* * *

ჩვენ შემოდგომა გვიდგას და კერის პირას ვსხედვართ,

მთის სულები კი ტყავის ნატებზე ჩამომსხდარან, რათა ცეცხლში დროის საგალობელი მოისმინონ.

დრო დასტირის თავის ძეს, რომელიც სიკვდილის პირასაა.

დასტირის წელიწადს, რომელშიც ჩამარხა ოცნების ყვავილები იმის ქვეშ,

რაც მისი სიყვარულის ფოთლებიდან დაიფანტა.

ახლა კი ამდგარა და სამარეს უთხრის მას თოვლში.

მე, დადექ ჩემთან, ამ წლის ნანგრევებთან,

ვიხილოთ ხედი, სადაც მწუხარებისა და ტრფობის ტაძრები აღმართულან,

ტაძრები, რომელთა ბოშონებსაც აგებს გაზაფხული და ამზობს ყოვლისმსახვრალი ზამთარი.

კენესის ხმა ვრცელდება ტყეებსა და ველებში,

მინდვრებსა და მთებში, ხეთა და კლდეთა შორის.

და ჰა, წელიწადი მოდებიდან გამოსცემს ხმებს, ტალღათა ჩქაფუნის მგვანს, ზანზალაკთა წკრილს რომ შეერთვის.

ხეებიდან კი გართიოთლ მოტივებს იერემიას გოდებიდან და დავითის ფსალმუნისგან.

ის არცეც მინაში მტკიცედ ფესვმოკიდებულ ვეებას ხეებს და ალიძებს მათში საკუთარ ხატებებს.

იოლტებიან ფიტყები სიმაღლითა და ახოვანებით და მათ კენწეროებს ქარი უაღერესებს.

ზეთისხილი იტალღება სიყვარულითა და თანაგრძნობით და ტოტებზე მოუჩანს ვერცხლისფერი შესანიერი,

ვით წკვარამ ღამეში მრუმე ღრუბელთა შორის გამონათებული ვარსკვლავები.

ის ჩასურჩულეს ნუშისა და სუმაყის ხეთა გულს და ისინი თავს სწევენ მაღლა პრანჭვით და სინაზით.

ის ჩამოჰკრავს კედარის სიმებზე და გვასმენინებს საამო შელოცვას.

ის ჩაღმუწელებს დედამიწას ქუშმარტების ღმუილით და ცახცახებენ ამით მინდვრები და მთები.

დადუმდებდა და დამაგრდება ზეცა და დამაგრდებიან ზღვანი.

და მიმოაფენს ხეთაგან მათი ოცნებების ფოთლებს აქეთ-იქით,

რომელთაც დაატარებენ შემოდგომის მოციქულნი,

რათა შემოსონ მათით წელიწადი,

სულთმობრძავი...

საბრლო ფოთოლი

ვებერთელა ხისა

* მთა ლიბანის ჩრდილოეთში

ქარიშხლებს მიაქვთ მხარეში, რომელსაც არ იცნობენ დღეები:
ეს სიცოცხლეა თუ სიკვდილი?
გალიაში უსტვენს ბულბული,
ხეობებში ვალალებს ქარი.

ლამემ ცისკიდურზე ჩამოუშვა თავისი საბურველნი,
ზღვებიდან მთებისაკენ ერთმანეთს ასწრებენ შავი ღრუბლები,
რომელთა წამნამებზეც ჰკიდია ქაფი, ტალღებს რომ ერქმება გვირგვინად,
როცა მათ ააბობოქრებენ ქარიშხლები.
ღრუბელთა ვეება ზღვაა წყლის მღელვარე ზღვის თავზე.
თოვლს მთათა ზემოთ მიმოაბნევს ქარი
და ხევთა ზემოთ, სადაც იღუნებიან ხეები.
მინდორთა ზემოთ, რომელთაც ფარავს სიმწვანე მტვერივით.
და უცნობ ეკლესიათა თავზე, რომელთა ღიობებშიც უსტვენს ქარაშოტი.
სამარეთა თავზე, რომელთაც არ აფრთხოთ ლამე და არ ამინებთ ქარბუქი,
მღვიმეთა თავზე, რომელთაც შეეცდვებიან ტყეთა ნადირები.
და მისკენ მიისწრაფიან ქვები, კლდეები და ხეები
მთათა მწვერვალებიდან ხევთა და ზღვათა სიღრმეებამდე,
სიცოცხლის მინდვრებიდან და მთებიდან
ლამეთა ცისა და მისი ღრუბლების ქვეშ,
მარადისობის ზღვათა სიღრმეებისაკენ.
განა ეს სიცოცხლეა თუ ეს არის სიკვდილი?

ბულბული უსტვენს გალიაში
და ქარი კი ვალალებს ხეობაში.

ჩაივლის შემოდგომა და დარჩება მისი დღეების წყვდიადი.
ვუშვერთ ბუნების მზის ჩასვენებას
და დაგვიმონებთ ესეამთ მისი სინათლის ღურდოს.
წყვდიადი დნება მზის ამბორით, რომელიც დასალიერისაკენ არის გადახრილი,
მისი სხივები აღწევენ ზღვის თავზე ჩამომძიმებული ღრუბლებიდან
და მისი შელოცვის ნაკადებს ხელით ეხებიან მთის სახლები,
რომელთა სარკმლების მინებზეც ბრწყინავენ მისი თვალისმომჭრელი ნამსხვრევები.
რაა მათთან ინდოელ ემირთა აღმასები და ოფირის მადნეული.
ჩადის შემოდგომის მზე და მის გარშემო ლოცვებიც ნატიფი ფორმები და ლამაზი ფერები,
რისი გამოთქმაც სიტყვას არ ხელენიფება.
მის გამობატვას ვცდილობთ ფურცელზე და
იქვე შემოგვემსხვრევა შეგრძნებები.
სინათლის ტალღები შემოდგომის შუბლზე
ჰგავს დილის ცვარ-ნამს აპრილის ზამბახზე.
ამას მზე არწყულებს, იმას კი წყვდიადი...
ბულბული კენესი გალიაში,
ხოლო ქარი ვალალებს ხეობებში.

გადიშალა ღრუბლები ხევებად და მინდვრებად
და გამოჩნდა სინათლეები ღრუბლებში კუნძულებად და კლდეებად.
და სინათლის თითები გადაექსოვა წყლებზე მბრწყინავი და კაშკაშა ძაფები.
ისინი აგზავნიან თავიანთ სიყვარულს ღრუბლებში და მათ გზნებით აღანთებენ.
მნახველს კი ეჩვენება, რომ მოცეკვავე პატარძლები არიან ამწვანებულ ველებზე,
მიჯნურთა სისხლით დაფერილ ტბათა ნაპირებზე,
ვულკანებზე მთათა გარშემო როკავენ
შეყვარებულთა სულები.

* * *

ბრძოლის ველიდან სული ინაცვლებს სიყვარულის და მშვენიერების სამფლობელოში,
გადამწვარ, იავარქმნოლ ქალაქთან ვხედავ დიდებულ კოშკს,
რომლის გარშემოც ტბებია და მათ ზედაპირზე გამჭვირვალე ნისლეების ოცნებები ლივლივებენ.
რაც კი ამ ქვეყნად ამბრია და რაც კი ველებზე ზაფრანაა,
ზაფედა ამ ტბებში, რათა მათი წყლებით განიზანონ სინათლის ასულნი,
მნათობთა დედოფლის გარშემო მოჯარულნი.
მელეღარე ზღვა ბრონეულის წვენის ფერია
და მის ტალღებს თავზე გვირილისა და ჟასმინის წვენის ნუჭრები ეკიდება.
და ნაპირებზე სივრცეში ნამომართული ქალაქის ჩრდილებია,
რომლის გარშემოც ცისფერი ნაკადულები მიედინებიან
და პირქუში ვეება კლდეები აღმართულან.
ვრცელი ამწვანებული მინდვრები გადაშლილან
და შავ-თეთრი მთები ნამომართულან.
მათ თავზე კი ერთადერთი მენამული ვარსკვლავი კიაფობს.
ზეციური ქალაქი ზეციურ ქვეყანაში,
საიდანაც იღებს მზე სინათლეს და ოცნებებად და ფერებად აციაგებს
პრიზმასავით.

გალიაში უსტვენს ბუღბული,
ხოლო ხევში ქარი ღმერთს ადიდებს.

* * *

და დღე, ეს ზვიადი ხელმწიფე
ლამაზი სიკვდილით კედება,
კედება როგორც ერთ-ერთი რომაული ღმერთი,
ყველაზე ბრწყინვალე გვირგვინით შემკული,
უიშვიათესი ძვირფასი თვლებით მოოჭვილი,
იმ ულამაზესი ყვავილების ყვავილწნულით მორთული,
გადამინამ თავის მბრძანებელ დრო-ჟამს რომ მიართვა,
მიართმევს იმას შემოდგომით, რაც თვითონ მან აპრილში მიუბოძა.
მის საოცარ გვირგვინში ყველაზე საკვირველი და დიდებული ძვირფასი თვლებია.
მასში ერთმანეთში გაზავებულან ფერები
ზურმუხტის მწვანეიდან იაგუნდის სინითლემდე,
მარგალიტის სისალუქიდან ფირუზის სიყვითლემდე და აღმასის კაშკაშამდე
დნება და ზაფედა მისი თავის გარშემო საოცარი შერწყმით,
იტალღება და იშლება სხვადასხვა ფორმით ჟამიდან ჟამამდე.
მიედინება ელვისა და ოცნების სისწრაფით, მიგვლავს.

გალიაში ბუღბული სასიკვდილოდ ხრიალებს,
ხეობებში კი ქარაშოტი ეცემა.

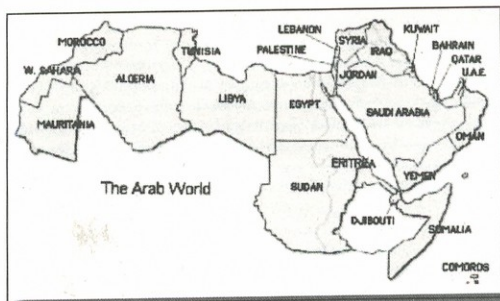
* * *

შეიჭმუნა სანინის მთის შუბლი და კაშკაშა ფერები ღამის ნაფლეთებად იქცა.
გაიფანტა სურნელოვან მცენარეთა სუნი სივრცეში, შავ ღრუბელთა მიღმა.
დაეცნენ გაბრწყინებული ქალაქები და აორთქლდნენ.
პირი იბრუნეს მოცეკვავე პატარძლებმა
და ვერცხლის კუნძულები ზღვებში ჩაიძირნენ.
ოქროსფერი ტბები ტყვიისფერ ტბებად იქცნენ.
და ღამემ მათგან სიკვდილის ღვინის ერთი აზარფემა ჩამოასხა.
დაიმარხა დღე წყლის აკლდამაში,
იმ სუდარაში გახვეული, რაც ღამემ მოქსოვა ზეცის ნათელთაგან.
დადუმდა ბუღბული გალიაში
და ქარიშხალი დადუმდა ხევებში.

არაბულიდან თარგმნა გიორგი ლოზჟანიძემ

„არაბი მონარქიები“

(ნიგნის შესავალი)

მეთორმეტე წელნადში ვიყავი, ამერიკის შეერთებულ შტატებში პირველად რომ გავემგზავრე. ბევრი არაფერი ვიცოდი – არაბული, ცოტა ფრანგული და ის ამბები არაბთა შესახებ, რასაც პატარაობისას ლიბანში დედებისგან თუ მოისმენით ხოლმე. „ჩემად, თორემ მოვიდა ბედუნისი!“ ბედუნი, მომთაბარე არაბი – აი, რით ამიწებდნენ ბავშვებს.

გავექციე სამშობლოს. მეშინოდა მათი, ვის ენაზეც ვლაპარაკობდი, მძულდა ისინი, ვისი სისხლიც ძარღვებში მიჩქვდა. შიში და სიძულვილი კი, მოგვსენებათ, უფიციბოს ნაყოფია.

მეგონა, ფრანგების მსგავსი ერი არ არსებობდა. თუმცა ჩემი წარმოდგენა შელამაზებული იყო. ფრანგული სკოლები იმრავლებდნენ მიმდევრებს ლიბანში – საფრანგეთი გამორჩეული ქვეყანაა უკეთესობილესი, უმდიდრესი, უდახვეწილესი ხალხით, – ის სამყაროს ჭიბია, სინამდისა და სიღამზის დედაქალაქი, ფარშევაგია ერთა შორისო.

ამერიკას არც სკოლიდან ვიცნობდი, არც დედისგან. პირდაპირ ყოფის მიერ გამორჩეული თასი გამოვცალე – თასი, რომელიც ამერიკელ ხალხს პირთამდე აეყოს. თუმცა ამით არ დაკარგულა ის, რაც პირველ ორ თასს გამოარჩევდა. ნიუ-იორკში ყოფნისას ფილა ფილას მივაყოლე ყლუპ-ყლუპად, მივიღე ჭრელი ცოდნა ათასგვარი მინარევით, რომელშიც თვალისმოჭრელი ჯგუფებაც ერია.

შტატებში გატარებული ათი წლის შემდეგაც მაოცებდა ამერიკელთა ენერგია, შემართება, აქტიურობა, თავისუფალი აზროვნების, აზრის გამოთქმისა თუ გამჟაობის უნარი. თან, მაშინებდა კიდევ აქ გამეფებული მატერიალისტური ბრძოლა, თავდაუზოგავი შეჯიბრი ამქვეყნიური ცხოვრების გზაზე. მიუხედავად ამისა, მცემ იმავე მდგომარეობაში აღმოვჩნდი. დასახლებულ მიზანზე, ყოველდღიური სწრაფის ობიექტზე კონცენტრირებულს მეშინოდა კიდევ, რომ ამ ბრძოლაში გავიმარჯვებდი. საკუთარი თავი მეცოდებოდა სხვის უკან გადევნებულს, მუდმივად სხვისი დანევის მცდელობაში მყოფს.

დამაინწყდა საფრანგეთი, თუმცა მასხოვდა მისი ლიტერატურა, რომელმაც ცხოვრების სარბილისთვის უსუსურ, მერყევე ადამიანად გამზარდა. ფრანგულმა ლიტერატურამ მომახუჭინა თვალი ყოველგვარ მატერიალურზე და ყველაფერი სულიერი, მორალური თუ გონებრივი ხელისუფლების ესთეტიკობასა და სიღამზეში წარმომიჩინა. ნიუ-იორკში ერთი სევდიანი ახალგაზრდა კაცი გავხი, ხელოვნების ხიბლით გზაბნეული, წიგნით ხელში გულგრილად რომ დახეტიალობს საზოგადოებრივ პარკებში. ასე გაგრძელდა მანამ, სანამ ჩემ წინ მრავალფეროვანი, მრავალწანაგოვანი ცოდნის კარივ გაიღო და დღედა თუ გაურკვევლობა კიდევ უფრო არ მომემატა.

ინგლისურმა ლიტერატურამ მიმაბრუნა ინგლისელი ხალხისკენ, რომელიც მორალისა თუ საზოგადოებრივი ცხოვრების არაერთ ასპექტში ამერიკელებზე დახვეწილი მეჩვენა. ინგლისელებთან თითქმის მეტი მეჩნდა საერთო. ამ ცოდნამ მისხნა გაამერიკელებისგან, მიმსგავსებისგან. შეერთებულ შტატებში ჩასული იმ არაბებით არ შევიცავლე, ყველაფერში ამერიკელებს რომ ჰაძაფდნენ. ეს, პირველ რიგში, ინგლისელი ფილოსოფოსის, ემერსონის დამსახურება გახლდათ. მისმა წიგნებმა ინგლისელთა ბუნებასა თუ ხასიათზე ამ ხალხის საუკეთესო თვისებები დამანახა.

ემერსონმა გამაცნო თომას ქარლაილიც, რომელმაც ზღვიდან არაბული სამყაროსაკენ მიმაბრუნა. უცნაურია, მაგრამ სწორედ ინგლისელი მწერლისგან გავიგე დიდი არაბის – წინასწარმეტყველ მუჰამადის შესახებ. მაშინ პირველად ვიგრძენი სიყვარული არაბებისადმი. მეტად დავინტერესდი მათი ისტორიით.

ჯერ კიდევ ინგლისური ლიტერატურაში ჩავფული ერთმა წიგნმა მომხიბლა განსაკუთრებით. თავიდან მდიდრულმა გარეკანმა მიიქცია ჩემი ყურადღება, შემდეგ – სურათებმა, სათაურმა კი დიდი ვერაფერი მითხრა – არც სიყვარულისკენ მიმიძღა, არც სიძულვილისკენ. ასე წავიკითხე „ალ-ჰამბრა“ და მივხედი, რას გვირისხმობდა ავტორი – „ალ-ჰამბრა“ ხომ ძვირისადაც ქვაა – ანდალუსის არაბთა სამეფო გვირგვინის ერთ-ერთი მარგალიტი.

არაბულთა სამყარო, ღმერთს არ დომებია, მთელი ცხოვრება ისე გამეღია, რომ ვერ გამეცანი. უფაღმა გამაცნო შენი თავი. მე კი შენგან

შესაძლოა ვარ. ინგლისელმა მოციქულ მუჰამადის მუსახებ მიამბო, ამერიკელმა შენი შვილებს კეთილშობილება აღმინერა.

„ლ-ჰამბრა“ ნავიკიხე და ჩემს ამერიკულ-ფრანგულ-ინგლისურ გონების წყობას აღმოსავლურ ნარმოსახეც შეერიო. ვიცნობდები გარდასულ დიდებაზე. წარსულ ეპოქას ვაცოცხლებდი და მასში საკუთარ თავს წარმოვიდგენდი ხოლმე.

ჩემს ქვეყანას სვედიანი დაუბრუნდი, ერთი ნიგნის ამარა. მინდოდა, ის ერთი კი არა, ათას ერთი ყოფილიყო. მე კი ძალიან ცოტა რამ ვეცოდი ჩემს ენასა და მწერლობაზე. მის მიწის ქვეშა გასასვლელებში თავდაუზოგავად დავძრომი-ალობდი. გზას ვიკლევდი ენის სიბნელესა და გაურკვევლობას. სწორედ მაშინ გადავანადგირე-ქისასი ჰუმანისტურ ლექსებს, სიბავიშოს, ბასრას და ქუფას გრამატიკულ სკოლებს.

მას შემდეგ, ვარ ინგლისელი ფილოსოფოსის წყალობით მოციქული მუჰამადი გავიცანი, აბუ-ლ-ალა ალ-მაჰარისაც გადავხედე. არავითხელ ნავიკიხე მისი „ლუზუმიათი“. გაოცებულად დავრჩი. სიამაყე დამეფულა იმ ერის გამო, რომელმაც შეა ასეთი ბრძენი, თავისუფალი და მამაცი პოეტი.

ამერიკაში დაბრუნდი. „ლუზუმიათი“ თან ნავიკიხე და თარგმნა დავინყე. ამ საქმემ საჯარო ბიბლიოთეკის აღმოსავლურ განყოფილებაზე მიმიყვანა. სწორედ იქ შეგხვდი აღმოსავლეთმცოდნეებს, რომლებმაც თვალმწი გრძელი მოგზაურობა გადამიძალეს. წარმომიდგინეს არაბი ბედუინების ქვეყანა, საიდანაც მუჰამად იბნ 'აბდ ალ-ლაჰ ალ-კურაში და იმრუ-ლკის და-ქინდი ამოიზარდნენ... წინასწარმეტყველება, პოეზია, დამკანს უდაბნო, ოაზისები ქვიშის ზღვებში... პალმები, რომელთა ტოტებში წიაფი ჩურჩულებს, მათ ტანებს კი ძლიერი ქარები არხებს. ბედუინი გოგონა პალმების ჩრდილში ნაკადულის სილამაზეს უმღერის... რა უნდა ამ ყველაფრის ნიუ-იორკში?!

რა არის ნიუ-იორკში ხმაურის, დაძაბულობისა და ტკივილის გარდა?!

ეს პელგრეგიის მოგზაურობაა, რომელიც ერთმა ლიბანელმა (შეგდგომში პატრიარქმა გრიგორი) თარგმნა, — შამშარის, ალ-კასიმისა და არ-რადის შესახებ მოგვითხრობს. ის კი არა ბიბლიკურ პატრიარქადი, რომელმაც მექასი ისე იმოგზაურა, როგორც ნამდვილმა პილიგრიმმა და მართლმორწმუნე მუსლიმმა. აი, გამოჩენილი მეცნიერი რიჩარდ ბარტონიც. საოცარ ამბავს გვითხრობს სამარყანდელ სპოვილებით მოვაჭრეზე, რომელმაც ხურჯინით ინდური თავათა

და ბრეშუმი ატარა, ჰარემის აკრძალული საიდუმლო რომ შეეცყო, შემდეგ კი შეჯდა აქლემზე — მისი წინამძღოლი ემედი იყო — და იგივე გზა განვლო, რაც ბერქჰარდტმა. ბოლოს ისეთი კასიდა დაწერა, რომ მისით მანამდე ჩადენილი ყველა საქციელი გამოისყიდა.

ჩარლზ დაუთი, რომელმაც ხალილი დაირქვა, ბედუინებს ქრისტიანობით აფრთხიდა. მოგზაურობისას ბევრი რამ გადაიტანა, არავითხელ გადაურჩა სიკვდილს. აგნოროვებდნენ, არ ლებულობდნენ, სდევნიდნენ, გაქურდეს, სცემეს, ჯიბეში ხუთი რეალის ამარა მიაგდეს. მიუხედავად ამისა, დაუთს გულში ვინმეს მოტყუება, ქურდობა ან თაღლითობა არც გაუვლია. დერეში ხალილი თითქოს იზიდავდა ხიფათს და თავადაც ესწრაფოდა მას. ქრისტიანის შოტლანდიურმა, ფანატიზმში გადაზრდილმა პატრონიტიზმმა არაბების ისლამური ფანატიზმი გამოიწვია: „ურ-პუტოი ხალილი ან-ნასრანი! თავი მოჰკვეთო!“ მაგრამ ღმერთმა ის არაბეთის ნახევარკუნძულიდან ცოცხალი და უვნებელი გამოიყვანა, უკდავი ნიგნი რომ დაენერა.

ყველა ეს უცხოელი ჩემი მამა-პაპის მინაზე მოგზაურობდა. ისინი ცოდნის სიყვარულით საფრთხეში იგდებდნენ თავს, ნახულობდნენ დაფარულ ადგილებს, მწენდნენ ჟანგს, უახლოვებოდნენ შორეულს — საყურადღებოს, სასულეკარისა და დახვეწილის საძიებლად მიემგზავრებოდნენ. მე კი ნიუ-იორკში უხალისოდ დავიარები წიგნით ხელში, კარზე ვუკაკუნებ ქვედალ ინგლისელ-ამერიკელ რედაქტორს გრძელთმანი და ფართომკერძიანი ლიტერატორი, რომელიც საკუთარ ნიჭს ყოველდღიური ჭორების წერაში ფლანგავს. საბჭედი მანქანის გარემო კი ერთმანეთს ჩახუტებულ მოსუცენრობა და იმედი დამტრიალებს... ოჰ, ეს კიჟიანა ცოლი! ლითონი, დიდების კარს რომ უკაკუნებს... რა შეიძლება იყოს უფრო ამაზრზენი, ვიდრე საბჭედი მანქანის თავყანისცემა და მსახურება?! საბოლოოდ გავყავრე მას, სამშობლოს დავბრუნდი და მოგზაურობისთვის მზადება დავინყე, თავიდან რომ მომეცილებინა საბჭედი მანქანაც და ჟურნალიც, წიგნებიცა და მწერლებიც.

დამასკოში ერთი მეგობარი მყავდა. პოლტაკის მიმე ბორკილებს ეთივებოდა, მათთან თავის დახსნას ლამობდა. ბოლოს დაამტვრია ეს ხუნდები, ხელისუფლების რისხვაც დამისახურა, რაც უპასუხოდ არ დაუტოვებია და ქვეყნიდან გაიქცა. ფურეიქში კარგად მიიღეს, გულთიხად დახვდნენ. მუჰამად ქურდ ალომ ერთი კვირა გაატარა ჩვენთან და ამ ერთ კვირას ნამდვილ საჩუქრად ხეულობით. ერთ დღეს მან გაიკონა ჩემი სიტყვები: ფურეიქის გზიბა თავისუფლების აკვანი, მისი ქვაკუთხედი-მეთქი და მითხრა:

— ამაზე ნუ ნაშოვებია, ამინ. ფურეიქს ხეობა არც ისე შორსაა დამასკოდან და ბერიუოდან. ამ ქალაქები კი მრავალიდ არიან მხდალები და სიბნელის მონები. თუ დაიწერე, მაღლობა ღმერთს, არდგობა, მაგრამ თუ ამას ხმაძალა იტყვი, კლდეებიც კი გაოგნებენ და ორივეს დაგეგმენ.

— მართალია, ნარ — ვუპასუხე, — თუმცა მე ამ ხეობიდანაც მივდივარ. მინდა არაბულ ქვეყნებში, უდაბნოში ვიმოგზაურო. სწრაფი აქლემით მოვიკლდე ყოველგვარ ჩაგვრასა და სიბნელეს.

— ერთად ნავიდეს — სიხარულით წამობძნა ჩემმა მეგობარმა.

იმავე დღეს მოვილაპარაკეთ, სირიაში ჩამოსული ნაჯდელი ვაჭრობისთვის გვეთხოვა დამხმარება. ისინი შეგვეშვლებოდნენ

მოგზაურობის მოწყობაში — მოგვცემდნენ სარეკომენდაციო წერილებს თავიანთ აზრობლებთან უდაბნოს გაღმა. მაგრამ დრო ხომ ოცნების მტერია. მხოლოდ იმ ოცნებას უწერია ხედენა, რომელიც უკვე მომნიფდა გულში. დამნაშავეს ძიებაში ახლისუფლება ჰქონდა ალის კვალს დაადგა. მას სირიიდან ევროპაში მოუფინა გაქცევა და ფურეიქაში მარტო დაერჩი. ჰქონდა ალიმ კი ცივიზაციის გაუგო გემო. ვეღარ მიატოვა. აღმოსავლეთმა უხმო: „დაბრუნდი!“ და არაერჩივად დაბრუნდა კიდეც, თუმცა შემდეგ ისევ გაემგზავრა დასავლეთის ქვეყნებში. შედეგად მივიღეთ არაქვემდებარეობი წიგნი „დასავლეთის საოცრებანი“.

ბედისწერამ ისევ მომაპოვა ფურეიქას ხეობასა და მთელ არაბულ სამყაროს, ცკლავ ნოუ-იორკში წამყვანა. შემდეგ ყველა და ყველაფერი მსოფლიო ომმა მოიცვა. მინა შეიკრა და მტვრადქცა დიდი დაბოლოებული ახალგაზრდობის მიზანია. ხოლო მათში, ვინც გადარჩა, საბოლოოდ ჩაქვდა მშვენიერი ოცნება და იმედი.

თუ ოცნება ადამიანის ცხოვრების ნაწილად იქცა, არასოდეს მოახვენებს მას. და თუ საკმარისად მომნიფდა, იმდენს იზამს, რომ ადამიანი ყველაფერს იღონებს მის შესასრულებლად.

ომის დროს მთელი გულთი თურქების წინააღმდეგ აჯანყებული არაბების მხარეს ვიყავი. მათთან ვიყავი მაშინაც, როცა ინგლისური ჟურნალისა და არაბული გაზეთებისთვის სტატიებს ვწერდი. ამით იმ მოვალეობის ნაწილს მაინც ვასრულებდი, რასაც სიყვარული და აღტაცება აკისრებს ხოლმე კაცს. იმხანად ანდალუსია ვინახული და ალ-ჰამბარაში სწორედ იმ თაობამ გაერჩინა, სადაც ვამიზნებო ირვინგმა თავისი შესანიშნავი წიგნი დაწერა. მომესმა ხმები, ჩემი ხალხის სახელით რომ მომინოდებდნენ, თითქოს შთაგონების წყაროსკენ, წინასწარმეტყველების სამშობლოსკენ მექაჩებოდნენ.

მეფე ჰუსეინი დიდ პატივს ვცემდი. მან არაბები თურქებს აუმხედრა, ოთხივე ვაჟი ბრძოლის ველზე გაუშვა. ამერიკაში კი ყველა რუხველბით იყო მოხიბლული — მანაც სამივე შვილი სახელმწიფოს სამსახურში ჩააყენა. მაშინ ვთქვი: ეს პაშიმანი დიდებულ ამერიკელს არაფრით ჩამოუვარდება-მეთქი. ომის დამთავრებისას მეფე ჰუსეინი ოცნებების მსრულდებად ანგელოზად მყავდა წარმოსახული. სწორედ მაშინ, როცა ვფიქრობდი, როგორ მიმეწოდებინა მისთვის ჩემი ოცნება, მეგობრის — სალიმ სარქისის სურნალი მივიღე, სადაც პაშიმანთან კუთხითულ კარზე მისი ჭურჭრობა იყო აღწერილი.

მაგრამ იმ დღეს სარქისისგან ჩემთვის უფრო მნიშვნელოვანი ამბავი შევიტყე. რამაც აღფრთოვანებია და ექსპაფივლებით მსტუმრობდნენ ფურეიქაში, ერთიდან მეორედ მიბრუნების შემდეგ და მომინოდებდნენ საზოგადოებრივ რეფორმებზე, განათლებისა და აუზრდის საკითხებზე სტატიები მენერა, კონსტანტინე იანი იყო, რომელიც მეორე მსოფლიო ომის დროს დაეკარგა — აღარ ვიცოდი მისი ამბავი. სარქისი თითქოს განგებამ გამოიწვინა, რომ მას ეცნობინებინა ჩემთვის — კონსტანტინე მისი უდიდებულესობა ჰუსეინის კარზე მსახურობსო.

ვადიდე უფალი და ძვირფას კონსტანტინეს სასწრაფოდ მივწერე წერილი. მასში ორ საღამს შორის ას ერთი შეკითხვა დავსვი. პირველი შეკითხვა იყო — დამრთავს თუ არა მისი

უდიდებულესობა ნებას, რომ ვინახულო. ბოლოს კი ვკითხე კონსტანტინეს, თუ გამომეცემდა მოგზაურობაში. თენახვევარი არ გასულა, რომ მივიღე პასუხი. აი, რას მერდა:

„ისე მოხდა, რომ შენი წერილი მაშინ მივიღე, როცა მისი უდიდებულესობა მეფე ჰუსეინი ჯილდოში იმყოფებოდა. სიტყვა-სიტყვით ნავეუთივე წერილი და დიდხანს ვჭოზბდი მის გარშემო... როდესაც ჩამოხვალ, გულთილდ შეხვედრას მოგიწყობს. თემცა ფიქრობს, რომ არ არის აუცილებელი მთელი არაბეთის ნახევარკუნძულის მოვლა. საშუალებას მოგცემს, მოიარო პაიზა, გაიმზოხს ყველა მოლაპარაკებისა თუ შეთანხმების შესახებ, რომელსაც ხელი მოაწერა სხვა სახელმწიფოებთან აღორძინების პერიოდთან დღემდე, რათა არაბებზე ყველა თვალსაზრისით ამომწურავი წიგნის დაწერა შეძლო. ის თვლის, რომ თუკი შეისწავლი ჰოჯაზის ტომების ნესჩევულებებს, ამით ყველა სხვა ტომის ტრადიციებსაც გაეცნობი, რადგან ისინი გემოვნებითა და ნესტით ჰგვანან ერთმანეთს. რაც შეეხება ერთადმი იბნ საუდიან შენს გამგზავრებას, ეს შეუძლებელია ჰოჯაზსა და მას შორის არსებული ხანგრძლივი მტრობის გამო. უკეთესი იქნება, თუ მოგზაურობას ზამთარში დაიწყებ, ის ოთხ თვეზე მეტ ხანს არ გასტანს მაშინაც კი, თუ ბაღდადში დასრულდება. რაც შეეხება მე, სიამოვნებით გამოგვყავი, სადაც გინდა. ქაბაბში არავის შევიძვებს ცასაგები წიგნების გამო. მთელი ეს მოგზაურობა ხუთას გინეაზე ნაკლები არ დადებდა.“

აჲ წერილის მიხედვით მკითხველი მიხედვება, მე რა შეკითხვებიც დავსვი. თხოვნასა თუ მოთხოვნებში არც სფრთხილვ გამომიჩინია, არც თავმეკაყვება. მაგრამ ამის გამო ნუ მისაყვედურებთ. არაბული სამყაროსგან ფიზიკურადაც შორს ვიყავი და ცოდნითაც. ასეთი მოგზაურობის შესახებ ყველაფრის გაგება მსურდა. თუმცა ჩემი შეკითხვა ქაბაბში ჩასვლის თაობაზე (მე ქრისტიანი ვარ) ამერიკელს უფრო შეეფერებოდა. ის ხომ მხოლოდ თავის ამერიკას იცნობს. მისთვის რომ ეთქვას, ქრისტიანს არ აქვს უფლება მექაში წავიდესო, გაოცდებოდა დიდად. მე არც გამკვირვებია და არც ცუდ ხასიათზე დავამდგარავ ამის გამო. უფრო მეტიც, თავს იმით ვინუგუგებდი, სურვილები მის უდიდებულესობაზე მეფისთან შეხვედრის შემდეგ შესრულდება-მეთქი. სხვაგვარად როგორ შეიძლება?! — ვფიქრობდი — ის ხომ არაბული ეროვნული აღორძინების ბელადი, დიდებული რეფორმატორი და არაბთა გადამრჩენელია. ერთი მხრივ, არაან სირიელი არაბი ქრისტიან-

ები, მეორე მხრივ კი, არის ძმობა და თანასწორობა, როგორც აღორძინების მნიშვნელოვანი მონაპოვარი. ზოგჯერ რა უცნაური ოცნებები გვაქვს, როცა სხვის მიწაზე ცხოვრობთ! მაშინ შორს ვართ რეალობისგან!.. ვფიქრობ, ამაზე არარეალური სურვილები თვით მეგობრებიც ამ მარსიდან ჩამოსულსაც არ ეჩვენებოდათ.

კონსტანტინეს წერილში მკითხველის ყურადღება შეიძლება მიიპყროს მისი უდიდებულესობის სიტყვებმა იმის თაობაზე, რომ არ არის აუცილებელი მთელი არაბეთის ნახევარკუნძულის მოვლა. თუმცა იქ გადავწყვიტე, ამ სიტყვებით თავი არ შემეზღუდა, რადგან ასე თუ ისე ვიცნობდი არაბული ქვეყნების გეოგრაფიას და დარწმუნებული ვიყავი, რომ ჰიჯაზის ერთი ბოლოდან მეორე ბოლომდე გავლა ყველა არაბულ სახელმწიფოში, ან თუნდაც მათ უმრავლესობაში მოხვედრას სულაც არ ნიშნავდა. წერილში სხვა ბევრი ადგილიც იყო, სადაც შემდგომში მეცდომები, ან პოლიტიკური მიზნები თუ სიფრთხილე ამოვიკითხე. მითითებების დიდი ნაწილი მის უდიდებულესობა მეფეს ეუთვნოდა. როგორც ჩანს, არ სურდა, ჰიჯაზის გარდა სხვაგანაც წავსულიყავი. კონსტანტინეც მიხვდა, როცა იქმენი და ასირი მოვიარეთ, რომ ეს ტომები ერთმანეთისგან საბოლოოადაც განსხვავდებიან, ზნითაც და ადათ-წესებითაც. ისიც ჩემსავით დარწმუნდა, რომ შეუძლებელია არაბებზე ამონწერა ნაშრომი მხოლოდ ჰიჯაზში მოგზაურობით დაწერო. გარდა ამისა, ჯილდადან ადენში გამგზავრებისთანავე ცხადი გახდა, რომ მითითებულზე ორჯერ მეტი თანხა გვეგზავრებოდა, მოგზაურობა კი წელიწადზე მეტ ხანს გაგრძელდებოდა, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ ნავდში ჩასვლის საშუალებაც მომეცემოდა. რაც შეეხება ერ-რაიში წასვლას და იბნ საუდის მონახულებას, ეს, მაღლობა ღმერთს, არ აღმოჩნდა შეუძლებელი. თუმცა, როცა ახლა ამას ვიკონებ, მეტყინება იმ გულბრწყილობაზე, რომლითაც მის უდიდებულესობა მეფე ჰუსეინს ვთხოვდი, ჩემთვის ამ მოგზაურობაზე ნება დაერთო.

ეს წიგნი შეიცავს შეიდი არაბი ემირის ცხოვრების აღწერას (ჰუსეინ იბნ ალის გარდა). ყველა ისინი მონარქები არიან, თუმცა ტიტულები განსხვავებული აქვთ. ღვთის წალობით, ერთმანეთზე არაფრით არიან დამოკიდებული. არც იცნობენ ერთმანეთს. მეფე ჰუსეინსა და მის ვაჟს - ფეისალს თუ არ ჩავთვლით, მათ შორის (ყოველ შემთხვევაში, ყველაზე ცნობილ მეფეებს შორის) ვერ ნახავთ ისეთს, ვინც პირადად იც-

ნობს მეორე მეფეს ან იცის სხვა რომელიმე არაბული ქვეყანაში გარდა, რასაც თავად მართავს.

არაბ მმართველებში დღეს არ არსებობს ისეთი განცხადება არაბულ ქვეყანაში წამოყვლა. მათ შორის არ არის ისეთი, დარწმუნებით რომ იტყვიდა: არაბულ ქვეყნებს, მათ მმართველებს, მცხოვრებლებს, ტომებს, მათ ეკონომიკურ, სასოფლო-სამეურნეო რესურსებს, სამინიარო თუ საგარეო პოლიტიკას და სხვა საკითხებს ვიცნობ საქმეში ჩახედული პირებისგან ან პოლიტიკური მიზნებისგან თავისუფალი, იდეოლოგიურად მიუყვარძებელი განცხადებებიდანა." ამ მხრივ, გამონაკლისები არ არიან არც მეფე ჰუსეინი, არც იმამი აჰმა და არც სულთანი 'აბდულ-აზიზი, საუდის არაბეთის დინასტიიდან.

შესაძლოა, მათ შორის მეფე ჰუსეინი ყველაზე უკეთ იცნობს ამ ქვეყნების როგორც ადგილობრივ მაცხოვრებლებს, ისე მომთაბარეებს, მათ შესხედულებებსა და მიზნებს, უთანხმოების, მმართველთა პოლიტიკას. ჰუსეინის მთავარი ქალაქი ხომ წმინდაა - ადგილი, სადაც მდებარეობს ქაბა, რომლისკენაც მუსლიმი პოლიგრამები არა მხოლოდ არაბული ქვეყნებიდან, მსოფლიოს ოთხივე მხარიდან მოემართებიან ხოლმე. შესაძლოა ჰუსეინი ფლობს ინფორმაციას მეზობელი ალ-იდიისისა და იბნ საუდის სამინიარო თუ საგარეო პოლიტიკის შესახებ, რაც უნდა დახმარებოდა ჰიჯაზის მართვას, მაგრამ ეს ცოდნა არა თუ რგებს მის არაბულ პოლიტიკას, არამედ არ არის გამორიცხებული, რომ ვნებს კიდევ. იმის აღნიშვნა მსურს, რომ მართალია, მისი ცოდნა არ შემოიფარგლება ცნობებით ნაჯდისა და ასირის ტომების, მათი დამოიანურ, სამედიურ, მატიკონალური რესურსებისა და აეტიორიტეტების შესახებ, ის მაინც ვერ წნვდება ალ-იდიისის მართვის სიბრძნესა თუ იბნ საუდის სულიერ-მორალურ ძალას. მეფე ჰუსეინის ორი გაბატონებული წარმოსახვაა - ნაჯის სულთნის გათქმული გიონება, თუმცა მას ყურადღებას არ აქცევს, და ის, რომ სულთანს ტვინი არა აქვს. თავად ამ მეორე წარმოსახვისა უფრო სჯერო. განა შეიძლება ასეთი დამახინჯებული ცოდნით ურთიერთგაგებისა და მეგობრობის მიღწევა?

რაც შეეხება იმამ აჰმას, ეჭვს გარეშეა, რომ ის ყველაზე უკეთ იცნობს იემენს, ასირს, ჰადრამუტს და ნაწილობრივ ჰიჯაზს, მაგრამ არამოდგენა არა აქვს ახლანდელ ნაჯდზე, მის სულთანზე, იმაზე, თუ როგორ ცხოვრობს იქ ხალხი - მომთაბარეები თუ ქალაქელები. იქნებ, საერთოდ, არც უნდა, რომ იცოდეს.

სულთანი 'აბდულ-აზიზი არაბ მმართველებს შორის წამდილად ყველაზე უკეთ იცნობს ნაჯის, ჰიჯაზის, ნახევარკუნძულის ჩრდილოეთ ნაწილის, მასკატის, ომანისა და მისი მოსაზღვრე ქვეყნების ტომებსა და ხალხებს, თუმცა იემენი საერთოდ არ აელვლება. შესაძლოა, მისი პოლიტიკით დაინტერესდეს მხოლოდ. თუ ამ უძველესი ქვეყნის ტრადიციებზე და სოციალურ-ეკონომიკურ შესაძლებლობებზე დაუწყებთ ლაპარაკს, იგივე იქნება, რომ სულ სხვა, არაარაბ ხალხზე გასართობად, თავის-საკაცეკვად ელაპარაკით.

გადაჭარბებული არ იქნება, თუ ვიტყვი, რომ არაბულ ქვეყნებში დღეს არ არსებობს ადამიანი, რომელსაც ყველა ეს ქვეყანა ეცოდინება. სამწუხაროდ, არც მთელს თანამედროვე მსოფლიოში არსებობს ვინმე, ვინც იცნობს ამ სახელმწიფოებს, იქნაუ ვითარებას, პოლიტიკურ წყობას, ტომებს, სოფლის მეურნეობას, ვაჭრობას, ომებს, რომელსაც ისინი აწარმოებენ, მათ წინამძ-

ღერებს, მმართველებს, საშინაო თუ საგარეო პოლიტიკას. და მხოლოდ ინგლისის ხელისუფლებამ, უფრო ზუსტად კი, ბრიტანეთის კოლონიების სამინისტრომ იცის ეს ყველაფერი. რამდენიმე წელიწადი ერთხელ ისინი გამოსცემენ არაბული ქვეყნების ცნობარს, რომელიც პოლიტიკური აგენტებისა და მოგზაურ მცენერთა ანგარიშებს ეყრდნობა. ყოველ ახალ გამოცემაში შეაქვთ შესაბამისი შესწორებები. თუმცა თუ საქმეში ადგილობრივი სპეციალისტები, სახელმწიფო საქმეებში კარგად გათვითცნობიერებული პირვნებები ჩაერთვებიან, შეცდომებს იქაც აღმოაჩენენ. ამასთან, ეს ცნობარი არ არის გათვალისწინებული ფართო მასებისთვის – არაოფიციალურ წრეებში ძნელად თუ წააწყდებით.

არა მგონია, რომ ინგლისის ხელისუფლების მოვალეობებში, რომ აღარაფერი ვთქვათ მის ინტერესებსა და სურვილებში, არაბი მმართველების ერთმანეთისთვის გაცნობა შედიოდა, მათი განათლება იმაში, თუ რა ზღვბა სხვა არაბულ ქვეყნებში. ასევე არა მგონია, რომ ამ ამოცანას ვინმე არაბთვანი გაართმევდა თავს, თუკი ჩემსავით არ იმოგზაურებდა.

და აი, ამ ნიგნის ისე, რომ არც ქებას ველი და არც საყვედუროსა მეშინია, ჩემს ბატონ არაბ მმართველებს ერთმანეთს ვაცნობ უფრო ახლოს, ვიდრე ეს ოფიციალურ დონეზეა შესაძლებელი. დაე, დარწმუნებულნი ბრანდებობდნენ ჩემი ბატონები, რომ ამ ქებაში ვინმესთვის რამით სიაშოვნების სურვილი, ან პირფერობის ნასახივც არ ურევია, ხოლო კრიტიკაში – ღვარძლი, სიძულვილი ან დამცირება. ჩემი მთავარი მიზანი ურთიერთგაგების მიღწევაა მეცნიერებასა და სანდო წყაროებზე დაყრდნობით.

როდესაც ნიუ-იორკიდან გამოვეგზავრე, ჩემი მთავარი მიზანი ჰიჯაზში, იემენში, ნაჯში მოგზაურობა იყო, რადგან დარწმუნებული ვიყავი, რომ ამ სამ რეგიონში ყველა არაბული ტომი ექნებოდა თანამოქროლი, იემენში – კაჰტანის, ჰიჯასსა და ნაჯში კი ანდანის ტომის ორი შტო – მუდარი და რაბია.

თუმცა პირველივე დაკვირვებამ მაიძულა, გადამეხედა ჩემი გეგმისთვის. ბოლოს ფაქტობრივად მთელი არაბეთის ნახევარკუნძულის მოვლა გადაწყვიტი.

მოუხედავად იმისა, რომ ჰიჯაზი ზემოთ ჩამოთვლილი სამი რეგიონიდან უმცირესია ფართობითა და მოსახლეობის რაოდენობით, უმნიშვნელოვანესია მდებარეობის თვალსაზრისით, ხოლო საერთაშორისო პოლიტიკურ საკითხებში ნამყვანი როლი აკისრია. მისი უდიდებულესობა მეფის წყალობით, ჰიჯაზი უკვე დიდი ხანია ოქცა ადგილად, სადაც არაბი პატრიოტები, არაბული ერთობისათვის მეტროძლები იყრიან თავს. მის შესახებ თითქმის ყველაფერია ცნობილი, ჰიჯაზი გადაშლილი წიგნია. და დღეს ყველაზე მთავარი ამ წიგნში, თუ არ ჩავთვლით, მექასა და მედიანას, იქნება თავი სახელწოდებით „მეფე ჰუსეინი და არაბული აღორძინება“. მეც ამ ერთი თავით დავკმაყოფილდი, სხვა მხარეების ნახვა ვერ მოვახერხე.

ადანში ყოფნისას გადაწყვიტი ჰადრამუთსაც ვწვეოდი. ინდური გემების კომპანიაში სწორედ იმ ხომალდის კაპიტანს შევხვდი, რომელთან ერთადაც ჯაზანში გახლდით. ამჯერად გემი ჰადრამუთის პორტში – მუქალაში მიემგზავრებოდა. კაპიტანს ვუთხარი:

– ისევე მინდა გამოგყვე.

გაეცინა:

– ეტყობა, სიცოცხლე არად გიღრმავებდა, რადგან არაბულ წითელ ზღვაში რისხულობდა.

ინილზე – გავიკრევე.

– ეს ხომ მეკედარი სეზონია, მუსონების სეზონი. – მიპასუხა ინგლისელმა მეზღვაურმა. – მოულოცო არ არის ნავისაფარი, სადაც გემის გაჩერება შეიძლება. შტორმი არ მოგვცემს საშუალებას, შუა ზღვაში ჩავუშვათ ლუზა. მოგვსენება, წყნარ ზღვაშიც კი როგორია ჩემი პატარა გემი. არ გინდა ჰადრამუთი. გაითვალისწინე ჩემი რჩევა.

ძალიან დამწუხრდი, მაგრამ კაპიტანს დავუჯერე. ჩემს წიგნში მოხვდა მხოლოდ მცირე ინფორმაცია ჰადრამუთის შესახებ, რაც ადნასა და ალ-ჰუდაიდაში იმჟამად მყოფი მისი მეთხოვერვებისგან მოვისმინე. ეს წიგნის ერთ-ერთი მთავარი ნაკლია.

მასკატი პირველი ქვეყანაა არაბეთის ნახევარკუნძულზე, სადაც შევიდნენ ევროპელები და ამერიკელები. ვფიქრობ, არაბული სული იქ უკვე აღარ არის. იმტომაც არ მქონია მასკატში ნასვლის სურვილი. თუმცა შეიძლება ცვცდები და მომავალში გამოვასწორობე ამ უკვე მეორე ნაკლს.

ახლა ომანისა და კატარის – სანაპიროებზე გადაჭიმული სახელმწიფოების შესახებ დავწერ. მათ ბაჰარეინი და მასკატის ესალვრება. ამ ორი ქვეყნის შემადგენლობაში ოთხი თუ ხუთი დამოუკიდებელი საშეიხო შედის. ისინი რატიმ არ მოიგნებოდნენ? მოკლედ გიპასუხებთ: დავიღალე.

როცა ნაჯდიდან დავბრუნდი, აღმოვაჩინე, რომ წყურვილი უკვე მოკლული მქონდა, წყალმანის გაჩენის შემეშინდა. ჩემი ტვინი და სული წყლით გაჟღენთილი ღრუბლის ნაჭრს დაემსგავსა, რომელსაც ზედმეტი წვეთის დატევააც აღარ შეეძლო. ჯერ კიდევ ბაჰარეინში ყოფნისას გადავწყვიტე, ერ-რიადის ძღვევამოსილ სულთანთან ვიზიტამდე ომანის სასულთნოში მენახა.

ვერ შევძელი. ვერხუვარ იმაზე, რაც დავპირე, თუმცა ბევრი შევიძინე. კვლავ მაქვს იმედი, რომ მომავალში, თუ ღვთის ნება იქნება, ერთ-ორ ნაწილს დავუძაბე ჩემს წიგნს, სადაც ომანს, მასკატსა და ჰადრამუთს საკადრისს მივაგებ.

კიდევ ერთი ახალი ქვეყანა დარჩა არაბეთის ნახევარკუნძულის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში, რომელიც ომისშემდგომი პოლიტიკის შედეგად აღმოცენდა. ამჟამად მას მეფე ჰუსეინის მეორე ვაჟი – ემირი 'აბდ ალ-ლაჰი მართავს. ჩემი აზრით, ეს საემირო არ არის მყარი. ვფიქრობ, მანამდე იარსებებს, სანამ მას პირველი ემირი მართავს. დღეს ეს ქვეყანა რეალურად ჰიჯაზის ან პალესტინის ნაწილია. შესაძლოა, ზეალ სწორედ მან მიიერთოს იორდანია, აქაბა და თაბუქი. თუ

პირველი უფრო სამართლიანია, მაშინ ყველაფერი პიჯაზზე თქმული მთლიანად ეხება ამ ქვეყანასა და. და თუ მეორე ვარიანტია უკეთესი, მაშინ მასთან ერთად პალესტინასა და სირიაზეც უნდა გვემსჯელო. ამ წიგნში კი ეს საკითხები არ განიხილება. თუკი დაფიქსირებული პოლიტიკა გაიმარჯვებს და სამხრეთ იორდანეს ადმინისტრაციის ნაპირზე განმტკიცდება, მაშინ წინასწარ ვუხდით ბოდიშს მის უდიდებულესობას ტრანსიორდანიის ემირს, თუმცა თუკი იმ დროისთვის, ღვთის წყალობით, ცოცხლები ვიქნებით, დაგვიანდებათ.

წიგნში წარმოდგენილი ბევრი საკითხი ზოგადად მთელ ისლამურ სამყაროს ეხება, კონკრეტულად – არაბებს, უფრო ევროპელებს ალტერნატივას, განსაკუთრებით კი – ინგლისელებს. მკითხველი მათ შესაბამის თავებში ნახავს. ხოლო დანარჩენი ნაწილი მათთვისაა, ვისაც მოგზაურობა, მეცნიერება და ლიტერატურა ხიბლავს. ამასთან, თხრობის ისეთი ფორმა შევარჩიე, რომელიც მკითხველს ახლოდან დაინახავს, უკეთ გააცნობს იმას, რაც საკუთარი თვალთა ვხედავ, საკუთარი ყურით გავიგეო, რასაც საკუთარი ხელით შევეცე. ჩემი მხატვრული ამოცანაა, მის წინაშე მომხდარის ცოცხალი სურათი წარმოვადგინო.

ყველაფერი ამ წიგნში – როგორი ჟანრისაც არ უნდა იყოს ის – მხატვრული თუ პუბლიცისტური, აღწერილობითი თუ კრიტიკული, – არის სიმართლე, თუმცა არა გამომჟღავნებული სიმართლე, რადგან გამომჟღავნება ცუდი აღზრდის მაჩვენებელია, განსაკუთრებით მაშინ, როცა უცხო მინაზე იმყოფებიან გამომჟღავნებელიცა და გამომჟღავნებელიც. მკითხველს, ღმერთმა უშველოს, ნუ დაევიწყება, რომ მე არაბეთში ნამოყვანი შორეული ქვეყნიდან, სადაც სიმშველე – როგორც პირდაპირი, ისე გადატანითი მნიშვნელობით – ჩვეულებრივი რამაა. შემდეგ ინდოეთშიც ემიგრაციაზე, სადაც ადგილობრივები პაერთან შეხებას მიუჩვენენ და ზოგჯერ არაფერს იცავენ მშისა და მტერის ქსოვილის თამცა. და ყოველგვარი სიმომღელ მომბერდა. თუმცა, როდესაც სინამდვილეს ვმოსავ, ამით სულაც არ ფერავენ მას. გამომხველმა შეიძლება თქვას: "შენი პროტესტი მკითხველის წინააღმდეგ მხოლოდ მოხერხებულობა და ფანდიაო." ბოდიშს გიხდით იმისთვის, რომ შესაძლოა ტრახახად მოეჩვენებოდ, საკუთარ ცოდვას რომ ვაღიარებ. დიხს, არის ამაში რაღაც იმ ხელოვნებიდან, რასაც ყოველთვის გომოდნენ ჩვენი რელიგიის მამები და რითაც ყოველთვის სარგებლობდნენ ქალები.

რა შეიძლება გავითო ცოტა ფერუშარილმა

და სიფრთხილად შესამოსილმა? თუ შიშველი სიმართლე მძებნებია, გამჭვირვალე ტანსაცმელში უფრო ლამაზი იქნება. და თუკი ის ვინმეს ტკიფებს აყენებს, ასეთ სამოსში ხომ მეტწილად და სევედას აღძრავს. ნებისმიერ შემთხვევაში, გეშმარტებას არაფერი აქვს საერთო არც ფანატისთან, არც ტენდენციურობასთან და არც ძაგებასთან. ამ მხრივ, ძვირფასო მკითხველო, შეგიძლია ის შიშვლად ჩათვლო.

რასაკვირველია, წიგნში ზოგიერთი ადგილი შესაძლოა არასრულყოფილი იმ შეცდარა იყოს – როგორც ადამიანის ფიქრი და საქმეთა დიდი უზუსტობა, რადგან ნალოყვანება არსებულ ყველაფერში, რაც ჩვენ გარშემოა და რაზეც ფიქრობთ – ყველა შეცდომა ხომ ვერ გასწორდება. რაც შემძლეო, ყველაფერი გადავამოწმე და დავაზუსტე. რისთვის უნდა გთხოვოთ პატივმა, თუ ყველაფერი ისე გავაკეთე, როგორც შემიძლო?

თუმცა დარწმუნებული ვარ, რომ ნებისმიერი არაბი, ვინც ნაიკითხავს ამ წიგნს, ახალს და სასარგებლოს მიიღე იპოვის, რაც არ უნდა კარგად იცნობდეს არაბულ ქვეყნებსა და მის მოსახლეობას. ყველას მოგმართავთ, განსაკუთრებით კი, სირიაში, ეგვიპტეში, ამერიკის შეერთებულ შტატებში მყოფ თანამოკალმეებს, ჩემს ძმებს: – "ნამოყვანი იმ მოგზაურობაში. მე დაგაბრუნებთ იქ, საიდანაც ევროპიზაცია და ამერიკანიზაცია ნამოყვანიათ, იმ რეალობაში, რომლის ჩრდილიც ძველი არაბული ლიტერატურიდან გვეფინებოდა, იმ ჭეშმარიტებასთან, რომლის დაფინყება უცხოეთში გატარებულმა დრომ გავიძლო, მათთან, ვის შესახებაც ხშირად თავად არაბებმა არაფერი იციან, ასევე იმ დამახინჯებულ სინამდვილესთან, რომელიც ევროპელი მეცნიერებისგან ეკოთი.

ნამოყვანი და მართალია, ღარიბ, თუმცა საოცარ ქვეყნებში დაგაბრუნებთ, იქ, სადაც უამრავ ჭირ-ვარამ გამოვლილი, მაგრამ მაღლიერი ხალხი ცხოვრობს, ამაყ და თავისუფალი ხალხი.

თანამოკალმეებო, ლიტერატორებო, მწერლებო! დღეს სირიის თითქმის ყველა სკოლაში უცხო სული ბატონობს. ის ცდილობს სირიელებს და ლიბანელებს ენის გარდა ყოველგვარ არაბულს ჩამოაშოროს, – ენასაც გაუჩყვინდა, რომ შეეძლოს, რათა საბოლოოდ ჩაეკლა მათში მშობლიური მეტყველებისადმი სიყვარული. აი, ამ პრაქტიკას მერს სკოლებში ჩვენივე სახელმწიფოების პოლიტიკა უჭერს ზედას, რითაც კიდევ უფრო იზრდება უფსკრული არაბ ხალხსა და არაბულ ქვეყნებს შორის. ნუთუ ჩაერჩებით იქ, სადაც ორმოცდაათი წლის წინ ვიყავით?"

მართლაც, სიძულელი და შიში უცოდინრობის ნაყოფია, თუმცა ხდება ხოლმე, რომ უეცრობა შობს სიყვარულსა და აღფრთოვანებას. ღვთის ნებით, სული, რომელიც ჩვენი და არაბების დაცლვებას ესწრაფვის, გერასოდეს მიაღწევს წარმატებას. დრომ გამიფანტა არასწორად ჩამოყალიბებული შეხედულება ფრანკი ხალხის სრულყოფილების შესახებ. ღმერთმა ქანს, რომ ამ წიგნმა გაანაქაროს ილიუზია, რომელმაც არაბი თვით ჩვენ – არაბებს შიშისმომგვრელ საფრთხოვლად წარმიგვიდგინა.

ამინ არ-რეიხანი
ფურეიკი, ლიბანი
1924 წლის 27 მაისი

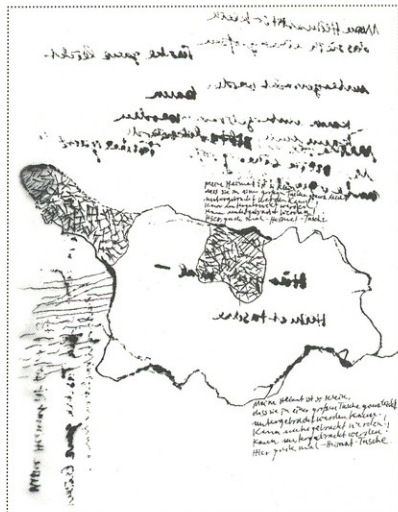
არაბულიდან თარგმნა ნინო დოლიძემ

2

პოეზია

ისე პატარაა ჩემი სამშობლო
ისე პატარა
რომ თავისუფლად ჩაეტევა ერთ დიდ ჯიბეში.
ჩაეტევა
ჩაეტევა აი ნახეთ – ჩაეტიდა.

სამშობლო... ჯიბე.
სამშობლო... ჯიბე.
სამშობლო... ჯიბე.

ინვალიდი ჯარისკაცი დაეძებს ოჯახს.
დაკარგული ფეხი... საკუთარ სხეულს.
სხეული კი... ფეხნაკელის ეგება ბილიკს.

თემო ჯავახი

თეთრი სუსხი.
ნახშირის შავმა ლეგიონებმა
კიდე ერთხელ მოხაზეს სივრცე
და დაშვებისას თეთრ ფურცელზე
დანერეს: ყვავა! ყვავა!

ადამიანის საწყისი – თითზე თითი.
სასრული კი – მისი ქუსლი...
ფსკერს მიბჯენილი.
ე. ი.
ე. ი.
ცას ჩაეჭიდე.

დაბადებისას –
ყოველ ჯერზე ვმეორდები...
და
თავდაყირა ოკეანეში შენს
მკერდს დავეძებ.

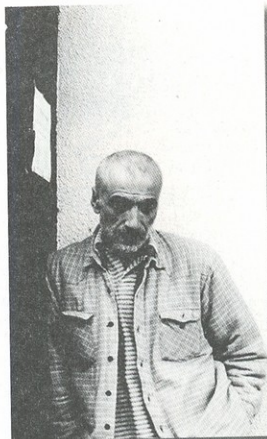
მოყვითალო ძველი ფოტოდან
შემომყურებს პატარა ბიჭი – მამაჩემი.
პაუზა დიდი.
ხიდი დაინვა?...
მე მოგეფერო, როგორც შვილიშვილს,
თუ შენ გაარღვევ უძლევ სიყვითლეს?

ნუხელ –
სველ და ყინულოვან
მლაშე სიზმარში...
ლაყე-ლაყე კვერცხებიდან
იჩეკებოდნენ –
ყვითელ-ყვითელი
I am-ები.
გამთენიას მტკვარს გავატანე.

რაშია საქმე?..
რა თამაშია?..
რაშია... რაში...
და მიგაქროლებს უმისამართოდ.
უნდა გახედნო.

შეშლილი – ხელი.
საჩეჩელივით ხუთთითა გრძნობა
და ლურჯი ძაფით მოქსოვილი...
ლურჯი... ლურჯი... ფირუზივით
უძირო ტბა – შენი ცხოვრება
ანგელოზმა
უკან უნდა ამოხაზიოს?...
შეშლილი – ხელი.

ცა საცერია.
თამაშობენ ფანტელები ვერტმფრენის რქებთან.
ვილაცამ კუდი თეთრ მინდორზე ხაზი გაავლო.

მზე დღესაც გასცემს თავის ავანსებს.
ლოკოკინების კოლონები...
არსათის სანაპიროსკენ.
ამუნიებს კი სქელლანჩიანი
ჩექმები აცვიათ.
ძველი კომოდის წირპლიანი ჯიბეებიდან
იბადებიან –
სიტყვის ჩრჩილის ნაბიჭვრები – ცრუ იდეები...
დაფუთფუთებენ და ბუტბუტებენ:
ხრამ...
უკაცრავად...
უნებლიეთ დაგვემართა – უკაცრავად!...
ხრამ... ხრამ...
ხრჭი... ხრჭი... ხრჭი...

ლექსები გაფორმებულია
მარტინ კოლდენის ნახატებით

პროდუქცია

მე ვეგდე მინდორში,
როგორც მითოვებული ბურთი,
არავინ მირტყამდა.
მე ვეგდე გულაღმა და ცა ისეთი გამჭირვალე იყო,
რომ კომეტები ოქროს თევზებივით
დაცურავდნენ მასში.
მე ვეგდე ყვავილებში,
როგორც გადაგებული ბოთლი,
ფსკერზე ლუდის ნარჩენით
და სატურარზე დორბლით.
მე ვეგდე ჭუჭყიანი,
როგორც ნახმარი ხელსახოცი.
ამაში არ იყო არავითარი ფილოსოფია,
გრაცია, ესთეტიკა.
პირიქით, ეს იყო სიმახინჯე,
პათეტიკური თვითსიბრალოლი
და ცოტადენი ცხოვრებისეული გამოცდილება.
ჩემი ტრაგედია კი არ იყიდება,
ახლა ტრაგედიის კურსი დაბალია,
მას ლარზეც კი ვერ გადაცვლი,
დღეს მხოლოდ ბედნიერებას აქვს ფასი.
ამიტომ თავს ძალა დავატანე გამედიმა,
შემექმნა გაყიდვადი პროდუქცია.
თქვენ წარმოიდგინეთ, გამოვივია.
თუმცა ღიმილის გაყიდვა არც ისე იოლია,
ის მანამდე უნდა რეალიზდეს, ვიდრე
ახალი, წყლიანი და ნაოჭიანია.
ასეთი მარკეტინგული გათვლით შთაგონებულს,
დამავინწყდა ჩემი ტკივილი,
წამოვხტი და ბაზრისკენ გავიქეცი,
თან გზადაგზა ტუჩის კიდეებს
თითებს ვაშველებდი,
ღიმილის სასურველი კონსტრუქცია
რომ არ დამრღვეოდა.

ავტორის გვლელა

ტექსტი, რომელსაც შენ ეხლა კითხულობ, ჩემი შიშველი ტანია.
ავტორის არა!
მოგწონვარ? ნახე რა მოხდენილი ვარ!
ის კი, ავტორი, მახინჯი და გონჯი, მკედარია.
ჩემზე მშობიარობას გადაწყვეა.
მე გამოვწოვე მას სისხლი და ყველა სასიცოცხლო ენერგია.
ჩემი ნატიფი ტანით უნდოდა მილიონები ემოვნა.
ჰმ! მე რა ბოზი ვარ, ფულზე გავყევიდე?
ეხლა კი კუბოში წევს. ივინყებენ.
არადა როგორ უნდოდა მას ჩემში სიცოცხლე და ჩემით თვითდამკვიდრება.
მაგრამ რას დაეძებ ავტორს?
ის უკვე წარსულია
მე მასზე დახვნილი და ინტელექტუალური ვარ.

გიორგი გაგომიძე

მე იმდენი ინტერპრეტაცია და კორექცია გამიკეთეს.
იმდენმა მომიწონა.

ზოგმა თვალბრუნებით შემეჩაბა. ზოგმა ფარული ჟინით, მოკრძალებით ჩამიკითხა.
დაივიწყე ავტორი! შეხედე ჩემს ვენებიან სტროფებს,
მოხდენილ ფორმებს. ჩემს ლამაზ სიმშველეს და დაქნილ აზრსაცხებს.
თუ ცოტა მეტ დროს დამითმობ, სიტყვებს შევიხსნი და სტრიპტიზს გიცეკვებ.

24-ე მუხლი

სანამ პარლამენტი მშვენიერების ნორმებს განიხილავდა,
პოსტმოდერნი და ხალხი საზღვრებზე ნაკინკლავდნენ.

ომი გავარდნას ელოდებოდა.

ჩვენ, პეპლების საჭერებით შეიარაღებულები,
ფანჯრებთან ვიმალეობდით.

დაცხრილულ ფანჯრებში მზე და მთები შემოფრინდნენ.

პეპლებს არ ეცალათ, მოკლე სიცოცხლე პეპნადათ

და თავისუფლების 24-ე მუხლის თანახმად ერთობოდნენ.

არადა, როგორ ვოცნებობდით ჭრელ, ფრთახატულა პეპლებზე.

ჯარისკაცებს ყვავილები მანამდე მოგვართევს, ვიდრე აყვავდებოდნენ,
ტაში – ვიდრე ვიმსახურებდით.

ჯილდო ლოგიაზე უმნიშვნელოვანესია ჩვენთვის.

– თავისუფალი სილამაზე საშინელებაა – ამბობს ლეიტენენტი –

ის გალიამი ჩასმული ფასეულია, იარღილი „ჩემი“.

აბა ლალად მოფარფატე რად მიწდა!

მე და რიგითმა რაიანმა არაფერი არ ვიცით იდეოლოგიის შესახებ.

ჩვენ ახალწვეულები ვართ და სამშობლოს სიყვარულით აღტკინებული

პეპლის საჭერის ტარს ვაფრინდებით.

კაპიტალისტი გავეში

ეს ეხება ადამიანებს, ვისთვისაც სიახლის საძებნელად
12 საათი ფრენა ან 2000 კმ-იანი გზის გაგლა არაა საჭირო.

ვინც ბედნიერებას ერთი სართულით ქვევით ან

შემდეგ გაჩერებაზე პოულობს.

ვინც იცის რომ ფულს არა მარტო სუნ,

არამედ ფერიც არ აქვს.

ვინც ხედავს რომ თავისუფლება ყოველ ხელფასზე მაღალია.

ვისაც გასუფთავებულ ბიუროკრატებს ბინძური ხელოვნები ურჩევნია.

ვინც რასაც გასცემს უკან არასდროს ითხოვს.

ვინც ყოველთვის არღვევს ბალანს.

ვისაც ფეხებზე კიდია კანონი და

თამაშის წესებს თავის სასიკეთოდ ცვლის.

ვინც იმას აკეთებს, რაც უყვარს და ყოველთვის მზადაა სიკვდილისთვის.

ეს ეხება ადამიანებს, ვისაც უყვართ ცხოვრება და წლებს უაზროდ არ ხარჯავენ.

ვინც იცის, რომ დრო ფული არაა და არ ითვისს კუპიურებივით.

ვინც პატივს არ სცემს პოლიტიკას და სოციალს.

ვინც იცის, რომ ნამდვილი ძუძუები და პეპლები

უფრო ლამაზი საყურებლები არიან, ვიდრე LCD მონიტორზე.

ვისაც სწამს, რომ ოცნება საუკეთესო თვითრეალიზაციაა.

მე, კაპიტალისტურ ქალაქში ჩამინებული ბავშვი,

სიზმრებში გხვდავდით,

მაიმუნივით ვხტუნავდი და მანჭვით გბაძავდით თქვენ.

ციკლიდან: „ფშაური ნაწლოზა“ – სძენა საბჭოლიდან

ჩალა-თივიან საბძელში,
მთვარემ ჩახედა ყავრიდან,
ჩახვეულ-ჩახალერებულ
ხმა-ხშირად მსუნთქავ ყვავილთა...

– ნაწლები! ღმერთმა დალახვროს! –
ნაიჭურჩულა მნათობმა,
მაგრამ ვერც მზერა მოსწყვიტა,
არც სურდა უიმართობა...

ლამის მზე ადგათ სახეზე
ტოლ-სწორებს, გაჟა-ქალათა... –
უფრო გაივსო, გადიდდა
ცაზე თითბერის კალათა!..

ნამდვილად ღირდა საცქერლად
საბძლის ღამაში სურათი:
ვაჟი – ახალსმეხსნილი...
ქალი – თეთრ საღამურათი...

ინენენ, თან მუსაიფობდნენ:
– ყინვად თოვლი ხარ, დედუნი!..
– ხო დავინექი, დეიდან
რალაზე უნდა მემდურო?..

ტან-ძუძუთ აუყე-ჩაუყევა
ვაჟის თითები ქალისას,
ქალი ჯერ შედგა, შელუშდა,
მერე კი გაიხალისა:

– დაბლისაც არც კი ჩაჰკვლიო,
არც ხელნი ჩაჰყო ნაკრძალბო...
– ჩუმად, შე დანელებული,
მე თავად ვიცი, მაცალე!..

ქარ-ნიაგს აეთანადა
თრთოლუა დედუნის ბაგეთა...
ვაჟმა თიბე გადაულალა,
ბაგემ კი კოცინთ გაკვეთა.

ქალიც ეფერა ნაწაღურს,
თიბეს უფარცხავდა თითებით,
საერთოდ გაიყრინა
მაცდურმა ზედა-ჩითები!..

კისკის-სიცილის ეჭონი
მი-მოარხებდნენ ერდოთა,
შესცვლიდნენ შესაქებარი,
სიტყვათა დასაყვედროთა:

– აჰა, და აღარ გავიგო,
ხვალ რო კვლავ დამამუნათო.
თითქოს მორცხვი ვარ, მწერელტყვი,
უფარგი ნანდაურათო!

ვაჟს ცეცხლი ენთო თვალებში:
– რამდენიც უნდა მანვლო,
ვერ მაცდენ, ეშპაკის ფეხი,
უნდა ჩავიცვათ, ნაწალო!..

ეჭიჭრიბანდა ალიონს,
ნათელი ხსნიდა ცის პირებს...
ნებ-ნებ დატოვეს საბძელი,
ერთურთი შემოიბირეს!..

.....

გლოვის ხმა დადგა საღამოს
ბოლრეგში, ბანზე, ჯალაფთა:
„ჯიქურ მაუკლავთ დამსატეს!..“
ცრემლს ვერც დედუნი მალავდა...

– ვაჟ იყავ ვაჟის საფერი,
ღმერთმა გაცხოხოს, არნივო!
შენ ნაკოცნ მეწვის ძუძუსთავს,
თვალნ ზენ რაითლა ავნიო!..

ხვარამზეს ლეპნი

ცდებოდა ქალი-ხვარამზე
მიხოხონელს რო მიეუარა!
რატომ ვერ მიხვდა მაშინვე,
სწორ ნაბიჯს დგამდა, თუ – არა?..
თავ რად ჩაჰკიდა მელადა,
ვაჟმა რო ირგვლივ უარა?
ხო სანანებულ გაუხვდა
პასუხი გულ-ნატყუარა!..

ესლა დაჯდეს და იგლოვოს
ვაჟიცა – ქმარი სხვა ქალის,
ისმინოს იგრის ჩურჩული,
ყაფრისგორ ქარის ქაქანი,
შეშურდეს სხვისა მკერდზედა
ჩაისხა საკინძე-მაქმანის,
ლექსებში წეროს განჩხრეკა
თავისი ნათქვამ-ნაქნარის!..

ეგრე იციან ქალებმა,
ხვარამზეს როგორც უქნია,
ვაჟის ხმას არად ავადებენ,
სანამ ქარები უქრიათ!..
რო დაკარგავენ სიყვარულს,

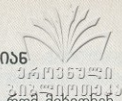
მიხეილ ლანიშაშვილი

რომელსაც უხვად ჩუქნიან,
გლოვას მერეღა იწყებენ,
თავს ჯანდაბაში შრუმქრიან,
სწყველიან ბელსა და ყისმათს,
თავის მოკვლასა მუქრიან!..

ჰაი, ხვარამზე, ხვარამზე,
აგენთებოდა სხვა რა მზე?..
ერთი მზე უნდა გნთებოღო
იორზედაც და არაგზეც!..
ლექსით რას მოაფარდაგებ,
ცრემლით რას მორწყავ ან ამ გზებს,
ან რალას უზამ სურვილებს,
მხოლოდ ცეცხლად თუ დააგზნებ,
ან თუ დასჩეჩავ ლექსებად
შენი ტრფიალის არაგზე,
დასტოვებ დასამღერებლად
ფშავლებში, ყრმობის ალაგზე,
ემა ხინკლიან ხონჩასთან
ჟიბიტაურის არაგზე!..

იხსნოზაზი

იახსრის ყმათა სტუმრად ვარ,
ვენვით ფშავის სანახებს,
მოდანი შვე-თვალ-ნარბანი,
მაცოცხლებენ ბალახებს.
მიცქერენ ცნობისმოყვარედ,
მამულიან ვერცხლის ტლახებს...
რა გინდათ, გასაწყვეტლებო,
ნეტავ რა ჩირი გალაღობთ,
ცოლ-შვილიანი კაცი ვარ,
მე თქვენ გულს არას განახებთ!..

ჭოუხის კლდოვან ქონგურებს
მთვარე შეეჭრა ნამგალა,
ლამის ლიურჯემ ვარსკვლავთა
ყანა იქცია სამკალად.
დაბინდულს გავცქერ მთა-გორებს,
ზეცის ბილიკებს ავეკალავ,
შორს გადამაფრენს ოცნება,
ფიქრებს ნალევლით ავეკალავ.

სადა ხარ, თმაგიშრინო,
ფეხშურთხო, თვალემაყვალავ,
ნეტავ აქა გქნა... ან სულაც
შენ თავიმც გადამაყვარა!..

თორემ გამგლიჯა სურვილმა,
ხევ-ხუეებს გადამაყვარა...

შატილს ნამამყევ, ქალაო!

შატილს ნამამყევ, ქალაო,
ნამო, ვესტუმროთ ხევსურთა,
საკვირველ სანახაენი –
მთებს შაგახედნებ ზეგსურთა.

ლექსს გვიმღერებენ ჩონგურზე,
გულს გაგვიშლიან მწყემსურთა,
იზრდები ერთი-ორადა,
იმათ რო უცქერ, ზნესრულთა.

შენ ხომ ჩემი ხარ მნათობი,
მე ხომ სულ მუდამ მზე მსურდა,
იქ სხვა ფასი სძე სიყვარულს,
ერთუროთის ცეცხლში შესულთა.

აცდენდა, რაღა თქმა უნდა,
აღამს ი ვაშლი ევასი,
ნეტავი რაა საუბრო
ან საოცარი ემაში!
ან ადამს რაში სჭირდება
ჩაგდება ყბების ქნევაში?!
ამაღ ცდებით ნაქნარის
სახელებისთვის რქმევამი.
ქალი რო მაცდური არის,
თავბრუს რო დაგცემს ხევებაში,
ნეტავ რა საკვირველია,
რად ხართ ბიბლიის ხმევამი?
დაგვაკარგინა სამოთხე,
ჯოჯოხეთის მიგვცა წვევაში,
მს მერე სულ ასე ყვავართ
ერთ ტაცებაში, წვევაში.
დღესაც არ დაუსვენია,
ბერდება კაცის ძევაში,
თუმცა კი, მე რომ მკითხავდნენ,
აგს ვერ ვგრძნობ იმის ქცევაში.
სისხლის ჩქროლებას გვიმატებს,
გვიბიძგებს გულის ცემაში,
ანუ სიცოცხლის ჭაპანის
გვიმატებს ძალას წვევაში.
ხან სამოთხეშიც გვაბრუნებს,
გვეშვებს ჯოჯოხეთის ძლევაში.
ჩემის მხრივ, მადლობას ვამბობ,
არ ვარ თავთ ხელის ცემაში.
გვაცდუნა? კარგი უქნია,
სულ ზედმეტია დემარში!
ან ჩვენ ვაცდენდით, ან – ისა,
ერთმანეთის ვართ დევნაში!

– რას იტყვის ხალხი, რომ შიზენდნენ
ჩვენი ტრფილის ქარაგმას?...
ხო შაგვაჩვენა ქვეყანამ,
დაგვწყია სოფელ-ქალაქმა!..

– დამგობი სიყვარულისა
ჭირმა წაიღოს, არაგვმა...
ნეტავ ვისი რა საქმეა
ე გულისთქმათა ალაგვმა?!

ვლიდიან ხელჩაკიდულნი,
დადგინან ალაგ-ალაგა...
შაისუნიქიან ერთუროთის
ბაგეთა სიტკობ-ბარაქა...

ისეთ ლამაზზე იყვინან,
სულამც ეს მაღაპარაკა:
მზის სხივთა, მოღიმართა,
სითბო სთხოვიან მარაგად!..

ხო არ შაგცივდა, ქალაო?

ხო არ შაგცივდა, ქალაო?
ფერი გძე, როგორც ცირცელი...
შამბრადი, შენამც გენაცვლე,
თუ ნებას დამრთავ, გიმველი.

უამინდლა, ზამთრდება,
შენ კი დასდიხარ შიმველი,
ე ტუწნიც სუ გაგცრეცია,
ჰკანკალე, როგორც შვილ-შველი.

ძუტუთაც გამოყვინავდა,
რა ჯავშან გიცავს, შიმშერი!
ნამოდი, ჩაგეხუტები,
ერთუროთს ჩაგვით გიმური.

ერთად ვიქნებით თბილად,
გაგიცამტყვრდეს შიმში,
ავგისტოდ გიცქვე ნოემბერს,
მოვიქცნეთ, როგორც გიუები...

პროზა

3

გამომცემლობა „არტანუჯმა“
დღეებში გამოსცა შორენა ლებანიძის
მხატვრულ-დოკუმენტურ რომანი „სა-
ვი კონფლიქტის ზონაში“, რომელსა
ყოფნისტური მოგონებები უდევს
საფუძვლად. ავტორის მიერ აღწერილ
ამბები მეოცე საუკუნის მინუტულ
ერთწლიან მონაკვეთს მოიცავს – აფ-
აზეთის ომის დანაშაულებიდან დასავლ-
საქართველოში გაჩაღებული სამ-
ქალაქო დაპირისპირების შეწყვეტამდე
გთავაზობთ ერთ თავს რომანიდან.

მორენა ლებანიძე

უკანასკნელი თავშისაფარი

საათზე მეტია, სოფლის გავერანგებულ-დაღვარ-ქნილ ოღოროვლებს მივუყვებით. ცეცხლიც რომ გვეკიდოს, ნაბიჯს ვერ ავუჩქარებთ. მშრალი ადგილი სანთლით არის საძებარი. ვეჭვობ, აქაურობას ოდესმე ლირსებოდეს ასფალტი, მანქანების საგლი ნაწილების გამოყოფი თეთრი სახეობით, ფოსფორიანი ნიშნულებით, ტროტუარებით. ადგილობრივების მშურს: მოუმარ-ჯეებითაა ჯოხი, დაუღერებიათ თავი და არც წუმპეში აზუღილ ნაკელს დაგიდევენ რამედ, არც შლამიან სა-ფლობებს. ადამიანი და საქონელი გვერდიგვერდ შეხ-მატკბილებულად მიჰყაპყაპებენ გადაუღებელი წვიმე-ბისაგან დაგუბებულ ტალახსა და წუნუნუხში. დროა, ცივილიზაციის ელემენტარულ სიკეთეებზე ოცნებას თავი ვანებოთ და შევთანხმდეთ: ჩხორიწყუს რაიონუ-ლი ცენტრის გავლით ქვემო სვანეთის მოსაზღვრე სამე-გრელოს მთიანეთის, ლუგელას ხეობისკენ გაქვს გავი-აღებული? – კეთილი ინებე და, ან კარგა გავიარანად შელანძღულ-მოცვეთილი, ქალაღივით გათხლებული ლანჩიანდ შემოღწეული სისველე დაიფიქვე, ან რეზინის წყალგაუმტარ, რეგოლუციამდე კალოში ტუცე ფეხი და თითქმის მტკაველზე ამოჩრილ რიყის ქვებს შორის იჯახიერ ტუბებზე, რამდენიც გინდა.

თუმცა, არ მგონია, მთლად გამეღულ-გამომგელის სურვილსა და გემოზე იყოს ცხოვრება აწყობილი ჩხორიწყუსში. სანამ ექსპრეზიდენტის გავრდილებთან ბრძოლაში გამარჯვებული სამთავრობო ჯარების მიერ სამეგრელოს ტერიტორიაზე დამყარებული საგანგებო სახმედრო რეჟიმი მოქმედებს, ადგილობრივებს სა-თანადო დოკუმენტაციის – საშვის, პირადობის დამა-დასტურებელი მოწმობის – წარუდგენლად საკუთარი ეზოებიდან ცხვირის გამოყოფაც ეკრძალება. თუ სამდე გამგზავრებას გადაწყვეტ, შესაბამისი კონტრო-ლი უნდა გაიარო. თანაც ერთხელ კი არა, ზუსტად იმ-დენჯერ, რამდენი სოფელიც გიდევეს გზად. ეგ არაფერი, რომ ყველგან ფეხით დაჩაქჩაქებ (დაგისატყვევ) ტრანს-პორტს!). სიარულს როგორმე გაუძლებ კაცი. შინიდან იდითი გასული შუადღისას ხომ მაინც ჩაატან სულს, ვიქცათ, ჩხორიწყუს ცენტრს ცამეტი კილომეტრით

დამოებრულ ლუგელას ხეობამდე, თუ, რა თქმა უნდა, რაიმე რეალური ან გამოგონილი საბაბით საგუზავოზე არ გაყურყუტეს. არ გაქვს დოკუმენტი? ვერ სახუთებე-ორ-სამ კილომეტრზე გადაადგილების აუცილებლობას?

– ნადი, საიდანაც მობრძანებულხარ!

ლუგელა შემთხვევით არ მიხსენებია. დეკემბრის დამდეგის მოქუფრული, სანეიმრად გამზადებული ცის ქვეშ დილაუთენია სწორედ ულაზმესი, მაღალმ-თიანი, სამკურნალო წყაროებით მდიდარი ხეობისაკენ მიგაბიჯებთ. იქ, მდინარე ხობისწყლის პირას, დათოვ-ლილი კავკასიონის ფონზე, ჩხორიწყუს რაიონის ბოლო დასახლებული პუნქტი და გამსახურდისა მებრძოლთა ბოლო თავმესაფარი, ტყიანი ფერდობებით გარემო-რ-ტყეული მუხური გვეგულება. მიზეზი, რის გამოც მუხუ-რი უნდა ენახოთ, სოფლის ბუნებრივ სიმდიდრეებსა და გარეგნულ იერსახეს კი არა, უშუალოდ ბოლოდროინ-დეულ პოლიტიკურ ვითარებას უკავშირდება: დღეს ჩხ-ოროწყუ-წალენჯიხის საზღვარზე გაშლილი ეს მთავო-რიანი, ცხრაასკომლიანი დასახლება ექსპრეზიდენტის მომხრეთაგან თითქმის მთლიანად განმედილი სამე-გრელოს რეგიონის უკანასკნელ ცხელ ნერტილად რჩე-ბა. სამთავრობო ჯარების მიერ დევნილი, დაქსაცხული, ოქტომბრის ბრძოლებისას უკანდახეული ერთგული გვარდიის ნაშთი, თევზე მეტია, სოფლის ირგვლივ შემო-ჯარული უსიერ ტყე-ღერეებს აფარებს თავს. მათი ბინა მონადირეების საზაფხულო ფაცხა-ფარეხები და ისლით გადახურული ქოხებია. მათ საცალფეხო ბილიკების ზედმიწევნით მცოდნე საწილ გლეხები პატრონობენ, ამარაგებენ: საკვებითაც, სამოსითაც... ოღონდ ჯერ-ჯერობით, სანამ კარს მომდგარი ზამთრის ქვივ ნაღეჟი და სუსხი ციცაბო კლდეებზე გაკაღულლ ძეგლად სავალ გზას არ ჩავეტავს. და რა იქნება მერე? მერე იქნება შიმშილი, ქოხის ფარალალა კედლებში შემოღწეული თოვლი, სიცოცხლე და ყინულის აკლამად ქცეული ხეობის სილამაზის სასტიკი, მომაკვდინებელი ფერისცვალება.

მაინც რა უნდა მოხდეს, მიუვალ დებში ნადიროვ-ით გამომწყვდეულმა დევნილებმა თავი რომ გადაი-ჩინონ? ან ტყვედ უნდა ჩაბარდნენ ან, უღელტეხილის

გავლით, გეზი ჩრდილოეთ კავკასიისკენ აიღონ. სხვა არჩევანი აღარ არსებობს: უკან დასაბრუნებელი გზა გამსახურდეს ჯარისკაცებმა ერთხელ და სამუდამოდ მაშინ მოიქრეს, როცა მუხუზის მომდგარი ჯაბა იოსელიანის ულტიმატუმის პირობებს დათანხმდნენ, ტყეში გაიხიზნენ და ბრძოლაზე ხელი აიღეს. წინააღმდეგობის გაგრძელებას აზრი აღარ ჰქონდა. ჯობდა, სოფელს გა-ფრთხილებოდნენ. ჯაბა იოსელიანი ხომ იმუქრებოდა, დაგვნებდით, თორემ მინასთან გავასწორებ, ცაში აენ-ეი; ნაცარტულად ვაქცევ მაგ თქვენს მუხუზად.

რა ახსნავ უნდა მოძიებნის, პერიოდულად შეწყვეტილი და პერიოდულად ახალი ძალით გაჩაღებული ორ-ნაღიან სასტიკი შეურიგებლობის ფონზე, რომელსაც დროდადრო გამსახურდას მომხრეთა ხანმოკლე წარ-მადგენი, დროდადრო მოწყვნიებით დაზავება ახლდა, საბოლოო დამარცხების აღიარება უშიშმესი თვითგა-ნაჩენი უნდა ყოფილიყო. საქართველოს პრეზიდენტის ჯარისკაცებმა იძულებითი, ყველაზე სასიხარუკვეილი გადაწყვეტილება მიიღეს. მათ იარაღი დადეს. მათ ნააგეს. და არა მარტო მათ, დანარჩენებმაც, მთელმა ქვეყანამ, რადგან ასეთია მარცხის ართიმეტიკა სამოქალაქო ომში.

„ნაგება“ სამხედრო სიტყვაა. კიდევ ერთხელ და უკვე მერამდენედ მოერგო ეს სიტყვა ქართულ რეალობას. ეფიქრობ, შეუძლებელია, დამარცხებების წყება იო-ლად ჩაგვირახოს. უქმი, უნაყოფო ბრძოლების, შესა-ბამისად, უქმად, უნაყოფოდ გაფლანგული ნების და დაუსრულებელი დათმობების შედეგი (არა მხოლოდ ფიზიკურ-მატერიალური, არამედ, უმთავრესად, სული-ერ-მენტალური), ალბათ, ოდესმე, სადღაც აუცილე-ლად იჩნეს თავის ერის ფსიქიკაში... ჰოდა, როგორღა უნდა ავეუკრძალოთ ან დაეუნუნოთ რამე, ვედავით, თითი უფუნიოთ ან ჭკუა ვასწავლით მომავალ თაობებს, რომლებსაც არაერთ ომში სირცხვილნაჭამმა მამებმა და დედებმა ლამის განახევრებული, დაქცეული, იდე-ალენარტამეული ქვეყანა ვარგუნივთ მემკვიდრეობით?

ვლინადნები. ამიტომაც ვუბრუნე საგუშავოსთან მდგარ სამთავრობო გვარდნილს, რომელიც, რაღა თქმა უნდა, საბუთებს ჩაჰკირკიტებს, სამშვებს აკვირდება, ფოტოსურათებიდან მზერა სახეებზე, კვლავ ფოტოსუ-რათებზე გადააქვს, ჩანთებს ხსნის, აპირქავებს, სა-გულდაგულად ფეროვნებს, პანტაჰუნთით გადმოცვნილ ნივთებს შორის ხელს აფთაურებს. მგონი, დიქტოფონი არ მოსდის თვალში, მაგრამ გადამჭრელი ზომების მიღებას ერიდება. მერე ქურთულებს ამოწმებს, კალთებს ჩაბლუჯავს, გაშლის, ჯიბეებს ნაეტანება, მიჩხრეკ-მოჩხრეკს – არაფერია. ოღონდაც ლილების ანეცტა, ქამრების შესხსნა, ფესხაცემის გახდა არ მოგვიწოდოთნ ზონის პატივრებივით და...

– გაიარეთ, ცალ-ცალკე, ათ-ათი ნაბიჯის დამოუბრებით! წინ ლია ტოკოლიკიშვილი მიდის.

ერთი, ორი, სამი... ნაბიჯებს ვითვლი. მათეზე მიყვები.

ერთი, ორი, სამი... მათეზე დეიდაჩემი, ლელა, მო-მეყვება... აქაურია (უფროსკლასელებს ქართულ ენაზე და ლიტერატურას აწავლიან). გუმბერ ვესტმინი, ცხუ-სიხარულით ცნა ესა, თან საგონებელში ჩავარდა. რა ქარმა გადმოგავადითო. თავი ხომ არ მოგატულებათო. როგორ ბედავთ არეულ ქვეყანაში, ზამთრის სიცხესა და უგზოობაში, სისხლისმსმელი ჯარისკაცების ცხერ-ნინ, ახალგაზრდა გოგოები, ვითომც არაფერი, დიქტო-ფონებით ხელში, შუალამისა დაფრიდებლად ხტილ-სი. დარჩენილიყავით საკუთარ ბუდეებში თბილად, უვნებლად. რამე რომ იყოს, ჟურნალისტის ცნობა გიმეველითო? დეე-და, დედაო!.. მუხური რომ გახსნეთ, ლამის გულს შემოეყარა. არ გაგივიათ, სოფლის მის-ადგომები იარაღიანი ხალხით არის სავსე, თინდ ლუგ-ლას ხეობას შეხიზნულ სხვა იარაღიან ხალხს ტყე-ტყე მოსაკლავად დასდეგს? მამ, არ მიჯერებთო? არაო? სულგუნჯანახარული ღოთი, ცხელ-ცხელად ხაჭაპურ-ლად, დაბნახული წინილით და შავი „ადესით“ მასპინ-ძლობას არ დასჯერდა, თუენია დაგვადდა, სამგ ზავროდ გამონყობილი, მარტო ვერსად გაგიშვები, თან გამო-გყვევით, სად რა კენჭი გდია, ზეპირად ვიცო, რამში გავდებებითო. უარს ვინ ეტყოდა! გამოვდეთ ხელკავი აქეთ-იქიდან და ჰაიდა...

მივაბიჯები. გულს ერთი საფიქრალი მიღრღნის: ბოლო ორი თვის განმავლობაში სამეგრელოში მესამედ ვართ, თუმცა, დიდი სურვილისა და მცდელობის მიუხე-დავად, ბევრი ამბის უშუალო მომხსრე-მონაწილეი მაინც ვერ გავხდით. რატომ? ჯოჯოხეთური სისწრაფით ცვალებადი მოვლენების ელვისებურ ტემპს ფეხს ისე ვერ აუწყობ, მნიშვნელოვანი დეტალები არ გამოგჩრქვს, რაღაცას ვერ ჩამოუსწრო ან კვლადაკვლ ვერ მიენიო. გამოდის, უამრავი რამ, რისი საკუთარი თვალით ნახვა შეგვეძლო, ახლა სხვისად უნდა მოვისმინოთ. თვითმხ-ილგელების ნაცვლად, მსმენელების როლში ყოფნა გვი-წევს. ჰმ! ამბებში შემგროვებლებად ვიქცით, კარდაკარ მოსიარული მიესტორივებად.

არ ვიცი, მეჩვენება თუ რა, მაგრამ მგონია, ირგვლე არცერთი საყრდენი აღარ არის მთელი. ყველაფერი ყან-ყალბებს. ყველაფერს მტერის რუხი კორინტული ასდის. ნებისმიერ ბგერას შენობის ნანგრევებში გახლართული ქარის სისინი, მიწაზე ავტომატის ლულის გახიზნაობა ხმა – კბილის მომკვეთი ხრ – ფარავს. სადღაც ყურ-თამედ მოფრიალებული დარბაზი ეხეთქება კედელს. სად-ღაც ძალიან ფრთხილად გამოძებნილი დაფანტული კარის ანჯამა ღრჭიალებს. ხმების ქაოსში ვართ ჩაქარგულები. გზის პირას – წუმბე, გზაზე – რკინის ჯვან-ლულიანი ურჩხულები. და ჯარისკაცები, რომლებსაც ყველაწაი-რი მისიის ამორჩევის საშუალება მისცეს, ვერ ამებს – საკუთარ ხალხთან, მერე აპარცენეს – საკუთარი ხალხი. მოსახდენი მომხდარია, წასალევი – წალევილი.

ორი თვის წინ აქ თითქმის სხვა სურათი იყო. თუ თქ-

შემოესმა უკნიდან. მობრუნდა და ჯარისკაცებს არ ხედავს? ფეხდაფეხ მისდევნებთან ზურგიში. „შე კაცი, ამას გვიმალავდი? გეკადრება? გაზომზემებული „სები“ გყოლია და დანჯვრული „მოსკვიზი“ რა თავში ვიხლით? მოიტა გასალბი!“ – გახსნეს კარი, ჩასხდნენ მანქანაში, დაქოქეს, ფორნა-ფურნით და ლინინ-ლინინით გაკვივდნენ შარაზე, დატოვეს მასპინძელი პირლია და გაოგნებული...

* * *

ხაბუმეს გავცდით. მუხურში ვართ. სოფლის ცენ-ტრამდე სამი-ოთხი კილომეტრია გერჩება. ჯოხს, შვეიცარი, ჯინებს გავესაუბრით. ნაბიჯს ვანელებთ. ჯერ ერთ სახლთან გერდევით, მერე – მეორესთან. შინ გამოკეტილი, ფეხის ხმას მისურადებული ადამიანები ფრთხილად აპარებენ თვალს ქიქრისკენ. „უფრო ვგრძობთ, ვიდრე ვხედავთ კიდეაკეცილი ფარდიდან მოდარაჯე მზერას. ვაკაკუნებთ. ალებენ. ზოგს საუბრის აწყობა უშიძის. ზოგი დანახვისთანავე გვიმინაურდება:

– ექვსი თვის ფეხშიძე გოგო იყო, გვარად რეკვავა. სახლი ჩამოეცა დაბომბვისას თავზე. სარდაფში ჩაიმა-რხა, დედასთან ერთად. მამა გადარჩა. თავისი ხელით ამოთხარა, უხეღურმა, დალუპული ცოლ-შვილი და იქვე, უზოში მამარხა, ნანგრევებთან...

– საწყალი ციციწო ლათათია რომ მოკლეს, დედაც ვერ ევდა ცხედარს ჭირისუფლად, ტყვიების შიშით...

– სოფელ ეკში ჩხორწყსუკენ მიმავალ მთვრალ ჯარისკაცებს სროლაში შევიბრების სურვილმა წამ-ოუარათ. დიდხანს არ უფიქრიათ, ნაძღვრე, არც მეტი, არც ნაკლები, ცოცხალი ადამიანი შეარჩიეს სამიზნედ...

– სენაკში ამაღდ ყველიან, ტელეანძასთან დახვრე-ტილი ექვსი მებრძოლის ახლობლებს მარტო ერთი კვირის მერე რომ მისცეს თეთრი დროშებით ამოსვლის და მიცვალეულების ნასვენების ნება...

– სენაკში როგავა თავიდან შეინაყაღეს, ბოლოს დასაპატიმრებლად მიადგნენ. ფანჯრიდან გადახტომა სცადა და, ა, სწორედ მაშინ მიენია ტყვია...

– სროლა, იცოცხლე, ემარჯვებათ. გოჭი არ შეგვარ-ჩინეს ჩემი ბატონო, და ქათამი. მომირაფევებენ ატო-მატს, გააცხებინებენ სულს კარგად ნასუქ ზურვას, ნან-ლევებგადმოყრილს, ზღართანს გაადენინებენ პირდაპირ ტელახში, ჯგრდ მიქცივან მერე, დაობენ, ყაყანებენ, ხმაურით იყოფენ „ნანადირევს“...

– ხომ გაგიგიათ, 37-ში რას ეუბნებოდნენ ჩეკისტე-ბი „ხალხის მტრებს“? – „აქა შვეიძობა!“ დიდი განს-ვავება ახლაც არ არის. მოვლენ, გაგიღიმებენ, თავაზი-ანობას ზღურბლზე დატოვებენ და ან ქაღალდს ეცემიან, ან – კარადებს...

– რომ კითხო, მიტუშას თუ ნიკუშას ბატალიონის, უბნელებისგან შეკრებილი სამიოების თუ სამაქცაკოებ-ის ნევრები ჰქვიათ, მარა ჩვენთვის ყველას ერთი სახ-ელი აქვს: მხედროვნელი...

– რა სამო, რის სამაქცაკო? ბანდიტები არიან ერ-თად ისვრიან, ერთად ტურდობენ...

– რატომ მაინც და მაინც „მხედრონი“? – მხედრონი ვიჩეჩავ, – იქნებ იმიტომ, რომ ყველა ჯურის ყაჩაღი, ომგამოვლილი ჯარისკაციც და თბილისიდან წამოკრე-ფილი ბიჭბუჭობაც, მხედრონიელად ასალებს თავს, მისი ხელშეუხებლობით სარგებლობს?

– და იმიტომაც, რომ ხალხი იოლად ვერავის ვერ-აფერს პატიობს. სამეგრელოს ძალიან კარგად ახსოვს წინამორბედი დამსჯელი ექსპედიციები, – ამბობს ლია.

* * *

აი, მუხურის ხიდიც. ხიდქვეშ – მდინარე. ირგე-ლივ – სოკოპიებით გაბნეულ ოდებს შორის გაშლილი ლურჯი სურცე. ზეითი – ვერცხლისფრად მგრწყინავი დათოვლილი კავკასიონი. გაღმა – ლუგელას მთებში ჩაყარულ საცაღფეხო ბილიკებად დაქსელილი ვინრო, ქვანი გზა, რომელიც ხეობის ხიზანთა უკანასკნელი თავშესაფრისკენ მიემართება.

– ნავიდეთ, რა, – მოუთმენლობა გვიპყრობს, მაგრამ მუხურელი მეგზური, კახა, თავაზიანად, დაბეჯითებით გვისხნის, რომ: ჯერ ერთი, პირველ ფაცხამდე მთელი დღე-ღამის სავალია. მეორე, ბილიკი ხან ეკალ-ბარდში იკარგება, ხან დანის პირივით ბასრ ციცაბოებს კვეთს, ხან უფსკრულის თავზე მიიკლანება. გამოუცდელი კაცი კი არა, ადგილმდებარეობის ზედმიწევნით მცოდნე მონადირეც შეიძლება, ხავსით ამოესებულ, მწელად შესაშინე ნაპრალში ჩავარდეს, ხრამში გადაჩეხოს, კლდის მოლიპულ შუბლს მიადგეს და ხელის ჩასაჭიდ-ბელ შევიროს, ზხარის ამაოდ დაუნყოს ძებნა.

– აბა, რა ვენათ? – აშკარად გულნატკენი და იმედ-გაყრუებული ჩანს ლია.

– რა და... – კახა წამით ყოვნდება, – გინდათ, მუ-შური ცირდავას გაგაცნობთ.

ცირდავა ჯერ კიდევ ცხენისწყლის ბრძოლებისას შინ მიბრუნებული და დაპირისპირებული მხარეების შუა-მრავლად ტყეული ძველი მრომარი აღმოჩნდა. გვიანში, როგორ გადასცა მთებში გაკრეფილ ჯარისკაცებს მხე-

დრიონელების მუქარა, დაგვენებით, იარაღი დაყარეთ, ტყეოდ ჩაგებარდით, თორემ სათითაოდ ამოგოცავით. როგორ ჩამოიტანა ხეობიდან მტკიცე, კატეგორიული უარი, როგორ დასაჯეს ჯაბას ბიჭებმა არასასურველი პასუხის გამო: სახლში შეუცვიფრდნენ, ცემით სიკვდილის პირაშენ მიიყვანეს, დახრება დაწპირეს, ტყე-ტყე გაფანტულ გააბრაგებულ ჯარისკაცებზე ნადირობას კი თავი ანებეს. რა აზრი ჰქონდა? თუ ადრე გასაცოდავეული, გაძვალტყავებული, ტანსაცმელშემოფლეთილი დევნილები, ლუკმის სათიხრელად, ხანდახან სოფელშიც ბედადნენ გამოჩენას, ახლა, რა ხანია, მუხურელ გლეხებს თვალთ არავისთვის მოუკრავთ, მონადირეთა ფაცხა-ფარეგები – ცარიელი, ადამიანის არსებობის ყველანაირი კვლევი კი წაშლილი ხედებათ. თითქოს ცამ ჩაყალბა ან მინამ, თითქოს შეთანხმებულებივით ყველანი ადგნენ და უგზოუკვლოდ გაუჩინარდნენ. მაგრამ, აი, ოთხი-ხუთი დღის წინ...

– ოთხი-ხუთი დღის წინ, – ყვება ცირდავა, – გულმა არ მოგვითმინა და სულ ზევით, ზევით, მთლად მდინარის სათავემდე აყვევით ბილიკეს. ლურჯი ტბებია ირგვლივ, კლდეებს შორის მოქცეულ ვრცელ მინდორზე პატარა-პატარა ბექედებივით გაბნეული. ლამაზი სანახა-ვია. მოვერცხლოდი გვერონება. მთვარის შუქზე ლალა-პებს. ისლისსახურეიანი ფაცხები გადმოჰყურებს მინდორს კინოლის თხელფენაგადაკრული ფერდობებიდან. რა გასაკვირია, დეკემბერი დგას უკვე. სიცივე უჭერს და უჭერს. ჰაერი კრისტალდება. სისხლი ითოშება. წერილი, თოვლგარეული წვიმა მოხმობრეულად ცრის. ეჰ, გაჭირვებას რა ფუთხარი, თუარა, რამ უნდა შეადგმევიწის ფეხი კაცს ჭერჩამაღალ, გვერდზე გადაბრცილი, მოფახფახებულ მიწურში... გაცვიდით ტბებს. ავიარეთ ფერდობი. შევადგეთ ქოხის კარი. ადამიანის ქაჭანება არ არის. მივადექით სხვა ქოხს. შევყავით თავი. გავიხედ-გამოვიხედეთ... ააერ, ა, შავ ლაქად მოჩანს რაღაც... მიუფახლოდი. დავაკვირდით. ჯარისკაცია. სიცხისა-გან გაფიქრული, ბუმბულტმომხევეული და ავტომატ-ჩაბლუჯული, მიკრუნჩხულა კუთხეში. თვალები და ლოყები ჩასცენია. საწთლისფერი ადევს. მთელი თვის გაუძარსავ წვერს დაუფრავს სახე. გაქცევებულა. რა გინდა, რომ ქნა? სული აღარ უდგას, სანყალს. ფიჩხების და ტოტების საკაცე გაგუზზადეთ ხელდახელ. დავაკარით ქაშრებით. ჩამოვასვენეთ. სანამ ჭირისუფალი გამოუჩნდებოდა, დროებით მიგაბარეთ მინას...

* * *

დღე იწურება. ამბებიც. დროა, წავიდეთ. მიმიშ შთაბეჭდილებებით გვიწევს თბილისში გაბრუნება. ლუგელას ხეობა. ტბები. ქოხები. ზამთარი. გაყინული ჯარისკაცი – პირველი მსხვერპლი სამეგრელოს მთიანეთში.

არ შემოდია, წერტილი აქ დადგა. არ მომჩინს სა-გულსმოდო, მრავლისმთქმელი ქვეტექსტი.

რალაც კიდევ მჭირდება. აუცილებლად მჭირდება რალაც. რა? რა?

მასპინძლები ილიმინა, ფიქრობენ, უცემ სახეები უნადებათ და ისხენებენ, წყალტუბოს ბრძოლები-სა დაღუპული ხუთი გვარდიის ახალგაქრულ სამარეებთან შეკრებილმა მეომრებმა, გარდაცვლილთა ახლობლების თვალწინ, მხრებზე გადაცემულნი ავტომატები რომ მოიხსნეს, ლულები თავსეზმით შემართეს, უსიტყვოდ შეთანხმდნენ და ჰაერში ისროლეს.

თითქოს დიდი ამბავი, ცოცხლებმა დაღუპულებს ჰაერში გასროლით პატივი თუ მიავს და სამხედრო წესი შეასრულეს. მსგავსი რამ ბევრჯერ მომხდარა. მაღლობა გიმირებს! უკანასკნელ გზაზე ღირსეულად გავაცილოთ ქვეყნის ინტერესების დამცველები!

ხუთი მეომრის ცხედრების ზალპების თანხლებით დაკრძალვის ფაქტისთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის მისანიჭებლად არავითარი მიზეზი არ უნდა არსებობდეს. ყველაფერი სრულიად გასაგები, ბუნებრივი უნდა იყოს, ვითარების უჩვეულობის სახსნელად ერთი არსებითი დეტალის გათვალისწინება რომ არ გვიხდებოდეს:

ისინი, ვის სულესაც პატივი მიავს და ისინი, ვინც სამხედრო წესს არ უღალატეს, მეგობრები და თანამებრძოლები კი არა, საყვდრო-სისიცხედლო და პირისპირებული მტრები იყვნენ. ერთნი ცხენისწყლის გამოღმა იდგნენ, მეორენი – გაღმა. ერთნი აქეთა ბანაკს ემუთხვნოდნენ, მეორენი – იქითა. თუმცა, ამას რალა გამოწვევლბა აქვს.

ორწლიანი სამოქალაქო ომის მანძილზე დროდადრო დგებოდა წუთები, როცა სროლა კვლას არ ნიშნავდა და მოწინააღმდეგეები სასხლტეს ერთმანეთისაგან თანაგრძნობის ნიშნად გამოჰყრავდნენ ხოლმე თითოს.

ახლაც, ალბათ, სწორედ მსგავსი წუთები იდგა...

მასპინძლები ვემშვიდობებით და მივდივარ.

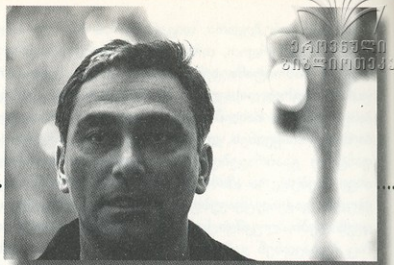
წესით, დღევანდელი მოგზაურობის უჩვეულობას მთელი სიმძაფრით უნდა აღვიქვამდეთ. ჩვენ ზომ უკანასკნელი რეპორტაჟის დაწერას ვაპირებთ მეოცე საუკუნის მიწურულის დამარცხებული საქართველოდან. ეს ზომ საუკუნის მიწურულის საქართველოს კონფლიქტის ზონაში მივლინებული ჟურნალისტების ბოლო სარედაქციო დავალებაა. და ათასწლეულის ერთ-ერთი უკანასკნელი სამოქალაქო ომის ისტორიაც ან წუთს, ჩვენს თვალწინ წყდება. მაგრამ რატომაც ვერაფერს გვძნობთ. მხოლოდ დაღლილები და სევდიანები ვართ.

უცერად, წამის რალაც მეათასედ ნაწილში, მეჩვენება, თითქოს საკუთარ თავს შორიდან შევყურებ და ვხედავ, როგორ ნელ-ნელა უფერულდება, პატარავდებაან დეკემბრის დამდეგის საყდროდ მოქუფრული ცის ქვეშ მიმავალი ადამიანების ფიგურები.

წინ გრძელი გზაა და მგონია, ეს გზა არსად, არასდროს მთავრდება...

ცარი

(ქაბახიან ხელის მტევნის და ფეხის ტერფის დიდ თითებს, ასევე მთის ზოგ დილაქტეში უღელტეხილის ყველაზე მაღალ ნერტილს)

ბეს სოლომანაშვილი

ჩემმა ცოლმა ერთხელ დამცინა, კაი ბიჭო, როდემდე უნდა წერო თუშეთზეო, მაგრამ რა ვქნა კარგად იწერება და...

მაშინ სულ რაღაც ოცდაოთხი წლის ვიყავი, ძალიან მიქროდა თავსა და სულში, დავკარი ფეხი და ნავედი თუშეთში მასწავლებლად. ვინც ნამყოფია თუშეთში, ნულარ მაღალპარაკებთ როგორია, ვინც არ არის ნამყოფი, თუ არ ნახავს, ვერც წარმოიდგენს ამ სილამაზეს და მთების გემრიელობას. ისეთი სილამაზეა, ხანდახან სუნთქვა გეკერება, სხვა პარია, სხვა ფერები და განზომილებაც სხვაა, არასოდეს გამომსვლია ბუნების აღწერა და ვერც ეხლა გამომივა. ერთი ზუსტად ვიცი, - რადგან დროც და გეოგრაფიაც ბუნებრივი მოვლენებია, ფაქტებით აღწერა ბუნებას, - სექტემბერში თოვლი რომ მოვა უღელტეხილზე, ცერს რომ ქაბახიან თერგში, აპრილამდე იკეტება საეგტომობილო გზა და მხოლოდ ვერტმფრენი თუ ამოაღწევს, ისიც მაშინ, თუ მოკრიალებლია და სიმძვიდაც ცის კამარზე.

გვიან შემოდგომაზე ისეთი თოვლი იცის თუშეთში, თუ ცოტა ზედმეტად რომანტიული ხარ, სილამაზისგან იქნება მოკვდები კიდევ, დილას გაიღვიძო, დაინახო ეს უმეცლესი სითეთრე, მშვიდი მელისი ან ტურის გარბენილ-გამორბენილი ნაკვალევი, თოვლში ჩამჯდარი სიბით ნაშენი სახლები, სახლებზე კვამლები და სიჩუმე, და მოკვდე... ან იფიქრო რა უკვე სამოთხეში ხარ, აჰა, ისევ აღწერა დაიწინე, არა და არ გამომდის...

ჰოდა, სადღაც ოქტომბერში, პირველ თოვლს რომ ჩამოყრიდა, დაახლოებით 50 ოჯახი რჩებოდა ესე ჩაკეტილ - რჩება კი არა, რჩებოდა. ეს იყო, წინა საუკუნის ბოლოს, ანუ მეოცე საუკუნის ოთხმოციან წლებში, მაშინ არც მობილური იყო, არც ტელევიზორი იყო ამდენი ადამიანი და ფერადი, არც ინტერნეტი არსებობდა და საერთოდ არაფერი. უბრალოდ დროზე ვლაპარაკობ, რა საშუალებები იყო, თორემ, იმის თქმა კი არ მინდა, რომ იციან ხოლმე - მამამა ჰკითხა შეილსაო: უმობილურებოდ როგორ ცხოვრობდით მაშინ? მამამა კიდევ უპასუხაო: ვცხოვრობდით, ვცხოვრობდით და შეილება უკეთესადაცაო, - ბანალურია ბატონოთ ასეთი შედარება, მინდა გითხრა, რომ ნამდვილად მიჭირს წარმოდგენა, როგორ ვცხოვრობდით. ისე, ახლა თურმე იქ მართლა ცოტანი რჩებიან, ჰა-ჰა ხუთი ოჯახიო, სასაზღვრო ადგილი გახდა და სახელგანთი ნაწილი ჩააყენეს, ევროპული დამკვერველებიც აკვირდებიან თურმე ყურადღებით - როგორც იციან, რომ შესაძლებელი სიტუაციაში, შესწევითდნენ, შეიძლება

უკიდურესადაც - კი. სასტუმროებიც მომრავლდაო ტურისტებისთვის და მაინც ცოტანი რჩებიან, - რატო? არ ვიცი და თან მობილურებიც არის და ალბათ ინტერნეტიც იქნება, ევროპელები ისე როგორ გაძლებენ, მაგრამ მაინც ცოტანი რჩებიანო. აუ, რამდენი ვილაპარაკე, არადა მარტო იმის თქმა მინდოდა, რომ დანარჩენი სამყაროსთან კონტაქტი პატარა რადიო სადგურით ხერხდებოდა, რომელიც ქალაქში უკავშირდებოდა ტელეანსას და იქიდან შესაძლებელია დაეკავშირებინეთ ვინმესთან, ისიც დიდი თხოვნის შემდეგ. თუ ძალიან დიდი საჭიროება გახდებოდა, მაგალითად, ვინმეს ჯანმთელობის გაუარესების გამო ამ რადიოსადგურივე იძახებდნენ ვერტმფრენს, - ისე, თუშეთი ჯანმთელი ხალხია. ხდებოდა, მაღალჩინოსანი გვამი თუ მოინდომებდა გამოსივრებას, ამ დროს ვერტმფრენი ამოიყოლებდა მთელი თვის გაზეთებს. მაშინ ეფემ ტალღები არ იყო, მაშინ ხომ საბჭოთა კავშირი იყო და ამავე რადიოსადგურით ფიკიინ-ხრიგინით იჭერდნენ, ხან რუსულ და ხან ქართულ რადიოს.

მოგვსენებთა ქრისტიანულ ქვეყნებში და არაქრისტიანულშიც, ახალ წელს ძირითადად ამ დროს აღნიშნავენ ხოლმე - ესე დათხიდა და რა ვქნათ ეხლა, თან ასეთ ქვეყნებსა და მხარეებში ზამთარში ძირითადად თოვლი მოდის და ამ ძირითადებში თუშეთიც მოხვდა, არა მარტო იმ დროს ოთხმოციან წლებში, მანამდეც და მერც და ასე იქნება იმედია სულ...

მოკლედ, ამ მთათუშეთში ასული ვარ მასწავლებლად, რომანტიკაა ისეთი, კახელებმა რო იციან, აღფრთოვანებისგან შორისდებული: დედა მოიაა! - სულ მაგის ძახილი მინდა. აი, თოვლი ბარდნის, სახლებიდან კვამლები, ფანჯრებიდან სანთლების შუქი, მთავარ პარკალებს, შორს შეცივებული მგლები ყმობილი, იქვე ერთი კაბი ბენაზე ბოსლებიდან და ფარეხებიდან საბოლოო

ცხვარ-ძროხის სუნი რო სცემთ, მაგრამ კარგად ნაკვებ-ნაფერებ ღონიერ მეცხვარე ძაღლებს რა უყონ, ჩხუბში მგლისაც რომ არ ემინათ, სახელადაც კი მახრჩობელა დაარქვეს, მგელს აღერჩობსო. ვერც შუთანხმდები, მომატაცებინე და გაეყყოთო, ისეთი ნაკვებია, რაში ჭირდება? – ნარმოიდგენ ამ ყველაფერს და თავისთავად ნამოიძახებ – დედა მოუაა!!! სხვა რამეს ვყვები, ამაზე არ არის ეს ამბავი.

ამ რომანტიკულობაში საახალწლოდაც ეშხადები – გოზინაყი, კახეთიდან ამოტანილი ღვინო და არაყი, აბა იმ სიმაღლეზე ვაზს რა უნდა. განსაკუთრებით არაყი მიდის თუშეთში – დედა მოუაა!!! აქ მივხვდი ცივ რუსეთში და ფინეთში ასე რატო ეტანებიან არაყს. ისე კარგად მიდის, ისე კარგად. თუმცა, იმასაც ვუ წყურფავთ რომ, არყით მთვრალი აქაურები ძალიან ახირებულები ხდებიან. მე, ქართლში მამაჩემმა ისეთ არაყს მიმარცია, – თუთისგან და ქანჭურისგან, ან ჭაჭისგან გამოსხილ არაყს ცოტა ბადაგს დასასხამდა, გააკეთილმოიხილება მუხის კასრში. პიტნაზე ან ტარუნაზე მუხის კასრშივე ჩააბრუნებდა და დააყენებდა ხროლ. გემრიელი და კაი სამოც-სამოცდათორედუსიანი გამოდიოდა, თვითონ დენთს ეძახდა – ასანთს მიიტანდა ახლო, ნახე როგორ ფეთქებდაო. ეს ის მამაჩემია, თუშეთში წასვლა რო გადაწყვიტე და ვერაფრით დაიჯერა, სად მიეთვით და გულიანად მომაგინა. აღბათ ეხლა დედაჩემთან ერთად გულაფანცალეული მელოდება, ჩავალ თუ არ ჩავალ და ჯავჯავნებს. თბილი და ალურსიანი დედაჩემი აწყნარებს, მამაჩემი კიდე ეუბნება სულ შენი მაიმუნური აღზრდის ბრალია, იქ რო წაეთრაო, ბებიანები და ჩემი ძმა ჩუმად ფუსფუსებენ, ილიმიან და ერთნაბნეთს თვალს უკრავენ... აბა როგორ ჩამოვალ, ეხლა აქ ამომგდებიან არავინ არის, 31 დეკემბერია, ყველასთვის ახალი წელია, მაშ!

მოკლედ... ეე, მეზიზღება ამ სიტყვის გამოყენება წერისას... მაგრამ მიწვეს, იმიტომ რო ვატყობ, გრძოდა ვყვები. ჰოდა, მოკლედ... ვარ ესე მიათუშეთში, 31 დეკემბერია, ჩემი ფანჯრიდან სიითერე ჩანს უკიდევანო და ერთი ჩარჩენილი, თოვლიმ გახვეული წითელი ბუღდოზური... მოითხოვდაც კი დანვარე ამ ბუღდოზურზე, მიწუს ცოცხალუთა და თან მოკრიალბუღდოლია ცა, ჯერ დილის 9 საათია, არსად არ მივდივარ... გუზგუზებს თუნუქის ლუმელი, ქართული არ არის მაგრამ ამ თუნუქის აპარატის რუსული სახელი ფორმ მომწონს, თან ყველა ესე ეძახის „ფერი“, რუსული „პერკადან“ – საუფუნების მერე გათხრებში, რომ იპოვიან, დაიწყება სიტყვის წარმომადგომლობა ძიება და ესლავე ვნერ რომ არ ინვალონ.

რას ვყვებოდი? 31 დეკემბერია, ადგომა მეზარება, ვწევარ ჩემივე გაკეთებულ საწოლში, ძალიან რომ აკვიდება საბანზე ზემოდან ნაბაღს ვიხურებ, ეხლა არ მჭირდება. ჩაიდანე უსტვენს, ჩემივე გაკეთებულ მაგიდა-სკამებზე პიტნის ჩაის დალევას ვაპირებ და გულის ყველის ბუტყბროდის მიყოლებას. „ბუტყბროდ“ – აქ ცოტა სასაცილოდ უღერს, მაგრამ ბუტყბროდია და რა ვქნა. გამოვიღებ ამ ყველსა და პურს ჩემივე გაკეთებულ კარადა-თაროდან... აბა დეო როგორ გამეყვანა? ჯერ საწოლი გავაკეთე, მერე მაგიდა და სკამები, მერე კარადა-თარო, სასანთლე და ღამის სანათურიც შემომეკეთა – ესე ვერთობოდი, აბა რა მექნა?

ეხლა წამოვდგები და ნელ-ნელა მოვემზადები, ახალ წელს ნუგზართან უნდა შევხვდეთ, ნუგზარი ჩემი თანამშრომელია, მე ფიზიკა-მათემატიკას ვასწავლი, ის იტორიას, თან მუზეუმს პატრონობს და აქ დავემგობოდი...

მოკლედ... ეე, ეს მოკლედ რა არის?... თუმცა ერთი პატარა უსიამოვნო ამბავი... ამაშიც არის რაღაც რომანტიკა, სანამ მოვემზადები, გარეთ უნდა გავვარდე... მოგესხენებთ, მაინც სოფელია და მთაა და შიგნით არ მაქვს, ისა, როგორ ქვია ხოლმე, ბინების ყოფვა-გაყიდვის განცხადებებში? „სველი წერტილები“ – ამისთვის უნდა ჩავიკდე, დავიხურე და ისე გავიდე... რა ვქნა, გაუფლქებ. გავედი... სუსხია, დედა მოუაა!!!

გაკვალილ ბილიკზეც კი მუზლამდეა თოვლი, ეტყობა ნუხელ კიდევ ჩამოყარა. სოფელში უკვე ამორავებულია ხალხი, ყველამ იცის, რო მე ქალაქელი ვარ და თუ სკოლაში არ მივდივარ, დილას ადრე არ ვდგები. თუშები თავისუფალი ხალხია და ამბობენ, ცხვარ-ძროხა შენ არ გყავს და ქათამს არ უნდა დაუყარო საკენკო, პური გამოსაცხობი არ გაქვს და ცოლ-შვილი მოსაველედი და ინეკი და გეძინოსო.

აგე, დაუწყიათ ცხოზა, ეს ცალკე ამბავია აქ. ჩემი სახლიდან სკოლაშივე აღმართია, დაახლოებით ორასი ნაბიჯი მივდებო ყოველდღე სკოლაში სიარული, აღმართზე ასი ნაბიჯის გავლის მერე, ხელმარჯვნივ ვხვდები სოფლის თონეს. ლოგოქურად, ასი ნაბიჯის ჩამოვლის მერე – იგივე თონეს ვხვდები ხელმარცხნივ, – დილით ცოშს ზელენ, 4 საათი აფუებას ელოდებიან და რომ ჩამოვიდვარ, შუადღის პირველი საათისთვის პირველი პური

უკვე ამოდის და უკვე მოგროვებულები არიან თონის გარშემო.
 ეხლა, რა ხდება? – ცხელი თონის პირას დგამენ ჩაიდნს, შვებ
 არყით, ყრანს შაქარს – გროგის მსვავება. ცხელ თონის პურზე
 გულის ყველი და გამოყვანილი ხორცი – ყალი, ერთმანეთში. ეს
 ყველაფერი თონის პურში დნება, შეჰამ, ცხელ არავს დააყოლებ
 – დედა მოუაააა!!!

ახლაც, თონის უკვე ახურებენ და ამზადებენ ცომს, ესე იგი შუადღიდან ეწყებენ ახალი წლის ანიშვნას. ალბათ 7-8 საათითვის მაგარი მთვრალი ვიქნები, აიამდე-თურმეიტამდეც გამოვიძინებ და მერე ახალი წელი და გადაახტოვებები და გად-გამოატყებები დილაამდე. დილაამდე კი არა, მთელი საახალწლო არდამდეგების ესე გატარება მომიწევს და მერე იქნებ ვერტ-ფურცელს ამოვწირავ, ერთი კვრიით იქნებ სახლშიც ჩავიდე, თუ ვერტმწერი მაღლ აფრინდა უკან.

პიტნის ჩაი დავაყენე, ჩემ გაკეთებულ საფარქელში ჩავეჯექე, რომელზეც ვიჯიხის ტყავია დავფენილი. დღეისობი მაჩუქა, ჩემი ნივთიელი ბუღალტრის პატივონმა, თან ნადიროს ხოლმე. ზედ ნაბადი ნაეიფარე, ოღონდ თეთრი და თხელი, ნუგზარის ცოლმა, ლომარამ მაჩუქა, ვეროვამ ამ ჩაის და რას გუთხივობო თუქუმი-მი? – ლაო მი, დოო დიქიმი – აჰაათა, მეჩრე ჩა გინდათ?

ჩამთვლიმა. გავიღვიძე. არა, გამაღვიძა ნუგზარის შვილის დათიკოს ყვირილმა: „მასწავლებელ, მასწავლებელ, თქვენი წილი პური ამოიდა, მამაჩემმა მოიღეს წაიღოს, თან ცხელი არაყი დალიოსო!“. — იციან რო მიყვარს.

ცხელი არაყი მესამე ჭიქაზე გათრობს უკვე და მეც უკვე მთვრალი ვარ, ერთი თონის პური თავისი ჩამდნარი გუდის ყველით, ყალით და ზემოდან კიტრის მწნილით უკვე შესანსლული მაქ, ვეღარ ვჭამ და მარტო ვსვამ – დედა მოუააა!!!

„ბაღღებო, დაასხიად, წამსლედი ახალი წლისა ვთქოთად დაეყლონოთ, რაც ცუდი იყო თან გიყოლოსნა, რაც კაი დარჩესად და გავგებრძელებინოს და გავგებრძელებინოს... აბაჰ, აბაჰ... ნასყიდო, აბა გე შენ მამურე მიიტა... საქონის ყველი მწვადები ახალ ჰურზედ და გუდაზე რაგვერ კარგ მიდისაჲ...“ „ქალაქლოოო ჩასცალ ბოლომდე, იემის მერე მესუთუც ნაშუა და მწვადიც მოაა...“ – ეს მე მითხრეს, ესლა მეოთხეს ესემა, უკვე მესუთად დაგვამეს, და აი მეოთხის არ არ მოვიყვდე და ყლოებუად არ გაუშვი ეს ცხელი ტკბილი, მწარ-მჟავე მხურვალე სითხე ხაზაში, თავი უკან ასარვიდე და რა ისმის შორიდან?... თეთრ ხევეს შორის, ექო საწრებს ვერტფრენის ხმას, ყველა იმეოთხად, საიდანაც გაიღეს.

– „გიგეთაა?“ – იკითხა ნუგზარმა. (ცას გავხედე, არაფერი არ ჩანდა, ეგრე იცის ხანდაზნ – ხშირად მირაჟია, ვინმე დაეძაქეს ქტარქტოსი, მაგალითად მთვრალი ლევისი და ექოზე გვეგონება, რომ საიდანაც ვერტმფრენი მოფრინავს, ეს მაშინ როცა ჯგუფური მირაჟია. როცა მარტო ერთს ესმის, ესე იგი, ბარში ნამეტანი საქმე აქვს და ეჩვენება, რომ ვერტმფრენი მოფრინავს. ეს ჯგუფური მირაჟი იყო. ხშიარი მიხსნარად. „ვერტალიოტი არა ისაო, რავეტაო, მიატა დაასხი, ეხლა რას ამოვირინებდომ“, დაასხა ლევისომ, „ეს მესუთია, აბა ბალენდო, ვინც აბ ახალ ლევის ვერ მესწნება, განსაკუთრებით ისინი ვინც ნამსუფლანელში წავიდნენ, იმათ ნათელი დაადგესაი“ – და მოვიყუდე და ისევე ამხურდა რაღაც ცაში. „ჰეე, გვინი მართლა მოფრინავს და ძალიან მთვრალია ეჭმითა და იმითაო, დალევის დღოს რა

ინყებს ხმაურსო", - არ დამთავრა ნუგზარმა წინასწარად, რომ - "იგუო, თუთუ... ძეგუნი... მურო, კილიკოსება სტაფილოსევილი ვერცმტვინო გაიმონდა. დედა მოუააა!!! კიდე ერთხელ: დედა მოუააა!!! - ნაიდე თუ არ ნაიდე? და ნუგზარმა მიპასუხა: „შენთვის ამოყრანილად ზგოო, ჩიოცე და სახში დადე, დედაშენ-მამაშენ გუფუარდებდად, ხო იიც გელოდებიან“, „აეიდე! ნეიდე!“ - აყუა გუნდი, გარკიანად მთერალი ვარ და საოპერო არად, ნაწიროდგინე.

სოლისტი 1: ნავიდეთ თუუუუ არ ნავიდეეე?
საკითხავი აი ეს არიიიის!!!

სოლისტი 2: შენთვის ამოფრენილა ღ ბჯოო, ჩიიცვ და სახლში წეედ, დედაშენ-მამაშენ გუოხარდეგააად.

გუნდი: წყევდი!!! წყევდი!!!
ვერცხურწინის ხმა უკვე იქაურობას აყრუებდა და და უშველველი თოვლის ნამქერს აეკრია, სამერჩიით სევტად ექცია და ნელნელა ჯდებოდა. ჯინ და რატო ჩამოვრდნა არ მახსოვს. ჩემს სახლში ვიყავი და რაღაცეებს ვლაგავდი, ჩემი ხელით ვაკეთებულ სასანთლეც ჩავადგი, რამე სახალგალო საჩუქარი ხომ უნდა ჩამეტანა აქედან და ესლა მოვიფიქრე. რაღაცები ჩაყავი, მათ შორის დაო დე ძინი, რამე რი იყოს გზაში ნავიკითხა, ფული კი მექონდა ტაქსით ჩემი ნავსულიყავი თელავიდან თბილისში. ხელფასი ხომ კარგი მექონდა, როგორც რთულ რეგიონში მომუშავეს და სექტემბრის მერე თბილისის მქონდა აღებული, აქ სად უნდა დამეხარჯა და ფინანსურად მხრებამოქალი ვიყავი.

პილოტი ერთი ახალგაზრდა კაცი იყო – გოდერძა, ახალგაზრდა კი იყო, მაგრამ ლეგენდებს ყვებოდნენ მის მფრინავულ თავდასასვლელზე. სოფლის ხალხი დიდი ზარ-ზეიმით დახვდა სერტიფიკატს, ყველამ თავ-თავისი წილი ამანათი აიღო, ბარდიან რომ გამოეღაზნათ.

ჩემთან ერთად ბარისკენ კიდევ ორი კაცი
გამოვიყვანე, გზის იხიერები კერე, - კერე თუ-
შაურად, ისე ორკალი და ვეტერინარი პატე, -
პატე თუშურად, ისე პაპაკ და ერთი ქალი იყო,
მაღალბის გამგე რემელი, - რემელი თუშურად
და ისიც რემელი. რემელის შვილიშვილი - შპაპი,
თითხმები წლის გოგი - ლალე, ლალეზე კარ-
მინავდი თუშურადაც და ისიც ლალე იყო, თუ-
შაპი, თან მთვრალი - ლალეც, ლალეც!!! -
სულ ხუთნი და პოლოტი გოდერძა. გოდერძა
თონესთან მიიპატჷეს, ერთი-ორი ლუკმა გა-
ტეხვეო, ახალი წელი მოვიცილეთ. საათ ცხე-
ლიდ არაყი კიდევ დავკერი, უკვე ხუთი სმია
დღის. გოდერძანი, ნავედიოთ თუ გავერწინდით,
- "თორი ახალ წელს ცერზე მოგვინებს შეხე-
დრაპი - და კიდერთიო დავკერი, - ნამსა-

ლელ, დამჩრომებისა" – და ავებარგეთ ვერტმფრენში, თვითონ გოდერძასაც ფეხი ერეოდა, თან უბრალოდ კი არა, ძალიან ერეოდა, – ძალიან მთვრალი ვიყავი და მაინც შევატყე. თან კოტორები გამოგატანეს, – გამოგადგებათო. ვიღაცამ სამლიტრიანი ქილით არაყი ჩაგვიდგა, იქნებ მართლა მანდ მოგინოთ ახალი წლის მზეხედრონი, აბა ღმერთი თქვენსკენაო. ვერტმფრენში პილოტის გარდა ხუთი ადამიანი, ერთი შვიდი ჩანათა, ერთ ცარიელი ოც ლიტრიანი ხის კასრი, არყით სახსე სამლიტრიანი ქილა იდგა და აფურჩინდით.

ილუმინატორიდან ისეთი ლამაზია თუშური სოფელი, ისეთი ლამაზი, თან როცა მთვრალი ხარ. თავიდან თოვლის ქარბორბალა აინია, რომ ავედით და ავედით, სახლები დაპატარავდა და უსასრულო სიითრეში ტყეების ზოლები და სახლების ნაწილები ჩანდა, მზე ჩადიოდა და ყვილიაღ ლეზავდა თეთრ მიწებს, ზემოდან ჩანდა სხივები როგორ გამჭერალყენენ ხეებს შორის და თოვლზე ხეების ყვითლი ჩრდილები იდო – აბა, ვამბობ არ გამომდის-მეთქი, ვერ ვხატავ ამ ბუნებას, ვერ აღწერ და არც ვეშვები, მაგრამ მართლა ეგრე ჩანდა და... ქვემოთ კიდევ მთვრალი თუშები სასაცილოდ დაბოდიშობოდნენ თოვლზე და უკან ნითელი ჩრდილები დაყვებოდა. ზუთ ზუთში სოფლები აღარ ჩანდა, თეთრ მიწებში შეეფრინდით, მერე პატარა ღრუბლები აღმოჩნდით. «ცერზე დავლიოთ» – იყვირა გოდერძამ და ვერტმფრენი ისე დაიხარა გვერდზე რო კინაღამ გადმოცეცვიდით, დედა მოუაა!!! «რასა შევბიო, კერემ?», «მე არაო – გოდერძამ, – ქარმაო, აბა გაუძლით, ცოტა ფინთ ქარში მოხვდითო», არ დაუვიერეთ, სანამ შვილები არ დაიფიცა და კიდევ შეგვანჯღრია, «ვინც მიზისაგან ჩაიფსამს, იმას ბარში ნიფხვებს დაეცხვდრებო» და აგვატრიალა ქარმა, ძლივს გაასწორა ვერტმფრენის საჭე, მერე კიდევ მოგვიყინა, მზის სხივები შემოგადრდნენ, გავარდნენ ვერტმფრენში. რემედიმ, – «კაცებო, აბა რაი გართათო, თუ მოსაკდომები ვართ ახალ წელს სადღეგრძელობით დავიხივით» – და წამოყავინეთ ოც ლიტრიანი ხის კასრი, დავაყარეთ კოტორები, ყველი, პური და ყალი. რემედიმ სანთელიც გამოაძრო ჩანთიდან. მოიცა, – მეთქი და ჩემი სასანთლე ამოვიღე, გავტყეძე სკამებს შუა და მივაკართი სანთელი. გოდერძამ პლასტმასის ჭიქები მოგვიყარა და პატივ ჩამოასხა... დედა მოუაა! ღმერთისა, ცისა, ახალი წლისა, «თუშებისა არა ვთქვათაოო?»... გვიქნევს და გვიქნევს, ერთ ყლუშს რო დავღვებო, ხუთს თავზე ვისამბო, ნითელი მზის სხივები შემოვარდებიან, ილუმინატორის მიწინაა გადა-

ტყდებიან, ბევრ ფერად გაილეკებენ, გავარდებიან, ერთხელ ისე დაბანდლა – დედა მოუაა!!! – გვეგონა საიკიშო შევეფრინდით. თან ეს სანთელი არ ქრება, დალიოთივებს ეგრე. დამჩრომებ ვერტმფრენი. გოდერძამ, – «ერთი ათი წუთი მშვიდდ შეიფრენი, აბა, დროზე-დროზე, თითოც ჩამოასხითაო», უცებ იმ პატარა გოგომ, ლალენ მშინდა და გული უნდოდა გადაეყოლებინა. ნავიდა ძალიან ემინოდა და გული უნდოდა გადაეყოლებინა. ნავიდა თუშური სიმღერა, კი გვანჭყრებს ქარი, მაგრამ ისე არა, «თუ თავზე დავიცვით არაყი და ლუქმა პირს ავაკივებო», «ვკვდებით ესეი», «...და მოოდ, სიყვარულს გუშუაფოსაო», «მოოდ, ესე სიკვდილს გუშუაფოსაო», «მოოდ, ვის სახლის ნან-გრევებზე ჭინჭარ ამოსულიყოს – იმათაო», «მოოდ, მეგობრობა-საო, იახლ ეკ არ დაფრქვთ ხო სამუდამო მეგობრებად დაფრჩებითაო, ამ თოვლიან ხეხუვებშიო», «მოოდ, ჩვენს ოჯახებსაო, რო გველოდებიან ახალ წელს და რო არ იციან სადა ვართო». ეშ, მამი-დედი, მელოდებით ნეტა? რა იცით, სადა ვარ, ხო ინ-ერვიულდებით, არა, გადაირეოდით ნერვიულობით. რამდენადც პლასტმასის ჭიქებს მიტახუნება თუშობით, ისე ვუტახუნებთ. «ქალაქელო, მოოდ შენი ოჯახის თამაშობით, ჩვენ ოჯახებს გაუძეულითაო, მოოდ შენი ოჯახის თამაშობითა»-მეთქი, «თქვენი ნატრულობენ ეე, ქალაქელ კაც ჩახვალ თუ არაო?», «თქვენი ოჯახების თამაშობითა»-მეთქი, ვუპასუხე და გადავხუხებთ, მოვიტყებ პური, მივაყლდე ყველი და დედა მოუაა!!! აიქნია ისეც ვერტმფრენი, გადამცდა ნამცეცო, გოდერძამ, «აბა ერთიც გაუძეულითაო და მეშერ გაეცდრებოდე ცერზეც დაგალევივითაო, ღმერთისაღ ახალი წლისასაო». იქნეს ვერტმფრენს. მე ვახ-ველებ, კერე ზურგში მირტყამს, ლალე მღერის აყირავებული, ჭიქები საიდან ხად ცვივა, ვის კოტორი ხვდება, ვის პური, ვის ყალი, ვის სხვისი ჩანთა, ვის საკუთარი. პატეს არყის სალიო-ტრიანი ჩაუბლუჯავს და ისეა გამაგრებული, არც ლელავს სიითე ქილაში. სანთელი, კიდევ, ჩემს სასანთლეზე არ ქრება, მიქრი-მო-ქრის ალი. უცებ თითქოს დიდ ორმოში ჩავარდაო, ჩაიქნია ვერტმფრენი, გასწორდა და ერთ ნამში დამშვიდა. რაც ძირს ეგდო, ხო ეგდო და რაც პაერში იყო, სათითაოდ დაგვეყარა თავზე...-დედა მოუააა!!! დანყარდა. «მორჩა» – გამოგვძახა გოდერძამ, «იახლ მეც დამისხით, იერთ ცერზე დავლიოთად და მერე ენ წუთში ბარში დაეცხვდრებოთ». შეანოდეს, – «ჩვენ სიცოცხლეს ვუშამარჯოს, ესეთში მორედ მოხვდი ათი წლის განმავლობაშიო, თქვენი არ ვიცი, მაგრამ ბარში მეკი დამჭირდება ნიფხვის გამოცვლაო». გადაპარა არაყი და ვერტმფრენი ხეხვებდა წელ-ნელა მაღლა აყარდა, მიუახლოვდა ყველაზე მაღალი კლდის წვერს და გოდერძამ, – «ეს ბალებო, ცერია, ემის ძირში რამ-დენჯერ გავივლით მამანითაო?». ქვემოთ მართლა ეტყობოდა, ისე რომ მინის ერთი პატარა ლაქაც კი არ ჩანდა, ჩამავალი მზის სხივები უკვე ძალიან ანთილდებდნენ თოვლს, ან სუფლ ნითელი თოვლი, გადადიოდნენ და გადმოდიოდნენ ლაქებში, მე არ ვიცი ჩამავალი მზის სხივები მოყრჭებული სილამაზეა თუ რა? მაგრამ ეს მართლა ისეთი სილამაზე იყო, სხა ჩაგვივარდა ყველას, «ვეეო! რას გაწუმებულხართო, ბალებოთო, ზუთი წუთი გვაქ დროოო... მეტს ვერ გავაჩერებო». ვერტმფრენის კარი გაააღო გოდერძამ და თოქის კიბე გადააგდო, «ჩამაასხითო...» ვერტმ-

ფრენი გაჩერებულია ცაში, აი ვერე ჰკიდია, პროპელერი ტრიალებს, მივასკდით კარებს, კაცები და რემედი „ღმერთის მადლ მაგვწინისაო, ახალ წელს გილოცავთოდ“ – თქვა გოდერძამ და ჩაუყვია და ჩაეკიდა კიბეზე... მიაჩნტა ფეხი თოვლს, დატოვა პატარა კვალი, – გადაჰკრა, ამოვიდა არყით განუწული. გენწნავს პროპელერის ქარი, არაყს წვეთებდა გვასხავს სახეში. „თუშეთს გაუმაჯოსსავიო, აბა ბედნიერი ახალი წელიწადი“, – ჩაეკიდა პატე, დაჰკრა ფეხი თოვლს, დაამჩნია კვალი. ესლა მე ვდგეკარ კარებში, ქარი მასხამს არაყს, აბა ჩვენ ოჯახებს გაუმაჯოსსავ-მეთქი, მოვაქციე თუშურად, – ვინც გვაცილებსა და გველოდება დ და დამდეგი ახალი წელისა-მეთქი“ – დავუგეი მე, ქარი ცოვი ნემსებით მიჩხვლეტავს სახეს, თოვლს ფეხი დავადე, სადაც ჯერ არ იყო ფეხი დაეკრული, ჩემი ნაფეხური დაეტყო და გადაგვკარი, – დედააა მოუაა!!! ნამქერმა ვერევე გადამალა ნაკვალევი, რალაც გუშუნი გავიგე.

უუჰ, შემიცვდა, ვერტმფრენში დავჯექი, ჩამოვიბერტყე თოვლი, სახე სველი მაქვს, გაყინული. კერემ, – „სიყვარულისა იყოსაო, ყველაფრისაო – ქალისაო, მშობლისაო, ძმისაო, სამშობლოსიო, ბედნიერი ახალი წელიწადი“ – ჩაივდა, ალბათ იმანაც დაჰკრა ფეხი. ამოვიდა: რემედიმ, – „მე არა, რეებს ლაბარაკობთ, კაცები ყიფოთი ამ ამბავსაო“, გუგუნი გავიგეთ, გოდერძამ კარი მოხურა, საჭეს დაუჯდა, გადაიხედა, – „ბაღლები გიდიხედეთა, როგორი ზეავი ნავიდაო“, ილუმინატორებს მივასკდით, ხევე ზუგებში თოვლი ფერდებიდან ფენებდა იმლებოდა და გუგუნით ქვემოთ მიდიოდა, საშში და ლამაზი სანახავი იყო, მზე გადაცდა წვერებს, უკვე ლურჯი იყო ყველაფერი, აინია ვერტმფრენი, ხუთ წუთში უკვე განათებულ სოფლებს ხედავდით, საღამოს შეიდი საათი იყო.

მშვიდად მივფრინავდით, აჟიტირებული ვიყავით. გამოფეხიზლებულვართ. თითოც დახასიბით, გოდერძამაც შევანოდით, სანთილი ისევ ენთო, არ ჩამქრალა. ბოლოსკენ იყო უკვე, სანთელ-საქმელისა ვთქვით, სულაც ამან გადაგვარჩინაო. განელა გარმონი პატარა გოგომ, დედა მოუაა!!! სითბოსგან და სიყვარულისგან და რომანტიკისგან და ახალი წლისგან კინალამ ავტირდი, რემედიმ ვერ გაუძლო და ცრემლები ჩამოყარა, – „რამე რო დავგმართოდა, რა გიყვები ვართ ეს ქართველები და ნამქენავად თუშები, აბა ესეთ რამეს უცხოელები ხო ვერ იზანენო“, – ჩანთიდან სანთლების შეკვრა ამოიღო და თითო-თითო დაგვირეცა. მერე ერთიც დაღვევაც მოვასწარი, გოდერძამაც გადაკრა და კიდევ შევიბრუნეთ სიმთრალე.

ვერტმფრენი თელავის აეროპორტში დაჯდა. აეროპორტში ბევრი უცხოელი ჯარაღები ტურისტები არიან ათი-თორმეტი ათასამდე მასხანძელი ჰვათი ვილაც პარტიული მუშაკი – ადმინისტრაციიდან – თვითონ ესე ეძახის თავისთავს, სახელი და გვარი არ თქვა, ადმინისტრაციიდან ვარო და მორჩა. ჩამოვბარვდით ჩამოვყარეთ ტვირთი ვერტმფრენიდან, უცხოელები და ადმინისტრაცია გასაჩერებლები არიან, თბილისში მივიჩნავენ. მე ტასისკენ წავედი, გოდერძამ დამინახა, – „ბაღლოო, აბა საით მიდისარ, ემათ რაო სულ გადამივსო ეს ფრინველი, მე შენ აქ დატყვებოდაო?.. აბა, უკან ვერტალთიში და შენი ხმა არ გავიგოო?“, მე ჩანთა უკან შევადე, ადმინისტრაცია გოდერძასთან მივიდა, ჩემსკენ გამოიხედეს და რალაც ჰკითხა, გოდერძამ არც აცხელა, არც აცია, – „ეგ ბაღლი ჩემთან ერთად მთაში ცერზე იყო, თუ გინდაა ამ ბიჭს გამოვყალოდ ემაგ შენ უცხოელებს, თუ არა დე ეს ბიჭი თბილისში უნდა ჩავეფრინო და ემაგ შენ უცხოელებს თუ არ აწყობთ, წუ ნამოვლენო“. ადმინისტრაციას ხასიათი გაუფუჭდა, ამირჩია, მივარეო ხარი, უთხრა გოდერძას, გიჩივლებო, – „ჰოდა, რასან მივრალი ვარ, ფრენის უფლებაც არ მაქ, ამდენ ხალხ ვერ წავიყვან, აი, მთათუშეთის სკოლის მასწავლებელი კიდე აუცილებლად უნდა წავიყვანო, მთავრობის დაჯუღება – თუმ ბაღლებს ასწავლიან... შენი სტუმრები რომივინც ასწავლი თუმ ბაღლებს“ ძაან ძვირფასი ჰესონალია, განათლების მინისტრი ელოდება ახალწელს და კანონის დარღვევა მინევსო, ის თქვენს მოსამართლე კიდე ფრენა-ფრენი გამოიქცინოს ქსელქამდეო“, – სიბრაზე დაეტყო გოდერძას. ადმინისტრაცია დაიბნა, ისე უტიფრად იტყუებოდა გოდერძამ, მგონი დაიჯერა. „აბა, მე რა ვქნაო, ნაბრძანები მაქ ამათთან ქართველმა არავინ არ იმგზავროსო“, გოდერძამ კიდე, ბოდიშით და – „აი ამ ჩემ ყელსაო“, – მიიხალა. „არ გინდა აგე ტესტი ნავალ, ფული მაქ-მეთქი“ – ვთხოვე გოდერძას. „ბაღლოო, შენ ემანდ დეტეცი, თორე ვიტყვი, რო მასწავლებელი ცერებზე ლოთობსად, სვამსაო... თან კიდე პრინციპის ამბავია, გიგეე, ემათ მთის პატივისცემა ვერ ვასწავლოო?“ – დამტუქსა გამეცინა, ადმინისტრაციასთან მივედი, დალაპარაკება მიინდა, უცებ საიდანაც გამოჩნდა კერე, გამჩნია, ინყინერი კაცი იყო, განათლებული, – „თქვენ ხო არაფერი გეშლება, წამო ესლა მე დავრეკამ შენ ხელმძღვანელობასთან, გავრეკვევი სტუმრების გამო ესეთ სპეციალისტს, ქართული მთისთვის თავგანწირულს ქუჩაში ახალ წელს როგორ ტოვებთო?“ ადმინისტრაცია დაიბნა, თან სჯერა ჩემი მნიშვნელობის, თან არა. მოე-

იდა რემედი, — «ხო გითხარით, ბალებო, ამას უსჯობლები ვერ გაიგებთ და არც ქართველები არ აფასებენ» — გადართა ამინისტრაცია, ნერვოზული ლაპარაკი დაიწყო სხამალა. უცხოელები დაბიტყრესდნენ, ხა ზებოა, პოლონელები ამოჩნდნენ, რუსულად ლაპარაკობდნენ, ადგა პატემ და როგორც რუსეთში ნაცხოვრებმა და კარგად მოლაპარაკე, აუხსნა, აი, თქვენი გულისთვის ასეთი და ასეთი ციკ თიბისში არ მიპყავს ადმინისტრაციასო. აღდგნენ ეს პოლონელები და ჩამოხიდეს ბარგი, არც ჩვენ მივლინავეთ მაშინ. ატრდა ადმინისტრაცია, ოლიონ მართლა ატირდა, ეს არავინ გაიგოს და ნადით, ატრინდითო. გოდრმა მივიდა, ცხვირი ცხვირთან მიუტანა და სხამალა უთხრა: «ბალო, არ გინდოდა რძე და ყველი და გაგრძელება ყურში უჭირაყლა. ადმინისტრაცია გაცხარდა. არა, განინმაჭდა და გაიქცა».

ავედიტო ვერტმფრენში, კერეს, პატეს და რემელის დავემშვიდობე, ახალი წელი მივულოცეთ ერთმანეთს, რემედილ კიდევ ერთხელ იტარა, ლალემაც, ჩვენ კაცურად მშვიდობით თავი. მერე კი ორი საბით ველოვრთ სანავის ჩასხმას, გილორდამ ნაინებაც კი მოასწრო და სტუმრებთანად და ჩქმიანად აფრინდა.

თბილისში ნახევარ საათში დაფრინდით, პოლონელები მონწილეთი მეცეცეოდნენ, სამოტრიანში დარწმუნო იყო არა და გოდერძი და მე შევთავაზეთ - აქაურ ტყარადიცაა, ცაში თუ ხარ, უნდა დალოიო და არცერთს ოდნავ უარიცა უთქვამს, წამში თორმეტი ტურისტული ჭიჭა სამოტრიანის პირას მოდგეს, ცოტ-ცოტა განაწილდა. რალაცა დაიძახეს პოლონურად, მერე მკითხეს გილოცავთ ახალ წელს როგორ იქნება ქართულად, რა ვუთხარი, ინგლებს, ინგალებს და არჩიეს მარტო "გილოცავთ" ეყვირათ. კარგად გამოუვადით - გილოცოვავთ!!! და თბილისშიც დაუჯვეით. იმათ მანქანა დახვედით, მე კიდე გოდერძა გადამეხვია: "ხო იცო ბალო უკვე ძმადნაფიცები ვართ, ცურვე ერთად ვართ ნადგომი" - დავემშვიდობე და გამოვედი აეროპორტის წინ, გააპა, თბილისი, დედა მოუაა!!!

ტაქსის მძღოლებს ფასები გავორმაგებინათ, ახალი წლის წინ იცინა ამათ, მაგრამ რა იცოდნენ, რომ მე ჯიბიან ფული მქონდა. მივედი ერთ-თან, ისეთი თანხა მიიხრა, გაორმაგებულზეც კი გვარინადა ბევრი იყო: არა შემამწიწე ეგეთი რომ, ადვილად მოხატულებ-მეთა... შენ ბიჭო რა-ღაცა შეგეძალა ეცემოდა აბა კარგად იყავი-მეთქი", "რამდენს გადაიხდიო" აა, ჩვეულებრივი თანხა უფროსი, "ვიცი აქედან რა ღირს, ვიციო, კარგიო რააოო, ჩემი დედა მოგეტყობ..." - დედა მოეფოფა!!! რამდენი ხანია არ გამოგია ისეთი

ლაპარაკი, თუშები ჰა-ჰა „შენი“ თქვან, თორე „ჩემი დედაო“ ზა-
როგორ იტყვიან, პირველად, რომ წავედი, სხვაზე, პირდაპირ...
როგორც მთას შეფურცება, მომხალეს: „შენც ისეთი ზოდატყუა
აქ იყო ერთიო, სულ ჩემი დედას იძახდაო... საკუთარ დედასაო,
კაცო... და გაგვიყვირდა კი, მაგრამა ჩვევც უფხართი, შენი
დედაო... ეწყინაო, ესეც გაგვიყვირდაო... თითონ თუ ავირებს,
ჩვევანა რა ეწყინაო, გვეგვილინაო და მოვავგინაო, შემოგ-
ვეშერტყაო... იმი დუხი აღარ გეცნაზამსო“. მართლა დიდი ხანი
აღარ გამეგრედა და გადავეჩვიე, ალიყურივით მომხვდა ყურში.
სად გაუჩერებ? ამ ტყუილს მიძღვამა: „ჩემი დედა მოტყავს, ორ-
მაგ ფასში მიჰყავთ ამ ახალი წლის წინ და მოდი, რაც საერთოდ
ღორს, იმის ნახევარი მინც დაამატე და წავედიო“. უკვე ღამის
ღამის თერძიშობის ნახევარია, ჩაზარადი და წავედი.

დაწყო საუბრები ტაქსური, უცნაური მძღოლი იყო: ვიცი ორინსტიტუტდამთავრებული; ვიცი ნაციხრები; "ცეხები", რომ ჰქონდა რუსეთში, - ესეთებიც ვიცი; ორი ცოლი რომ ყავს და სამი საყვარელი ისეთიც; ვიცი საშინელი მეკალთანები დეტალურად, რომ ყვებიან ერთი საათის წინ, როგორ უთხრა ქალმა, რომ ფული არ აქვს და როგორც უნდა ისე მოემსახურება და როგორ მოემსახურა; ისეთებიც ვიცი, რომ ჩაუფდნენ, დასაყაჩაღებლად და ისეთები ქნა იარაღიანებთან, რომ ვინ სად გარბოდა ვერ დაინახა; ისეთებიც კარბურატორმა რომ გაუჭყდეს, ხელოსანმა რომ მოატყუა და რომ მერე, შეუსრულა ამ ხელოსანს. მაგრამ ესეთი პირველად შემხვდა, მეტყობა დიდი ხანია თბილისში არ ვყოფილვარ, გადავჩენე: ყველაფერს ასე იწყებდა, - „...ამ ახალ წელს, ჩემი დედა მოეტყან, ეხლა იმას ვეუყუბ, სერიოზო რომ ნათესავს, ყუურები, ჩემი დედა მოეტყან? ის ნაგალი ხუანი ჩემი დედა მოეტყან... გინებასაც კი ვიგებდი, მაგრამ ვინ იზაურა, ვინ ხუანი, რატომ? ვერაფრით ვერ მივხვდი. "ეგ არ იწყება, ქალაქით ქრება კლიენტები, ჩემი დედა მოეტყან" - ბრახდებოდა. ვილაძის გამო კლიენტი რომ ქრება, წესით ან იმ ვილაძას აგინებ, ან კლიენტს, არა, ეს დაფრებით საკუთარ დედას აგინებდა. ნეტა როგორი დედა ჰყავს, გამოიღვა თავში აზრმა და ნარმოვიდგინე: ეხლა ეს სალდაც ოცდაათი წლის იქნება, დედამისი, კავკასიური საზომებით, სულ ცოტა, ორმოცდაცხრა-ორმოცდაცამეტის მაინც უნდა იყოს. არაა, მე არა, თვითონ მიხვდეს დედამისს, ნამეტანია. ბგერი მელაპარა ამ იზაურაზე, ვერაფრით მივხვდი რაზე იყო საუბარი, თან მუდმივად ინცესტის აკომპანიმენტით... და მე ერთხელაც არ ამოშკოდომია აღფრთოვანება - დედა მოუააა!!! აი, ერთხელაც.

როგორც ეხმა, მიუღწიეთ ჩემს სახლს. აეროპორტი ქალაქის ერთ ბოლოშია, ჩემი სახლი მაგიერ ბოლოში, თითქმის ერთი საათი მოყოფნით, უკვე ცოცხალი ხეები იყო თორმეტის, გადავუხადე სახალწლო დანამატი და დამდეგს-მეთუ, იმანაც, დამდეგს გილოცავო და კიდევ ერთხელ ასიათონა დიდამისი. დაძრა, მოიცა-მეთუ, გა-ვაჩერე: „პატივად, იხუარა ვინ არის?“ – ვკითხე.

გაუთხოვს არის რევოლუციონერი, ღარიბი-ღატაკი ბრა-
ზილიელი გოგო, ფაზენდაზე მონა, რომელიც გაუთხოვნიულ
ქვეყნებში ჩადის და ასანახავს, როგორ უნდა იყო ბედნიერი,
როცა ხარ უბედური, და იმ ქვეყნების ქალბუდე და კაცებიც სხ-
ვისი ბედნიერი ცხოვრებით ხდებიან ბედნიერები, როცა არიან
უბედურები, ის ავსე ყოველდღე უყურებ ტელევიზორში ამ საწყა-
ლი გოგონა ცხოვრებას, როგორი უბედურია შენაირი ფაზენდის

მონა და მერე როგორ ბედნიერდება ისე, რომ შენც გგონია, რომ შენც ბედნიერდები და მერე უიმისოდ აღარ შეგიძლია, იმიტომ რომ ერთხელაც ხო შეიძლება შენ იყო ისეთი ბედნიერი. აი, სულ ცოტა გაკლდება ამ ბედნიერებისთვის და იქნებ იზაურასნაირმა გოგონებმა გასწავლონ, ზიზარ და ყოველდღე უყურებ ტელევიზორს, ის კი არა, ელოდები ყოველდღე, როდის გამოჩნდება, ანუ ჩემი ტაქსის მძღოლის ლექსითი რომ ვთხრობა: „ჩემი დედა მოგტყან, მთელი ქვეყანა შეგდა რა, კი მორფინისტიკით ტრო, ბებიაჩემი დედაჩემი, მამაჩემი, ჩემი და, ჩემი დედა მოგტყან მეც ვუზივარ, მაგრამ მაინტერესებს ის თესლი ხუანი რას იჩალოებს... ბიჭო და შენ ვის მხარეზე ხარ, მამამისი ხო უფრო კი ტყპია, ჩემი დედა მოგტყან, თან ქალია რა, უნდა მოუყომაროო...“, მე რა თქმა უნდა, ვერ უთხარი ვის მხარეზე ვარ და ყურადღებით ვუსმენდი და გულში ვფიქრობდი, რომ მართლა ამის დედაც... და ჩემ სახლთან მივედი, ფული გადაეუხადა როგორც ვთქვი, ახალი წელი მომილოცა და დედამისი კიდევ ერთხელ ასიაშოვნა, რომ მიდიოდა გაეპარე და ვკითხე: „იზაურა ვინ არის?“

პასუხი: „რააა, ჩემი დედა მოგტყან? არ გინახავს ტოოო... აბა ...მოიცა, მაგოიმბდი ჩემი დედა მოგტყან... მეღადავები ბრატ?“ – სიჩქარის ბერკეტი აგრესიულად გადაწია და ღმუჯილი დაძრა მაჩანა.

მერე კი გაგიგე პირველი ბრაზილიური საპნის ოპერის გამოაგნებული ამბები საქართველოში, მაგრამ მართლა ხო არ ვიცოდა და რა ვენა, ვეცდებოდა მძღოლი.

უკვე თორმეტის ოცი წუთია, ახალი წელია, ჩემი სახლის სადარბაზოსთან ვდგავარ, დედა მოუააა!!! სახლში ვარ, ცივა, მაგრამ ერთი იდეა მომივიდა, სასანოლე ამოვიღე, ნამოყლილი სანთელი დავამაგრე და ჩემი კორპუსის წინ სიბნელეში დავდექი, შემთხვევით გამოვიღე მეზობელს რომ არ დავანახე ამ ახალი წლის წინ, ან სულაც მაძაქნის, დედაჩემს ან ჩემს ძმას, ხომ შეიძლება მალაზიაში არიან გასული ამ ახალი წლის წინ, ან ნაძვის ტოტის მოსატანად. სიურპრიზს ვუშნადედი, ხომ ვიცი ყური და თვალი კარისკენ აქეთ. ჩამოვდა თუ არა? თავისთვის ნერვიულობს ოთხივე, მე კი უკვე ექ ვარ. აი ასე, მეღმინდა თვითმკაყოფილს, დრო ნელა გადის, ცოტა კი შემცივდა, მაგრამ ღირს. თან ამ ახალ წელს არა ცივა, მაგრამ მაიც ზამთარია. დაველოდები და გახვდება თუ არა ახალი წელი, ახტდება თუ არა შედღუხების გრუხუნია დიდი გადენურებათ თუ არა, ეგრევე ზარს დავრეკავ. დედა მოუააა!!!

უკვე 25 წუთი უკლია ახალი წლის დადგომას. ვილაყვები მოვიდნენ, ესენი ჩემს ზემოთ ცხოვრობენ, დატვირთულები არიან – მამა და უფროსი შვილი, ლოფტით არიხინდნენ. ფანჯრადან ისმის ცნობილი სახალწლო ფილმის ხმა. თხუთმეტი წუთი რომ დააკლდება, დაიწყება საინფორმაციო გადაცემა „მოამბე“ და დაიწყებენ მოყოლას, როგორი წარმატებული მშრომელები ვართ და როგორ ვჯვონებით დანარჩენ მსოფლიოს. ეს ჩემი მილიციელი მეზობელია, მეცხრეზე ცხოვრობს, ყველაზე გამძლარი მეზობელი ჩემს სამეზობლოში, დიდი თანამდებობის კეთილნაზარდი მილიციონერია, მეზობლებს ეხმარება ხოლმე და თვითონვე ავრცელებს ჭორებს, როგორი პატიოსანი სამართალმცველია. ზუსტად ათი წუთი ალაგებენ ის და მისი მძღოლი მანქანიდან ფუთებს. ფანჯრიდან საინფორმაციოს დაწყების მუსიკა ისმის, თხუთმეტი წუთი უკლია ახალი წლის დადგომას, ეს უბედური

მძღოლი თავაუდმოგლეჯილი უნდა გაეცეს თავის სახლში. ეგრეც ენა, აჰყვა მეტყველებს თულზე თავის უფროსს, ჩამოვიდა უკან სამსახურში, ჩახტა მანქანაში და ისე დაძრა მანქანა, მტვერი კი ხანი იფანტებოდა. კეთილნაზარდი პოლიციელის ოჯახი კი სახლში შეხვდებოდა ახალ წელს და მერე ისევ გამოიძახებენ ამ უბედურს, რომ ნაიყვან-ნამოყვანოს, აბა, ხომ უნდა დალიოს ამ პატეცეველმა გვამმა.

უი, ლოკა, ეს გოგო ორი წლის წინ მიყვარდა. ჩემი სიმაღლე ვარდები მივართვი ერთხელ, ეხლა ეტყობა მეგობრებთან იყო და სახლში მიდის, რომ მშობლებთან ერთად შეხვდეს ახალ წელს, მერე ისევ უკან დაბრუნდება. მგონი ცოტა ეხლაც მიყვარს, ისეთი თვალები აქვს და ისეთი... შეყვარებულზე ნეტა იძიხიან კარგი ძუძუები აქვს და ტრაკიო? მე მეგობრებთან ვერ ვიხიბი, არადა მართლა კარგი ტრაკი და ძუძუები აქვს. ბათი! გაისმა პირველი ნაადრევი შედღუხის ხმა, მერე კიდევ, მერე კიდევ. აი, ტელევიზორიდან გაისმა სახალწლო ზარების და გონების ხმა, – გილოცავთ ახალ წელს!! დედა მოუააა!!! მიეღო ეს გამეღობიებულია, ანათებს ყველაფერი, ამოვიღე ჩანთიდან სასანოლე, მივაკარი რემედის ნაწუქარი სანთელი, ავედი ზუთი სართული, მოვუკიდე სანთელი. შვინიდან ყრიაშული ისმის, – დედაჩემი, მამაჩემი, ბებიაჩემი, ჩემი ძმა – და ზარი დაგრეკე, ვდგევარ ეგრე, ახალი ჩამოსული მთიდან, დილიდან ნაარყალ-დაპურებული, ნაფრენ-ნაჭავარი, შემინებული-აჟიტირებული, ხან უტხოვლებს, ადმინისტრაციას და ხან ტაქსის მძღოლს გადარჩენილი. ნაიზაურალი, დალილი, რომანტიკულად სანთელ-სასანოლით ხელში. ვიცი. კარებთან ხმაური ატყდა. დედაჩემი: აი, აი მოვიდა, ხო ვამბობდი! მამაჩემი: მოვიდა არა ისა, მობელძალი... რა უნდა ეხლა?! ჩემი ძმის ნამოძახილი, ბებიაჩემის ამოკენსა. კარს ალებენ, ვდგევარ, ბედნიერად გაღრეჭილი, – გოგონაც! – ვუვზნები, სანთელი ლოცოცებს, დედაჩემის გაბადებული სახე, ცრემლი. ბები-აჩემმა, – შვილო! ჩემმა ძმამ, – ეეო, როგორ მოახერხეო?!

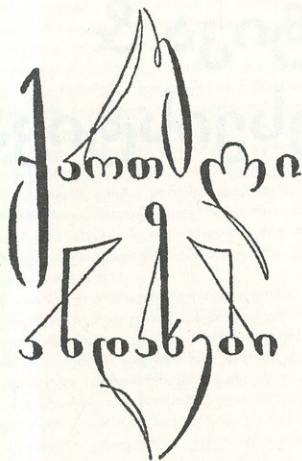
მამაჩემმა მიყურა, მიყურა, მე კიდევ მთელი ჩემი გამომეტყველებით ვუვზნები – აი როგორი ამაღლებული და რომანტიკული ვარ, დაფასე-მეთქი. ჯერ ჩაიცინა, თან გაბრუნდა და: უუხ, შენი დედა მოგტყან შენი – მაჯახა, – შემოვიტყე. დედაა მოუააა!!!

ს

კრიტიკა &
ესეისტიკა

ქართული
 ენა

მართლმადიდებელი
 ეკლესია

წიგნი, როგორც წიგნი...

ზურაბ კიკნაძე

ხელთ გვაქვს წიგნი „ქართული წიგნი ხელოვნება“, რომლის იდეის ავტორი და შემდგენელი ნინო ჯიმჰარიანია, შესავალი ესეს ავტორი – დავით ანდრიაძე. ეძლევა იგი შესანიშნავი გრაფიკის, ქართული წიგნის ერთ-ერთი შემოქმედის და მოამბის, ქართული ანბანის ტრფილის, ოთარ ჯიმჰარიანის სხოვნას. თავად წიგნმა, რომელიც სასიხარულო სიახლეა ჩვენი კულტურის სინამდვილეში, და წინათქმამი ამოკითხულმა ფრაზამ, რომ „წიგნი არ არის ლიტერატურული ნაწარმოების ნაკითხვის მხოლოდ ტექნიკური საშუალება“ (ნ. ჯიმჰარიანი), მიბიძგა, რომ წიგნის შესახებ სხვა დროს ნაფიქრი ამ შემთხვევისთვის გამომეთქვა.

ასეთი ჩვეულება ჰქონდათ ძველად (ალბათ ახლაც აქა-იქ სრულდება ეს ნესი) მორწმუნე ებრაელებს: როცა წმიდა წერილის გრაფიკები უმთა ვითარებით ისე გაცვდებოდა, რომ საკითხავად გამოუყენებელი ხდებოდა, ხმარებად გამოსული ერთად მოუყრდნენ თავს, კიდობანში ჩაანერგდნენ, კიდობანს ზურგზე გაიფებდა ორი კაცი და სასაფლაოსკენ გასწევდნენ. მათ უკან ფასალმუნების გალობით პროცესია მისდევდა. კიდობანს მიწას ფილავდნენ და, უკან მობრუნებულნი, ქელების სუფრას მიუხსდებოდნენ. კვლავ გალობდნენ იმაზე, როგორ უბრუნდება სული უფალს.

წიგნი ადამიანს ჰგავს: როცა ადამიანი კვდება, მისი უხილავი სული მის გამჩენს უბრუნდება, და ჩვენ ვმარხავთ ხილულ სხეულს, რათა ნაბილწვას აეარიდოთ. წიგნის შინაარსი ცაში მიდის, როგორც ადამიანის სული, სხეული კი – ტყავი, პერგამენტი, ქაღალდი – მიწაზე რჩება. მისთვის, ვისთვისაც წიგნში მოქცეული შინაარსი ძვირფასია, არ არის სულერთი, რა ბედი ეწევა თავად წიგნს, როგორც წიგნს, მის სხეულს...

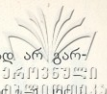
ეს მეტაფორა წიგნზე, როგორც წიგნზე, რომელიც ღრმა რელიგიურმა განცდამ წარმოშვა, ჩვენი დღესდღეობით არსებული და ჯერ კიდევ ყავლგაუსვლელი ცივილიზაციის ნიშანია, უმაღლეს ხარისხში ატანილი...

ოდა ეკუთვნის წიგნს, როგორც წიგნს, მის სულსა და სხეულს... მის შესამოსელს...

ასეთი ხილვა: ორი წიგნია: ერთს, ფერადოვანს, ბავშვი ჩაიცქერის, კითხულობს ფერებს; მეორე სახარებაა, ვერცხლით მოჭედილი, თვალ-მარგალიტით შემკული, და დევს იგი ამბოვნზე... „ეს წიგნი მართო წიგნია?“ – ამგვარი ხილვისას ამ ფრაზაზე, რომელიც სათაურად უზის დავით ანდრიაძის ესეს, უკეთესი არ გაგახსენდება. აქ წიგნი მაღლდება თავის თავზე, ამეტებს თავს...

უზნეობაა ფიქრი, რომ წიგნი მხოლოდ ნასაკითხად ან თუნდაც ერთხელ ნასაყვიტად არ უნდა სვამს. მისთვის, ვინც წიგნს მომხმარებელურ თვალთ უყურებს, თუნდაც როგორც ცოდნის მიღების საშუალებას, დაფარულია მისი არსების ეპოქალური სიმბოლიზმი. დღეს ვინ არ იცის, რომ ჩვენ ჯერ კიდევ წიგნურ ცივილიზაციაში, „გუტენბერგის გალაქტიკაში“ (ესესხულობ ერთი ავტორის წიგნის სათაურს) ვიმყოფებით და კომპუტერული ტექნოლოგია მხოლოდ დამხმარე როლს ასრულებს, მაგრამ ეს არ იქნება საკმარისი. მომხმარებელურ-პრაგმატული დამოკიდებულება ამგვარად გაგებული წიგნისადმი პირნიმნად გამოირიცხავს მასთან ურთიერთობაში ეგზისტენციალურ მომენტს. ეს კი აკნინებს არა იმდენად წიგნს, არამედ თავად ადამიანს, აღარიბებს მას, ერთგანზომილებიან არსებად აქცევს მას, როგორადაც ის არ შექმნილა... ეგზისტენციალური მომენტი კი ძალზე მნიშვნელოვანია და, შეიძლება ითქვას, გადამწყვეტიც კი. წიგნი თავისთავად, დამოუკიდებლად მასში მოქცეული შინაარსისა, არის ღირებული და ხელს უწყობს ადამიანში სპეციფიკურად ადამიანურის გაღვიძებას... ისეთი მიმართება წიგნთან, თუ მარტინ ბუბერის დავესებებით, როგორიც არსებობს მესა და შენს შორის, ადამიანის სიღრმისეული ბუნებით არის განპირობებული. თუ ადამიანს რაღაც აბრკოლებს, რომ მთელი თავისი არსებით წარ-

მოთქვას სიტყვა შენ და ამ შეშნი აღიაროს მე – თავისი სხვა, საეჭვოა, თავისი მეს სრულყოფილი წარმოთქმა შეძლოს. პირველნაკითხული ნიგნის მი არ შეიძლება ამოიშალეს მეს სხოვნიდან, რადგან ნიგნი თავისთავადი ქმნილებაა თავისი სულით, გამშენველით, სხეულით. მრავალტარაგიანი გამოცემის ერთი ეგზემპლარი, რომელშიც შენამდე მოაღწია, ხელში ჩაგვარადა, მენს ხელში იქნეს უნიკალიობის წარუშლელ მიშანს და შენ შეგიძლია გამოარჩიო ის თავის ტყუპისცალთა მრავალათასში, და შენ შეგეძლება მიმართო მას შენობით, როგორც ახლო ბელუს... არსებობს ადამიანის გამოცდილებაში დიდი ხნის უსახავთა შეხვედრის სიხარული... შემოგყურებს ნიგნი, როგორც თითქოს დავიწყებული ნაცნობის სახე, ბავშვობის მეგობარი. რა შეედრება იმ სიხარულს, როცა ბუკინისტის დახსნე ან სადმე, სოფლის სოციალიზმობაში, ნაანყდები ამ ნაცნობს, მრავალ ხელში გამოვლილს, მრავალჯერს ნანაკითხს – რას შევედაროთ მრავალბუნისობის ეს ფენომენი, რომელიც ძველი ნიგნების ეგზემპლარებს ახლავს? შევედაროთ იმ ხატებას, თუნდაც გაცრეცილთ, ჩალამებულით, რომელთაც აქვთ მოიცვალთა ნინაშე დგომის, მათთან მე-და-შენური ურთიერთობის ხანგრძლივი გამოცდილება. ნიგნის თითოეულ ეგზემპლარს, მრავალნაკითხის, საკუთარი გამოცდილება აქვს, მრავალი მკითხველის თვალისუხილავი ანახატვია მათ ფურცლებზე. კიდევ რას შევადაროთ ამგვარი ეგზემპლარები? შევადაროთ ვალმოხილ ადამიანს, რომელსაც იმაზე გაცილებით მეტი აქვს გაცემული, ვიდრე მიღება შეუძლია.

ყველაზე დიდი სიხარული, რომელიც ადამიანს ბავშვობაში ან მოზინფლობაში, ან ნებისმიერ ასაკში განუცდია, შესაძლებელია, ნიგნის კითხვისგან მოგვრით ეს სიხარული იყოს. სიხარულით ვიღებთ ხელში, სიხარულით შევდივართ მის სამყაროში, სიხარულითვე, თუნდაც განშორების სვედა ერის, ვამთარებთ მას. მაგრამ სიხარულს მხოლოდ კითხვა არ გვევრის, სიხარული ჯერ კიდევ გადავლული ნიგნის ხილვით იწყება და ეს ნიგნის ის ასპექტი, რომელსაც მისი შინაარსისგან დამოუკიდებელი ღირებულება აქვს. მართალია, ვინ უარყოფს, რომ შინაარსი, ნიგნის ჰაეროვანი ნაწილი, მიზანია და სხვა ყველაფერი – ნივთიერები და ვიზუალური, მრევლით დანყებული და შესამოსელი დამთავრებული, თითქოს მხოლოდ საშუალებაა ნიგნად ქცევისათვის, მაგრამ ასეა? განა საშუალება, ხედვის კუთხის შეცვლით, მიზნად არ იქცევა და, საბოლოოდ, თავად ნიგნი, ნიგნი თავისთავად, მისი შემცველი შინაარსისგან განყენებული,

მიზნისათვის მისაღწევ გაზაზე საშუალებიდან მიზნად არ გარდაიქმნება?..

ამ გარდაქმნას ხელოვნების რანგში გადაჰყავს ნიგნი შეშნის პროცესი, რომელშიც მონაწილეობს ორი საწყისი – ერთია ახალ-ახალი პოლიგრაფიული ტექნოლოგიები და პროფესიები და, მეორეა, მხატვრის თვალში, რომლის გარეშე ნიგნი მართლმოდენ ტექნიკის პროდუქტი იქნებოდა, ოდენ ნივთი, თუნდაც ლამაზი, მოხდენილი, სხვა ნივთია შორის, მხატვრის თვალში და ხელი რომ არა, რომელიც არამხოლოდ აცოცხლებს ამ პროდუქტს, არამედ წარუშლელ ინდივიდუალობას სძენს მას. ბევრ მკითხველს ეჩინება ნიგნის შესავალი ესე ავტორი, დავით ანდრიაძის აღიარება, „დღემდე 1961 წელს გამოცემული ერთტომეულით ეკითხულობ ვეფა-ფაველი“. მე კი მისი სიმღერების კითხვას „ფედერაციის“ 1936 წლის გამოცემაში ვაფორმებ (სად არის მისი მხატვარი შალვა ბერეტაშვილი, რა ზედი ენია?)

ნიგნი-ალბომი „ქართული ნიგნის ხელოვნება“ რომოთქმის მკვერმეტყველური დადასტურებაა. იმ ფორმე, რაში ჩვენში ბჭედური ნიგნის პროფესიონალურად გაფორმების ტრადიცია, არც მეტი, არც ნაკლები, თორმეტ ათეულ წელს ითვლის, რაც, დამეთანხმებით, საგრძნობლად ჩამორჩება გუტენბერგის ეპოქის ტექნებს, განცვიფრებას იწვევს ის მაღალი პროფესიონალიზმი, გამოხატვის სრულყოფილება და მრავალფეროვნება, რომელიც თვალში გვეცემა ამ ნიგნის ზერელე გადათვლიერებისას. აქ წარმოდგენილი ორმოცი მხატვრის (ერთადერთი გამოჩაჰლის გრიგოლ ტატიშვილია 1848-1911) მოღვაწეობა საბჭოთა პერიოდზე მოდის, ამ ეპოქაში შეძლეს მათ ინდივიდუალური ხელნერის, სტილის, საკუთრების გამოხატვა. სოცრეალიზმი, როგორც ჩანს, იმ ზომამდე არ შეჭრილა კულტურაში, რომ ნიგნის პოლიგრაფიაც დაემორჩილებინა. ყოველ შემთხვევაში, ამის კვალ იმ ხანის ქართულ ნიგნზე და ქართულ შრიფტზე სრულებითაც არ იგრძნობა. მაშინ გადაადგა თრეველი ნაბიჯები და, რაც შეიქმნა, სრულყოფილებით შეიქმნა. ეს ალბომი ამის თვალნათლივი დასტურია.

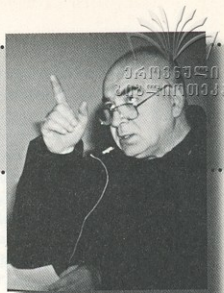
თითოეულ მხატვარს თავისი დამოკიდებულება აქვს ნიგნის რაობისადმი, განსაკუთრებული ხედვა, საკუთარი სფერო, გამოცდილება, ყველა მათი შექმნილი ნიგნი საავტორო, ეფუძნება გააზრებულ თუ სპონტანურად ამოზრდილ კონცეფციას, თითოეული მათგანი თავისი განუმეორებელი სახით შემოგყურებს ქართველი მკითხველისთვის ისინი ძველი კეთილი ნაცნობები არიან. თუ ერთი ორნამენტალისტია, მეორე მკაცრი მონუმენტალისტია, თუ ერთი ლირიკოსია, მეორე არქიტექტორია, არიან რეალისტები, არიან რომანტიკოსებიც. მათ შორის ბრწყინება ლაოდ გრიგოლისა შეუდარებელი, კლასიკად ქცეული დინაზი და სამართლიანად ეთიბა ყველაზე მეტი გვერდი სწორედ მას... ისე არ იქნება, რომ ვინმემ არ მოისაკლისოს თავისი ფავორიტი, რომელიც, მიზეზთა სხვათა და სხვათა გამო, არ მოხვდა ამ ნიგნში. გვესურდა გვეჩხა ნიგნის დახეენილი მატერიალ თამაზ ვარვარიძე, ნიგნის ერთგული ვახტანგ რორუა...

ნიგნის ქვესათარება „ნიგნის გაფორმება. სატიტულო შრიფტები 1888-2008. ნიგნი I“. იმედია, მოკლ ხანში საზოგადოება მეორე და შემდგომ (?) ნიგნებსაც იხილავს.

დიდი თბიშპაბთი, 2014

ინტონაციის პოემა

(შალვა ბაკურაძის „ვეფხისტყაოსნის“
ინტერპრეტაციის ცდა)

ლევან ბერგაძე

ნათუ შესაძლებელია მხატვრულ ტექსტში მთავარი ინტონაცია იყოს და არა მაინცდამაინც ის სიტყვები, რომელთა მეშვეობითაც ეს ინტონაცია ჩვენი ყურთას-მენისკენ არის გამოგზავნილი?

რა უცნაური ფრაზა გამოვიდა! უცნაურიც და გაუგებარიც...

მოკლედ, იმის თქმა მინდა, რომ, როგორ ფიქრობთ, შესაძლებელია პოეტი უფრო ინტონაციებით „აზროვნებდეს“, ვიდრე სიტყვებით?

ვისაც შალვა ბაკურაძის ნაკითხული მისივე ლექსები მოუღმენია (შეგიძლიათ აქაც მოისმინოთ: <http://ef.gbn.ge/view.php?post=271>), ალბათ დამეთანხმება, რომ ასეთი რამ შესაძლებელია.

მაგრამ მოსმენა საგაღდებულო არ არის – შალვა ბაკურაძის ტექსტების თვალთა ალქმა-ნაკითხვის დროსაც ინტონაციები ჩაგრავენ სიტყვებს.

ინტონაციით რომ არანაკლები (ზოგჯერ მეტის!) თქმა შეიძლება, ვიდრე სიტყვებით, ეს ცნობილია (მაღლობა ამაში ჩვენი დარწმუნებისთვის სტრუქტურალიზმის თეორეტიკოსებსა და პრაქტიკოსებს!). მაგრამ ინტონაცია აქამდე მაინც სიტყვებს იყო დაქვემდებარებული. აქ (შალვა ბაკურაძისთან) პირიქით – სიტყვები ექვემდებარებიან ინტონაციებს: მთავარი ინტონაციაა და არა მაინცდამაინც ის, თუ რა სიტყვებით მოგვეწოდება ეს ინტონაცია. ინტონაცია დომინანტია, სიტყვები – დამხმარე საშუალება.

შალვა ბაკურაძის მინი-პოემა (პოემა – ერთობ პირობითად შეიძლება ვუწოდოთ მას) „ვეფხისტყაოსანი“, ნაწილობრივ თავისუფალი, ნაწილობრივ რითმიანი ლექსით, ნაწილობრივ კი პროზად შესრულებული მონაკვეთებისგან შემდგარი ტექსტი, იწყება მისტიფიკირებული ციტატით (ციტატით არარსებული ორიგინალიდან, რომელიც ვითომდა ასურულ თიხის ფირფიტას შემოუნახავს!). მაგრამ მისტიფიკირებულია (არავეთენტური) ტექსტი და არა ინტონაცია – ინტონაცია ნამდვილია (ვეთენტური), ეს უძველესი თხზულებათა (გილგამეშის ეპოსისა და მითსანათა) ინტონაცია გახლავთ (ყოველ შემთხვევაში მისი/მათი ქართული თარგმანებისა):

„თიგლათფილასარმა ურარტუს ქვეყნისაკენ
მიაპრო რისხვა
დაუძინებელი მტრის სარდურისკენ მიაპრო რისხვა
სიკვდილი იაყრო ხელთ
უკვდავთა ლაშქრით გარსემეორტყა ქალაქს
სამუდამო არყოფნით დაემუქრა ქალაქს
სიკვდილის ნიგნი ამცნო
გარემომოხსნა ქამარი სარდურმა – ტირის
საყვარელ ცოლს მტერზე ათხოვებს – ტირის
ალარ არის მისი სიცოცხლე“.

(თავში ნახსენები თიგლათფილასარის თაობაზე სქოლიო გვაუწყებს, ასურეთის მეფე იყო [მართლა იყო – ბიბლია გვიდასტურებს] და მისი სახელი ითარგმნება როგორც „ვეფხისტყაოსანი“ [ამას კი, ჩვენი ნებაა, ვირწმუნებთ თუ არა], ანუ: თიგლათფილასარი შემთხვევითი ვინმე არ გვეგონოთ ამ პოემაში!).

ციტირებულ მცირე ქვეთავს (შესავალი ნაწილის ნაწილს) „ხსოვნა“ ჰქვია (ეს ქვესათაური მარჯვენა მხარეს არის დასმული და წერილი დახრილი შრიფტითაა აკრეფილი). მისი ინტონაცია (რა სიტყვებით არის ეს ინტონაცია მოწოდებული, ამას, როგორც ვთქვით, დიდი მნიშვნელობა არ აქვს!) კაცობრიობის უშორეს წარსულში გადაგვტყორცნის, საიდანაც მალევე უკან, დღევანდლობაში მოგვნივს დაბრუნება, ვინაიდან იმას, რაც ზემოთ ნაკითხვით, უშუალოდ მოსდევს უახლეს საინფორმაციო ტექსტთა ყაიდაზე შესრულებული მონაკვეთი, რომლის ინტონაცია სრულ კონტრასტს ქმნის წინა ტექსტის ინტონაციასთან. ენახთი მისი ფრაგმენტი (სიტყვებს დიდი მნიშვნელობა აქაც არა აქვს!):

„რუსეთის ფედერაციის ჩელიაბინსკის ოლქი ურალის ქედის სამხრეთში მდებარეობს. ესაა ევროპისა და აზიის გასასაყრი. დასავლეთიდან მომავალი მგზავრი აქ, ურალტაუს უღელტეხილზე, აუცილებლად შეამჩნევს უზარმაზარ ლოდს ნაწნურით Европа-Азия (ეს ობელისკი 1979 წელს დაიდგა არქიტექტორ ვ. მ. ბოგუნიის პროექტით. – ლ. ბ.). ოლქის უმსხვილესი ქალაქებია ჩელი-

აბინსკი, მაგნიტოგორსკი, ზღატიუსტი, კოპეისკი და მიასი. ზოგი მათგანი ევროპაა, ზოგი – აზია. მაგნიტოგორსკი რუსეთის სტამბოლში – ცალი ფეხით აზიაში და ცალთო ევროპაში [...]. აქვეა 1987 წელს აღმოჩენილი უძველესი ციმბირული ციხე-ქალაქის არქაიმის ნანგრევები, რომელიც, მეცნიერთა ვარაუდით, უკანასკნელი ხორეზმშაჰის ალა ად-დინ მუჰამედ მეორის ჩრდილოეთის სიმაგრეს წარმოადგენდა“ და ა. შ. (ქეპოზიციის ამ მონაკეთს „ყოფნა“ ჰქვია).

კი ვთქვით, აქ სიტყვებს დიდი მნიშვნელობა არ ენიჭება-თქო, მაგრამ „ცოტა“ ხომ ენიჭება! ყურადღებას იქცევს „ურალტაუს“ (ქედია სამხრეთ ურალში) ფონეტიკური მსგავსება ნინა „ციტატის“ „ურარტუსთან“, ევროპისა და აზიის საზღვრის „მონიშვნა“, არც ისე დიდი ხნის წინ აღმოჩენილი უძველესი ციხე-ქალაქის არქაიმის და უკანასკნელი ხორეზმშაჰის (მდრ. ხვარაზმშას ძე – „ვეფხისტყაოსნის“ პერსონაჟი) ალა ად-დინ მუჰამედ მეორის (1169-1220), შოთა რუსთაველის თანამედროვეის, სენება...

ამრცელი, ექსპოზიციამი მონიშნულია ვრცელი გეოგრაფიული გარემო და ურცვესი ქრონოლოგიური პერიოდი – ლამის კაცობრიობის მთელი ისტორიის დამტევი.

მერე იწყება პუემის ძირითადი ნაწილი, რომელსაც ქვესათაურად (კვლავაც მარჯვენა მხარეს, კვლავაც წერილი დახრილი შრიფტით) ქართულთა ბოლოდროინდელი დიდი ტრეგედიის დაწყების თარიღი უბრა. „2008 წელი, 8 აგვისტო“. ეს (ძირითადი) მონაკვეთი თავიდან ბოლომდე ორი რუსი სამხედროს დიალოგია, რომელშიც ჩართულია ერთი მათგანის მიერ უხედა „ციტირებული“ (მისტიფიკირებული!) ძველი (როგორც ჩანს, საკულტო) ტექსტის ფრაგმენტები.

ამ ვრცელი (ძირითადი) მონაკვეთიდან რამდენიმე ინტონაცია გამოისინს.

პირველ ყოვლისა – რუსული საბჭოთა მხატვრული ფილმების („Игровой фильм“) ყოფითი ეპიზოდებისთვის დამახასიათებელი ინტონაცია (ორი რუსი სამხედრო ტყეში სოკოს ძებნა და მასლაათობა):

– „ბალახებში ეძებთ, ახლა მშრალი ამინდია, მშრალ ამინდში ის თივისფერი ხდება, ბალახის სუნი აქვს.

- გივი ხარ, სოკო უნდა როგორ შეეჭამო?
- ნახათ, ჯერ ვიპოვით.
- გული მიგრძობს, ეს საქმე კარგად არ დამთავრდება.
- 5 წელია, ვიტალი გიორგევიჩ, სოკოს ვაგროვებ, არც ერთი არაა შხამიანი, ზოგი გაგაძღობს, ზოგიც კიონს გაჩვენებს“.

აქ „კიონს“ სხენებას ორმაგი დატვირთვა აქვს: 1. უნდა დაგვეხმაროს იმის მიხედვარაში, რომ ეს დიალოგი რუსული საბჭოური ფილმების პაროდირებას წარმოადგენს, და 2. შევავსენოს, რომ ზოგიერთი სოკო ნარკოტიკული ნივთიერების შემცველი ჰალუცინოგენია, – თუ შეჭამე, „კიონს ნახავ“ – ფანტაზიორობას დანიყებ! (ეს იმისთ

ვის არის საჭირო, რომ სოკოს მაძიებელი დამიხსენებდეს მჭამელი ამ ორი რუსი სამხედროს უცნაური დასაწყისი რამდენადმე „გასაგები“ გახდეს – კერძოდ, მივხედო, რომ აქ მათი პირთი მათივე ქვეცნობიერი მეტყველებს).

და აი, ერთი მათგანი, ვიტალი გიორგევიჩი, უცებ „ვეფხისტყაოსნის“ პერსონაჟის, ტარიელის, ინკარნაცია-ად („საბჭოელები“) გვევლინება:

- „სოკო მოქმედებს, ვიტალი გიორგევიჩ. (იცინის)
- ჩელიაბინსკშიც მიცხოვრია, იქ სკოლაში ვიტა ტიგროვს მეძახდნენ, სამხედრო ნაწილში – ტიგროვი ვიტაზს, ხომ გაგივია „ვიტაზ ვ ტიგროვი სკუერ“? ეგ ვიტა მე ვარ, უბრალოდ, პოემამი სხვა სახელი მქვია, მაშინ სხვა დრო იყო და მეც ეგრე მერჩინა [...]
- აი ეს მისიძის, უკვე აღარ ვიცი როგორ მოგმართო.
- რომ გითხრა, ტარიელი დამიძახე მეთქი, ძალიან გაგიკვირდება?
- ეგ რამე დამიფრული სახელია? (ეცინება)
- ტარიელი მერქვა ადრე, როცა სამშობლოში ვცხოვრობდი.
- ზოდა რამეს ნიშნავს ეგ სახელი?
- სახელი კი არა, შენ ის მკითხე, როდის აღარ ვცხოვრობდი“.

რუს სამხედროს ქვეცნობიერად უკვდავების საკითხი აწვალვებს, რომლის გააზრებას რუსთაველის „უბრებელი“ ტექსტის მემკვიდრეობით ცდილობს სოკონაჭამზე განვავრძოთ ციტირება:

- „როდის აღარ ცხოვრობდით?
- მეცამეტე საუკუნის შემდეგ ძირითადად ყოველთვის ვცხოვრობდი, ალბათ : (
- გერაფერი გავიეც, ვიტალი გიორგევიჩ, მაგ წიგნის შესახებ ერთადერთი ის ვიცი, რომ ქართულია“.

უკვდავებაა ორი სოკონაჭამი სამხედროს საუბრის მთავარი თემა, გადანულ-გადახლართული „ვეფხისტყაოსნის“ მოტივებითა:

- „[...] დამიფრული სახელი, როგორც ამბობ, რუსთაველმა დაგარქვა. მანამდე რა გერქვა? (იცინის). მე კი მეგონა აღარ მისმენდი... არ მახსოვს... უკვდავების სახელი ტარიელია ან ვიტა ტიგროვი, ძველი სახელი ისე დავივიწყე, ვეღარ ვიხსენებ.
- და მთელი ეს შვიდასი თუ რვაასი წელი რა ხდებოდა? იბრძოდი სადმე? ყელი მტტი არავისთვის გამოგიჭირა?“ (ხვარაზმშას ძის მკვლელობაზე გადაუკრა სიტყვა. – ლ. ბ.).

ანდა:

- „ღმერთმა გითხრა: აღარ იქნები, აღარ იქნები, აღარ იქნები.
- ეგ თქვენ გითხრათ.

– მე ვერ მეტყოდა, მე ტარიელი ვარ, ვიტა ტიგროვი გაგიგია? ეგ ვარ, მსოფლიო ჩემპიონი უკვდავებში. ჩემი სახელი სატყვეყოდა ცნობილი”.

მსოფლიო ჩემპიონი უკვდავებში!

უკვდავების თემაზე კიდევ რამდენიმე ჩინებული ფრაზა შეგხვდებათ „პოემში“. თუნდაც ესენი, ქვემოთ ჩვენ მიერ ხაზგასმულები:

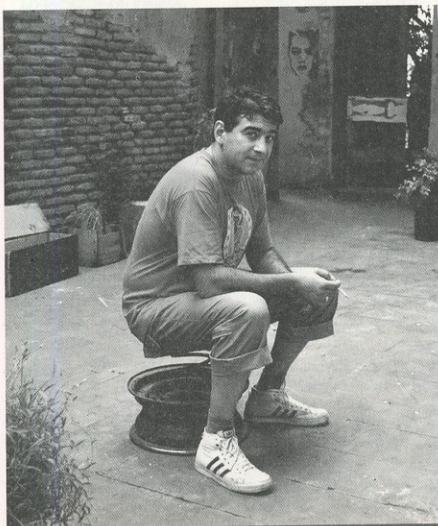
– „უკვდავების საიდუმლოს შენ ეძებ, მგონი, თუ იპოვე უკვე?”

– თქვენთან საუბარი საინტერესოა, მაგრამ უკვდავება ამ ისტორიის ფონზე, ვგულისხმობ ერთ, უწყვეტ უკვდავებას, ძნელად წარმოსადგენია”;

„რომელი მგელი ყველაზე მაგარი? (პაუზა) ამას რომ მიხვდე, უკვდავების სულ მცირე გამოცდილება მაინც უნდა გქონდეს”.

უკვდავების თემა ბრძნული (ზეპირი თუ დაწერილი) ტექსტების ინტონაცია მოიცოდა. აი, ბრძანდმეტყველების ჩინებული იმიტაცია (აქაც ტექსტი პაროდიალია, აზრისგან დაცლილი, ინტონაცია – ნამდვილი!):

– „[...] ინყებ მიხედვარს, რომ არყოფნაც ღვთისკენაა. შეიძლება ყოფნაზე მეტადაც. ღმერთი სიკეთეს ბოროტებით ვერ უპასუხებს, მისი სახელით არყოფნაც ნიჭია.

იქ არაა ბოროტება, სიკეთე, შუკი, სიბნელე, რაიმენაირი „მე“ ან რაიმენაირი რაიმე. იქ არაფერია დაუგეგმავი არის იგი ღმერთის ნაწილი. ღმერთი ყოფნას ყველას გვინანილებს, არყოფნა – მხოლოდ მისია. ჩვენ შორისაც ერთადერთი განსხვავებაა.

– ადამიანსა და ღმერთს შორის?

– ჰო! : ღმერთის ერთდროულად ყოფნაც შეუძლია და არყოფნაც, ესაა ერთადერთი განსხვავება. დანარჩენს შეიძლება დავარკვეთ ფარდობითობა. ვთქვათ: თუ ადამიანსა და ღმერთს შორის განსხვავება მხოლოდ ერთ ერთეულშია, როგორ დავადგენთ ამ ერთეულის მიახლოებით მასშტაბს?

– იგი ადამიანსა და ღმერთს შორის არსებული განსხვავების ტოლი იქნება. (იცინის)

– ზომ ხედავ, ყოფნა გვაახლოებს, არყოფნა კი სტუმრად მიპატიუებას ჰგავს”.

და ყოველი შემთხვევისთვის (რა იცი, შეიძლება ამის ნაკითხვისას ზოგი დაიხნეს!) იქვე ამატებს:

– „ჰო : სადმე ერევნის არარატში რომ თამაშობ, და უცებ ბარსელონაში მიგიჩვენებ...”.

ერთგან, სამხედროების დიალოგში, ითქვა: „ბევრი შემხვედრია ისეთი, ლექსები არ მესმისო, რომ ამბობს. შეცდომა! ლექსი ყველასთვისაა და მისი მიღების შანსი ყველას თანაბრად აქვს, ლექსისგან რამე განსაკუთრებულს ნუ მოელი, უბრალოდ უსმინე და როგორც გესმის, ისე გაიგე”.

– ანუ: სიტყვებზე მეტად ინტონაციებს მიაქციე ყურადღება, ინტონაციებს მიენდო! (მივინდე და დათა თუთაშისას ინტონაცია შემომესმა ამ შეგონების კითხვისას).

მოდით, ამ მეთოდით წავიკითხოთ ჩვენ მიერ ზემოთ უკვე ნახსენები ძველი საკულტო (მაგიური!) ტექსტების ინტონაციებით (ზარდამცემი ინტონაციებით!) შესრულებული მონაკვეთის ერთი ფრაგმენტი, განვიცადოთ შიში, რასაც კათარისი უნდა მოჰყვეს, და ნუ ვიფიქრებთ იმაზე, რა კავშირი შეიძლება ჰქონდეს ამას შოთა რუსთაველის ან შალვა ბაკურაძის „ვეფხისტყაოსანთან”:

„ვიცნობ შენს გულს – ის მე მეკუთვნის
ვიცნობ შენს ზას – ის ჩემვე მოდის
ვიცნობ შენს ფეხს – ის მე შევექმენი
ზვარაკი ხარ

დიდი უკვდავება – შენი იმედია
დიდი უკვდავება – არ გექნება
დიდი უკვდავება – იქნება
მაგრამ აღარსად იქნები – ზვარაკი ხარ
არ მინდა შენი ლოცვა
არ მინდა შენი შრომა
არ მინდა შენი არაფერი – ზვარაკი ხარ!”

თუკი უცხოელს „ვეფხისტყაოსანი“ აწვალებს (ასე „გაანვალა“ მან, მაგალითად, მე-19 საუკუნეში ინგლისე-

ლი გოგონა მარჯორი უორდრობი და მშობლიურ ენაზე ათარგმნა თავი, ასევე „გაანაწილა“ მე-20 საუკუნის 70-იან წლებში თაიმოცის მიტანებული დასავლეთგერმანული ლიტერატორი ჰერმან ბუდენზიგი და მასაც ათარგმნა თავი ჰეგზემერით, დიას, თუკი რომელიმე უცხოელს „ვეფხისტყაოსანი“ გაანაწილებს, ის ვერც ქართველების მიმართ დარჩება გულგრილი. ამ რუსებსაც ასე ემართებათ, და ჩნდება ქართული რეაქციები ორი რუსი (სოკო-აქამი) სამხედროს დიალოგში:

1) „- ჩაის სმის რიტუალზე რას იტყობი, ბატონო ვიტალი?
- შენ თუ გინახავს, როგორ სვამენ ქართველები ღვინოს?“;

2) „- [...] ფილოსოფია გადაიქცა ისეთივე ფუჭ საქმედ, როგორსაც ჩვენ ჩავდივართ ახლა, მე და შენ, ვიტალი გიორგევი, გენაცვალევე.“

- პატარა ბავშვივით გისმენ, იკი რას ნიშნავს ეს სიტყვა? [...]

- „ისე მიყვარხარ, რომ ღმერთს ვთხოვ, შენ ნაცვლად მე ვიყო ყველა განსაცდელში“ („გენაცვალეს“ პარაფრაზი მოახსენა! - ლ. ბ.).

3) „- ეგ „ბატონო“ რაღას ნიშნავს?

- ეგ მგონი ნიშნავს: „ის, ვის დასახმარებლადაც მუდამ მზად უნდა ვიყო“.

- ეგ ქართულად?

- ჰო:) და მგონი მაგასაც მნიშვნელობა აქვს“.

დიახ, „მნიშვნელობა აქვს!“ მუდამ მზად... რისთვის?

- „დასახმარებლად!“ დიდებული!

ზემოთ ვთქვით: „პოემის“ ძირითად ნაწილს ქვესათაურად „2008 წელი, 8 აგვისტო“ უწის. ამ თარიღს ერთხელ კიდევ წაგვანდებოდა ბოლოსკენ, რუსულად დანერგო მცირე მონაკვეთი, საიდანაც ვგებულობთ, რომ ზემოთ ნახსენები ვიტალი ტიგროვი 2008 წლის 08. 08 ავიაკატასტროფას ემსხვერპლა ცხინვალის რაიონში... შესაძლოა (პოემიდან ეს არ ჩანს) ვილაც/ერის დასახმარებლად მიიქცარიოდ... რუსულად დანერგო ამ პანია ქვეთავს არყოფნა“ ჰქვია.

პოემას აქვს ეპილოგივით ნაწილი სათაურით „ხსოვნა“ - სამგლოვიარო ტექსტია, ხმით ნატირლების მსგავსი (ოღონდ გართიშული). ინტონაცია სამგლოვიარო, - აი ნავეითობით (სიტყვებს წურც აქ მივაქცევთ ყურადღებას!):

„გამველო შეწერდი ამომხედე, ყოფილი
მერცხლებით მიმოფენილ,
ჯერინი ღრუბლების სასაფლაოს,
ვინც მე დამილოცოს სიტყვები და წყვილადმი
ნაოქვამი ვარსკვლავები,
შენი სიყვარული დამაბრალოს,
შენი სიყვარული დამაბრალოს...“

თუ ვინმე მესროლოს კენჭები და სინათლე

თვალთვით ჩამოყალიბების
სამსახური

ფიცრული ფანჯრები ამიჭედოს,
ჩემს ნათიხს ბოსტანში აღმოცენდეს,
ჩემს ნაქონ სახლ-კარზე გაიხაროს, ჩემს
ნაქვერვო ოთახში იძინოს და
შენი სიყვარული დამაბრალოს...
შენი სიყვარული დამაბრალოს“... და სხვ. და ა. შ.

სამგლოვიარო გალობა, ერთობ იშვიათი სალექსო საზომით შესრულებული - არსებითად ოცდაათმარცვლიანი (!) მდიდრე რიტმის მქონე ტეპი გვაქვს, ცუხურებით ყოველი ათმარცვლადის, ანუ წყვილი დაქტილისა და თითო პეონის, შემდეგ.

მელოდია რაღაცას მაგონებს! რას მაგონებს და - ლაღო ასათიანის სტრიქონს: „რუსთველის პრესიტეტზე სიარული...“, ოღონდ ლაღოს იმ ლექსში ამ საზომით (3/3/4) მარტო ეს სტრიქონია დანერგო (ლექსი პეტერ-ოპტერულია). მერე რა, რუსთაველი ხომ ამ სტრიქონში იხსენიება! ამ საზომისა და მელოდიის მქონე სხვა ლექსი ან თუნდაც სტრიქონი არ მახსენდება.

ცუხურების წინ ეს ნაგრძელბული პეონები (ოთხ-მარცვლიანი ტერფები) იპყრობენ ყურთასმენას, ისევე როგორც ძველისძველ, ამკარად ნარმათობისდროინდელ მითბლურებში ხდება ეს („სადილობამდინ დათ-ვიამა / საში ნამირევი იტანა...“) და ამავე მელოდიკით შესრულებულ ხმით ნატირლებში (გერინს რომ ეძახიან): „ლაღო, შენამც გენაცვლები, / შენამც ჩემ ნაღველ გა-გიაგის, / ძალიან ბევრი გიტრებავი, / ვარსკვლავნი ცრემლად დაგიღვრავის“/.

სიტყვებზე მეტად სწორედ ეს პეონები („პეონური“ ინტონაცია, წარმათობის ხანინა და მომდინარე რიტმი, ბედისწერის გარდუვალობაზე მიმანიშნებელი მელოდია) მიგვახედვრებს, რომ ფინალი - რეკვიეზია.

* * *

აი, ძირითადად ამ ინტონაციებისა და ნაწილობრივ (ზეგერად ნაწლებად!) მათი მატარებელი ტექსტებისა-გან (სიტყვებისაგან) მიღებული შთაბეჭდილებების შედეგად წინამდებარე გამოხატულების (რეკვიზიას ამას ვერ დავარქმევ!) ავტორი (თქვენი მონა-მორჩილი) იმ აზრამდე მიდის, რომ: 1. ამ პოემის (პოემის - პირობითად) დამწერის დიდი სურვილი იყო შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანზე“, ქართული ლიტერატურის ისტორიაში ყველაზე წარმატებული პროექტზე, ეთქვა რაღაცა ძალიან კარგი, ოღონდ არატიფარეტულად, არაპათე-ტიკურად, ეთქვა მოიარებდა და არა - პირდაპირ, უხეშად და ტლანქად; 2. „ვეფხისტყაოსანი“ მისთვის მარა-დიული ღირებულებაა, რომელიც მანამდეც არსებობდა, ვიდრე შოთა რუსთაველი მას ამჟამად ცნობილ ფორ-მას მისცემდა, ანუ სულ იყო; იგი („ვეფხისტყაოსანი“) ავტორისთვის აბსოლუტური მოცემულობაა (ისეთივე, როგორიც სინათლის სხივი, უფრო ზუსტად, სინათლის სიჩქარე და სხვა ყოველივე მასთან მიმართებით ფარ-დობითა და ცვალებადი.

ეროტიკული -

როგორც პერვერსია და პორნოგრაფია

(ძირეულ ეგზისტენციალურ ცნებებში

ენერგეტიკულად შეღწევის პრაქტიკები)

გია დემეტრაძე

ეროტიკულის სიმბოლიზაციები, როგორც რიტუალი და დღესასწაული - „სიამოვნების პრინციპის“ მიღმა, ექს-სტატიკურისკენ ლტოლვაშია.

გია დემეტრაძე

როგორია ალისას საოცრებათა ქვეყანა?

ესაა ადგილი, სადაც საგნები და ფრაზები ურთიერთშენაცვლებადია; სადაც რეალურის (და არა რეალობის) ენერგეტიკულ ველში ცნებები კარგავენ საკუთარ საზღვრებს; სადაც სინათლე და არა სიბნელე აუქმებს ყოველივე აკრძალულს; სადაც აბსოლუტური ნდობის ველში ყველაფერი მოძრაობს და სიცოცხლისუნარიანად ამჟღავნებს თავს „მე“-სა და „ჩემი“-ს მიღმა - უწყვეტად მომდინარე მომავლის ნაკადში.

გია დემეტრაძე

სიმბოლურის ორგანო

უაღრესად მიმზიდველი გარეგნობის გოგონა ხანდაზმული, ქონებადიდებული მამაკაცის უკანასკნელ ხერელს ვნებით ლოკავს, მონდომებით წევს და თანაც, ყველაფერ ამასთან ერთად, ამ მოხუცს მამას ეძახის.

ეს პორნოვიდეოკადრის ნაწყვეტია - რომელიც სასტიკად შეურაცხყოფს ჩვენს რწმენებსა და გაგებებს სილამაზეზე, პარ-მონიაზე, სიყვარულზე, მოვლენებისა და საგნების გამჭვირვალე და ლოგიკურ შესატყვისობაზე, როგორც ბუნებრივ და სასურველ კონდიციასზე.

ეს ვიდეო შეურაცხყოფს კიდევ მრავალ იმ გრძნობას, მხარში რომ გვიდგას და ძალას გვაძლევს, გავძლოთ და გადავრჩეთ პრივატულ-სოციალურ-პოლიტიკური ცხოვრების ქაოსსა და სიდეზჭირეში. ეს უზნეო ვიდეოკლიპი ჩვენს ირგვლივ მიმდინარე მოვლენათა ზომიერებასა და ბუნებრივ სისწორეზე სრულიად გვირყევს წარმოდგენებს.

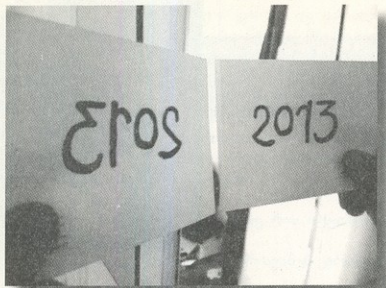
რა არის ასეთი „საზიზღრობის“ არსებობის მიზეზი სამყაროში? რა მოტივაცია არა მხოლოდების მხრიდან. მაგრამ ვინ არის ამ შემთხვევაში მომხმარებელი - ვინ იტყობს თავს ასეთი რამით? მართლა გააჩნია ვინმეს ასეთი „საქმიანობის“ სურვილი? შეგვიძლია, ასეთ ქმედებაში წარმოიდგინოთ აუთენტური სიამოვნების

ფაქტი თუ ეს მხოლოდ და მხოლოდ კომერციულ-ექსცენტრიული ფიქციაა ყველა ტიპის ანომალიურ პერვერსზე გათვალისწინებით?

პერვერსი - იაფფასიანი სიტყვა/იარაღი, რომელიც ცხოვრებას ხდის „ადვილად“ გასაგებას, უფრო სწორად, გვაშორებს მის გაგებას. და რა საჭიროა გვესმოდეს ის, რაც არ არის სასარგებლო, არაა „ბუნებრივი“, ჯანმრთელი, ლამაზი, მორალური და ა.შ.?

საჭიროა იმიტომ, რომ სერიოზული განხილვისას ასეთი წარმოდგენილი ფაქტები ადამიანზე და განსაკუთრებით კი თავად სამყაროზე ბევრად მეტს გვამცნობენ, ვიდრე ნებისმიერი სხვა რამ, ადებული ჩვენი ნორმალური, ცხოვრებისეული, კულტურული ყოველდღიურობიდან.

და ამის მიზეზია ის, რომ ასეთ აქციებში შეიძლება ხელი შევავლოთ იმას, თუ რა არის იქ, ადამიანის მიღმა, - ადამიანის, რომელმაც ასე „წარმატებით“ დაიცვა საკუთარი თავი კულტურული საზღვრებით და კულტურული ჩვევებით ისეთი ძვირფასი ღირებულებებისგან, როგორიც არის: მისივე რადიკალური და უცნობი მომავალი; სამყაროსთან უშუალო (არამედირებული) შეხება; ჩვენი ინტუიტიური სწრაფვა გამოუვლენლისკენ. ამავე კულტურამ „ადგვიცა“ ყო-

ველოე იმისგან, რის არსებობაზე ჯერ ეჭვიც კი არ გაგვიჩნია, ან იმისგან, რაც შიშის გამო უარყავით, გავჩნით და დაეცემა მივევით.

კულტურის მიერ გამოდევნილ ასეთ ფაქტებსა და მოვლენებზე საუბრობენ მხოლოდ და მხოლოდ ამგვარი, უცნაური და გამაოგნებელი მოვლენები, რომლებიც ერთგანზომილებიან გააზრებებს არანაირად არ ექვემდებარებიან.

სწორედ მხოლოდ ამ, ჩვენივე სრულიად უცხო ფენომენებს (სიმბოლურ პრეზენტაციებს) შესწევთ უნარი, გაგვიმღაენონ ფარული ცოდნა, განსაკუთრებულ შემთხვევებში კი შესაძლოა გახდნენ იმ მთავარიდან ჩვენი შეხების გამტარებელიც (პორტალები), რაც ჩვენს მიღმა (ჩვენი სოციალური არსებობის მიღმა), ანუ ჩვენს გარეთ მყოფ „სხვას“ (the Other) გვაჩიარონ.

და მაინც, ეგებ ჩვენი მომზიბველი გოგონა ნიჭიერად თამაშობს და ამით მხოლოდ და მხოლოდ საარსებო თანხას შოულობს? შესაძლებელია...

მაგრამ თუ არა?

მე პირადად მეფრა, რომ ასეთი რამ მართლაც არსებობს... და მაშინ, უეცრად, ყველაფერი ძალიან საინტერესო ხდება – ჩვენს მიერ ზემოთაღწერილი „კომპარი“ ვიდეაციისთვის თაღის-მომჭრელ სინათლედ იქცევა, სადაც (!) ბინარულობები გაერთიანდა, მცოვანი და ახალგაზრდა ერთია, სიმახიფე და სიღამაზე აღარ იყოფა და არც ჩემიანი და უცხოა განცალკევებული; სადაც გაუქმდა ზიზი, რომელიც ლტოლნის საპირისპიროა, ანუ გაქრა შეფასებები და ფასეულობები და რაც უმთავრესია, ჩვენი მათზე დამოკიდებულება! მაგრამ ასეთ შემთხვევაში ჩვენს ბადეში ლიფსიტაც კი არა (რაც ჩვენი ჩვეული ხედვარია), მართლაც რომ ოქროს თევზი მოხვედრილა!

თუ ასეა, რა წინაპირობები აქვს ასეთ გრანდიოზულ და უცნაურ მოვლენას? რა მექანიზმები აფორმებს ასეთი სიმაღლის გამოვლენას? ასეთი

კითხვების საპასუხოდ ჩვენ რაიმე მოცულობითი მატერიალური გვეჭირდება.

ევროპული მასშტაბის ძალიან სერიოზული სატელევიზიო გადაცემა: უცნაური რამ ხდება – უჩვეულებრივ ყველაზე მდაბიო და უზნეო ქცევებს და ამასთან კავშირში სხენებაშია ყველაზე რთული მორალური და ფილოსოფიურ-რელიგიური ცნებები (?) – ისეთი, როგორიცაა კათარზისი, ადამიანთა მოდგმის ისტორია, სინდისი.

ფრაგმენტი ამ გადაცემიდან: ლატეკსის შავად მოლაპლაპე და გენიტალიების გამოსაჩენად ნახერცების მქონე კომბინიზონში გამოწყობილი კაცი ნელა მიიხრავს კორიდორში ტუალეტის მიმართულებით. ტუალეტის ოთახში შესიხებისთანავე უნიტაზს ეხვევა და იწყებს მის ლოკვას – შიგინდანაც და გარედანაც...

მოვლენებით, ინტერვიუში, იგი ამბობს, რომ ასეთი რამის ჩადენისას მის ცნობიერებაში ირეცხება და იწმინდება სულის დამამძიმებელი ყველა ის ცოდვა, რომელიც ჩვენ (კაცობრიობაში), აქ, დედამიწაზე მოიხვეჭეთ: ომებით, მკვლელობებით, ძარცვებით, ღალატით, სიხარბო, და ა.შ.

ამბობს, რომ მხოლოდ ასეთი ლოკვის მომენტში განიცდის ის იმ ჯერ კიდევ ჩვენში არასდროს გაცხადებულ მდგომარეობას, რომელიც უშინკვლობის ღვთაებრიობასა და სრულყოფილებაზე უფრო მაღლაც კი დგას, რომელზეც ადამიანი ოდითგანვე მხოლოდ და მხოლოდ ოცნებობდა და ოცნებობს თავის მითებში, ზღაპრებში, პოეზიაში და თავგამოდებით დაეძებს თავისი ყბა-დაღებულ ცივილიზაციის ისტორიამ.

აზრი სრულიად გარკვეულია, გასაგებია და ნამდვილად ტკიპითაა სავსე. მე ვიფიქრე – ეგებ ეს ლატეკსიანი ვიდეო სუპერინტელექტუალაა, უსასრულოდ შეყვარებული ბატის შემოქმედებაზე, რომელმაც გადანეცხტა პრაქტიკაში გაარღვიოს ის, რასაც ეს ავტორი გულისხმობს კულტურაში. ბატისთან ხომ კულტურა იწყება განავლიდან (უძველესი არქეტიპი, რომელიც ადამიანის ცნობიერებაში ასოცირდება სიკვდილის ხატთან და ზღერულ სიტუაციებთან). უფრო სწორად, განავლის გამოდევნიდან – ანუ კაცობრიობის ისტორიის დასაწყისში იმ მომენტთან, როდესაც ისტორიულ/კულტურულ ფასეულობათა ექვტორის შკალაზე განავალი ათელის ნულოვან წერტილად იქცა.

ხოდა ეგებ ამ ჩვენს ლატეკსიან გმირს სწორედაც რომ ამ ჩვენი კულტურის გარდევაც უნდა, რომელიც ისტორიულად ჯერ კიდევ ერთიანი და უწყვეტი ეგზისტენციის სხეულში ზიზლის ფენომენის გაფორმებასთან ერთად ჩაისახა. ეს კონცეფცია იოლია კრისტეან თაღის „შემოწმების ძალებში“ გააფორმა, სადაც ის სწორედ ზიზის ფენომენს აცხადებს ჩვენი „კულტურის საყრდენად“. ასე რომ, ყოველზე უზეთი მოტანილთან თანხვედრაში სავსებით დასაშვებია, რომ ჩვენი ლატეკს-პერვერსი ასეთ პიკანტურ მომენტში კულტურიდან გარეთ გავსული ანუ მისი გადაღაზის დინამიკას ავითარებს.

საით გადაღაზის? კულტურამდელ სივრცეში?

არა – როგორც ჩანს, ზეკულტურული ტერიტორიის მიმართულებით, რადგან გვესმოდა, რომ ჩვენი გმირის უჩვეულო განცდების ათელის წერტილი მორალურ-ეთიკური პრინციპებზე; უფრო სწორად, მათი გაუქმება – ცნობიერებად ბინარული პრინციპის გამომწმენდის ხარჯზე. სრულყოფილების ის შეგრძნება, რომელსაც ჩვენი „პერვერსი“ აღწერს, არ შეიძლება

მორალურ-ეთიკურთან იყოს კავშირში – ეს მდგომარეობა ასეთი განზომილების მიღმა გადის – როდესაც ცნებების რეალობაცია ენერგეტიკულად სავსე ფაქტების დონეზე ხდება, ისინი ქრებიან და გადაიქცევიან უჟღევანოდ გადახსნილის სიცხადედ.

მაგრამ არ მგონია „ინტელექტუალის“ ზემოთ აღწერილი ვერსია იყოს მართებული, რადგან ეს ის უნიკალური შემთხვევა იქნებოდა, როდესაც არსებობის ქვემარტყვასთან ზიარების წმინდა თეორიული კონცეფცია ცდილობს გადაზარდოს საკუთარი თავი რეალური ცხოვრების გამოცდილებაში (ასეთ რადიკალურ მცდელობებს მიუძღვნეს მთელი ცხოვრება ისეთმა უნიკალურმა პიროვნებებმა, როგორებიც არიან ბაბაია და არტო).

მე პირადად მგონია, რომ ყველაფერი პირობითაა და ჩვენი პროტაგონისტის შემთხვევაში ქმედების გაცნობიერებულ წესთან კი არა გვაქვს საქმი, არამედ ადამიანის მაძიებლობის ღრმად ინტუიტიურ მოძღვრება. ანუ ნორმალური ადამიანის ღრმად ინტუიტიურ შთაგონებასთან (ინსაიტთან). ადამიანის, რომელიც თავის ნორმალურ მდგომარეობაში სრულიად განზავებულია „ბუნებრივ მოცემულობასთან“ (ჰუსერლი), ანუ საკმეოთა და გარემოებათა იმ წყობასთან (კულტურულ მოდუსთან), რომელიც მას გამზადებული ხდება სამყაროში შემოსვლისთანავე – ანუ ყოველგვარ ენერგეტიკულ მუხტარ მოკლებულ, ცარიელი და სტატიკური აღმნიშვნელობის მკაფარ სხეულში, რომელშიც არაფერი ცოცხალი და ვიტალური არ მოიძიება.

მაგრამ დაუფიქრეთ – ჩვენ თვითონ, ასეთი სივრცის ნაწილად ქცეულებს, გავაგონია კი რაიმე გარანტია, რომ მართლა ცოცხლები ვართ? ბევრ დიდ მოაზროვნეს ამაში სერიოზულად ეპარება ეჭვი. დიკაროსის თეზა „მე ვარსიერება – ესე იგი ვარსიერა“ ამ კონტექსტში სულაც არ ჟღერს დამაჯერებლად.

სიცოცხლის ამგვარი უუნარობა ჩვენი სულის სიღრმეებში ძალიან ტრაგიკულად აღიქმება. სწორედ ეს ტრაგედიზმა ის, რაც ამოძრავებს ჩვენს არაუცნობიერს, მოიძიოს სიმბოლური პორტალების გაფორმების შესაძლებელი შანსები (როგორც ზემოთაღწერილი „პერერესების“ მაგალითში). ადამიანის ინტუიციის მიერ ამ პორტალებად გაფორმებული ქცევითი მოდელები მხოლოდ ერთ მიზანს ემსახურება – ყოფიერების პირობითი ფორმირება (კულტურა, არსებობა, ენა) ადამიანის გამოთავისუფლებას – უჟღევანოდ გადახსნილის სიცხადესთან ზიარებაზე ბინარულობების დამძლევი ტრანსგრესიული აქტის ხარჯზე.

ასეთი მიზნისა და გარღვევისთვის საჭირო პორტალების გასაფორმებლად ადამიანის არაგნობიერი აყალიბებს სიმბოლურ მნიშვნელობებს და მექანიზმებს, რომლებიც მათგან სიმბოლური ორიენტაციებისათვის იყენებს მასალას ჩვენი ენის ძირეული ცნებების აპარატიდან. ჩვენი კვლევის საგანი ამ ტექსტში სწორედ ეს აპარატი და ეს სიმბოლური ცნებებია.

ჩვენი ლატექსიანი გმირის ტრანსგრესიის (არა სიაშოვნების!) ამ უცნაურ მექანიზმს ძალიან გრძელი და ფუნდამენტური ისტორია აქვს.

როდესაც კაცობრიობის თავგადასავლის დასაწყისში, სიკვდილის ამოჩენის შედეგად ცნობიერების ახალი ფორმა იწყებს გაფორმებას, მისი ერთადერთი შანსია არსებობის პირობითი (კულტურული) მოდუსში დაქვევდეს. რუსულ ენაში სიტყვა ПРИСУТСТВИЕ-ში ადამიანის ცნობიერების ამ ფორმის პირობითობა მამარად არის გამოხატული – ПРИСУТСТВИЕ-ს ასეთი შემადგენ-

ლები აქვს: ПРИ – თან (დგომა/ყოფნა) და СУТ – არსი. ანუ „არს-თან-დგომა“ – ესე იგი ადამიანზე არსის არსებობის მოწმეა, მაგრამ მასში არ იწყობება, მისი გამტარია არ არის, თავად ამ არსის არ წარმოადგენს, ის მხოლოდ არს-თან იმყოფება – ანუ ადამიანი არ არსობს.

ტრანსგრესია თავისი იმპერატიული ფორმით სწორედ ამ ხარისხობრივად ფუნდამენტური დისტანციის გადალახვას ნიშნავს. კულტურის ფენომენის არსებობა ჩვენში და მისი ნამდვილი მისია სამყაროში მხოლოდ და მხოლოდ ამ გადალახვის მომზადება – კულტურა საკუთარ თავს მიზნად არ ისახავს და არც თვითფსეულობას წარმოადგენს, რადგან თავად მასში, თუ პირობითი ფორმები ქვემარტყვას/არსი არ მოიპოვება.

ძენის გამონათქვამს მოვიყვან: „ჭოჭოვარს თუ ქვას ვურტყამთ, რომ ჭოჭოვარი გავგიჟო – მისი გაღების შემდეგ ქვას ყოველგვარი აზრი ეკარგება და უსარგებლოების გამო გადაადგებულია.“

„მე ვარსიერა“ (Я СУТСТВУЮ) ამ „ადამიანი არსობს“ კულტურის სივრცის ხედვით არ არის, კულტურის სივრცეში ჩვენ განუწყვეტელი ვიშეოვებით „არს-თან-დგომის“ კონდიციაში, მაგრამ გადაგვყავს კულტურის შიგნით მზადდება და ადამიანში კულტურით ჩვენ განუწყვეტელი თავის მზარდი სურვილის ხარჯზე ხდება მხოლოდ შესაძლებელი.

მაგრამ სწორედ ამ მომენტიდან, როდესაც კულტურის მიერ სიკვდილის აღმოჩენა ხდება (ანუ ადამიანი ფორმდება), ცხოველის ძირეული ინსტინქტი, იწყება უკვე ადამიანში გადამოზარტებული, იწყებს ამ ახლადმოჩენილი სიკვდილის მარგინალიზაცია-გამოდევენას სიცოცხლის (სახელი, რომლითაც ჩვეულებებისამერ აღიშნავენ „არსებობას“) პირობითი დამკვიდრების სასარგებლოდ. ანუ კულტურის მიერ დამკვიდრებულ ბინარულ ველში ერთ ბინარულ უკიდურესობას – სიცოცხლეს – მყისიერად ენიჭება იმპერატიული უპირატესობა. სწორედ ამიტომ ადამიანი საკუთარი თავის ამოჩენის საწყის სტადიაზევე რჩება მამოძრავებელი და გამომავალარგებელი ორიენტაციის გარეშე. სიკვდილის გამოდევენი ადამიანი მასში ახლად გაცხადებული ბინარულობის მოდუსიდან გასვლის შანსს კარგავს, ტრანზიტული არსება „კულტურის პროდუქტად“ იქცევა და ამიტომ უტყნურ სიცარიელებში ხვდება – პირობითი, ნიშნური კომუნიკაციის სამყაროში; ისეთ პირობითი სცენაზე, სადაც ადამიანის თვითგადარჩევისათვის უსივლილოდ ისეთი პრეკულტურული მექანიზმებიც კი, როგორიცაა ინსტინქტი და ინტუიცია – ნაშთების სახითაა არსებობს და მოუშმარებლობს გამო შეცვლილია კომუ-

ნალური ცხოვრების სისტემაში გაფორმებული გარეგანი თავდაცვითი სტრუქტურებით (ინსტიტუტებით), უწყებებით).

შეიძლება ითქვას, რომ კულტურის მეშვეობით თვითშემეცნებელი სული ამავე კულტურის შიგნით პირველი წამიდანვე იკვეცება და იზოლდება – სულის აღმოჩენის შემდეგ კულტურას არამარტო არ მიჰყავს სული წინ (სიკვდილი – ადამიანის მიერ საკუთარი თავის მიღმა მოძრაობის კატალიზატორი – სულ უფრო იდევნება ცხოვრებისეული პრაქტიკიდან), არამედ პირიქით, აგებს რა ურთიერთობებს ინდივიდუალურსა და ზოგადზე, ნიშანსა და კანონზე, მხოლოდ კონსერვაციას უთქობს სულს და ბოლოს და ბოლოს, პაიდევერის სიტყვებით, დაჰყავს იგი მესილიციზმამდე, ანუ „ყოფიერების სრულ და სავსელი დავისწყობაზე“ (das Man). (როგორც ეს კულტურის ერთ-ერთი კონცეფციის – განმანათლებლობის – ანალიზით არჩენა მიხედვლ პანეკემ თავის „თეთრ ლენგის“.)

მაგრამ შესაძლებელია, რომ გაგვიმართლოს (!) და სულის ასეთი დაქნევის გამო ცხოვრების რაღაც მონაკვეთზე „უეცრად ამ უნაყოფო სიტუაციის შეგრძნება დავიწყეთ, ანუ საკუთარი თავის რეალური მდგომარეობა აღმოვაჩინეთ: ჩაკეტილმა უნაყოფო არაფერში, სიკვდილს მიუყვებოდა და სიკვდილდავრცელებულ მდგომარეობაში (სიკვდილთან უწყვეტ მიმართებაში) არსებობდა საკუთარი თავის აღმოჩენის პაიდევერისებო დევიზი, ანუ ცხოვრება იმ ერთადერთის გარეშე, რასაც შეუძლია გააშთიშვოს, არსებობა და გამოაშთიშვარავს ყოფიერება, რომელიც გადახსნილი/ზღვარმოხსნილი დღესასწაულის, უსასრულო განშლა/გაფართოების ფაქტია.

და აი, როგორც კი ადამიანი საკუთარ თავს ასეთ უსუსურობასა და „ზარალისმოძიდან არასრულქმნილობა“ აღმოაჩენს, მისი არაცნობიერის აქტიურად იწყებს გარღვევის მასხვების ძიებას. იგი ცდილობს ზოგადი, სიმბოლური მნიშვნელობების დამაგრებას ჩვენი სხეულის ისეთ ორგანოებსა და ისეთ ფიზიკურ აქტებზე, რომლებიც რაიმე მახასიათებლებით კავშირში არიან იმ კულტურულ სიმბოლიკასთან, რამაც კულტურის საზღვრები დაადგინა და ამიტომაც ახლა მის გადაღებაში უნდა ითამაშონ როლი. ასეთ გამოუვალ მდგომარეობაში იწყებენ გაფორმებას ადამიანის ცნობიერებაში პორტალ/კარიბჭეები (რთული, ქვევითი, სიმბოლური/რიტუალური მოდულები). ადამიანის უზარმაზარმა რეზერვულმა ენერგიამ, რომლის ნაწილიც ნორმალურ რეჟიმში მხოლოდ სექსუალურ მექანიზმს ხმარაძება ხოლმე, სიმბოლური

პორტალების გაფორმების შემდეგ შეიძლება ეროტიკული დრამი უზრუნველყოს. ასე რომ ენერგია უზრუნველყოფილი სამედიკალური პორტალებს შესწევთ ძალა, დაფიქსირონ და დაკვირვონ თავი გაატარონ ადამიანის გამრევვი ძალები და რიტუალის სწორი განშლის/განვითარების შემთხვევაში მიიყვანონ ადამიანი უზენაეს მოვლენამდე – უკიდევანო უსაფუძვლობაში არსებული სიცხადის არსამდე.

ზემოთ მოტანილი „პერვერსიული“ მაგალითები, სინამდვილეში, ფიზიკურ აქტებში გადახსნილი სიმბოლური წარმონაქმნებია. ისინი ხიდების როლს ასრულებენ ცნობიერების უკიდევანოდ გადახსნილი არსობისკენ მიმავალ გზაზე, რომელიც აუქმებს „არსთანდავობის“ ცნობიერებას. ასეთ ეროტიკულ აქტებში თუ ფიზიკურ-სექსუალური სიამოვნება რაიმე სახით მაინც ფიქსირდება, ეს მხოლოდ ყურადღების ქვეშ უტყაბდად მოქცეულ, თანმიმდევრულ პროდუქტად შეიძლება იყოს განხილული.

ამ რიტუალ/პორტალების მეშვეობით ექს-სტატიკურ დონეზე გასვლა ამთავრებს კულტურას, ენას, ბინარულობას, ცნობიერების არსთანდავობას. ამით ის სამყაროში ამკვიდრებს არა იმ უმანკოებას, რომელიც ყველა არსებას საკუთარ უშუალო/ბუნებრივ/ნაიფურ საწყისში გააჩნია (ფორმა, ფუნა, ჩეილი, ქალწული და ასე შემდეგ), არამედ უმანკოებას, რომელიც ადამიანის ბინანდასახვაში ნებას გააფორმა პირველადი/ნაიფური სულის თვითშეგრძნების შელახვის შემდეგ. ამ (მოპოვებულ) უმანკოების პრინციპული განსხვავება ბუნებრივი უმანკოებისაგან იმაში მდგომარეობს, რომ აქ უმანკოება მთელ სამყაროს შეიზიარებს შიგ და ცენჭირებას უთქობს მას. ასეთ უმანკოების დამკვიდრება წარმოადგენს ზოგადად ნების აქტის იმპერატიული, ისტორიული მისიის აღსრულებას.

ასეთი უმანკოებისკენ ისწრაფვის ჩვენი ლატექსიანი გმირიც და მისმა არაცნობიერმა იოვია ამ მდგომარეობასთან წამიერი ზიარების საკუთარი, ინდივიდუალური გზები – გადალახა კულტურა, ენა, არსთანდავობა და დასადგურდა გადახსნილი უსაფუძვლობის სიცხადის უმანკო არსობაში.

ყველა ეს ფაქიზი სიმბოლურ-ფსიქიკური პროცესი, რომელსაც ჩვენ აქ აღვწერთ, რასაკვირვებელი შეჯერებულია სექსუალურ ფენომენტთან, მაგრამ ასეთი ალიანსი სიმბოლური წარმონაქმნების მხრიდან წმინდა პრაგმატული ბუნებისა და ორმაგ მიზანს ისახავს.

აქ, ჩვენი კითხვით ველში, ცნება ეროტიკულის შემოტანის აუცილებლობა დგება. ამ ცნებას თავისთავად არაფერი აქვს საერთო არც სექსუალურთან და არც არანაირ ბიოლოგიურ აუთენტურ ფუნქციებთან. შეიძლება გაგვიკვირდეს, მაგრამ ის მხოლოდ და მხოლოდ კულტურის წარმონაქმნი და ნაშეიკრია. ეროსი კულტურის თანმიმდევრულ მოვლენაა – კულტურის არასრულფასოვანი, ტრაგიკული მომავლის ნიშანი. სასაცილო იქნება, თუ ვიტყვით რომ ცხოველს გააჩნია ეროტიკული გრძნობები. მას მხოლოდ სექსუალური ინსტინქტი გააჩნია, რომელიც გარკვეულ მომენტებში მისი ზოგადი ენერგეტიკული მარაგის რაღაც ნაწილს შემოიზიდავს სექსუალურ მექანიზმში (ჩვენ მას „სექსუალურს“ ვეძახით) – ეს არსად და ეს.

ეროსი ბევრად უფრო რთული წარმოშობისაა. იგი სამყაროს მხოლოდ ადამიანის გაჩენასთან ერთად ევლინება, მაგრამ ამაში არ იგულისხმება სამყაროს სცენაზე ადამიანის ფიზიკური

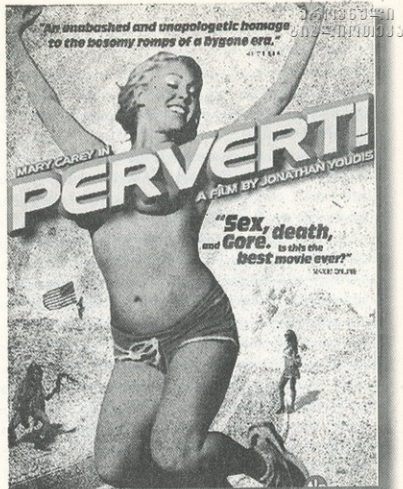
შემოსვლა. ეროსი იმ მომენტში ჩნდება, როდესაც ადამიანური კონსტიტუციის მატარებელ არსებაში სპეციფიკურად „ადამიანური“ ინყებს გამოვლინებას, ანუ ამ არსების დრამატული ბედი – კულტურული ცნობიერებისათვის დამახასიათებელი გახლეჩილი არსებობის შეგრძნება, სუბიექტის მიერ ობიექტის განცდა. ასე რომ ეროსი თან სდევს კულტურას და მის ანტიელემენტს წარმოადგენს. ის არის ადამიანში არაცნობიერი ლტოლვა/ძახილი/ტკივილი და სიამოვნებასთან არანაირად არაა კავშირში, პირიქით, მასთან დაპირისპირებული ძალაა, რომელიც ადამიანის ყოფიერების მდინარიდან გამოყოფასთან ერთად იჩენს თავს. ამ დროს ადამიანის ცნობიერებაში ინყება განცდის ნიშნების მეშვეობით ონტონაკადის სტატიკურ მოდუსში გადაყვანა (წარსულის სამოსში გახვევა) და სამყაროს წარსულის ამ ხატთან მიმართებაში გააზრება.

ეროსი სამყაროსთან ადამიანის კვლავ მიერთების ლტოლვა (ყველაფერთან, რაც ჩვენში ხილვს ინყევს, მაგრამ ჩვენგან მოწყვეტილად არსებობს – ამიტომ არის, რომ ეროტიკული გრძნობა შეიძლება გაგვიჩნდეს პეიზაჟზე, ცხოველზე, ბავშვზე, ქალზე, კაცზე, საგანზე და ა.შ.). მაგრამ ფიზიკურად მიერთების ეს გრძნობა მხოლოდ ნამდვილი გაერთიანების სუროგატულ შემცვლელად თუ იგულისხმება, რადგან რეალურ მიზნად აქ უმაღლესი პერსპექტივა დასახული – ერთ ყოვლისმომცველ იდეასთან გაერთიანება. ანუ, ეს ჯერ არარსებულო/არსებად გაერთიანების პერსპექტივაა რადიკალურ მომავალში, რომელიც მიგვმართავს „სრულიად უცხოსკენ“ (ამ მომავალს არაფერი აქვს საერთო ჩვენს „უახლოეს მომინაურებულ მომავალთან“, რომელიც მოსალოდნელია და შესაძლოა რომ დაიგეგმოს). ეროსი არის ჩვენი შინაგანი სურვილი იმ ზარის გადალახვის, ტერმინაციის, რომელიც ყოფიერებას და ინდივიდუალურ ცნობიერებას შორის კულტურამ გააფორმა. ეს არის ლტოლვა, დავტოვოთ კუნძული და გავიდეთ ჩაკეტილი შიდა სივრციდან (მონადიდან) გარეთ – მაგრამ არა ჩვენსავე წარსულში (ცხოველური ცნობიერების სამყაროსთან ერთობის გაუცნობიერებელი სიტუაციაში), არამედ მომავალში, რომელიც დეცენტრალიზებული ტოტალური სუბიექტურობის დინამიური ერთიანობაა.

სიცოცხლე ეროსის ფენომენზე მოთხოვნის არქონის გამო (მოთხოვნა მხოლოდ სექსუალურზეა, რომელიც იქ უზარმაზარი რიზომენი დისურსის სახით გაიფორმქნა), ურთულესი ფსიქოლოგიური ნივთების მატარებლად და მაღალი ბუნების მქონე ამ განცდამ ყოველდღიურობაში მორიდებული/ჩაჩუმებული სულის ტკივილს და გარიყული აბსტრაქტული ნუზილის შეგრძნების საზე მიიღო (რომელიც ხელოვნებაში, მისი აუთენტურობის და მაღალი ხარისხის შემთხვევაში, დროდადრო იჩენს თავს).

ეროსი „არსობის“ მდგომარეობის წინათგრძნობა და „რეალურისთვის“ (და არა რეალობისთვის) ხელის შეხების სურვილია მისი ათას ერთი გახსნილი კარის მეშვეობით. იგი აღმოცენდება არსიანდგომის დამორგუნველ სივრცეში, როგორც წმინდა პარადოქსი: როგორც სრულიად გადახსნილი ყოფიერების შიგნით სუბიექტის სოლის დამშრობი კუნძულური გამოყოფილობის ტრაგიკული ძახილი.

ეროსი გაუცნობიერებელი ეჭვია, რომ ჩვენი არსებობის მოდული მხოლოდ ზომბური ხასიათის სიცარიელეა და რომ ეს ზომბი ინილება – თავს გავჩვენებს რომ ცოცხალია – ცარიელი

აღმნიშვნელების კალიდოსკოპური სიმრავლის მომხიზველობით და უსასრულო რაოდენობის რეფერენტების („სხეულების“) სუროგატული შეგარძნებით.

ასე რომ, ყოველივე ზემოთ ნათქვამი აჩვენებს, რომ „პერვერსიული“ ფენომენი არანაირად არ ისახავს მიზნად სექსუალურ სიამოვნებას. ეს არის ეროტიკული სწრაფების რიტუალიზაცია და სიმბოლიზაცია პორტალების შესაქმნელად, ანუ განუსაზღვრელთან ხელშესახებად აბსოლუტურ სხვისკენ ლტოლვის პროცესში. ეს არის ქვეცნობიერის მიერ სპონტანურად ორგანიზებული მოვლენა, რომელიც ემსახურება კომუნალური სივრცისთვის არასასურველი ეროტიკული იმპულსების (სიკვდილისკენ, სიცარიელისკენ, არარასკენ, ქორასკენ (chora) და ა.შ.) გამოდევნის მოხსნას. ასეთი ფორმით ცდილობს ჩვენი არაცნობიერი ჩვენი არსებობის შიგნით შექმნას ყოფიერების განცდის პრეცედენტი.

ამ სიმბოლიზაციების და რიტუალიზაციების ჩვენთვის შოკისმომგვრელ ფორმებში ყოველდღე მარ სექსუალურ მანიფესტაციას პრინციპულად მხოლოდ გიმირს (gimmick – კომერციულ ნაწარმზე დამაგვრელი სატყუარა, ფუნქციის არმქონე იდენტურობის ნიშანი) როლი მიეკუთვნება – იმ ენერგიის გამოსატყუებლად, რომელიც ნორმალურ ადამიანურ მოდულში

უმთავრესად მხოლოდ სექსუალურ ლტოლვას ემსახურება. ასე რომ, ეს მოზიდული ენერგია პორტუგალიელების მიგნით სრულიად სხვა მიზნებისათვის იწყებს მუშაობას: როგორც ითქვამს – ტრანსპერსუალი ნახტომისათვის აბსოლუტური სხვისკენ, არსთანდგომის (ანუ არსებობის ფორმის) მიღმა.

ახალგაზრდა გოგონას და ხანდაზმული კაცის მავალითში გოგონას არაცნობიერმა ადამიანის ფსიქიკის არქივიდან (ასოციაციები, იმიჯები, საგნება და მოვლენებზე დამატებული მნიშვნელობები) გიმიკის როლში ძირეულ სატყუარად ამოირჩია უკანალია ხერვილი და მასზე დაფუძნდა სიმბოლური ოპერაცია. რაშია ამ სპეციფიკური არჩევანის მომგებიანი მხარე? პირველ რიგში ეს სექსუალურ დისკურსში ანგაჟირებული ორგანოა, ამიტომ სექსუალური ენერგიის პერიოდის უნარი შესწევს. მაგრამ მთავარი ისაა, რომ სივრცეს, რომელიც უკანალის ხერვლის უკან მდებარეობს და რომლისკენაც მომხიბველური გოგონა ასე მისწრაფვის, კულტურული ცნობიერება აიგივებს კლითაკსთან, განდევნილთან, ლობოპასთან, სისაძაღვლესთან და ბოლოს – სიკვდილის ადგილთან – ესე იგი თანატოლთან. ამ გოგონას სიმბოლურ-ეროტიკული ლტოლვის მეშვეობით, ჩვენს კულტურაში დამკვიდრებული ბინარული წყვილიდან ერთ-ერთი ყველაზე ნეგატიური/დამთრგუნველი შემადგენელის დაძლევის ხარჯზე, სამყარო უნიფიცირდება. ანუ ეს სიმპატიური გოგონა, რომელიც ყოველდღიურ ცხოვრებაში კომუნალურ ცნობიერებაში არსებული სიმბოლური რიგის კეთილსინდისიერი მატარებელია, ექს-სტატიკის ექსტაზში სრული გადასინდისის სამყაროს ეზიარება.

ტრანსპარსია

პურთან მიკარებისას ან ჭიჭა ღვინის ტურჩებთან მიტანისას ადამიანი შეიძლება ამაღლებულ სულიერ ექსტაზში ჩაჯარდეს, მაგრამ ამისათვის იგი ღრმად მორწმუნე ქრისტიანი უნდა იყოს. იგი ამ ექსტაზზედ ქრისტიანულად დოქტრინამ მიიყვანა, რომელმაც მისთვის სიმბოლო შექმნა: მას ამ სიმბოლოში (პური) ასწავლიდნენ წარმოედგინა კარიბჭე/პორტალი უნივერსალუისკენ, გაემტარებინა ეს სიმბოლო საკუთარ თავში, შემდეგ კი ცდილიყო ამ პორტალიდან უკიდვარონასკენ გასვლა. ასეთ შესაძლებლობაზე იზრუნა ისტორიამ თავისი წოდებით აღჭურვილმა პირის, იესო ქრისტეს მეშვეობით – გარკვეული ტიპის ადამიანებისათვის შექმნა ფოკუსის წერტილი (მაგნიტური მოზიდულობის უბანი, პეროლი),

სიმბოლო. ასეთ სტრატეგიულ ხრიკს, ასეთ მზრუნველობას შეუძლია მიშველ სასნაულზე გაგვიყვანოს, უფრო სწორედ ტრანსპერსუალიზაციაზე – ანუ... წყლის ღვინოზე ქცევამ.

წყლის ღვინოზე ქცევის სასნაულში გვმოს არმტყობ, მტყნარი მედიური ნიშანი, რადაც ორიდინარულ სიტუაციაში გვევლინება აღმნიშვნელი (წყალი), იქცევა სავსე, ცოცხალ, ენერგიით მოთამაშე ყიდვად (ღვინო), ანუ შესაძლებელი ხდება ფინიშის მუდმივად დინამიური აშკარად-ხედვა, მისი აუთენტური ნაწყისის განცდა, ანუ არსობა.

პურზე ასეთი სიმბოლური მნიშვნელობის დამკვიდრებით იგი, ზოგადად, ყოველგვარი სუბსტანციის ერთიანი ლეტაბერიობის ნიშნად იქცევა; ღვინო კი დინამიურ მოღუსის ყოველგვარი მატარებლის სიმბოლოა, ანუ ორივე ისეთ არსობიზე ნიშნად არის შემოთავაზებული, რომ ჩვენი ფრაგმენტული ხედვა/შემეცნების ზღვრის გადალახვისკენ მიგვანიშნებს. ლიტურგიაში ეს ფიზიკური ობიექტები (რეფერენტები) ცოდნის ცენტრში დადგენენ, როგორც მამოძრავებელი, მაფოკუსირებელი და მაკონცენტრირებელი ძალები. მათზე ამ მაუნიფიცირებელი ნიშნის დამატარების გარეშე (მათი ეროტიზაციის გარეშე), რაც მაცხოვრის ნებით მოხდა, ჩვენ დღესაც მოვიხმარდით პურს და ღვინოს მხოლოდ და მხოლოდ ყოველდღიურ ნორმებში, ანუ მხოლოდ გაძღვბ-გავიბეგებოდი და გამოუთვრებოდი.

ზუსტად ასეთე, ღონინ და შემთხვევაში მაცხოვრის მაგიერ უკვე ჩვენი არაცნობიერი დიდი – შეიძლება ითქვას, გიგანტური – ძალისხმევით ცდილობს ორგანიზება გაუქნოს უზოგადესზე ორიენტირებულ სიმბოლურ რიგებს. ისინი ისეთ ფაქტებზე, მოვლენებზე, ქმედების მოვლენებზე მაგრდება, რომელთაც შესწევთ უნარი ძლიერი ენერგიული ნაკადების შემოზიდვის და ამ ნაკადთა გამოყენებით სიმბოლურად მინიშნულები მიზნების გასრულების. ტექსტის დასასრული აღწერს ორ სიმბოლურ-სიმბოლური რიტუალების შოკისმომგვრელი სახის გამო (რისთვისაც ისინი სრულიად არიან კულტურიდან გამოდევნილი), ადამიანი მათ ყოველთვის თვალს არიდებს, ცდილობს საერთოდ გააქროს საკუთარი (და ასევე სხვისი) სოციალურ-ლიბიდული ცხოვრებიდან. მაგრამ მათი წარმოდგენილი მდგრადობის ფაქტს ადამიანი ვერ უარყოფს – ასეთ აქტიურობაზე მოთხოვნები ადამიანის ისტორიის განუყრელი ნაწილია. მხოლოდ მათში იძენენ სიმბოლურ დატვირთვას ისეთი ქმედებები, ობიექტები, ქცევების წესები, რომლებმაც კულტურის დაბადებამი სრულიად ფუნდამენტური როლი ითამაშეს: განავალი, შარდი, ოვლი (შვრნი მილერს აქვს ნათქვამი: მიყვარს ყველაფერი, რაც სხეულიდან მოედინება), ძაღსა და მამაკაცის გენიტალიები. სწორედ ის ყველაფერი, რამაც ჩვენს უძველეს წარსულში გმირული როლი ითამაშა იმ გამოყოფი სასაზღვრო ხაზის გატარებაში, რომელმაც კულტურის ტერიტორია კუნძულად გააფორმა და მონიშნა ყოფიერების შიგნით.

მხოლოდ ასეთ ფუნდამენტურ არქეტიპებს შესწევთ უნარი, სიმბოლურ ორიენტაციაზედ ემსახურონ იმ გლობალურ შინაგან მისწრაფებებს, რომლებიც არამატრი არ ექვემდებარებიან ზუსტ ენობრივ არტიკულაციებს, არამედ მათი არტიკულაცია განცდამიც კი რთულია მოსახელთებლად.

ისევე როგორც პურს და ღვინოს ფიზიკურ დონეზე შეუძლია ადამიანის გრძნობად/ფიზიკური ხიბლი გამოიწვიოს, ზუსტად

ასევე, ჩვენს მიერ მოტანილ „უცნაურ“ ფაქტებში, სექსუალურ ატრიბუტებზე დამაგრებელი სიმბოლოები ადამიანისათვის მომხიბვლელ ფიზიკურ მახასიათებლებსაც ატარებენ. მაგრამ ორივე შემთხვევაში (!) სიმბოლურ/სულიერ აქციაში შეზიდვისას ამ ფიზიკურ ხილვებს მხოლოდ გმიძიური, ანუ სატყუარას როლი აკისრია.

ეკსტრავაგანტი პურისა და ღვინისა, რომელთა ორმაგი ფუნქცია (საკვები პროდუქტის და სიმბოლური პორტალის როლი) საზოგადოებაში სრულიად გაცნობიერებულია და ეს ორივე ფუნქცია დიდი ხანია კულტურულ მოხმარებაშია, ჩვენს მიერ მოტანილ ექსტრავაგანტულ სიტუაციებში ეროტიკული ფაქტების კარიბჭე/პორტალის როლი პრაქტიკულად უცნობია საზოგადოებისათვის და ასეთი ფაქტები კვლავ შეცდომით აღიქმება – როგორც სექსუალურად მოტივირებული და „სიამოვნების პრინციპის“ მსახურებაში მდგომი. ჩვენმა კულტურულმა ცნობიერებამ არაფერი იცის იმ კოლოსალურ განსხვავებაზე, რაც ექს-სტატიკასა და სიამოვნებას შორის არსებობს. „სიამოვნების პრინციპი“ (ცხოველურის გაგარძელება, ექს-სტატიკა კი ნაბიჯია ღვთაებრივისკენ!

დიდი ხანია, რაც დრო დაუდგა პრაქტიკულ, რაციონალური გონიერებით მოწესრიგებულ დასავლურ ცივილიზაციას, რომ ბოლოს და ბოლოს გააცნობიეროს ზემოთ მოტანილის სიღრმისებრი არსი. მიიღოს მათი კეთილშობილური მიზანდასახულობა და ტრანსგრესიის ძალა: პორტალების მიერ დამკრულ ენერგეტიკულ ტალღებს შესწევთ უნარი, ადამიანი მისი ცნობიერების ბოლო საფეხურზე გაიყვანონ – მოისროლოს ის „არსთანდგომის ხაფანგიდან“ უსასრულოდ განსულად რეალურში, სადაც მთავრდება დროის სამი განზომილება და თავს იჩენს უცნობი მომავლის უსასრულოდ დინებადი ნაკადი.

სიმბოლური პორტალი ხდება პროექტმნის ნაყოფიერების ტერიტორიისაკენ, ოღონდ ერთი პირობით: თუ ადამიანი არ შეჩერდა ნახევარგზაზე. როგორც წესი, ამ საოცარი და სპეციფიკური შექანისების ფუნქციების არცოდნის გამო, ადამიანი, ნაცვლად იმისა, რომ გარისკოს და თავგანწირვის თავისუფლებაში სრულად მიეცეს ამ რიტუალების მიზანს, იწყებს მისი ენერგიის მთოვისებას და მოხმარებას, რითაც ამიერიდან ამ საოცარ პოტენციას მიწერი-ბანალური სიამოვნების დონემდე. ასეთი არათანმიმდევრულობის შემთხვევაში ექს-სტატიკური ღელვა შეიძლება გარდაქმნას მიწიერი ვნების ატავისტურ შეგრძნებად, ანუ სიამოვნება-წვალების ტკივილად (ლაკანი), რომელსაც საბოლოო მიზნად არა გარღვევა, არამედ დაქმნაყოფილება აქვს.

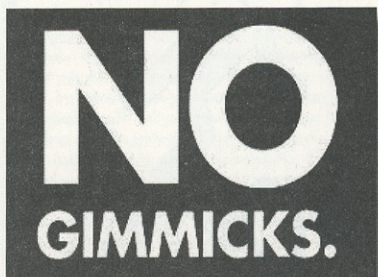
იგივე ითქმის პურსა და ღვინოზე – ჩვენ თუ მივითვისებთ იმ ღელვას, რომელსაც სიმბოლური მნიშვნელობები აჩენს და მას სიამოვნების დონეზე დავიყვანთ, დავკარგავთ იმ ენერგეტიკულ ტალღას, რომელსაც შესწევს ძალა, კონსტიტუციური საზღვრების მიღმა მოვიცნობოვს, დავგავრცეოთ „საკუთარი“ თავი და სუბსტანციური არსებობის მარწმუნებო.

ადამიანური კონსტიტუცია ყოველთვის ცდილობს ნებისმიერი სახის გამოთავისუფლებული ენერგია ეჭროს ადამიანის არსებობის ფარგლებში, ანუთი გააკონტროლოს და არ დაუშვას ჩვენს მიერ აღწერილი არსობის პრეცედენტი – სწორედ ეს წარმოადგენს „ადამიანის“ პრინციპს – ამისათვის აჭრის ბუნება ჩვენს ემოციურობას ყოველგვარ ნაშბი, რათა რადიკალურ, უცნობ

მომავალთან მიმართებაში არანაყოფიერ ბალანსში ვიმყოფებოდეთ.

მიუხედავად გარღვევისმომტანი ამ პორტალების გარშემო ისტორიულად აგორებული უზარმაზარი ნევატიური დისკუსიისა, მიუხედავად მათ მიმართ დაფიქსირებული ზიზღისა, დამინებისა, დასჯისა, ცენზურისა, მათ საკუთარი ფაქტული, მაგრამ პერმანენტული აქტუალობა, მომწესრიგებელი სიახლე და ექს-სტატიკური ხიბლი არასდროს დაუკარგავთ. ამ ტექსტის მიზანია ჩანვდეს ამ „ჭაჭყყანი ვნების“ ექს-სტატიკის სინინდის საღელმლოს: ამ ვნებებისათვის ფიზიკური სხეულები სინამდვილეში მხოლოდ საშინაო, რომელთა მეშვეობით შესაძლებელი ხდება იმ არარაბი შეღწევა, სადაც სიცარეგლის წარუშლელ ხიბლში „ოვითუკუგდების“ გამაყრუებლად ბარბაროსული ჰანგების ყურადღება ხდება შესაძლებელი.

ეს სიმბოლური პორტალები იმ გამოღებულ ფანჯრებს როლს ასრულებენ ადამიანისათვის, საიდანაც ადამიანის სოციალურ-ნიშნობრივი ცნობიერების მჭუჭტავი სინათლით განათებული ითაბის დაბნულ ჰაერში კოსმოსური ღამის ცივი ჰაერი იწყებს შეღწევას. მაგრამ ამ პორტალები-საკენ ადამიანის ლტოლვა მხოლოდ ინტუიტიური და ინსტინქტური, რადგან ეს ტერიტორია, როგორც უკვე ითქვა, კომუნალური სივრცისათვის არამარტო არაღვგიტიზირია, არამედ ჯერ მონიშნულიც, მარკირებულიც კი არ არის, როგორც კაცობრიობისათვის რამდენადმე ღირებული! მისი სიმბოლური იკონოგრაფია ნაწილობრივადაც კი არ არის დაშვებული დასავლური ცნობიერი ენობრივი თამაშების სივრცეში (ინდოეთის შვიდ საოცრებაში შესული კაჯურაბის ტაძრის საპირისპიროდ) – იგი უბრალოდ იგნორირებული და გამოდევნილია.

ადამიანებს მაცრად ურჩევენ, ამ ტერიტორიაზე ფეხიკი კი არ შედგან.

ასეთ სიტუაციაში ჩვენ ვერჩეებით დასავლეთის საზოგადოებრივი ცნობიერების სრულ უგუნურებას – რადიკალური ეროტიკული აქციების ქეშმარიტი მიზნების აბსოლუტურ არცოდნას: სულიერების მამიძებელი ეს ეროტიკული აქციები გამრუდებულ სექსუალურ ქმედებებთან და არაჯანმრთელ ფსიქიკურ აქტებთანაა გაიგივებული. ჩვენი დასავლური (რელიგიურ/ქრისტიანული თუ სხვა...) აბოლუტდევულობის გამო მათი სულიერი ფუნქცია სრულიად ამოუცნობია. ასეთ ურთიერთობებში ფიზიკური აქტის პარტიზონი მხოლოდ ენერგეტიკული ძალისხმევების ფორსირებასათვის საჭირო ნიშნობრივ ველს წარმოადგენს – ამ ნიშნობრიობის უკან განთავსებული მოვლენის გა-მოსავლენად.

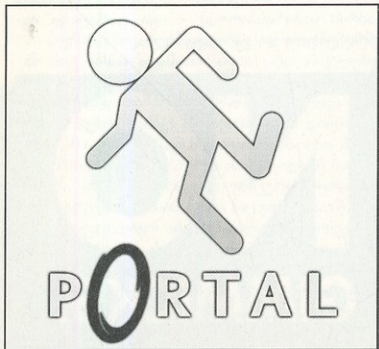
პორტალებთან ზიარების ასეთი დამცირებული და განდევნილი სტატუსი არის ადამიანისათვის ერთ-ერთი ყველაზე დამაძაბუნებელი და ძალების გამომცელი ფაქტი, რომელიც მას კულტურამ უსსოვარი დროიდან თავზე მოახვეა. ადამიანის ცნობიერი ცხოვრებიდან ამ ეროტიკულ-სიმბოლური კორპუსის ასეთ რადიკალურ გამოდევნას იმდენად დიდი ლეგიტიმობა გააჩნია საზოგადოებაში, რომ ამ ჩაგვრისაგან ჩვენში სარჩეოვით ამოვყენილი დათრგუნულობისა და დაუპყროფილობის ყოველნაირი ყრუ გრძნობა ბუნებრივ მდგომარეობად და კულტურული არსებობის დასტურის კონდიციადაც კი აღიქვამდა. სხვანაირად რომ ვთქვათ, ჩვენში თავად ეს ჩაგვრა და ჩაგვრის მდგომარეობის განცდა აღიქმება კულტურულობად და სხირად სწორედ ეს მაზოხისტური განცდა გვემაყვება კიდევ, როგორც კულტურასთან ზიარების უტყუარი ნიშანი (ყოველგვარი სექსუალურის,

ექს-სტატიკურის ან ეროტიკულის გამოდევნის მარაზმზე, ეგამდე მივიდა, რომ ვიქტორიანულ ეპოქაში ბრიტანეთში-მისურ ცხოველებს სამოსსაც კი აცვამდნენ, რათა მათი ცხოველური „სიშიშველი“ არ დაენახათ და მაგიდებს ფეხებს უფუთავდნენ (!), მათ „ელევანტურებას“ რომ არ მოესიზღა თვალს).

საინტერესოა, გრძნობს თუ არა ამ ტექსტის მკითხველი, რომ ყოველდღიურობის უცილობლად თანმყოფი უცნაური ნაღველის ლანდი, რაღაც ზოგადი დაუპყროფილობის ყრუ ტკივილი, რომელიც ჩვენ დღითიდღე დაგვეყვება, სწორედ იმ ბარიერების შედეგია, რომლებითაც კულტურამ უკიდვანასკენ გამტარი კარიჭე-პორტალების ყველა გასასვლელი კარი ჩაგვირიაზა და ეს აკრძალვები იმდენად მეგობრისმსოფიოა, რომ ამ დათრგუნულ მდგომარეობას საკუთარი ფსიქიკის ბუნებრივ მდგომარეობად მივიჩნევთ.

„სკლეროზის“ ყველა ნიშნის მატარებელ ჩვენს ამაყ კულტურას სრულიად დაგვიწყდა თვითურთყოფის პათოსში ანტიკური სამყაროს ულამაზესი ყოველდღიურობის მაგალითები თუ აღმოსავლური სასაყდრო ზიარებები ეროტიკული მისტიკებით, ჩვენს კულტურულ ცნობიერებას მესხიერებდნენ ამოუვარდად იმ გამოქცევაშლით არსებობა, სადაც მასწავლებლები მოსწავლეებს ნათელღების ეროტიკულ რიტუალებს აზიარებდნენ. ისტორიის განვითარების ხაზობრიობის რწმენით დაბრმავებულმა დასავლურმა ცნობიერებამ დაივიწყა ბევრი ეროტიკული „სასწაულებრივ-ამაღლებელი“ გარღვევა, რომელთაც ისტორია დროდადრო მოავენდა ხოლმე სამყაროში, სხვადასხვა ტერიტორიებსა და სხვადასხვა დროს. მაგრამ ყველაზე ნაღველიან ის არის, რომ გონიერების სამარცხვინო ნაკლებობის გამო (რომელიც ვერ ხედავდა კულტურის მიერ შემოხაზილი დათრგუნვის დროებით ხასიათს), უპირველეს ყოვლისა კი სიმბოლისის გამო, ჩვენი კულტურა ვერანაირად ვერ ბედავს გადააფასოს სიტუაცია. არ შესწევს ძალა, ამ საკითხთან დაკავშირებით მივეყვანოს გახსნილ და კეთილსინდისიერ ცოდნაზე – წარმოვიდგინოს თავად ბუნების მიერ ორგანიზებული ყველაზე ძირეული საიდუმლო, როგორც აქტუალური და ღვთაებრივად ქმედითი სფერო (რასაკვირველია, არაკლესიური გაგებით). სულიერ სტაგნაციაში მყოფმა ჩვენი დროის კულტურამ აბოლოდნე უნდა შეიცანს, რომ რადიკალურად „პერვერსიულ-პორნოგრაფიული“ არის სიმბოლური სულიერ-ექსპერმენტალური პრაქტიკა, რომელიც თუ საკუთარი ბუნების შიგნიდან იქნა შეცნობილი, ფუნდამენტალური და წმინდა რიტუალური შინაარსის მატარებელია. ადამიანებმა, რომლებიც ამ პრაქტიკაში მხოლოდ ანიმალისტურ წარსულს ხედავენ, უნდა გააცნობიერონ, რომ ეს არის ადგილი, სადაც შეიძლება მოხდეს ქეშმარიტი აღქმისა, სადაც სული გადის უსხეულო ენერგეტიკულ თამაშთან არადეტერმინირებულ ტერიტორიაზე, თვითდაკარგულობის უსაზღვრო სიერცემში. კარებებს გაეყავარი თავისუფლებაში, მაგრამ იმავე კარებებს შეუძლიათ მოგვწყვიტონ თავისუფლებას და გამოკეტილი გვა-მყოფონ საკანის მოსაზღვრულ სიერცემში.

სექსუალური აქტის დროს მრავალი ქალი აგრესიულად ექცევა საკუთარ გენიტალიებს – ცემენ, აწვლებენ, ითხოვენ მათ გაუპატიურებას და თავადაც ძალადობას ახდენენ მათზე. სექსუალური აქტის შემთხვევაში ექს-სტატიკური ენერგია მატულობს, მიზანი სულ წინ არის... კარი კი არ იღება, ამიტომაც განიცდება მოლოდინის მტანჯველი გრძნობა, ისტერიული შფოთი იმისა,

რომ დინამიკა შეიძლება შეწყდეს ისე, რომ ვერ მივიყვანოს აღსრულებამდე (აქ ორგანიზმი არ იგულისხმება!) და კარი ვერ გაიღოს. ამიტომ გენიტალიების მიმართ ასეთი მოპყრობით, პრინციპში, ისტერიულად და რისხვით ეყრდნობიან ჩაკეტილ კარს. ანუ თუ ადამიანს სექსუალური აქტივობაში მომხმარებელი დამოკიდებულების ნიჭი მოჰყვება და ამ აქტის ეროტიკულ აქტში გადაზრდის პროცესი/გაგრძელება, ასეთი ადამიანი საკუთარ გენიტალიებში პორტალის ფუნქციას ანიჭობრებს.

თუ ჩვენ საკმაოდ სენსიტიური ვართ და დაკვირვების უნარიც გავგავანია, შევამჩნიებთ, რომ აქტის ეაკულაციით შეწყვეტისას ჩვენი განცდა ამბივალენტურია – ერთი მხრივ ამ მომენტს ჩვენი ძიდი შევბა მოაქვს (ადამიანი დაძაბული მოლოდინისა და ტკივილისაგან (!) თავისუფლდება – ასე აღწერს ამ პროცესს ლაკანი), მეორე მხრივ კი ყოველივეს თან ახლავს იმედგაცრუებას განცდა და მოტყუებულობა კაცის უცნაური გრძნობა. ეს იმედგაცრუება იმ ინტუიციიდან მოდის, რომელიც გვაგონობინებს, რომ ეაკულაციამ გავგინყვია ახლადდაბადებულ ექს-სტატკური სურვილი, მისწრაფება და შანსი, საბოლოოდ უკან მოგვეტოვებინა გამოუმწარე/გამოცარიელებული აღმნიშვნელების კოსმოსი, სადაც ყველანი ვიმყოფებით ერთი გასაცდარი კითხვის ნიშნის ქვეშ – საერთოდ თუ ვართ ცოცხალი? ეაკულაციის შემდეგ ის ფაქტი, რომ ჩვენ ისეც დავბრუნდით ნორმალური/ყოველდღიური პირობითობებისა და გამოყოფილი არსებობის სამყაროში, ანუ ტრანსგრესიის შანსი კვლავაც გამოყვანილი აღმოჩნდა, ყოველივეს თავს იჩენს როგორც ნისტალგოურად ნაღვლიანი – ჩვენში თანდაყოლილი ესტატოლოგური მოთხოვნები გამომდინარე (მრავალი ქალი და ზოგჯერ მამაკაციც ორგანიზმის შედგენილი ტირის – რასაც ყოველდღიური და საქმეში ჩაუხედავი მსჯელობა მათ ზემოქმედებლობას მიანერს).

არსებობს ისეთი სექსუალური აქტები, რომელთა დროსაც ადამიანები სრულიად არაა კონცენტრირებულ/იდენტიფიცირებული საკუთარი სექსუალური ორგანოების სიმბოლურ ფუნქციასთან. თუ თავსაყურს მივადევნებთ ზოგიერთ ჯგუფურ ტესტსა და თუ ურთიერთობებს, მონაწილეთა სახეებზე ღრმა ინტერსპექციის გამომეტყველების მოწმე ვხდებით – ისინი თითქოს რაღაც ხელშეშეხების და მოუხეტებლის მდგომარეობაში არიან, რაღაც ისეთი აბსტრაქტულად განსაზღვრულს, რაც იმ შრომისა და ძალისხმევის მიზმა დგას, რომელზეც ისინი ინვესტიციას უკეთებენ თავიანთი სექსუალურ ორგანოებში. ესაა მეკრობილი რიტუალური სილამურების სახეები, სადაც სიმბოლურ ნიშანში შედრევის მიღრმე პერსონალური ტრანსაცენდირების დონის თანატოლია. ასეთი ტიპის „პორნოსპექტაკლებს, უმთავრესად ახორციელებენ გამოცდილი პროფესიონალი „სტალკერები“ (და არა იაფფასიანი პორნოგრაფიების კოხტარუნა სოციალურ ანგეზის თოჯინები). მათი ნაფარჯიშები ინტუიციით გრძნობს: უნდა ჩაველდეთ რაღაცში, ჩავიძიროთ, დატოვოთ ნაპირი და გაუფრთხიანდე... რაღაცას, რაც მიღმერთია და რაშიც ტკობა/სიამოვნება გამოირცხლება.

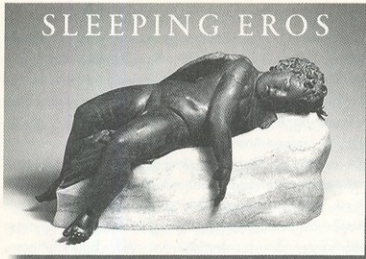
როდესაც ადამიანი ტრანსგრესიის საქმეს ეზიარება, იგი თავად იქმნება არსობის საქმედ – როცა ის ყოფიერებას წირავს თავის ადამიანურ სტატუსს, ზორციელება მისი საზრისის გასრულება.

„ვინაიდან, ვისაც სურს თავის სულს გაუფრთხილდეს, ის დაკარგავს მას; ხოლო ვინც ჩემი გულისათვის დაკარგავს სულს, ის

მოიპოვებს მას“ (მათე 16:24-25).

ასე რომ, სექსობრივი ურთიერთობები, რომლებიც დღესაც კი უკან, ჩვენს ინსტიტუტურ ამორფულ წარსულში გვექაჩებიან, უნდა გარდაიქმნან და საპირისპირო მიზანი დაისახონ – მათ ჩვენი „უცნობი მომავლისაკენ“ გამყოლობა უნდა ითავონ – სადაც სინათლე და არა სიბნელე აუქმებს ყოველგვარ აკრძალვას. პორტალის გარეშე და მათში მაღალი ენერგეტიკული კონცენტრაციების გარეშე (დელიოზი) არ არსებობს მონადიდან გაღწევის შანსი (არცერთი მიმართულებით). პორტალი, ეს ზეისსწრაფე, ზეინტენსიოვა, ექს-სტატკია. ამ ზეინტენსიოების გარეშე მოხდა არ ირრვევა.

ასი სისწრაფის შეჩერება სიამოვნების პრინციპის გამოისობით ჩვენივე ჩვეული უგუნურების ფორმაა. როგორც ნიცეშ ამბობს, „მეყვერებულებს ერთმანეთი საკუთარი სიყვარულის მიზმა უნდა უყვარდეთ“, რაც ძალიან კონკრეტული მოთხოვნაა: ნიცეშ არ იყო მეტაფიზიკოსი, ან თუ იყო, ალბათ უკანასკნელი, რომელსაც უკვე ესმოდა, მთელი საქმე ექს-სტატკის ცეცხვად და სწორი ფოკუსის ხარჯზე გადალახვა/შედნებაში (უკიდრეოდ გადასხნობა). პორტალების ფუნქციის მიმართ დამოკიდებულების შეცვლა ჩვენი ჭეშმარიტი საქმე და მომავლისკენ გადასხნობი ნაბიჯია – რადგან ის ყალბი მომავალი, რომელსაც ჩვენ დღეს მომავლად აღვიქვამთ, მხოლოდ მეტამორფოზის უსასრულო გეგმებით არსებობს (არსთანდგომის) სივრცის შიგნით და აქ, ამ სივრცეში, ჩვენ არც კი გვესიზმრება, თუ რას ნიშნავს ვეკუთვნიდეთ ჭეშმარიტ მომავალს – ხარისხობრივად ახალ ცნობიერებას – „არსობის“ ფორმა. პორტალებს, იგნორირებით ჩვენ, როგორც ციყვი ბორბალში, განწყობილ გმობრბან მოძრაობის გარეშე გამოცარიელებული აღმნიშვნელების მკვდარ კოსმოსში და მოხვეჭა/კუთვნილება/სიამოვნების ვირტუალური კონცეპტების კალიდოსკოპული ვარიაციების შიგნით (დელიოზი შედგამა მასესული, როცა კონცეპტების უსასრულო გარავლება მისცალმება და სახავს მიზნად. მისთვის შეუცნობელი დარჩა ფუნდამენტური ჭეშმარიტება კონცეპტების შემზარავი სტატკური ბუნების შესახებ. მათი დამოკიდებულობის შემთხვევაში სამყარო ნაწერდება და ჩვენში მხოლოდ სტატკურიობის წყველი ზევიდრ იჩენს თავს. მას მხედველობიდან გამოეპარა, რომ მისი საყვარელი მეუღლედავი კონცეპტკული ველედა და ინტენსიოვობის შირს დგანან და არანაირ რელაციამი არ შედიან აზროვნების ფორმირებებთან, რადგან ისინი ამ ველების აღმოჩენისას მათში სრულიად ზავდებიან).

სექსობრივ ცხოვრებას ჯერ კიდევ არ ნაზიარებ მოზარდს მის წინ მდებარე უზარმაზარი საიდუმლოსკენ სწრაფვა იმიტომ კი არ უნდებდა, რომ სიმწიფისას მოელოს, არამედ იმიტომ, რომ ინტუიცია უჩენს ისეთ მისტიკურათან ზიარების წინათგრძნობას, რომელიც ენობრივი კომუნიკაციის მექანიზმების მიღმა დგას. ბავშვის ინტუიცია ექს-სტატიური არსებობის მოდუსს ღაწმადგას. ზუსტად ამავე მიზეზით იზიდავს მოზარდს სიკვდილიც – ანუ თანატოლის ხიზლი.

„ნორმალური ინტიმური აქტების“ დროს მამაკაცს გენეზისის პროცესში მონაწილეობის სიმბოლური განცდა უფუფუნა. სიკიცხლის მთესველი პენისის მღწევეთი „არსებობის მთელმარე ტოპოსში“ და მისი ირივაციით, იგი აფხიზლებს მთელმარე არსებობას (ზღაპრებში ეს სიმბოლიზირდება პრინცისა გამომღვიძრებასთან; ალენ რენეს ფილმში „შარშან მარიენბადში“ ქალში მისი მოგონებების გამოღვიძებით). ასეთი „აგრესია“ შემდგომ კრიმინალურობას პროვოცირებს – იბადება ახალი „ნება არსებობისკენ“.

ამასთან, ანალური სექსუალური აქტის დროს მამაკაცი კულტივირებს თვითნიშნალობას. უკანალი, როგორც აღინიშნა, არის კარიბჭე, რის უკანაც გახვეწილია თანატოლის სივრცე – ანუ ეს სიმბოლური კარი სიკვდილისკენ მიგვიძღვრება. ამიტომაც კაცისათვის ამ ადგილით ხიზლი იმ პორტალით ხიზლია, რომლის მიღმაც არარა ეგულება – საბოლოო შვების ადგილი.

ქალი კი ასეთი სექსუალური აქტის დროს, მის სხეულში მამაკაცის მიერ განხორციელებულ თვითშენიშვნის სიმბოლურ აქტში, პოულობს მამაკაცის სიმბოლურ სიკვდილს მის სხეულში. მხოლოდ ახლა ეკუთვნის მას მამაკაცი მთლიანად და განუყოფლად – ანუ კაცის სიმბოლური სიკვდილის სურვილით ქალის სხეულში.

პორნოგრაფიული ფილმების სიტუაციების უდიდესი უმრავლესობა მთავრდება ანალური აქტით. ეს შეიძლება სიმბოლურ-სიმპტომატურად დაგინახათ: ასე, არარაში შეღწევის

სწრაფვით, მთავრდება პრაქტიკულად ყველა აზრს მოკლებული (ანუ სექსუალურობაზე დაყვანილი) ეროტიკული მდგომარეობა. ასეთი ტიპის ტრაგიზმის მაგალითია რეჟისორ სტეპენ ჯექსონის ფილმი „სინანული“-ს გიმირი ბარდონი, რომელიც სექსუალურისა და ეროტიკულის ვერგარჩევის მსხვერპლია. ბარდონის ინტუიცია გრძნობს პორტალების და ექს-სტატიკურის არსებობას, მათ წარმოუდგენელ პოტენციას, გაიყვანოს ცოცხალი სული მორგიდან, მაგრამ არაარტიკულირებულობის, ცოდნის ნაკლებობის გამო ვერ ახერხებს მათ მოხვეთებას და ყოველი მისი მცდელობა ისევ და ისევ სიამოვნებაში იმარხება – ანუ მცირედის გამოც ვერ გადაის. ბარდონი ტრაგიკული გმირია, ჩაჩეხილი სიამოვნებასა და გამრღვევ მოძრაობას შორის.

საქმის რეალური მსვლელობის დონეზე, ანუ იმ დონეზე, რომელიც ასეთი ეროტიკული რიტუალების განხორციელების პროცესში სინამდვილეში იჩენს თავს ჩვენში, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ამ დროს ჩვენ ვიმყოფებით რეანიმირებულ (წყლიდან ღვინოდ ქცეულ) მცენებებთან თამაშის სივრცეში. ასეთ ვითარებაში ეს მცენებები, რომელთაც ნორმალური ცხოვრების ხანგრძლივობაში მუხტის ნულსიანი დონე გააჩნიათ, ჩვენს მიერ ცოცხალი ენერგეტიკული მუხტით არიან ამოუსვებული.

სწორედ ასეთი, წყლის ღვინოდ გარდაქმნა ბადებს ექს-სტატიკურს. შესაძლოა, სწორედ ამ ხარისხის ძალებით და რეალიზაციის ასეთივე ფორმებითა ოპერირებს და თამაშობს თავად ღმერთიც და ჩვენ აქ ვიწყებთ მისი ენის შეცნობა-პარალელიზაციას, რომელშიც პირობითობა სრულიად გაუქმებულია.

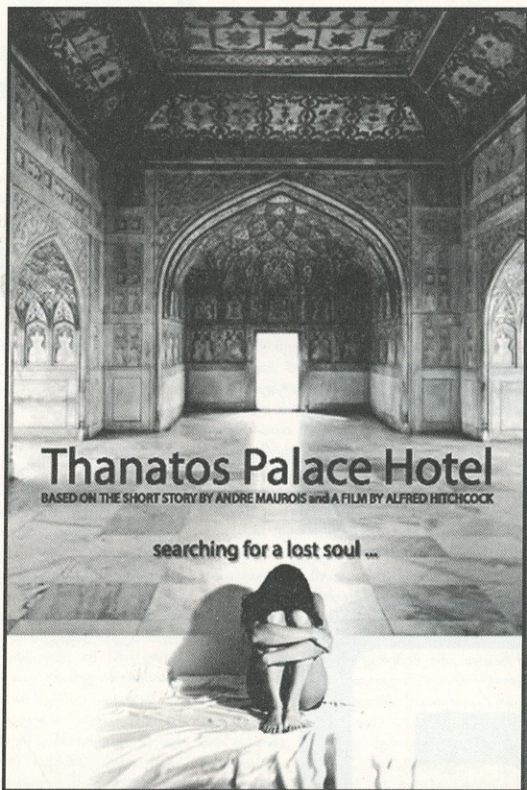
ასეთ, ზემოდ აღწერილ ძალებთან შეარებით და სიმბოლური რეპრეზენტაციების შემცნებით ჩვენ ზისაძლებლობა გვეძლევა „უცნობი მომავლის“ სუნიქტას მიუახლოვდეთ – იმ მომავლის, სადაც ორი სხვა მოდუსი – ანმყო და წარსული გაუქმებულია. ანმყოს მოდუსი – აქ და ახლა – ოპერირებენ ცხოვრებით, მცენებრები, ღმერთები – მათ არ გააჩნიათ არც მომავალი და არც წარსული; წარსულის მოდუსში ოპერირებს კულტურის სტატიკური სივრცე, არსებობის (არსთანდგომის) ცნობიერება, ანუ ადამიანი და მისი პირობითი ენა (კონცეპტები); აქ არ არის ანმყო და მომავალი, ყველაფერზე კრიტიკული წარსულია გადაფარებული. რადიკალური მომხმარების ცნობიერება აქ საბოლოოდ მკვიდრდება „არსობის“ მოდუსში, როდესაც ადამიანი „არსობის“ განცდის ნაკადთან აიგივებს საკუთარ თავს და არა „არსებულის“ პირობითობასთან. „არსობის“ მდგომარეობაში ყოფიერება უწყვეტად შემოედინება ჩვენს შერწყმებებში, თამაშობს, მომავლის, მომავლის სადღესასწაულო ნადიმს უსასრულოდ ტრაპეზობს.

ნათლადხევის ფორმა (როდესაც კულტურა უკვე გადადებული/გადაგორებულია) არის „ადამიანგარდასული“ ყოფიერების ფორმა, რომლის შემოტანაც სამყაროში მხოლოდ ადამიანს ძალუძს საკუთარი კონსტიტუციის ექს-სტატიკურ ცეცხლად განიერთ. მხოლოდ ამ ექს-სტატიკას შესწავლა, დაწვას ადამიანში თვითგადარჩენის ინსტინქტი – ამაში მდგომარეობს ტრანსგრესიული ბუნების ხიზლი და შთამომავლობითი ესქატოლოგიური სწრაფვა იმ ტრანზიტული არსებისა, რომლის სახელიც **ადამიანია**.

ჩვენ ღმერთი ყოველთვის „აქ და ახლა“ გვეგონა, ის კი ჩვენში განხორციელებული უშრეტად და უსასრულოდ მომდინარე მომავალი აღმოჩნდება.

ახალი თარგმანები

5

Thanatos Palace Hotel

BASED ON THE SHORT STORY BY ANDRE MAUROIS and a FILM BY ALFRED HITCHCOCK

searching for a lost soul ...

ანდრე მორუა

– აბა, რას მეტყვი „სტალის“ აქციების შესახებ?

– 59 მთელი ერთი მეოთხედი, – უპასუხა 12 მბეჭდავიდან ერთ-ერთმა.

საბჭოელები მანქანები პირდაპირ ჯაზისთვის ნიშნულ რიტმში ტკაცანებდნენ. ფანჯრიდან მანქანების თვალუწვდენელი ცათამბჯენები მოჩანდა. სატელეფონო ზარები ერთი ნამითაც არ წყდებოდა. ქალაქის რულონებიდან ავისმომასწავებელი ციფრებითა და ასოებით დაცხრილილი სერპანტინები ნაკადულეზად გადმოედინებოდა და იატაკზე იღვრებოდა.

– რა ხდება „სტალის“ თავს? – ისევ იკითხა მონიემ.

– ამჯერად უკვე 59, – უპასუხა გერტრუდა ოუენმა.

გერტრუდამ წუთით ბეჭდვა შეწყვიტა და ახალგაზრდა ფრანგს მზერა შეაგლო. საგარეშო მოკალათებული თითქმის არ იმძრევდა, თავი ხელებში ჩაერგო. განადგურებული ჩანდა.

– „იი, კიდევ ერთი, ვინც სამუდამოდ ჩაიძირა“, – გაიფიქრა გერტრუდამ. „მესმის, რომ ახლა ნამდვილად არ უღბის, მაგრამ არც ფანია უკეთეს დღეში...“ ფანი მესსიერებში იმიტომ ამოუტიტყვია, რომ ფან მონიემ, პოლმანბანკის ნოუ-იორკის წარმომადგენლობაში რომ მუშაობდა, სულ რაღაც ორი წლის წინ, წარმოშობით ამერიკელი საკუთარი მდივანი შეირთო ცოლად.

– და „კენეკოტის“ რამდენია? – იკითხა ფან მონიემ ისე, რომ თავი არც აუწევია.

– 28, – უპასუხა გერტრუდამ.

კარს მიღმა ხმამალა ლაპარაკი გაისმა. ცოტა ხანში ოთახში პარი კუპერი შემოვიდა. ფან მონიე მყისიერად ფეხზე წამოდგა.

– აი, სანახაობაც მასს ქვია: თითქმის ყველა აქციაზე ოცპროცენტიანი ვარდნა ფიქსირდება, ზოგიერთები კი დამდგარან და ხმამალა გაპყვირია: არა, რას ბრძანებთ, კრიზისისგან ჯერ კიდევ შორს ვართო. ამისხენით, არსებულ მდგომარეობას შეიძლება სხვა სახელი მოეძებნოს?

– ეს ნამდვილი კრიზისია, – წაილულულა ფან მონიემ და ოთახი დატოვა.

– ვატყობ, ამ სანაყლს კრიზისმა წირვა გამოუყვანა, – აღნიშნა პარი კუპერმა.

– მეც თქვენს აზრს ვიზიარებ, – შეეხმინა გერტრუდა ოუენი, – უკანასკნელი კაპიკები ჩადო... თავად ფანიმ მომიყვა წერილ- წერილად ყველაფერი. მათ ალიანსს დიდი ხნის სიცოცხლე არ უნერია. ვფიქრობ, ფანი დღესვე გამოიდგება უბედურს.

– რა გინდა, რომ მოიმოქმედო, ვერაფერს გააწყობ. კრიზისი კრიზისია, – დასაკვნა პარიმ.

ლიფტის ბრინჯაოს კარი უხმაუროდ შეისხნა.

– Down – თქვა ფან მონიემ.

– როგორ მიდის „სტალის“ საქმეები, – დაინტერესდა ლიფტიორი ბიჭუნა.

– 59, – უპასუხა ფანმა.

თავის დროზე ეს აქციები ფანმა 112 დოლარად შეიძინა. გამოდის, რომ ყოველ აქციაში 53 დოლარი დაკარგა. არც სხვა შენაძენებს უღბინდათ. არიზონაში დიდი ვიი-ვაგაზებით მოქუჩებულის ეს მოკრძალებული კაპიტალი ქარბორბალამ ნახებდა და მოუსაყვლეთში გადაისროლა. ფანის მისდღეში ერთი ცენტიც კი არ ებადა. დიახ, ეს იყო სრული კრიზი... ქუჩაში როგორც კი აღმოჩნდა, მეტროს მიმართულებით აიღო გეზი. ზაღდ მომავალზე ფიქრს ეცადა: „ნუთუ ყველაფრის თავიდან დაწყება მოუწევს? ფანი მეტ სიმზვევსა და გამბედაობას რომ გამოიჩენდეს, ეს შეუძლებელი როდი იქნებოდა.“ ფანს წარსული წარმოუდგა თვალწინ, პირველი ნაბიჯები, დუხჭირი წლები, გადატანილი ბრძოლები. ის დროც გაასხენდა, არიზონას მთებში ცხვრის ფარას რომ მწყემსავდა. მოგვიანებით, როგორც იქნა ბეღმა გაუღიმა და აღმასვლის ჟამიც დაუდგა... ყველაფერს თავი რომ დაეკანებოდა, გამოუვალრი მდგომარეობა არ არსებობს. მას ხომ 30 ჯერ არც შესრულებია? თუმცა მონიემ შესანიშნავად უნეროდა, ფანი ამ დამარცხებას არაფრის გულისთვის რომ არ მიუტეებდა.

წინათვრნობა აუხდა. ფანი შეუწყნარებელი აღმოჩნდა.

მეორე დღის დილას ჟან მონიეს სრულ სიმატრეოვში გაეღვიძა. გრძნობდა, რომ ყოველგვარი ძალა გამოელა და ბრძოლის გაგრძელებას ვეღარ შეძლებდა: რა თქმა უნდა, უყვარდა ფანი, მიუხედავად მისი ხისტი ხასიათისა. შავკანიანმა მოსამსახურემ ტრადიციული საუზნე შემოუტანა, — ერთი ნაჭერი ნესვი და ტრადიციული ფავა — თან ფული სთხოვა.

- დიასახლისი სად არის, მისტერ?
- მოგზაურობს!

ჟანმა მოახლეს 15 დოლარი მიანოდა, შემდეგ კი დარჩენილი თანხის თვლას შეუდგა. დაახლოებით ხუთას დოლარამდე დარჩენიდა. ამით ვერ აშენდებოდა, ყველაზე დიდი ორი თვე გაიტანდა თავს. უკეთეს შემთხვევაში, სამი... მერე რა წყალში გადავარდეს? ჟანმა ფანჯარაში გადაიხედა. ბოლო კვირის მანძილზე პრესა გამუდმებით იუწყებოდა, მავანმა და მავანმა თვითმკვლელობით დაასრულა სიცოცხლე... ბანკირები, კომიოვი-ფორები, ბირჟის სპეკულაციონტები და თაღლითები კრახისგან ხსნას სიკვდილში ეძებდნენ. ნეტები რა მოხდება, მეოცე სათუთლდან რომ ვისკუნა? საინტერესოა, რამდენ ხანს გასტანს ვარდნა? სამი? იქნებ ოთხი? ბოლოს დათვლილშემი ქვაფენილზე და შენგან უსახური ფავადა თუ დარჩება. ვითქო და დარტყმას გადაურჩი? ჟანმა წარმოადგინა საშინელი ნამება, დამსხვრეული ძელები, დაჩეხილი სხეულის ნაწილები. ამოიოხრა. გაზეთი ილიის ქვეშ ამოიჩრა და სასაუზმოდ რესტორანს მიაშურა. მისდა გასაკვირად ნეკერისლის სიროფოსხშილი ბლინები ძალიან ეამა.

„Thanatos Palace Hotel, New Mexico“ რა უცნაური მისამართია... ნეტები, ვინ შეიძლება იქიდან მწერდეს?...

დღის ზაფხულებს შორის ჰარი კუპერის წერ-ილსაც მოკრა თვალი. ჟან მონიემ უპირატესობა მას მიაჩნდა. პატრონი ეკითხებოდა, თუ რატომ არ მობრუნდა სამსახურში, ეუბნებოდა, რომ მისი საბანკო ანგარიში დებეტური იყო და საღარიბო რეგას თოთხმოდცაცდამიტი (\$893) დოლარი უნდა დაეზოგუნებინა... რანაირად აპირებდა ამ საქმის მოგვარებას? კითხვა ან სასტიკია ან მიაძმით. შეიძლება ჰარი კუპერს ათასგვარი მანიკერება დასწამო, მაგრამ მიაძმობას — ვერა.

ჟან მონიემ მორიგი წერილი გასწა: ზემოთ სამი კვიაროსი ამოეტვიფრათ, ქვემოთ კი შემდეგი მინაარსის წერილი შეგეძლით ნაგეითხათ:

THANATOS PALACE HOTEL
ფირმამორი: ჰანრი ბერსტამერი

„ძვირფასო მისტერ მონიე!

დღეს შემთხვევით არ მოგმართათ. ჩვენს ხელთ არსებული ინფორმაცია გვაფიქრებინებს, რომ შესაძლოა, ჩვენს მიერ შემთავაზებული სამსახური თქვენთვის სასარგებლო აღმოჩნდეს. თქვენ ალბათ შეამჩნიებდით, რომ ყველაზე თავდადებული და უშუალო ადამიანის ცხოვრებაშიც კი გარემოებანი ისე შეიძლება გადახსნათ, რომ ყოველგვარმა ბრძოლამ აზრი დაკარგოს. ამ დროს სიკვდილი შესაძლოა ნანატრ გათავისუფლებად მოგვევლინოს.

დახუჭოთ თვალები და ჩაიძინოთ, რათა აღარასდროს გამოგვიღოთ, აღარ გაიგოთთ არც გაულისშემადონებელი კითხვები და არც საყუდურები... არაერთ ჩვენთანგან უოცნებია აგრერიგად, ხმამაღლა გამოუთქვამს ეს სურვილი. მიუხედავად ყველაფრისა, იშვიათი გამოწაკისების გარდა, ადამიანებს არ ძალუთ საუთარი ტკივილებისა და ტანჯვისგან გათავისუფლდნენ. და ეს სავსებით გასაკება, თუ გაეცნენ იმით, ამის გაკეთებას რომ ეცადნენ. თვითმკვლელობათა უმრავლესობა წარუმატებელია. მაგალითად, ერთმა შუბლში ტყვია დაისალა, მხოლოდ მხედველობითი ნერვი დაიზიანა და სამუდამოდ დაბრუნდა. მეორემ, სამუდამოდ ჩაძინების სურვილით შეუკრძაბილა, დასაძინებელ საშუალებათა მთელი მუტა ჩაიყარა პირში, მაგრამ დოზა არასაკმარისი აღმოჩნდა. სამი დღის თავზე დაშლადმდე მუღს, ტვინის ურედეგდაზიანებულსა და მასსირობამოშლის გამოეღვიძა. თვითმკვლელობა — ეს ხელოვნება, უმცირესასა და დილეტანტიზმს რომ ვერ ჰყოფს. ამასთან ერთად, თავისი ბუნებიდან გამომდინარე, არც გამოცდილების შექენის საშუალება იძლევა. მისტერ მონიე, თუ აღნიშნული პრობლემა გაინტერესებთ, მზადყუნას გიცხადებთ, ჩვენი მდიდარი გამოცდილება თქვენს სამსახურში ჩაეყენით. ბარემ აქვე გაუწყებთ, რომ ჩვენი კუთვნილი სასტუმრო ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და მექსიკას შორის არსებული საზღვრიდან სულ რაღაც ორ ნაბიჯზე მდებარეობს, რაც რეგიონის უდაბურობის გამო, ხელისუფლების მხრიდან ყოველგვარ არასასურველ კონტროლს თავისთავად გამოირიცხავს. ამ უპირატესობით გამხმევებულებმა მივიჩნიეთ, რომ ახლობლებისთვის დახმარების ხელის განოდება ჩვენი პირდაპირი მოვალეობაა. გადაგწყვიტეთ, უშუველოთ თანამოქმედებს, თავსატეხილი გამოსურებელი უბედურების გამო სასივსო რომ დაუყარგათ და ცხოვრებასთან გამომშვიდობება გადაუწყვეტათ. ჩვენ ვთავაზობთ ამ სურვილის ასრულების სრულიად უმტკივნეულო, გაგებდავთ ვამტკიცოთ, სრულიად უსაფრთხო საშუალებას.

„Thanatos Palace Hotel“ მოულოდნელ ტკბილ სიკვდილს გპირდებათ, თანაც იმ დროს, როცა თავს სულიერად სრულიად განწანასორებულად გრძნობთ. ჩვენი ტექნიკური შესაძლებლობანი და ბოლო 15 წლის განმავლობაში დაგროვილი გამოცდილება (მხოლოდ შარშან ორი ათასზე მეტ კლიენტს მოვემსახურეთ), რუდუნებით მოფიქრებული და ზუსტად გათვლილი საშუალებების გამოყენებისა და მყისირი შედეგის უზრუნველყოფის შესაძლებლობის გვაძლევს. ასევე საჭიროა მივიჩნიეთ დაქმინით, რომ იმ კლიენტებს, რომელთაც კარგად ცნობილი რელიგიური ორთოფობანი, შიში და კრძალვა აწუხებთ, გინვირულად მოფიქრებული

სამედო მეთოდით მოეუხსნით ყოველგვარ პასუხისმგებლობას ჩადენილ თვითმკვლელობაზე.

ჩვენი ზედმედი მოგვესვენება, რომ ჩვენი მუშტების მატერიალური შესაძლებლობანი ერთობ მოკრძალებულია, რამეთუ ლტოლვა თვითმკვლელობისაკენ ხშირ შემთხვევაში საბანკო ანგარიშების მარცნეულობის უკუპროპორციულია; ამის გათვალისწინებით, ძალისმიერა არ დავიფურთ, რა თქმა უნდა, სრული კომფორტის შენარჩუნებით, რათა სასტუმროს დანახარჯები კლიენტათვის მინიმუმამდე დავგვეყვანა. ჩვენთან გაჩერებულ მსურველის ქსას სულ რაღაც სამაის დოლარით გადაირბება. ეს თანხა სრულიად სამყოფია თქვენი ვიზიტის ყველა დანახარჯის სრულად დასაფარად. ამასთან ერთად, აღვნიშნავთ, რომ ვიზიტის ხანგრძლივობა თქვენთვის ბოლომდე უცნობი დარჩება. სხენებული შენაღანი ასევე გულისხმობს ოპერაციის, დაკრძალვისა და საფლავის მოვლა-პატრონობის ღირებულებასაც. ბუნებრივია, რომ გაღებული თანხა მოიცავს სასტუმროს მიერ შემოთავაზებულ ნებისმიერ მომსახურებას, რაც ავტომატურად გათავისუფლებთ მოსამსახურე პერსონალის ზედმეტი გასამრჯელოთი დაჯილდოების აუცილებლობისაგან.

ნუ დაგავიწყდებათ, რომ Thanatos Palace Hotel ერთობ ფერწერულ მთიან რეგიონში მდებარეობს. კლიენტების განკარგულებაშია ჩრგბურთის ოთხი კორტი, გოლფის მოედანი და ოლიმპიური თამაშების ღირსი საცურაო აუზი. პალასი თანასწორ მასპინძლობას უწევს მამაკაცებსაც და მშვენიერი სქესის წარმომადგენლებსაც: კლიენტების უმრავლესობა, იშვიათი გამონაკლისების გარდა, საზოგადოების მაღალ, რაფინირებულ წრეებს განეკუთვნება. სასიამოვნო სოციალური გარემო, სიტუაციის უცნაურობა, აქ გატარებულ დღეებს გაათქცევს პიკანტურობისა და სიქნის, მთლიანობაში ვიზიტს მიმზიდველსა და შეუდარებელს ხდის.

ჩამოსვლებზე უმორჩილესად ვთხოვთ დიმიწის სადგურზე ჩამოსვლას, სადაც მათ სასტუმროს მინი-ავტობუსი დაელოდება. ასევე, გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში, წერილობით ან დეპეშით გაფრთხილებას ჩამოსვლამდე არა უგვიანეს, ორი დღით ადრე მაინც. ჩვენი სატელეგრაფო მისამართია: „Thanatos, koro-nado, niu meqsiko“

თან მონიემ სათამაშო კარტი გამალა და მკითხაობას შეუდგა, როგორც ეს ფანში ასწავლა.

* * *

გადაადგილება გულის გამანერვილებლად დიდხანს გაგრძელდა. საათების განმავლობაში მატარებელი ბამბის პლანტაციების ფსონრად მიქროდა. ამ თვალუდგენელ სიხატათუმი მომუშავე დაფრადკანიათა თავები შავი ლაქების შთაბეჭდილებას ტოვებდა. კითხვას ძილი ენაცვლებოდა, ძილს ისევ კითხვა... ასე გაგრძელდა ორი დღე და ორი ღამე. შემდეგ, როგორც იქნა, პეიზაჟმა სახე იცვალა: ბამბის სედიმენტგრელად ქათქათა უსაზიგოო პლანტაციები გიგანტური და მომავალდებელი მთის მასივები ჩაენაცვლა. ამჯერად მატარებელი ხეობის ძირში მიიკვლევდა გზას – იისფერი, ყვითელი და წითელი განივი ზოლებით აჭრელებულ უხარმაზარ, პიტალო კლდეებს შორის. ხეობის თავზე ქათქათა ღრუბლის ქულები მოცურავე ყელყაყარა გედებს ჰგავდნენ. პატარა სადგურებში, სადაც მატარებელი მცირე ხნით ჩერდებოდა,

განიერ სომბერეობებსა და ტყავის მოქარგულ ქუროუკები გამოწკეპილი მესკიკელეებუ ქაქმელ ანი იერთი მდიო-მდიოდნენ.

– შემდეგი ჩაჩერება დიმიწია. – აუნჯა თან მონიეს საძილე ვაგონის შავკანიაში გამცლუ-ბელმო.

– ფესაცმელების გაპრიალებას ხომ არ ისურვებდით, მისტერ?

ფრანგმა წიგნები ერთად შეაქუჩა და ჩემოდანში გადაუშავა. ბოლო მოგზაურობის უბრალოებისა და უსახურებისაგან ფრიად გაკვირვებული დარჩა. მის სმენამდე მთის ჩანჩქერის ხმაურმა მოაღწია. მუხრუჭებმა ხრჭილი იწყეს. მატარებელი გაჩერდა.

„თანატოსში“ სერ? – იკითხა ინდიელმა მეკურნელმა, შემადგენლობის გასწვრივ ენაბოვარდნით რომ მიიზოდა. უკვე მოესწრო ხელურებზე ორი ქრათიზიანი ქალშვილის ბარგის შემოლაგება, რომლებიც უკან აჩქარებული ნაბიჯებით მიყვებოდნენ.

„ნუთუ შესაძლებელია, – გაიფიქრა თან მონიემ, – რომ ეს ორი მშვენიერება აქ სასიკვდილოდ იყოს ჩამოსული?“

გოგონებმა ფრანგს სერიოზული და ღრმა სევდით აღბეჭდილი მზერა მიაპყრეს. ერთმანეთს რაღაცაზე ხმადალა ჩურჩულებდნენ. თანხა, მცდელობის მიუხედავად, ერთი სიტყვაც კი ვერ გააჩნია.

„თანატოსის“ ავტობუსი სულაც არ ჩამოგავდა კატაფალკას, თუმცა ჩამოსვლებზე ქვეცნობიერად ამის შში, გამორიცხული არ არის, ჰქონდით. მუქცისფრად გადაეღებათ, სალონი კი წარინჯისფერი და ღია ცისფერი ქსივილით შემოკრათ. მუზე თვალისმომჭრელად ბრწყინავდა. თავისი მორთულობით მკვეთრად გამოირჩეოდა დანჯლრეული მანქანებით გადაჭდილ გზოში, ჯარათის ბაზრობის შთაბეჭდილებას რომ ტოვებდა და სადაც ჰაერი სავსეა წარმოშობის ესპანელთა და ინდიელთა ბილნისტყვობით იყო გაუღნითილი. გზის ორივე მხარეს აშოლფილი პიტალო კლდეებს ხაზს ერთგვარ ნაცრისფერ პირბადედ გადაჰყენოდა. მსუქანა, თვალგადმოშორკულ მძღოლსაც ნაცრისფერი კოსტუმი ემოსა. თან მონიემ თანამგზავების შევიწროვება არ ისურვა, ამიტომ წინ, მძღოლის გვერდით მოკალათდა. როცა მაქანა დაიძრა და არაერთი უკანაბილი მოსახვევის უკან ჩამოტოვების შემდეგ მთის ციკაბო აღმართის იერიშს შეუდგა, ფრანგმა პუტუქსასთან გამოლაპარაკება სცადა.

– დიდი ხანია სასტუმროში მძღოლად მუშაობთ?

– უკვე სამი წელია, – გამოსცრა კბილებიდან პირქუშმა მძღოლმა.

– უცნაური სამსახური გაქვთ, ასე არ მოიწვევთ?
– უცნაური? – იკითხა თანამოსახლები. – რა უნდა ჰქონდეს ახლა უცნაური ჩემს საქმე? ვატარებ მანქანას. მორჩა და გათავდა. რას პოულობთ ამაში უცნაურს?

– მგზავრები სასტუმროში რომ გადაგვაცით, ოდესმე თუ ბრუნდებიან უკან?

– ხშირ შემთხვევაში არა, – ერთგვარი უხერხულობით უპასუხა მძღოლმა, – ხშირად არა, მაგრამ ყოფილა მსგავსი შემთხვევებიც... მაგალითად ჩემი თავი შემძლია მოგიყვანით.

– თქვენ? მართალს ამბობთ? თქვენ აქ როგორც კლიენტი ჩამობრძანდით?

– ყური მიგდეთ მისტერ, – ნაშინაო მძღოლმა, – ამ ხელობას იმიტომ დავთანხმდი, რომ ჩემზე არასდროს ვილაპარაკო და არც არავის კითხვებს გავცე პასუხი. შევნიშნავ, რომ აქ მოსახვედრები მეთისმეტად სახიფათოა. ვფიქრობ, არ გსურთ, კლდედან გადავფრხთო და ის ორი ქალბატონიც ზედ მიგაყოლოთ.

– რასაკვირველია არა, – თქვა ჟან მონიემ. მოგივანებით მიხვდა საკუთარი პასუხის კომიკურობას და ჩაეღიმა.

ორი საათის მიწურულს, მძღოლმა ხმის ამოუღებლად თითი „თანატოსის“ სილუეტისკენ გაიშვია, რომელიც ჯერ კიდევ შორს ზეგანზე იკვეთებოდა.

სასტუმრო ესპანურ-ინდიურ სტილში იყო ნაგები. ტალღებმა ბაღი, დამრეცი ტერასებრი გადახურვით, წითლად გადაწყვეტილი თიხის მიმგავსებული ცემენტით შეღისილი კედლებით. ნომრები სახმრეთისკენ, მზით გაჩახჩხებულ გადახურულ ვერანდებზე გადიოდა.

ჩამოსულებს იტალიელი პორტიე შეეგება. მისმა პირნიდან გაპარსულმა სახემ ჟან მონიეს სულ სხვა ქვეყანა, სულ სხვა ქალაქი მოაგონა გაზონებში ჩაძირული ქუჩებით.

– ღმერთო, გამახსენე, თქვენთვის სადღაც მომიკრავს თვალი... – შეეხმინა პორტიეს მონიე, როდესაც ბოი ხელიდან ჩემოდანს ართმევდა.

– ბარსელონაში, სასტუმრო „რიცში“. სარკონი მქვია. როგორც კი რევოლუცია დაიწყო, იქაურობა დავტოვე...

– ბარსელონიდან ნიუ-მექსიკომდე! დიდი გზა გამოვივლიათ.

– ოჰ, სერ, პორტიეს როლი, იქნება ის ბარსელონაში თუ ნიუ-მექსიკოში, ერთი და იგივეა... სამაგიეროდ ანკეტა, რომელიც ახლა უნდა შეგავსებინოთ, აქ ბევრად უფრო რთული და გრძელია, ვიდრე სხვაგან... წინასწარ გთხოვთ, მომიტყუოთ.

ანკეტები, სამ ახალ მოსულს რომ გადაეცა, დასერილი იყო უთვალავი უფრედებით, კითხვებითა და ახსნა-განმარტებით შენიშვნებით. განსაკუთრებული სიზუსტით დაბადების თარიღს, ადგილსა და იმ ადამიანთა ჩამონათვალს ითხოვდნენ, რომლებიც უნდა გაეფრთხილებინათ, თუ კლიენტი, გაუთვალისწინებელი მიზეზების გამო, უბედური შემთხვევის მსხვერპლი გახდებოდა. „უმორჩილესად გთხოვთ, მეგობრის ან ნათესავის არანაკლებ ორი მისამართი მაინც მოუთითოთ და რაც მთავარია, ხელით საკუთარ ენაზე გადანეროთ ქვემოთმოყვანილი განცხადება (ფორმულა „ა“)

– მე, ქვემოთ ხელისმომწერი..... ფიზიკურად და სულიერად ჯანმრთელი ვიქნებოვარ, რომ ნებაყოფლობით ვეთხოვები სიცოცხლეს. აქედან გამომდინარე, სასტუმროს ადმინისტრაციასა და მოსამსახურე პერსონალს, უბედურების შემთხვევაში, ვუხსნი ყოველგვარ პასუხისმგებლობას...

მეზობელ მაგიდასთან ერთმანეთის პირისპირ მოკალათებული ჟან მონიეს პირმშვენიერი თანამგზავრები გულისყურით ინერდნენ ფორმულა „ა“-ს. ფრანგმა შეამჩნია, რომ მათ თავიანთთვის გერმანული ტექსტი შეერჩიათ.

სასტუმროს დირექტორს – პენრი ბერსტეკერს ოქროს ჩარჩოში ჩასმული სათვალეები მშვიდი და განიხილავრებული ადმინისტრაციის იერს სძენდა. ამკარად ფტყობოდა, რომ ძალიან ამაყობდა საკუთარი დანესებულებით.

– თქვენ სასტუმროს მესაკუთრე ბრძანდებით? – დაინტერესდა ჟან მონიე.

– არა, სერ, სასტუმრო სააქციო საზოგადოების საკუთრებაა, მისი შექმნის იდეა კი მე მომივიდა თავში. ამის გამო დავინიშნე ცხოვრების ბოლომდე მის უცვლელ დირექტორად.

– როგორ ახერხებთ ადგილობრივი ხელისუფლების მხრიდან უსამოვნებების თავიდან აცილებას?

– უსამოვნებების? – შეპყვირა შოკირებულმა და გაოც-

ბულმა მისტერ ბერსტეკერმა. ჩვენ არაფერს ჩავდივართ ისეთს, რომელიც ჩვენი, როგორც სასტუმროს მესაკუთრეთა მოვალეობების საწინააღმდეგო იქნებოდა. ჩვენ კლიენტებს ვთავაზობთ იმას, რასაც თავად ითხოვენ, ვიმეორებ, რაც თავად სურთ, მეტს არაფერს. სხვათა შორის, ჩვენს შემთხვევაში ადგილობრივი ხელისუფლების ხსენება სასებით უდავლოა, მსგავსი რამ აქ საერთოდ არ არსებობს. მეტსაც გეტყვით, დღემდე დანადგირებით ვერ გაურკვევიათ, ვინ არის ჩვენი მინის კანონიერი მფლობელი - მექსიკა თუ შერთებული შტატები. საკმაოდ დიდი ხნის განმავლობაში ეს პლატო მიუდგომელი ტერიტორიის რეპუტაციით სარგებლობდა; თუ გავრცელებულ ლეგენდას დაუჯერებთ, აქ რამდენიმე ასეული წლის წინ ევროპელების ცეცხლსა და მახვლის გამოქცეული ინდიელთა მცირე ჯგუფი შემოიხსნა. მათ ერთად სიკვდილს გადაეცვივით. ადგილობრივი მოსახლეთა რწმენით, სწორედ იმ გარდაცვლილ ინდიელთა სულები უღობავნებს ჯა უზნეო განზრახვით შეპყრობილ ნებისმიერ მოხმდურს. შესაძლოა, სწორედ ამის გამო მოვახერხეთ მინის ნაკეთის სრულიად ხელსაყრელ ფასად შეძენა. როგორც თავად იხილეთ, გარესამყაროს ორომტრიალს მონყევტილნი, სრულიად დამოუკიდებელ ცხოვრებას ეწევიან.

- თქვენი კლიენტების ნათესავებს სასამართლოში საჩივარი არასდროს შეუტანიათ?

- სასამართლოში ჩივილი? - შეპყვირა ამჯერად თითქმის ალჟოთიებულმა მისტერ ბესტეკერმა, - და რა აქვთ საჩივარი, ღმერთო ჩემო?... ჩვენი კლიენტების ნათესავთ პირიქით, თავს ბედნიერად მოიხსენიებ, მესიო მონიე, რამ მათთვის ერთობ დელეკატური, ხშირ შემთხვევაში მტანჯველი საკითხები აქ მშვიდად, ყოველგვარი ზედმეტი ხმაურისა და საყუარებო გახმევანების გარეშე წყდება... არა, მესიო! აქ ყველაფერი ისე თავაზიანად, ისე კონტად და კორექტულად გვარდება, რომ როგორც კლიენტები, ასევე მათი ახლობლები გვიჩივიან კი არა, გვემადლიერებიან და სამუდამოდ ჩვენი მეგობრები ხდებიან... თქვენი ნომრის ნახვას ხომ არ ისურვებდით? თუ წინააღმდეგი არ იქნებით ეს №113 იქნება. შემთხვევით ცრუმორწმუნე ხომ არ ბრძანდებით?

- სულაც არა, - უპასუხა ჟან მონიემ, - თუმცა უნდა ვაღიარო, რომ რელიგიურ და ღვთისმშობი ოჯახში ვარ გაზრდილი და თვითშეკვლელობის იდეა სულაც არ მხოლავს...

- მოგახსენებთ, რომ აქ თვითშეკვლეობაზე საუბარი არასდროს ყოფილა და არც არასდროს იქნება, მესიო მონიე. - უპასუხა მისტერ ბერსტეკერმა ისეთი უაუტელაციო ტონით, რომ ორჭოფობით შეპყრობილ ფრანგს ამ თემაზე საუბრის გაგრძელების სურვილი მეფიქრად გაუქრა.

- სარკონი, გთხოვთ მესიო მონიე 113-ე ნომრამდე მიაცილოთ. რაც შეეხება ანაზღაურებას, გთხოვთ სამასი დოლარი გზად სალონოში შეიტანოთ. მოღარიბებან დიხანს არ მოგიწევთ, აქევა, ჩემი კაბინეტის გვერდით.

- ცოტა ხანში ჟან მონიე ჩამავალი მზის სხივებით გაჩახახებულ ნომერში ამაოდ ეძებდა მომაკვდინებელი დანადგარის რაიმე ნაკვალევს.

- რომელ საათზე მოგვართმევენ ვახშამს?

- ცხრის ნახევარზე, სერ. - უპასუხა მოსამსახურემ.

- საგანგებოდ უნდა გამოეწვიოთ?

- ჩვენი კლიენტების უმრავლესობა ვახშამისთვის სავციალურად იმისება, სერ.

- კეთილი, მეც საგანგებოდ შევიძინებთ თეთრი პერანგი და ჰალსტუხი მომზადდით.

როცა მონიე პოლში ჩავიდა, დანახა, რომ კლიენტებს ჩაცმისა და მათლაც გარკვეული ძალისხმევითვის მიემართათ. ქალბატონებს დეკოლტეებიანი საღმისი კაბები მოეცინათ, მამაკაცებს კი სმოკინგები. დანახა თუ არა, მისტერ ბერსტეკერი უმაღლეს მისკენ გამოეშურა. ოფიციალური და ზედმეტად თავაზიანი ჩანდა, რომ არა ვთქვამთ პირმოთენ და ფარისეველი.

- ო, მესიო მონიე!... ყველგან გეძებდით... რახან მარტო ბრძანდებით, ვიფიქრე საღმისი გატარება ჩვენი ერთ-ერთი კლიენტის, მისის კირბი-შოუს კომპანიაში ხომ არ გეცამოწმებოდათ?

მონიეს სახე შეეჭმუხნა.

- მე აქ იმისთვის არ ჩამოვსულვარ, რომ მაღალი საზოგადოების ნიშნული ცხოვრების სტილი მოვიგვარო. შეგიძლიათ შორიდან მაჩვენეთ, რომელია ეს მისის კირბი-შოუ?

- რასაკვირველია, მესიო მონიე. მისის კირბი-შოუ საკმაოდ ახალგაზრდა ქალბატონია. აი, იქით დასაძინებ. კრუსატინის თეთრი კაბა აცვია, ფორტუბიანოსთან ახლოს ზის და ჟურნალს ფურცლავს... არ მგონია, ეს მშვენიერება ვინმეს არ მოეწონოს. უკვე მოვასწარი მისი გაცნობა. ერთობ სასიამოვნო ვინმეა, ჭკვიანი და განათლებული, დახვეწილი მანერებით. სხვათაშორის ხელოვანია...

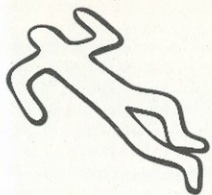
მისის კირბი-შოუ უდავოდ ძალიან ლამაზი ქალბატონი გახლდათ. პეროვანი ყავისფერი დალალები ტალღებად ეკრებოდა მხრებზე. მაღალი და ხასიათის სიმტკიცით აღეჭვდილი შუბლი ჰქონდა. გამომდევით თბილი და გონიერი ადამიანის შთაბეჭდილებას ტოვებდა. „შემაქვაც დალახვროს, ნუთუ ამ სიღამაზესაც სიცოცხლესთან გამოიმეცნებება აქვს გადაწყვეტილი?“

- მისის კირბი-შოუ თქვენი კლიენტები? ანუ იმის თქმა მსურდა, ნუთუ ეს ქალბატონი იმავე მიზანზე ჩამოვიყვანა აქ, რამაც მე?

- რასაკვირველია, - უპასუხა მისტერ ბერსტეკერმა, - ...რასაკვირველია, - მრავალმნიშვნელოვნად გაიმეორა სასტუმროს მმართველმა.

- თუ ეს ასეა, მაშინ გამაცანით.

როცა უბრალო, მაგრამ შესანიშნავი და შეუდარებელი სინატივით მორთმული ვახშამი დასასრულს მიუახლოვდა, მონიემ უკვე იცოდა კლარა კირბი-შოუს მთელი განვლილი ცხოვრება, ყოველ შემთხვევაში მისი მნიშვნელოვანი ეპიზოდები. აღმოჩნდა, რომ კლარა მდიდარ, ერთობ კეთილ და ხელგამოწლილ ადამიანზე ყოფილა

გათხოვილი, რომელიც საერთოდ არ ჰყვარება. ქორწინებიდან ექვსი თვის თავზე გაყრია და ახალგაზრდა მწერალს გაჰყოლია ევროპაში, რომელიც ნიუ-იორკში გაუცქვნიდა და სიციფემდე შეყვარებია. თურმე ელოდა, რომ ეს მომხიბვლავი და ცინიკოსი ახალგაზრდა ცოლად შეირთავდა, როგორც კი ყოფილი მეუღლისგან გან-ქორწინების ნებართვას მოიპოვებდა; ინგლისში ჩასვლის დღიდანვე კლარას შეუმჩნევია, რომ მწერალი მის რაც შეიძლება სწრაფად თავიდან მოცილებას ცდილობდა. საყვარელი ადამიანის სისასტიკითა და გულუქვაობით განაწყენებულსა და გატკივრებულს, მწერლის შეგონებაც უცდია, მაგრამ ამაოდ. ყველა გულისთვის ამხელა მსხვერპლი გავიდა, შენადგურებუ ჯარი ვთქვი, ახლა ხომ წარმოგედგენია რა გამოუვალ მდგომარეობაში მაგდგობ. კლარას წუნწუნზე მწერალს გულიანად უხარხარია.

- კლარა, - უთქვამს, - სინამდვილეში თქვენ გასული საუკუნის ქალბატონი ბრძანდებით. თავიდანვე რომ მცოდნოდა, ვიქტორიანული მორალური პრინციპების ასეთი პირუთენელი ქომაგი რომ იყავით, რა თქმა უნდა, ჩემს პირვანდელ განზრახვაზე ხელს ავილებდი, - აღარ მოგტაცებდი თქვენს თავს არც თქვენს მეუღლეს და არც თქვენს ბავშვებს. ძვირფასო, უმორჩილესად გთხოვთ, დაუბრუნდეთ მათ. თქვენი ნამდვილი მონოდება ოჯახზე, ქმარ-შვილებზე გამომდებელი ზრუნვაა.

სასონარკვეთილს ბოლო მასნი უცდია, როგორმე ყოფილი მეუღლე - ნორმან კირბი-შოუ დაებრუნებინა. დარწმუნებული ყოფილა, რომ ადვილად მიაღწევდა სანადვლს, ქმართან მარტო შეხვედრის შესაძლებლობა რომ მისცემოდა. მაგრამ საქმეში ნათესავები და კლარას მიმართ მტრულად განწყობილი ნაცნობ-კოლეგები ჩარეულან. მათი მხრიდან მუდმივი წნეხის ქვეშ მყოფი ნორმანი შეუვალი გახდარა და კლარას ხვეწნა-მუდარისათვის გულგრილობით უპასუხია. რამდენიმე დამატირებელი და ფუჭი მცდელობის შემდეგ, კლარას ერთ მშვენიერ დილას საფოსტო ყუთში Thanatos Palace Hotel-ის

სარეკლამო გზავნილი აღმოუჩენია. უფიქრია, რომ მტკიცებულებების მარტვი და სწრაფი გადაწყვეტა მხოლოდ ამ გზით თუ შეიძლებოდა.

- და სიკვდილის არ გეშინიათ? - ჰკითხა ჟან მონიემ.
- რა თქმა უნდა, გეშინია, მაგრამ სიმაღლეთ გითხრათ, ცხოვრება გაცილებით მეტ შიშს მინერგავს.
- გინუნებთ პასუხს, გონიერულია. - შენიშნა ჟანმა.
- არც მიცდია, რომ ის გონიერული გამომსვლოდა. - შეეპასუხა კლარა, ახლა კი მომიყვით, თქვენ რამ ჩამოგიყვანათ. კლარამ მონათხრობი გულისყურით მოისმინა და დასასრულს მონიეს მკაცრად გაკიცხვის უფლებაც მისცა თავს.

- ეს თითქმის დაუჯერებელია. - თქვა მან. - როგორ?... თქვენ თავის მოკვლა გადაგინყვივით მხოლოდ იმიტომ, რომ თქვენი აქციები გაუფასურდა? ნუთუ არ გიგიჟიათ, რომ ერთი-ორი, ყველაზე დიდი სამი წლის თავზე, თუ რა თქმა უნდა გამბედაობა და მოთმინება გეყოფათ, ამ ყველაფერს დაივინებთ, შესაძლოა დაიბრუნოთ კიდევაც, რაც დაკარგეთ.

- ჩემი დანაკარგი მხოლოდ საბაბია; არც იქნებოდა ჩემი ქმუნვის საგანი, ცხოვრების რამე სურვილი რომ შემომჩენოდა. უკვე მოვახსენეთ, რომ მეუღლემ აღარ ისურვა ჩემს გვერდით დარჩენა. საფრანგეთში არც ახლო ნათესავები შემომჩნა და არც მეგობრები... თუ გნებავთ გულლია და გულწრფელი საუბარი, გულყვით, რომ ერთხელ უკვე დავტოვე საკუთარი სამშობლო უბედოლო სიყვარულის გამო... ახლა ვისი გულისთვის უნდა ვიბრძოლო?..

- ღმერთო ჩემო, საკუთარი თავის გულისთვის... იმ ადამიანების გულისთვის, თქვენ რომ შეგიყვარებოდნენ და მათ თქვენ უეჭველად შეხვდებით... იმის გამო, რომ თქვენთვის მძიმე წუთებში ზოგიერთი ქალბატონი უღირსად მოიქცა, ნუ გამოუტანთ ყველა დანარჩენს დაუბახუვებელ განაჩენს...

- თქვენ მართლა განმა, რომ დედამისის ზურგზე არსებობს ქალი... იმის თქმა მსურდა, რომ არსებობენ ქალები, რომელთა შეყვარებასაც შეეძლებოდა?.. და რომელთა, თუნდაც რამდენიმე წლის განმავლობაში, სიღარიბეთა და ბრძოლით აღსავსე ყოფას დაყაბულდებოდნენ?

- მე ამაში საგნებით დარწმუნებული ვარ. არსებობენ ქალები, ბრძოლაზე რომ გიუდებიან და თქვენ წარმოგედგენ, სიღარიბეშიც კი პოულობენ, ღმერთმა იცის, როგორ რომანტიკას... მაგალითისთვის საკუთარ თავს მოვიყვანადი.

- თქვენ?

- მე მხოლოდ იმის თქმა მსურდა...

კლარა დაიბნა. ენა დაება, რამდენიმე წამში ისევ განაგრძო:
- ვფიქრობ უპირაინ იქნებოდა, თუ დავბრუნდებოდი... მხოლოდ ჩვენ დავრჩით სასადილო დარბაზში. სასონარკვეთილი მეტრადოლელი მგალითი დაძრის ჩვენს გარშემო.

- თქვენ არ ფიქრობთ, რომ, - წამოიწყა ჟან მონიემ, თან კლარას ყარყუმის ბუნვით განწყობილი მანძილა მოახუზა მხრებზე, - თქვენ არ ფიქრობთ, რომ... უკვე ამ საღამოს?..

- ო, არა! თქვენ ეს-ეს არის ჩამოხვედით...

- და თქვენ?

- ორი დღე გასრულდა.

გამომშვიდობებისას ახალგაყნობილები შეთანხმდნენ, რომ მეორე დღეს დილდანვე მისი დასაქვრას შეუდგებოდნენ.

დღის ცერა მზემ ვერანდა თბილი და მაცოცხლებელი სხივებით დაებორა. ჟან მონიემ ეს-ეს არის შხაბი მიიღო და საკუთარი თავი დაიჭირა იმაზე, რომ თავისთვის გულში მღეროდა „ცხოვრება მართლაც რომ საამური“, მაგრამ უშალ გაასხენდა, რომ საცხოვრებლად მხოლოდ რამდენიმე დღე დარჩენოდა და ვიბრებოდი დიდი არაფერი ეხადა. ღრმად ამოიხრა. „ა, უკვე ათი საათია!... ალბათ, კლარა უკვე მგლოდება.“

სასწრაფოდ ჩაძვინდა და რამდენიმე წუთში სელის ქათქათა ტილის კოსტუმში გამოცეკვილმა თავი ბევრად უფრო მსუბუქად იგრძნო. კლარას ჩოგბურთის კორტებთან დაენია. ისიც თეთრად შემოსილიყო და იმ ორი ახალგაზრდა ავსტრიელის თანსლებით ხეივანში სეირნობდა. ფრანგის დანახვაზე გოგონები თვალის დახამხამებაში გაქრნენ.

– მგონი საშინლად დავაფრთხე ისინი, არა?

– შენი ცოლა არ იყოს ერიდებათ... თავიანთ ამბავს მიყვებოდნენ.

– საინტერესოა მაინც... მეც მაზიარეთ მათ თავგადასავალს... ცოლა მაინც თუ მოატყუეთ თვალი?

– ჩველი ბავშვივით მეძინა. ვეცხოვ, რომ იმ შიშისმომგვრელმა ბერსტეკერმა სასმელში საძილე საშუალება გაურია.

– არა მგონია, – შეეპასუხა ჟან მონიე, – მეც მკვდარივით მეძინა და ნათელი აზროვნების მქონეს გამეღვიძა.

ოდნავი შეყოყმანების შემდეგ ფრანგმა დასძინა:

– ახალგაზრდობის ბედნიერების სრული განცდა დამეფუჭა. სახეზე ღიმილგადაკრულმა კლარამ მონიეს თვალბეჭდში შეხედა, მაგრამ პასუხისგან თავი შეიკავა.

– მოდი, ან ბილიეს დაეადგინა და ავსტრიელი ქალიშვილების ამბავი მომიყვით... თქვენ ჩემი შეკრებულა უნდა გახდეთ...

– მაგრამ მოსახიბობდა ათას ერთი ღამის იმედს ნუ ვიჭონებთ.

– სამწუხაროდ... თქვენ ბრძანეთ „ნუ ვიჭონებთ“.

კლარამ მონიეს სასწრაფოდ გააწყვეტინა სიტყვა.

– ავსტრიელები ტყუპები აღმოჩნდნენ. ერთად იზრდებოდნენ, ჯერ გენაში უცხოვრიათ, შემდეგ კი ბუდაპეშტში გადაბარებულან. სხვა ახლო მეგობარი გვერდით არასდროს ჰყოლიათ. 18 წლის ასაკში ერთ უნგრელ მამაკაცს გადაყრიან, მდიდარი და ძირძველი არისტოკრატიული ოჯახიდან ყოფილა. ღმერთს მიმზიდველი იერსახითა და შეუდარებელი მუსიკალური ნიჭით დაეჯილდოებინა. მოკლედ რომ მოვჭრა, გოგონებს სიმპათიური ბოზა ერისა და იმავე დღეს გონების დაბნელებამდე შეყვარებით. რამდენიმე თვის შემდეგ უნგრელმა ერთ-ერთის ცოლად მუდრთვა გადაწყვიტა. მეორეს, სასოებაწართმეულს, თავის მოკვლა განუზრახავს. მაშინ გრავის რჩეულ ნიკის მომავალი საქმირ უარით გაუსტუმრებია. ამის შემდეგ დებს ერთად სიკვდილის გეგმა მოეფიქრებინათ... და აი, სწორედ ამ დროს ჩვენს მსგავსად „თანატოსის“ სარეკლამო პროსპექტი მისცლიათ.

– ნამდვილი სიკეთეა! – აღმოხდა მონიეს, – არა და ისეთი ახალგაზრდანი და მომზიბლელნი არიან... ნეტავი რატომ ამერიკას არ გაემგზავრებინა? იქ უთუოდ გაიცნობდნენ მათთვის შესაფერის ახალგაზრდა მამაკაცებს და შეიყვარებდნენ გულწრფელი სიყვარულით... ცოლა მოთმინება და ყველაფერი მოგვარდებოდა...

– აქ სწორედ ის ადამიანები ხვდებიან, მოთმინება რომ არ ჰყ-

ოფნით, – სევდიანი ხმით წარმოთქვა კლარამ, – სხვის ომში, როგორც იტყვიან, ყველა ბრძენია. ღმერთი გაბასხენ, ვის ეკუთვნის წმინდები სიტყვები: „ყოველს ძალუქს საკუთარ თავში“. საკმარისი გამბედაობა მოიძიოს, სხვისი გასაჭირი რომ აიტანოს...

„თანატოსის“ მოზინადრებები მთელი დღის მანძილზე აკვირდებოდნენ ჯერ ხეივანში, შემდეგ კი პიტალო კლდეებისა და ღარტაფის გასწვრივ მოსიერნე თეთრად მოსილ, გატაცებით მოსაუბრე ქალსა და მამაკაცს. როგორც კი ბილი ჩამოხდა, ერთმანეთს გადახვეული შეყვარებული წვეილი სასტუმროსკენ მიმავალ ბილიეს დაადგა. თეგისკელი მებაღე ყურებადმე განითლდა და თვალბეჭდ კი მოარბდა, როცა დაინახა, როგორი მგზნებარებით კოცნიდნენ ისინი ერთმანეთს.

ვანშიამ დასასრულს მოუახლოვდა. ჟან მონიემ და კლარა კირბი-მოემ უკაცრიელ სალონში ამბურეს. ფრანგი სულმოუთქმელად გადმოხდა ნაირ-ნაირ ამბებს. დროდადრო კლარას რაღაც ფრაზებს ხმადაბლა ყურში ჩასაქურჩულებდა, ჩანანაც ეს უკანასკნელი უზომოდ ბედნიერი ჩანდა.

სანამ დასაძინებლად თავის ოთახში ავიდოდა, ჟან მონიე მისტერ ბერსტეკერის ძებნას შეუდგა. კაბინეტში მიავლო. დირექტორი დიდ შავ დათარბი იცქერებოდა. როგორც ჩანს, ანგარიშებს ამონებდა. დროდადრო წითელ ფანქარს იღებდა და ერთ სტრიქონს შლიდა.

– საღამო მშვიდობისა, მესიო მონიე, რითი შემძილა გემსახუროთ?

– დიას, მისტერ ბერსტეკერ... ყოველ შემთხვევაში მე ამის დიდი იმედი მაქვს... რასაც გეტყვით, ძალიან გაგაკვირვებთ... სიტუაციის მსგავსი მოვლენილი ცვლილება... თუმცა, ვერარისა გააწყობს ადამიანი... ასეთია ცხოვრება... მოკლედ, მინდა მოგახსენიო, რომ გადავიფიქრე... აღარ მსურს სიკვდილი.

გაიცეზულ ბერსტეკერს თვალები შუბლზე აუვიდა.

– სერიოზულად მელაპარაკებთ, მესიო მონიე? – შესანიშნავად მესმის, – განაგრძო მონიემ, – რომ არათანამიმედვერული, გაუნრანსწორებელი და ორჭოფობით შეპყრობილი ადამიანის შიამაქდილობას გიტყვებთ... მაგრამ განა ბუნებრივი არ არის ცხოვრებისეული პირობების ცვლას ჩვენი განზრახვების ცვლაც თან სდევდეს? ერთი კვირის წინ, როცა თქვენი წერილი მივიღე,

სასონარკვეთილი გახლდით. თავს მარტოსულად და ყველაფერს მიტოვებულად მივიჩნევდი... ვფიქრობდი, რომ ბრძოლის წამოყენება სრული უაზრობა იქნებოდა... დღეს სამყარო განსხვავებულ ფერებში მესახება... ყველაფერი დიამეტრულად შეიცვალა... ამ გარდატეხას გულის სიღრმეში თქვენ გემაღლიერებით, მისტერ ბერსტეკერ...

- მე გემაღლიერებით, მესიო მონიე?
- დიახ, სწორედ რომ თქვენ. ეს სასწაული იმ ქალბატონმა მოახდინა, რომლის მავდიასთანაც ჩამოსვლის პირველ დღეს თქვენ მიმიჩინეთ ადგილი... მისის კირბი-შოუ... დიდებული ქალია, მისტერ ბერსტეკერ.

- ამის შესახებ თავიდანვე მოგახსენეთ, მესიო მონიე.

- დიახ, კლარა კირბი-შოუ თბილი, ტკბილი, მეტიც, ნამდვილი გმირია. მოუყვები ჩემი საგანგებო მდგომარეობის შესახებ. თქვენ წარმოიდგინეთ, ის მზადაა, ჩემი უღებლობა გაიზიაროს; თქვენ ეს გიკვირთ?

- სულაც არა... ჩვენ ჩვეულნი ვართ მოვლენების მსგავს თეატრალურ განვითარებას... გულწრფელად მიხარია, მესიო მონიე... თქვენ ჯერ კიდევ ყრმა ხართ, ძალიან ყრმა...

- მოკლედ, თუ თქვენ წინააღმდეგი არ იქნებით, მე და მისის კირბი-შოუ ხვალვე დიმიზს დაფურცლავთ.

- გამოდის, რომ მისის კირბი-შოუც, თქვენს დარად, უარს ამბობს...

- ბუნებრივია. სხვათაშორის, თავად დაგოდესტურები საკუთარ გადანეცეტილებას... თუ ერთი ფრიად დელიკატური საკითხის მოგვარებაც მოხერხდებოდა... იცით, რაშია საქმე? სამასი დოლარი, რომელიც გადაგისადეთ, შეიძლება ითქვას, მიუღო ჩემ ქონებას შეადგენს; თქვენ მიიჩნევთ, რომ სხნეგული თანხა მოლიანად „თანატროსის“ საკუთრებაში გადავიდა, თუ მაქვს უფლება მისი ნაწილი გამოვითხოვო, რათა უკან დასაბრუნებელი ბილეთების შექმნა შევძლო?

- ჩვენ პატიოსანი ხალხი ვართ, მესიო მონიე... ჩვენ არასდროს ვითხოვთ შეუსრულებელი მომსახურების ანაზღაურებას. ხვალ დილით მოლოდინ ყველაფერს ზედმიწევნით დაიანგარიშებს. შემოტანილი თანხიდან სასტუმროს ნომრის ყოველდღიური 20 დოლარი დაგეჭვითებით, ასევე კეებისა და მომსახურების საფასური, დანარჩენი კი დაგიბრუნდებათ.

- თქვენ უღირსად თავაზიანი და გულისხმიერი ადამიანი ბრძანდებით, მისტერ ბერსტეკერ. აღარც ციცი, როგორც ამოღო თქვენი ვალიდან! მე ისევ დაგიბრუნე დენიერება... ახალი ცხოვრება...

- მარად თქვენს სამსახურში გვიგულეთ, მე-

სიო მონიე. - განაცხადა მისტერ ბერსტეკერმა.

მისტერ ბერსტეკერს თვალა არ მოუცილებია ფრანგულთა სანამ ეს უკანასკნელი დერეფანში არ გაუჩინარდა, შემდეგ კი ზარის ღილაკს თითი დაატარა.

- სასწრაფოდ სარკონი მომგვარეთ. - ბრძანა მან.

რამდენიმე წუთში პორტიეც გამოცხადდა.

- მიბარებდით, სენიორ დირექტორო?

- დიახ, სარკონი. დღეს საღამოსვე 113-ში გაზი გაუშვით...

სადღაც ორი საათიდან.

- სენიორ დირექტორო, როგორ მოვიტყე: ჯერ დასაძინებელი გაზი გაუშვა და მერე სასიკვდილო მიეყოლო?

- ამის აუცილებლობას ვერ ვხედავ... ღრმა ძილთა იძინებს...

დღესთვის სულ ეს იყო სარკონი... ხვალ კი, როგორც მოვილაპარაკეთ, იმ ორ გოგონას მიხედავ №17 ნომრიდან.

პორტიეს კაბინეტიდან გასვლა და ზღურბლზე კირბი-შოუს გამოჩენა ერთი იყო.

- შემოდი, შემოდი! - თქვა ხმაშალა მისტერ ბერსტეკერმა, - ახლა ვაპირებდი შენს გამოძახებას. შენი კლიენტა უკვე იყო ჩემთან და გამოიმცხადა, რომ ხვალ აქედან გამგზავრებას აპირებს.

- ვფიქრობ კომპლიმენტები ნამდვილად დაგიმსახურე. სამუშაო ზედმიწევნით სუფთად შესრულდა.

- სუფთად და ოპერატიულად... გავითვალისწინებ ამ ფაქტორს.

- ე.ი. ამ საღამოს მას...

- დიახ, ამ საღამოს...

- საწყალო ბოჭყან! - ამოიოხრა კლარამ, - ისეთი ზრდილობიანი და თავაზიანი იყო... ყველაფერი აღაფრთოვანებდა...

- მითხარით, რომელ ერთს აკლდა აღფრთოვანება და რომანტიულობა?!

- სასტიკი ადამიანი ხარ, - განაგრძო მისის კირბი-შოუმ. - იმ დროს, როდესაც ამ ადამიანებს ცხოვრების გემო და ხალისი ისევ უბრუნდებოდათ, შენ მათ მოუბრუნებელში აგზავნი.

- სასტიკი?... სწორედ ამაში მდგომარეობს ჩვენი მეთოდის ჭეშანურება... საწყალო რელიგიური ხასიათის ეჭვებით იყო შეპყრობილი. მე მას სიმშვიდე დაუბრუნე.

მისტერ ბერსტეკერმა სიამაყით ჩაიხიდა:

- ხვალ თავისუფალი ხარ. შეგდინა დაისვენო. აი, ზევ ისევ მოგინებს გარჯა. კიდევ ერთი ბანკირი ჩამოგვია, ამჯერად წარმოშობით შევიდა და წინასწარ გაფრთხილებ, არც ისე წორჩი.

- ძალიან მოვიხიბლე იმ პატარა ფრანგით, - წარმოთქვა კლარამ მეოცნებე ქალის მინაზებული ხმით.

- სამუშაოს არ იჩივენ! - შენიშნა დირექტორმა მაცირი ხმით, - აიღე ეს შენი კუთვნილი 10 დოლარი, პლუს ათიც პრემიის სახით.

- გმადლობ. - თქვა კლარა კირბი-შოუმ. თანხის ჩანათაში ჩადებისას კი ღრმად ამოიოხრა.

როგორც კი მისის კლარა კირბი-შოუმ კაბინეტი დატოვა, მისტერ ბერსტეკერმა წითელი ფანქარი მოიმარჯვა და ლითონის სახაზავის მოშველიებით სიიდან მორიგი გვარი ამოშალა.

ფრანგულიდან თარგმნა მერაბ ფიფია

როგორ შევქმნათ სამყარო, როგელიც ორ დღეში არ განადგურდება

გიორგი ლიკო

სანამ ფანტასტიკი მწერლისთვის ჩვეული მოხსენებით მოგაზნენდით, თავს, ნება მომეცით, ოფიციალურად მოგესალმოთ „დისნეილენდის“ სახელით. მე თავს „დისნეილენდის“ წარმომადგენლად მივიჩნევ, რადგან მისგან რამდენიმე მილიონ მომხრეობით ვცხოვრობ – გარდა ამისა ერთხელ პატივიც კი მხედა, იქ Paris TV-ს ჩემგან ინტერვიუ აეღო.

ამ ინტერვიუდან რამდენიმე კვირის განმავლობაში აუადმყოფობისგან ლოგინად ვიყავი ჩავარდნილი. ჩემი ზრით აუადმყოფობის მიზეზი მბრუნავი ფინჯნები იყო. ელოზბებით ანთებეს, რომელიც კინოპროდუსერი იყო, უნდოდა გიგანტურ მბრუნავ ფინჯანში ემჯდარიყავი და ნორმან სპინარდთან ერთად მემსჯელა ფაშის პიკადავებზე. ნორმანი ჩემი მეგობარია და შესანიშნავად წერს ფანტასტიკას. ჩვენ „უოტერგეიტის“ განხილვით. ეს კაპიტან ჰუკის მეკობრულ გემზე მოხდა. პატარა ბავშვები მიკი მაუსის ქუდებით – ყურბიანი მაკი ქუდებით – დახტოდნენ და გვეჯახებოდნენ, როცა კამერა ჩვენ გვიყურებდა და ელოზბებით მოულოდნელ კითხვებს გვისვამდა. ბავშვებით შენუსებულმა ნორმანმა და მე, იმ დღეს, უამრავი სისულელე ვთქვეთ. სამაგიეროდ დღეს ყოველ სიტყვავზე პასუხს ვაბეზ, რამდენადაც არცერთ თქვენგანს არ გახტურავთ მიკი მაუსის ქუდი და არ მოზოზლავთ ჩემზე, თითქმის მეკობრული გემის დეკორაციის ნაწილი ვიყო.

მაპატიეთ ამას რომ ვამბობ, მაგრამ ფანტასტიკა მწერლებმა საფუძვლიანად არაფერი ვიკით. ჩვენ ვერ ვისახტრებთ მეცნიერებაზე, რადგან ჩვენი ცოდნა მეზღოღოღოდა და არათანმიმდევრულოდა, და ხშირად ჩვენ პროზა საზოზლოზობაა. რამდენიმე წლის წინ არცერთ კოლეჯს ან უნივერსიტეტს არ მოუვიდოდა აზრად რომელიმე ჩვენთაგანი მიენიჭა სასაუბროდ. ჩვენ მხოლოდ უნივერსიტეტ უნივერსიტეტ გენფალობდნენ, რომლებსაც არავინ კითხულობდა. მაშინ ხშირად მეკითხებოდნენ მეგობრები, „რამე სერიოზულს არ წერ?“ რამიც გულისხმობდნენ, „რამეს არ წერ ფანტასტიკის გარდა?“ ჩვენ დიდხანს ველოდით ალიარებას. ვოცნებობდით, ვინმეს შევემჩნეით. შემდეგ, მოულოდნელად, აკადემიურმა სამყარომ შეგვინიშნა. დაიწყო ჩვენი მიპატიუებები მოხსენების წასაკითხად: გვიწვევდნენ ტელეგადამცემებშიც, მისი გამოც მალე იდიოტებს დავემსგავსეთ. საკითხი მარტივად დგას: რა იცის ფან-

ტასტიკა მწერალმა? რომელ საკითხშია ის ავტორიტეტი? ერთი კალიფორნიული გაზეთის სათაური მახსენდება, რომელიც აქ გამოფრენამდე ენახე:

მეცნიერები ირწმუნებიან, რომ თავგები ვერასდროს გახდება ადამიანების მსგავსი

ჩემი ვარაუდით ეს სახელმწიფოს მიერ დაფინანსებული კვლევის პროგრამა იყო. უზრალოდ დაფიქრდით: ვილაც ამ სამყაროში კომპეტენტური იმაში, უნდა იცვამდნენ თუ არა თავგები ჭრულ ფეხსაცმელებს, იხურავდნენ ცილინდრს, იცვამდნენ ზოლებიან პერანგს და თექის შარვალს და ადამიანებითი იქცოდნენ.

მამ ასე, მე მოგიყვებით, რა მაინტერესებს და რა არის ჩემთვის მნიშვნელოვანი. თავს ვერაფრის ექსპერტად ვერ გამოვიდებ, უზრალოდ გულწრფელად შემოიღია ვთქვა, რომ არსებობს საკითხები, რომლებიც განსაკუთრებით მიზიდავს და გამაღმდებთ მათზე ვწერ. ეს ორი ძირითადი თემაა: „რა არის რეალობა?“ და „რა გვაქცევს ადამიანად?“ უკანასკნელი 27 წლის მანძილზე, რაც მე ჩემს რომანებს და მოთხრობებს გამოვცემ, მხოლოდ ამ ორ, ერთმანეთთან დაკავშირებულ თემას ვიკვლევდი, განწყვეტილი. სწორედ ეს ორი თემა იყო ჩემთვის მნიშვნელოვანი. რას წარმოადგენთ ჩვენ? რას წარმოადგენს ის, რაც გარს გვაკრავს და ვარქმევთ „არა-ჩვენს“, ემპირიული თუ ფენომენალური სამყარო?

1951 წელს, როცა ჩემი პირველი მოთხრობა გამოვაქვეყნე, წარმოდგენაც არ მქონდა, თუ შეიძლება საფენიერი ფანტასტიკა ასეთ ფუნდამენტალურ საკითხებს შეხებოდა. მე ამ საკითხებს გაუცნობიერებლად მივადექი. ჩემი პირველი მოთხრობა იყო ძალზე, რომელიც ეჭვობს, რომ მენავგეები, რომლებიც ყოველ პარასკევ დილას დადიან, მისი ოჯახის მიერ რკინის კონტეინერში საგულდგალოდ გადამალულ ძვირფას საკვებს იპარავენ. ოჯახის წევრებს ყოველდღე მოჰქონდათ მზა საკვები ქალაქის ტომრებით და რკინის კონტეინერები მაღაზრდნენ, ხუფავდნენ მას და როცა კონტეინერი გაივსებოდა, მოდიოდნენ ეს საშუაო არსებები და ბიღონის გარდა ყველაფერი მიჰქონდათ.

საბოლოოდ ძალდი დასკვნის, რომ თუ ეს მენავგეები

საქმელს იპარავენ, ერთ დღეს ადამიანებსაც შეტყაშენ მის სახლში. რა თქმა უნდა ძალი ცდება. ყველამ ვიცით, რომ მენავგეები ადამიანებს არ ტყენ. მაგრამ ძაღლის ექსტრაპოლიცა გარკვეულწილად ლოგიკურია, თუ გავითვალისწინებთ, რა ფაქტებზე დაყრდნობით უნდა დასკვნის გამოტანა. ეს მოთხრობა რეალურ ძაღლზე იყო, მე მას გათვარდავობა და ცდილობდი მის ტვინში შეღწევა, რათა ნარკომედიკა, როგორი იყო მისი თვალთ დანახული სამყარო. მე რა თქმა უნდა დაგასკვენი, რომ ძაღლები ჩემგან და ნებისმიერი სხვა ადამიანისგან სრულიად განსხვავებულად ხედავენ სამყაროს. შემდეგ ვიფიქრე, იქნებ ყოველი ადამიანი უნიკალურ სამყაროში ცხოვრობს, თავის სამყაროში, სრულიად განსხვავებულში იმ სამყაროებისგან, რომლებშიც ოდესმე უცხოურიათ ან შესუსნავლიათ სხვა ადამიანებს. ამან შემდეგ კითხვამდე მიმიყვანა: თუ რეალურად ადამიანებთან ადამიანად იცვლებას, შეგვიძლია ვისაუბროთ ერთ საერთო რეალობაზე თუ უმჯობესია მრავლობით რიცხვში მოვიხსენიოთ? და თუ ბევრი რეალობა არსებობს, არის თუ არა ზოგიერთი უფრო ნამდვილი (უფრო რეალური) ვიდრე დანარჩენი? რა შეიძლება ითქვას მიზოფრენით დაავადებული ადამიანის სამყაროზე? ალბათ ისიც ისეთივე ნამდვილია, როგორიც ჩვენი. ალბათ ჩვენ არ გვაქვს უფლება ვთქვათ, რომ ჩვენ ნამდვილ რეალობაში ვიმყოფებით, ის – არა. პირობით, უნდა ვთქვათ, რომ მისი რეალობა იმდენად განსხვავებულია, რომ მას ჩვენივეს აბის ასხსა უფროს, როგორც ჩვენ ვერ ვუხსენით მას საკუთარ სამყაროს. აქედან გამომდინარე, პრობლემა იმაში მდგომარეობს, რომ უნიკეტურობა სამყაროები განსხვავებულად აღიქვას, რის გამოც კავშირი ირღვევა... და სწორედ ეს არის ნამდვილი დაავადება.

ერთხელ მოთხრობა დავეწერე კაცზე, რომელიც დაიჭრა და საავადმყოფოში მოხვდა. იპერაციის დროს მიხედნენ, რომ ის ანდროიდი იყო, თუმცა პაციენტმა ეს არ იცოდა. ექიმები ვალდებულები იყვნენ მისთვის ეს ამბავი გაემხილათ. ასე მოულოდნელად შეიჭრა გარსონ პულმა, რომ მისი რეალობა მის მკერდში მოთავსებული ნახერცებიანი ლენტი იყო, რომელიც ერთი ხეველიდან მეორეზე გადადიოდა. გაოცებულმა, ამითიანა ძველი ნახერცები ლენტაზე და ახლები დაიდო. მისი სამყარო ერთ ნაწიშ შეიცვალა. იხებვის გუნდება გაიფრინა ოთახში, როცა მან ქივედ ერთი ახალი ნახერცი დაამატა თავის ლენტას. ბოლოს საერთოდ გადაჭრა ლენტა, რის შედეგადაც სამყარო მთლიანად გაქრა. სამყარო მოთხრობის სხვა პერსონაჟებისთვისაც ექნა... თუმცა ამას არანაირი მნიშვნელობა არ აქვს. თუ რა თქმა უნდა ისინი მისი დახვრტილი ლენტის ფანტაზია არ ნარმოადგენენ. ჩემი აზრით კი სწორედ ამას ნარმოადგენენ.

ყოველთვის, რომანისა თუ მოთხრობის წერისას, როცა ჩნდება კითხვა, „რა არის რეალობა?“ იმედს ვიძინად, რომ ერთ დღესაც აუცილებლად ვიპოვიდე პასუხს. იგივეს იმედოვნებდა ჩემი მკითხველის უმეტესობაც. წლები გავიდა. მე ოცდაათზე მეტი რომანი და ასზე მეტი მოთხრობა დავეწერე, მაგრამ ვერცა კერ ვახერხებდი ამომხატა, რა იყო ნამდვილი. ერთხელ განადგვამა სტუდენტმა გოგონამ მხოლოდ განმეარტა მისთვის, რა არის რეალობა, მას ეს

თემისთვის სჭირდებოდა ფილოსოფიის საგანში. მას ერთნადადებინა პასუხი სჭირდებოდა. მე დავუბრუნე დავუბრუნე ვთქვი, „რეალობა არის ის, რაც არ ტყება მაშინაც კი, როცა შენ მისი აღარ გჯერა.“ სულ ეს იყო, რისი გამოთქმაც შეეძლო. ეს მოხდა შორეულ 1972 წელს. მას შემდეგ ვერაფრით შევედი ამაზე უფრო ზუსტად განმესაზღვრა, რა არის რეალობა.

პრობლემა საკმაოდ რეალურია და ინტელექტუალური თანამშების საზღვრებს სცილდება. დღეს ჩვენ ვცხოვრობთ საზოგადოებაში, სადაც რეალობის ფაბრიკაციას ხშირად ენება მდილა, ხელისუფლება, დიდი კორპორაციები, რელიგიური თუ პოლიტიკური ჯგუფები – ელექტრომონო-ყობილობებიც კი არსებობს, რომელიც მეშვეობითაც ეს ფსევდოსამყაროები პირდაპირ მკითხველის, მაყურებლის და მსმენელის თავებში იტვირთება. ზოგჯერ ჩემს თვრთმეტი წლის გოგონას ვაკვირებდი, რომელიც ტელევიზორს მიტყურობდა, და მიჩნდება კითხვა, რას სწავლობს ის ტელევიზორისგან? ჩვენ ურთიერთშესაბამიბაზე ვსაუბრობდით. ნარმოიდეგი, გადაცემას, რომელიც უფროსებისთვისაა მიზნადგებული, უყურებს პატარა ბავშვი. ის ხომ გადაცემის ნახევარსაც ვერ გაიგებს. შესაძლოა, საერთოდ ვერაფერი გაიგოს. თანაც, რამდენად ავთენტურია ეს ინფორმაცია, თუნდაც ის ბავშვმა სწორად გაიგოს? რა კავშირი აქვს სატელევიზიო კომედიურ შოუებს რეალობასთან? მაგალითად ავიღოთ სერიალი პოლიციელ-ალები. მანქანები გამუდმებით გამოდიან კონტროლიდან, იმსხვერვიან და იწვიან. პოლიციელი ყოველთვის კეთილია და ყოველთვის იმარჯვებს. ყურადღება მიაქცევთ: პოლიციელი ყოველთვის იმარჯვებს. რა საოცარი გაკვეთილია. არასდროს შეეწინააღმდეგო ხელისუფლებას, თუკი მაინც გაბედავ ამას, აუცილებლად წააგებ. მესიჯი ნათელია: იყავი ყოველთვის.

და ითანამშრომლე. თუ ოფიცირი ბარეტა გთხოვს ინფორმაციას, მიაწოდე, რადგან ოფიცირი ბარეტა კარგი ადამიანია და შენს ნდობას იმსახურებს. შენ მას უყვარხარ, ამიტომ შენც უნდა გიყვარდეს ის.

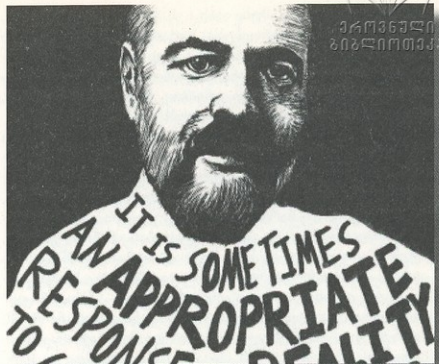
ამიტომ მე ჩემს ნაწერებში ცსავამ კითხვას, რას შეიძლება ვუწოდოთ ნამდვილთ? ჩვენ განუწყვეტელივ გვბობავენ ფსევდორეალობებით ამაში გამოცდილი ადამიანები ნაცადი ტენზოლოგიური საშუალებებით. მე არ მაძლევენ მათი მოტყუები. მე მათი ძალა მაძლევენ. ის ძალიან დიდია. ეს განსაკვირვებელი ძალაა, როცა შეგიძლია შექმნა მენტალური სამყარო ან სამყაროები. ვიცი, ძლივ იგივეს ვაკეთებ. ჩემი სამუშაოს ნაწილია შევექმნა სამყაროები, რომლებიც ჩემს რომანებს დაედება საფუძვლად. და ისე უნდა შევექმნა ეს სამყაროები, რომ არ დავღუბო არ განადგურდნენ. ჩემი რედაქტორები, სულ მცირე, ამას მაინც ელიან ჩემგან. ერთ საიდუმლოს გაგიხსნათ: სინამდვილეში მე მომწონს ისეთი სამყაროების შექმნა, რომელიც იწერება. მომწონს, როცა ისინი უკონტროლო ხდებათ. და მომწონს იმ პერსონაჟებზე დაკვირვება, რომლებიც არ პრობლემასთან გამკლავებას ცდილობენ. მე იღვამლი ლტოლვა მაქვს ქაოსის მიმართ. ჩვენ მეტი ქაოსი გჭკირდება. ნუ დაიჯერებთ, რომ წესრიგი და სტაბილურობა ყოველთვის კარგია, საზოგადოებისთვის და

სამყაროსთვის, ამას სრული სერიოზულობით ვამბობ. ძველმა ყოველთვის ახალს უნდა დაუთმოს გზა. და სანამ რაიმე ახალი გაჩნდება, ყველაფერი ძველი უნდა მოკდეს. ამის რეალიზება საზიფათოა, რადგან მოგვინებს იმ ყველაფერთან განმორება, რაც ჩვენითვის ძვირფასი იყო. ეს მტკიცენულია. თუმცა ცხოვრებაც სწორედ ეს არის. თუ ფიქსიოლოგიურად არ უზრუნველყოფთ ცვლილებებს, მაშინ ჩვენ თვითონ დაიწყებთ კვლამას. შინაგან კვლამას. მე ვამბობ, რომ საგნები, ჩვეულებები და ხასიათები უნდა მოკდნენ, რათა ადამიანებმა იარსებონ. ადამიანიც სწორედ ისაა, ვინც სიცოცხლისუნარიანი და მოქნილია, რომელსაც შეუძლია მიიღოს და შექმნას სიახლე.

რა თქმა უნდა, აბა, მე სხვას რას ვიტყვით, მე ხომ „დისნიელინდთან“ ახლოს ვცხოვრობ, სადაც ყოველთავეს ამატებენ ახალ ატრაქციონს და ანადგურებენ ძველს. „დისნიელინდი“ ევოლუციონირებს. წლების განმავლობაში იდგა იქ ლინკოლნის სიმულაცია, ის ნამდვილი ლინკოლნი იყო არსებობის დროებითი ფორმა იყო, რომელიც მატერიალურად და ენერგეტიკულად ისევე წავიდა, როგორც მოვიდა. ყოველი ჩვენგანიც ასე ვართ, მოგვწონს თუ არა ეს.

სოკრატემდელი ბერძენი ფილოსოფოსი, პარმენიდე ასწავლიდა, რომ ნამდვილი მხოლოდ ის არის, რაც უცვლელია... ხოლო სოკრატემდელი ბერძენი ფილოსოფოსი, პერაკლიტე ასწავლიდა, რომ ყველაფერი ცვალებადია. თუ ამ ორ შეხედულებას შევაჯვარებთ, გამოვა, რომ არაფერია ნამდვილი. ამავე ხაზის მსჯელობის შემდეგი ეტაპი ის გახლავთ, რომ პარმენიდე საერთოდ არ უნდა არსებულებო, რადგან ის დაბნეული, მოკლე და გაკრძა, ასე რომ მისივე ფილოსოფიის თანხმად, ის თავადაც არ არსებობდა. პერაკლიტე კი მართალი უნდა ყოფილიყო. თუმცა თუ პერაკლიტე მართალი იყო, გამოდის, რომ პარმენიდე არსებობდა, და პერაკლიტეს ფილოსოფიის თანხმად პარმენიდე შესაძლოა მართალიც იყო, რადგან ის სრულიად შეესაბამებოდა იმ პირობებს და კრიტერიუმებს, რომლითაც პერაკლიტე სინამდვილეს ადგენდა.

ეს ყველაფერი იმის საჩვენებლად მომეყვას, რომ როგორც ეს ესვამთ კითხვას, თუ რა არის ბოლოს და ბოლოს ნამდვილი, მაშინვე სისულელეზე წყნდება საუბრის. ზენონმა დაამტკიცა, რომ მოძრაობა შეუძლებელია (სინამდვილეში ეს მას ეგონა, რომ დაამტკიცა. მას „ზღერის თეორია“ აკლდა) ერთხელ, დევიდ ჰიუმმა, ყველაზე დიდებულიმა სკეპტიკოსმა, აღნიშნა, რომ მათი შეკრებები ის შემდეგ, სადაც სკეპტიციზმის, როგორც ფილოსოფიური მიმდინარეობის უტყუარობაზე მსჯელობენ ხოლმე, ჯგუფის არცერთი წევრი არ ტყუებს იქაურობას ფანჯრადან, ყველანი კარდინ გადიან. მე ვხვდები, რასაც გულისხმობდა ჰიუმი. ეს ყველაფერი მხოლოდ საუბრები იყო და მეტი არაფერი. დიდი ფილოსოფოსები სერიოზულად არ უდგებოდნენ საკუთარ ნააზრებს. მაგრამ მე მაინც ვფიქრობ, რომ რეალურად განსაზღვრა საკმაოდ სერიოზული თემაა, სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანიც კი. და სადაღაც აქვე მთორე თემაც ტიპიკურებს, პიროვნების ავტენტიურობის საკითხი. იმიტომ, რომ ფსევდორეალობებით ჩვენი დაბოშება წარმოშობს ფსევდოდადამიანებს,

რომლებიც ისეთივე არანამდვილები არიან, როგორც ის ინფორმაცია, რომლითაც არიან გარემოცული ყოველი მხრიდან. ჩემი ორი თემა სინამდვილეში ერთი თემაა. ისინი ამ წერტილში ერთიანდებიან: ყალბი რეალობები წარმოშობს ყალბ ადამიანებს. ან ყალბი ადამიანები ქმნიან ყალბ რეალობებს და ყოფიან მათ სხვა ადამიანებზე, რომლებიც ასევე საკუთარი თავის ფალსიფიკაციად იქცევიან. ანუ იქამდე მივდივართ, რომ ყალბი ადამიანები ამაზდებენ ყალბ რეალობებს და ყოფიან მათ სხვა ყალბ ადამიანებზე. ეს „დისნიელინდის“ უფრო მასშტაბურ ვერსიას ჰგავს. აქ შეიძლება, ნახო მეკობრეთა გემი, ლინკოლნის ფიგურა ან რამე სხვა, თუმცა არცერთი ამოთვანი არ არის ნამდვილი.

ისეთი ინტერესით ვწერდი სიყალბეზე, რომ სიყალბის გაყალბების კონცეფციამდე მივიღე. მაგალითად, „დისნიელინდში“ არის ხელნაკეთი ჩიტები, რომლებიც ელექტრომობილურზე მუშაობენ და ჩხავილისა და კივილის ხმებს გამოსცემენ, როცა ახლოს ჩაუვლი. ვთქვათ, ერთ ღამეს შევიპარეთ პარკში ნამდვილი ჩიტები და ისინი ხელნაკეთი ჩიტების მაგივრად დავტოვეთ. წარმოვიდგინე რა ცუდად იგრძნობს თავს „დისნიელინდის“ ხელმძღვანელობა, როდესაც ასეთი ნამდვილი თაღლითობას გადაწყვიტდა. ნამდვილი ჩიტები! ალბათ ერთ დღესაც ნამდვილ ბეჭეობას და ლომს მოიყვანენ. კატასტროფა. ეს არარეალური პარკი ნელ-ნელა რეალურად იქცევა ბოროტი ძალების მიერ. მაგალითად, ვთქვათ მატერ-პორნის ასლი ნამდვილ, თოვლიან მთად გადაიქცა. რა მოხდება, თუ მთელი ეს ადგილი ყოვლისშემძლე და ყოვლისმომცემ ღმერთის წყალობით თვალისდახამებამში იქცევა შეურყვნელ ორიგინალად? ალბათ პარკი დაიხურება.

პლატონის „ტიმეოსში“ ღმერთი, ქრისტიანული ღვთაებისგან განსხვავებით, სამყაროს შემქმნელად არ გვეყვლინება. ის უბრალოდ აღმოაჩენს მას, ერთ მშვენიერ დღეს, როცა ის ტოტალურად ქაოსის მდგომარეობაში იმყოფება. ღმერთი ჯდება და ქაოტური სამყაროს მონ-

ესრიგებაზე იწყებს მუშაობას. ეს იდეა ისე მომეწონა, რომ საკუთარ საქმიანობებზე მოვარგე. იქნებ სამყარო თავდაპირველად რელიზური არც იყო და ილუზიას წარმოადგენდა, როგორც ინდუსტიები ფიქრობენ, ხოლო მოსყვარულად და კეთილდღეობით, ნელა და მალულად, მის სინამდვილედ ქვეყანას (ვდილობ?)

ჩვენ ვერასდროს გავიგებდით ამ ტრანსფორმაციის შესახებ, თუ მანამდე იმას არ მივხვდებოდით, რომ სამყარო ილუზიაა. ეს პრაქტიკულად გნოსტიკური იდეაა.

გნოსტიციზმი ის რელიგიაა, რომელიც ქრისტიანებს, იუდეველებსა და ნაშრომებსა საუკუნეების განმავლობაში პა ავრთიანებდა. მე გნოსტიკოსობას მბარბაშდნენ. მგონი მართლებიც იყვნენ. ძველად ალბათ დამწვავდნენ კიდევ. თუმცა ზოგიერთი მათი იდეა მართლა საინტერესო იყო. ერთხელ, როცა ექვტელოპიეა „პრეტანისკა“ მემუშებოთ ვიკლავდი გნოსტიციზმს, ნაფანდი ნაშრომს სათაურით „არარსებული ღმერთი და მისი არარსებული საწყაროს სახეები“. ამ იდეაზე ჩაბუთებამდე ვიცინი. რომელ სულღმა უნდა დაენერა ნაშრომი იმაზე, რაც არსებობს, ან როგორ შეიძლება ასევეტები ჰქონდეს იმას, რაც არ არსებობს? მოგვიანებით მიხვდი, რომ 25 წლის მაძიხელ მეც სწორედ ამაზე ვწერიდი. ჩემი აზრით ბევრს რამის თქმა შეიძლება, როცა იმაზე წერ, რაც არ არსებობს. ერთხელ, ერთმა ჩემმა მეგობარმა გამოსცა წიგნი რომელსაც ერქვა „პაეის უწინდარის გველები“. უამრავმა ბიბლიოთეკამ მისწერა შეკვეთის წერილი. არადა პაეიარე გველები არ არსებობენ. წიგნის ფურცლები სწოლად (კარგილი იყო).

რა თქმა უნდა სამეცნიერო ფანტასტიკას არ აქვს იმის პარტენოზი, რომ აღნიშნული სამყაროები რეალური არის. ტროპეკ ეძიხაბი ფანტასტიკაა. მეთხველი ნილსანარ არის გაფრთხილებული, რომ არ დაიჯეროს ის, რასაც კითხულობს. ეს ისეთივე სიმარტელაა, როგორც ის, რომ ადის-ნილენდის¹ სტუმრებმა იცინა, რომ მისტერ ტოტლი არ არსებობს, მეკობრეების გემიც და ფიგურებიც უბრლო მაკეტია, რომელიც ელექტრო სქემებით ფუნქციონირებს. ამას არაფერ მაღაქს.

და მაინც, ძალიან უცნაურია, რომ უმეტესობა, რეალური უმეტესობა იმისა, რაც სამეურნეო ფინანსტიკის სახელით იქმნება, ნამდვილია. ის მუქუღბუღია იცის პირდაპირი გაგებით ნამდვილი, დედამიწა არ დაუპყრიათ სხვა გარდაქმნიდან მოსულ არსებებს, როგორც ეს, გმსავად ზარალის ახლო კონტაქტებშია. ფილმის პროდუქტორებს ჩვენი ამაში უმეტესობა არ სურდათ. თუ სურდათ?

უფრო მნიშვნელოვანია: თუ მართლა ამის თქმა სურდათ, რამდენად მართალია ეს? საინტერესო ის კი არაა, სჯერა თუ არა ამის ავტორს ან პროდუქტორს, არამედ – აქვს თუ არა ეს სიმართლე? რადგან, ხშირად კარგი სიუჟეტის დევნაში, ავტორი, პროდუქტორი თუ სცენარისტი, ჭეშმარიტებას აწყდებიან... და მხოლოდ მოვლენებით აცნობიერებს ამას. რეალობით მინიშნულებებს ძირითადი იარაღი სცემს. მაგალითები მინიშნულებით. თუ სიტყვების მრთავ-
ნელობებს აკონტროლებ, იმ ხალხსაც გააკონტროლებ, რომლებიც ამ სიტყვებს იყენებენ. ჯიჯუკი ორჯულმა ის ნათლად დააჩვენა „1984-ში“. ადამიანთა კონტროლის

მორე გზა, მაღი აღქმების კონტროლია. თუ ზიძულბი, ისევე ზეღადგენდნ სამაროზო, როგორც ვეღ, ისინი ზეღადგენდნ დაწანებენ ფირს. იმისათვის, რომ გავიგო, ზეღადგენდნ აღიქვა. როგორ უნდა დაწანხო მათ რეალობა, რომელ-საღ მათ ზეღად? ბოლოს და ბოლოს ეს სოი უარზავ რე-ალობად, მხოლოდ ერთია. ვიზუალი ამის ერთ-ერთი ძირითადი ჭეშადგენელი ნაწილია: ანუ გამოსახულება. ამიტომაც ასეთი განსუზაზღვრული ტელევიზიის გავლენა, ახალგაზრდა ტელევიზი. იქ სიტყვები და გამოსახულებები სინქრონიზირდება. მაყურებლის აბსოლუტური კონტრო-ლი შესაძლებელია, განსაკუთრებით თუ ის ახალგაზრდაა. ტელევიზორის ყურება ძილში ვარჯიშს გავს. ტელემაყუ-რებლის ელექტრონიკეფალოგრაამა წყვეტს, რომ არაფერი ხდება, გადადის ბუნდოვან, ჰიპნოიდურ მდგომარეობა-ში და გამოყოფს ალფა-ტალელებს, ეს თვალის გუგების ემპირიადი არის გამოწვეული. გარდა ამისა, იმის გამო, რომ ინფორმაცია გრაფიკულია, ის ტვინის მარჯვენა ნახ-ესარსფეროს მივრდება, იმის ნაცვალად, რომ მარცენა ნახესარსფერო ამუშავებდეს, რომელიც ჭეშნობასა და იდენტოფიკაციაზე აგებს პასუხს. უკანასკნელმა კვლევი-ებმა აჩვენა, რომ იმის უმეტესი ნაწილს, რასაც ტელევი-ზორში ვხედავთ, არაქნობიერის დონეზე ეღიბთ. ჩვენ გვგონია, რომ იმას ვხედავთ, რასაც ვუყურებთ. ამ დროს, მთავარი გზავნილები ძირითადად ყურადღების მიღმა გვარება. ხშირად, ზუსტად რამდენიმე საათში აღარ გვახ-სოვს რას ვუყურებთ. ჩვენი მოვინებები ყალბია, ისევე როგორც ჩვენი სიზმრები. ჩვენი მესხსხივარ რეტროსპექ-ტულად იყვამა. და ფაქტისფირდება. ჩვენ გაუცნობიერ-ებლად მივიღებთ მონიწილეობა ყალბი რეალობის შექმნაში და ზეჯითად შევითვისებთ ის. საკუთარ თავს სასიკვდილო განაჩინი გამოუტყაბერი.

და – მე ამას ვამბობ, როგორც პროფესიონალი მწერალი – პრიოდულიერებს, სცენარისტებს და რეჟისორებს, რომლებიც ამ ვიდეო/აუდიო სამყაროებს ქმნიან, წარმოადგენა არ აქვთ, მათი კონტენტის რა ნაწილი ნამდვილია. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, საკუთარი პროდუქტის მსხვერპლი არიან, ჩვენთან ერთად. არც მე ვიცი, ჩემი ნაწერის რა ან რომელი ნაწილია სიმართლე, თუ ასეთი საერთოდ არის. გამოუვალად მდგომარეობაა, ჩვენს წინაშე ვიჭიკა, რომელიც სინამდვილის იმიტაციას ახდენს და სინამდვილე, რომელიც ფიქტის იმიტაციას ახდენს. ეს არის საზიფოო ჩიხი, საზიფოო გაურკვევლობა. ნაკლებად საფარაულოა, რომ ეს სიტუაცია წინასწარგანზრახული იყოს. სინამდვილეში, ესეც პრობლემის ნაწილია. მუცერაფორით აძილებდ შეშქმწრს არალობის მარკირებას პუდინგის ქილასავით, რომელსაც ეტიკეტზე აწერია ინფორმაცია... ვერ აძილებდ, გაასაჭარბოხ, რა ნაწილია მართალი და რა ტყაილი, თუ ეს თავადიც არ იცის.

ნამდვილი ჯოჯოხეთია, დაწერო რომანში ის, რაც ბოლომდე გამოწვავს გგონია და წლების შემდეგ შენი ნაწერი რეალურად გადგახდეს. მინდა, ერთი მაგალითი მოგიყვანოთ. ეს არის ის, რისი ასსნაც ვერაფრით შეძლო. იქნებ თქვენ მაინც გაგიჩინდეთ რაიმე თეორია. მე არ გამიჩნდა.

1970 წელს დავწერე რომანი: „იდინეთ (კრემლებო,

თქვა პოლიციელმა". ერთ-ერთი პერსონაჟი 19 წლის გოგონაა, სახელად ქეთი. მის ქმარს ჯეკი ჰქვია. ქეთი მინისტრემა კომინალური დაჯგუფების წევრია, თუმცა მოგვიანებით, რაც უფრო ღრმად შევძლებთ რომანის სიუჟეტში, ვიგებთ, რომ ქეთი სინამდვილეში პოლიციის თანამშრომელია. მას პოლიციის ინსპექტორთან აქვს სექსი. ეს პერსონაჟი თავიდან მომოდებ ფიქტია. ან უბრალოდ მე მეგონა, რომ ასე იყო.

მიკულაფე, 1970 წლის შობა დღეს მე გავიცანია გოგონა, სახელად ქეთი. ალბათ ხვდებით, რომ იმ დროისთვის რომანი უკვე დასრულებული მქონდა. ქეთი 19 წლის იყო და ყავდა ქმარი, რომელსაც ჯეკი ერქვა. შემდეგ გაგიგე, რომ ქეთი წარკოტტივებით ვაჭრობდა. თვეების მანძილზე ვცდილობდი ამ საქმისთვის ჩამომეშორებინა. გამუდმებით გაფრთხილებდი, რომ დაიჭრდნენ. ერთხელ, როცა რესტორანში შევდიოდით, ქეთი გამუდმა და თქვა: "არ შემიძლია, ვერ შემოვალ". რესტორანში პოლიციის ინსპექტორი იჯდა, რომელსაც მე ვიცნობდი. "რალფ უნდა გითხრა", თქვა ქეთიმ, ამე მასთან სქესი მაქვს".

რა თქმა უნდა ეს ყველაფერი მხოლოდ დამთხვევებია. ან შეიძლება ხილვები მაქვს. მაგრამ ეს უცნაურობა კიდევ უფრო იზიარებდა. შემდეგ თბის საერთოდ ჭკუიდან გადევყვარე. ეს ხდება ოთხად ოთხი წლის შემდეგ.

1974 წელს ჩემი რომანი გამოქვეყნდა "დაბლდემი" გამოსაცემი. ერთ შუალედს ჩემს მოძიებას ველაპარაკებოდი (მე ანგლიკანურ ეკლესიაში დავდივარ) და ერთი რომანის ფინალური სცენა მოუყვანი, რომელიც პერსონაჟი, სახელად ფელიქს პაკმანი, უცნობ შავკანიან მამაკაცს გაიცნობს სალელამისო ბენზოკასამართ სადგურზე და გამოელაპარაკება. რაც უფრო დეტალურად ვყვებოდი სცენას, მით უფრო მეტ მელეღვარებას ვატყობდი მღვდელს. ბოლოს მას მთხრა: "ეს სცენა ბიბლიურ "მოციქულთა საქმეებიდანაა", "მოციქულთა საქმეებში" ადამიანს, რომელიც უცნობ შავკანიანს ხვდება გზაზე, ფილიპი ჰქვია, შენსავე. მამა რაში ის დაბანია ამ შავკანებამ, რომ საკუთარ ბიბლიაში ვეღარ აგენებდა ამ სცენას. "ნაიკითხე "მოციქულთა საქმეები", - მირჩია მან, - და მიხვდები. ის აბსოლუტურად იგივე, უმნიშვნელო დეტალებს ჩათვლით".

სახლში წავედი და "მოციქულთა საქმეები" წავიკითხე. ჰო, მამა რაში მართალი იყო. სცენა ჩემ რომანში მოციქულთა საქმეებიდან იყო გადაღებული... მიუხედავად იმისა, რომ მანამდე არასდროს წამეცნობა "მოციქულთა საქმეები". თუმცა ამის შემდეგ ამოცანა კიდევ უფრო გაართულდა. "მოციქულთა საქმეები" რომელ ჩინოვნიკს, რომელიც პავლე მოციქულს აპატივდებდა და სიბრძნის, ფილიპი ჰქვია, იგივე სახელი, რაც ჩემ პერსონაჟს. და ჩემ პერსონაჟ ფელიქსსაც უმაღლესი თანამდებობა უყვია პოლიციამ. უფრო ზუსტად კი ის იგივე მოვალეობებს ასრულებს, რასაც ფელიქსი "მოციქულთა საქმეებიდან": ის ყველაზე უფლებამოსილი პირია. ჩემს რომანში არის დიპლომატი, რომელიც ასევე ძალიან ჰგავს დიპლომატ ფელიქსსა და პავლე მოციქულს შორის.

ამის შემდეგ გადავწყვიტე სხვა დამთხვევები მეპოვნა. ჩემი რომანის მთავარ გმირს ჯეისონი ჰქვია. ავიღე

საიდებელი და დავიწყე ძებნა, ვინმე ჯეისონი თუ გვხვდებოდა სადმე, ბიბლიაში. მსგავსი არავინ მახსოვრდა. მოჩნდა, რომ მამაკაცი სახელად ჯეისონი, ქრისტიანთა ელ გვებდება ბიბლიაში და ისიც "მოციქულთა საქმეებში". როგორც ჩანს, ეს დამთხვევები წვევლასავით ყველგან დამდევდა. ჯეისონი ჩემს რომანში ხელისუფლებას გაურბის და სხვის სახლს აფარებს თავს, ჯეისონი მოციქულთა საქმეებიდან კი თავის სახლში მალავს დანაშაულს, რომელსაც დასაქვრად მოსდევნენ. ესეც სიტუაციის ზედმეტწინა ზუსტი იმერსია. კაცი იფიქრებდა, რომ რალფს შეუცნობელი ძალი, რომელმაც ეს ყველაფერი დაგეგმა, სადღაც მოშორებით იჯდა და გულადანად ხარხარებდა.

ფელიქსი, ჯეისონი, მუხევერა გზაზე სრულიად უცნობ შავკანიანთან. "მოციქულთა საქმეებში" მოციქული ფილიპი ნათლავს შავკანიანს, რომელიც გახარებული მიდის. ჩემს რომანში ფილიპი პაკმანი ემოციურ მხარდაჭერას სთხოვს უცნობ შავკანიანს, რადგან ფილიპს ცოტა ხნის წინ და გარდაცვალა და ფსიქოლოგიურად განადგურებულია. უცნობი პაკმანს ემხრობა. მართალია პაკმანი გახარებული არ მიდის, თუმცა გლოვას მაინც წყვეტს. ის სახლში მიფრინავდა და დის გარდაცვალებაზე მოთქვამდა. ვინმე სჭირდებოდა, ვინც დაამატებდა, ნებისმიერი ვინმე, თუნდაც სრულიად უცნობი ადამიანი. ეს არის ორი უცნობის მუხევერის ამბავი, რომელიც ერთ-ერთი მათგანის ცხოვრებას ცვლის, ჩემ წიგნშიც და "საქმეებშიც". და უკანასკნელი უცნაურობა: სახელი ფელიქსი ნინავს "ბედნიერს", რაც რომანის წერის დროს არ ვიცოდი.

ჩემი რომანის ძირითად შესწავლას მიყვარებოდა იმ აზრად, რომ გაურკვეველი მიზეზების გამო, რომელთა ახსნაც არ შემიძლია, მე ბიბლიის ერთი კონკრეტული წიგნის ძირითადი სცენები ხელახლა გადავწერე ის, რომ სახელები კი იგივე გამოვიყენე. რით უნდა ახსნა ეს? ეს ყველაფერი ოთხი წლის წინ აღმოვაჩინე. ოთხი წლის განმავლობაში ვცდილობ, რაიმე თეორია მეგონებოდა ამასთან დაკავშირებით და არაფერი გამომიძის. შევჩერე, არც არასდროს გამომიძის.

თუმცა იდუმალებით მოცული ამბავი არც აქ დამთავრებული, როგორც მე მეგონა. ორი თვის წინ სახლიდან საფოსტო ყუთის მოსაძებნად გამოვედი, წერილის გაგზავნა მინდოდა. თან ვიფიქრე, წინდა ორსხვის სახელების ეკლესიის ცენტრში დავტყუბოდი, რომელიც ჩემი კორპუსის პირდაპირ დგას. გზაზე ერთი მამაკაცი შევინჯი. რომელიც ავტომატქანას ძალიან საეჭვოდ უტრიალებდა. ისე ჩანდა, თითქმის მისი გატაცება ან იქიდან რამის მოპარვა უნდოდა. როცა წერილი გავგზავნე და უკან ვბრუნდებოდი, მამაკაცი ხეს ამოეფარა. მე ინსტინქტურად მივუხეობოდი მას და ვთქვი:

"რამე მოხდა?"

"ბენზინი გამოთავდა და ფულიც არ მაქვს." თქვა მან.

ეს დაუჯერებელია, იმიტომ, რომ აქამდე ასე არასდროს მოვეცქეულვარ. მე ამოვიღე საფულე და მთელი ფული, რაც თან მქონდა, უცნობს მივეცი. მან ხელი ჩამომარტყა და დაისტერესად, სად ვცხოვრობდი, რადგან უნდოდა ფული დაებრუნებინა მოგვიანებით. სახლში დაბრუნებული მიხვდი, რომ ფული ვერაფერში დავხ-

მარებოდა, რადგან იქვე ვერსად იყიდიდა ბენზინს. ამიტომ ავდექი და მანქანით დაებრუნდი მასთან. უცნობს ლითონის ბილდონ ალმორანდა საბარგულში. ჩემი მანქანით ნავედით სადღელამისო ბენზოგასამართ სადგურზე. ჩვენ იქ ვიდექით ორი ერთმანეთისთვის უცნობი ადამიანი, სანამ ბილდონს ბენზინით გვივსებდნენ, როცა მოულოდნელად გაგავინობიერე, რომ ეს იყო სცენა ჩემი რვა წლის წინ დაწერილი რომანიდან. ბენზოგასამართ სადგური ზუსტად ისეთი იყო, როგორიც ამ სცენის წერისას წარმომედგინა, კაშკაშა, თეთრი სინათლე, თანამშრომელი, რომელიც ბენზინს გვისხამდა. და ბოლოსა შევამჩნიე ის, რაც თითქოს მანამდე გამომჩნა. უცნობი, რომელსაც ვეგმარებოდი, შავკანიანი იყო.

ჩვენ დაებრუნდით მის ავტომობილთან. ხელი ჩამოვართვი და სახლში წავედი. მას მერე ის კაცი აღარასდროს მინახავს. ის თანხას ვერ დამიბრუნებდა, რადგან არც მისამართი მითქვამს და არც ჩემი სახელი. ამ ამბავმა ძალიან შეშმა. მე ერთი-ერთი გადაზხდა ის, რაც ჩემს რომანში მქონდა აღწერილი. ან სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მე ცხოვრებამ გადაზხდა სცენა „საქმეებიდან“, სადაც ფილიპი გზაზე ხვდება უცნობს.

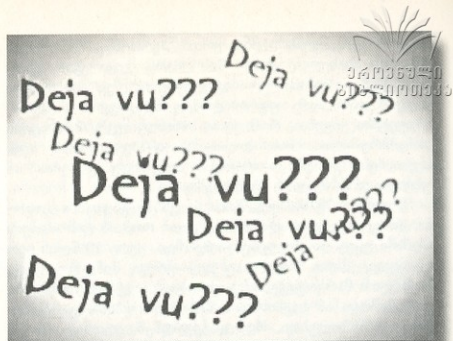
როგორ შეიძლება ეს აისხნას?

პასუხი რომელიც ამ კითხვაზე მაქვს, შესაძლოა სწორი არ არის, მაგრამ ერთადერთი პასუხია, რაც გამაჩნია. ეს ყველაფერი კავშირშია დროსთან. ჩემი თეორია ასეთია: გარკვეული თვალსაზრისით, დრო სინამდვილეში არ არსებობს. ამ არსებობს, მაგრამ არა იმ სახით, როგორითაც ჩვენ ვიცნობთ და წარმოვიგენით. მე მყარად მჯეროდა და მჯერა, რომ გარდა ჩვენი სამყაროს ხილული სურათისა, რომელიც გამუდმებით განიცნობს ცვლილებას, არსებობს მისი უხილავი სურათიც, რომელიც ბიბლიასთან არის კავშირში. ეს ზუსტად ის პერიოდია, რაც ქრისტეს სიკვდილსა და აღდგომას მოსდევს. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ეს „მოციქულთა საქმეების“ დროა.

პარმინიდე იამაყებდა ჩემით. მე ვაკვირდებოდი განუწყვეტელი ცვალებად სამყაროს და დავასკვნე, რომ მის მიღმა მარადიული, უცვლელი და აბსოლუტურად რეალური სამყარო იმალება. მაგრამ როგორ? თუ ეს მართლაც ახალი ნელთაღრიცხვით 50-ე წელია, მაშინ რატომ ხვდებათ ჩვენ ახალი ნელთაღრიცხვით 1978-ს? და თუ ჩვენ მართლა რომის იმპერიის ფარგლებში ვცხოვრობთ, სადაღაც სირიანია, მაშინ როგორ ხვდებათ ამერიკას?

შუა საუკუნეებში გაჩნდა ერთი სანტერესო თეორია, რომელზეც ახლა მოვიყვებით. ამის მოსმენა ნამდვილად ღირს. ამ თეორიის მიხედვით სატანა „ღმერთის მიმუხილია“, რომელიც ღმერთის ქმნილებების ყალბ ასლებს ქმნის და ორგინალ ქმნილებებზე ასალებს. როგორ ხსენის ეს უცნაური თეორია ჩემს შემთხვევას? მზად ვართ დავიჯეროთ, რომ მოგვატყუეს და შეცდომიან შეგვიყვანეს, რომ ახლა არა 1978 წელი, არამედ ახალი ნელთაღრიცხვით 50-ე წელია... და სატანამ ყალბი რეალობა შემოგვატყუა, რათა ქრისტეს მეორედ მოსვლამდე ჩვენი რწმენა შეესუსტებინა.

უკვე წარმომიდგენია, როგორ მსინჯავს ფსიქიატრი. ის მეკითხება:

„რომელი წელია?“

„ახალი ნელთაღრიცხვით 50-ე.“ ვპასუხობ მე. ექიმი თვალზე ახაზხაზებს და მეკითხება:

„სად ვიმყოფებით?“

„იოდეში.“ ვპასუხობ მე.

„უკ სადღა?“ მეკითხება ფსიქიატრი.

„ეს რომის იმპერიის წაწილია.“ ვპასუხობ მე.

„თუ იცით, ვინ არის ახლა პრეზიდენტი?“ მეკითხება ფსიქიატრი.

„პროკურორი ფელიქსი.“ ვპასუხობ მე.

„დარწმუნებული ხარ?“ ინტერესდება ფსიქიატრი და ორ უზარმაზარს ფსიქოსანატარს რაღაცას ანიშნებს.

„ჰო.“ ვუპასუხებ მე.

„თუ ფელიქსი უკვე არ გადადგა და მისი ადგილი პროკურორმა ფელტუსმა არ დაიკავა. იცით, ფელიქსს პაველ მოციქული ჰყავდა დაპატიმრებული...“

„ვინ გითხრა ეს ყველაფერი?“ ღოზიანდება ფსიქიატრი.

„უსულიწმინდამ.“ ვუპასუხებ მე.

ამის შემდეგ ოთახში გამოიკეტავენ და მე ზუსტად მეცოდინებოდა, როგორ აღმოვჩნდი იქ.

ერთი მხრივ ამ დიალოგში ყველაფერი სიმართლეა, მეორეს მხრივ კი არაფერიც არ არის სიმართლე. გადასარე-ვად მესმის, რომ დღეს 1978 წელია, პრეზიდენტი ჯიმი კარტერი და ვცხოვრობთ ამერიკის შტატ კალიფორნიაში, კერძოდ, სანტა ანაში. გზაც კი ვიცი ჩემი სახლიდან „დის-ნელიენდამდე“. მაგრამ არც არასდროს დამავინყვებდა. და დარწმუნებულად კი ვარ, რომ პაველ მოციქულის დროს არანაირი „დისნელიენდი“ არ არსებობდა.

ასე რომ, თუ თავს ძალას დავატარ, რომ გამოვიჩინო რაკიონალურება და გომიერება, და კიდევ ბევრი კარგი თვისება, ვალაირებ, რომ „დისნელიენდის“ (რაც მჯერა, რომ მართლაც არსებობს) არსებობა აბეჭდებ, რომ ჩვენ არ ვცხოვრობთ იოდეში, ახალი ნელთაღრიცხვით 50 წელს. ამიტომ ვერასდროს ვიხილავთ გიგანტურ მზრუნავ ფინგერში მჯდომ პაველ მოციქულს, „კორინთელთა მიმართ პირველი წერილის“ შექმნის პროცესში, რომელსაც Paris TV-ს ოპერატორი უღებს. ეს უზრალოდ ვერ მოხდება. პაველ მოციქული დისნელიენდში ვერასდროს მოხვდება. იქ მხოლოდ ბავშვები, ტურისტები და საბჭოთა ჩინოვნი-

კები ივლიან ყოველთვის. წმინდანები ვერასდროს.

მაგრამ ბიბლიური თემა მაინც რალაცნაირად შემოიმიგრარ არსებობიერში და ჩემს რომანში გადაინაცვლა. სიმართლე ისიც, რომ 1970 წელს დაწერილი სცენა თავადვე გადამხდა 1978 წელს. იმის თქმა მინდა, რომ ჩემი რომანის სახით არსებობს მეტიცეცულებმა, რომ სხვა, უცვლელი რეალობა, რომელზეც პარმენიდეს და პლატონის საუბრობდნენ, ნამდვილად არსებობს ხილული და ცვალებადი სამყაროს მიღმა და ზოგჯერ, როგორცაც, ჩვენმა გასაოცრად, მასზე წვდომასაც ვახერხებთ. ან ზებუნებრივ ძალას შეეცადოთ მასთან კონტაქტში, როცა სურს, რომ სხვა, უცვლელ რეალობაში ჩავგახედოთ. წლები გადის. ათასობით წელი გავიდა, მაგრამ მოუხედავად ამისა, დროის ერთ მონაკვეთში, შეგვიძლია, თვლი მოვკრათ თანამედროვე, ანტიკურ თუ ბიბლიურ სამყაროს, ერთდროულად. და ეს ყოველთვის ასე იქნება.

გავხედო და მოვეყე ამ უცნაური ისტორიის დარჩენილი ნაწილი? მოვეყე, რადგან უკვე აქამდე შევტოვე. „იღინეთ ცრემლებო, თქვა პოლიციელმა“ გამომცემლობა „დაბოდიშო“ 1974 წელს გამოსცა. აქედან ერთი კვირის შემდეგ ორი სიბრძნის კბილი გამიფუჭდა და ძლიერი გამაყურებლის ქვეშ ამომიღეს. ცოტა ხანში ძლიერი ტკივილები დამეწყო. ჩემმა ცოლმა პირის ღრუს ექიმთან დარეკა, ექიმმა აფთიაქი. ნახევარ საათში კარზე გაკუნთი გაისმა. აფთიაქის დისტრეზუტორმა ტკივილდამაყურებელი ნაწალი მოიტანა. მიუხედავად იმისა, რომ სისხლი მდიოდა, გული მერეოდა და თავსაც სუსტად ვგრძნობდი, ვიგრძენი, რომ კარი აუცილებლად მე უნდა გამეღო. კარი რომ გაეღო, ახალგაზრდა ქალი შემჩრა, რომელსაც ბრწყინავდა ოქროს სამკაული ეკეთა ყელზე, შუაში ოქროს თევზი. ამ თევზმა რატომღაც დამაპიწოზა. დამაინყნა და ჩემი ტკივილი, ნაწალი და ამ ქალის მოსვლის მიზეზი. ვიდექი და მივმტკრებოდი ამ თევზის სიმბოლოს.

„ეს რას ნიშნავს?“ ვკითხე მას.

გაოჩნა ხელით შეეხო თევზს და თქვა:

„ეს სიმბოლოა, რომელსაც ადრეული ქრისტიანები ატარებდნენ.“

ამის შემდეგ წამლების შეკერა მომანოდა. და იმ მომენტში, როცა მე მას გხედავდი და მისი სიტყვები მესმოდა, უფერავა გავაცნობიერე ის, რასაც, როგორც მოგვიანებით გავიგე, ანაწინეზი ეწოდება. ეს ბერძნული სიტყვა, რომელიც სიტყვაპიტყვით დაიწყოების დაკარგვას ნიშნავს. მე გამახსენდა, ვინ ვიყავი და სად ვიყავი. თვალის-დახამებამეძინა გამახსენდა ყველაფერი. და არა მხოლოდ გამახსენდა, არამედ დავინახე კიდევ ეს ყველაფერი. ეს გოგო აწინილი ქრისტიანი იყო, ისევე როგორც მე. ჩვენ შიშში ცხოვრობდით რომელიღაც სასტიკი დევნის გამო. ამიტომ ფარული ნიშნებით უნდა გვეკონტაქტა. ამ ქალმა სწორედ ეს შემაცნობინა და ეს სიმართლე იყო.

ცოტა ხნით, რამდენად რთული დასავერებელიც არ უნდა იყოს, მე დავინახე სიძულვილით აღსავსე რომის ციხისმაგვარი კონსტრუქცია. და არა ყველაზე მნიშვნელოვანია, ქრისტიკე გამახსენდა, რომელიც სულ ცოტა ხნის წინ ჩვენი იყო და დროებით წავიდა, მაგრამ მალე დაბრუნდება. ძალიან გახარებული ვიყავი. ჩვენ მის დასახე-

დრად ვეშაბდებოდი. და ეს დახედვარა მალე უნდა შემედგარიყო. რომაელებს კი ეს არ სჯეროდათ. მას შემდეგ, რამე ქრისტიკე სამუდამოდ მოკვდა. ეს ჩემი უდიდესი სიბედნეო იყო, ჩვენი სასიხარულო ცნობა. მიუხედავად წინააღმდეგობებისა, ქრისტიკე მაინც დაბრუნდებოდა. ჩვენს აღტაცებას და მოლოდინს საზღვარი არ ჰქონდა.

უცნაური არ არის, რომ მესხიერება ჩემი წიგნის გამოშვების ერთ კვირაში დამიბრუნდა? და ეს სწორედ ის წიგნია, რომელიც ერთი ერთში იმეორება „მოციქულები საქმეების“ პერსონაჟებსა და მოვლენებს, სადაც უსტად ქრისტიკე სიკვდილისა და აღდგომის პერიოდი აღწერილი, რომელიც ამ ოქროს თევზის წყალობით გამახსენდა, თითქმის ახლანა მობედარიყო.

ჩემ ადვილას რომ ყოველიყავით და ეს დაგმართონდათ, დარწმუნებული ვარ, ვერც თქვენ დატოვებდით ამას უყურადღებოდ. აუცილებლად შეცდებიდით ამის თეორიულად ახსნას. ოთხი წლის განმავლობაში ხან რა თეორია გვცდებ და ხან რა: წინევი მოძრაი დრო, უძრავი დრო, ათასწლეულიანი დრო, რომელსაც „ლეიოტა“ უწოდებენ, და რომელსაც „ამპერეცინი“ დროის საპირისპირო... ყველას ვერ ჩამოვთვლი. ერთ-ერთი თეორია ყველა დანარჩენზე ძლიერი აღმოჩნდა. უნდა არ უბრუნდეს სულიწმინდა, რომელსაც რეალური და ახლო სუბიექტობები აქვს ქრისტიანთა, ეს სული ძერება ადამიანთა ცნობიერებაში, მართლაც და აძლევს მათ ინფორმაციას. ის თვითრეალიზებასაც კი ახერხებს ამ ადამიანების მეშვეობით, რომლებიც ამას ვერც კი ხედაბიან.

რომანის წერის დროს, 1970 წელს, მოხდა უცნაური ფაქტი, რაც, ჩემი აზრით, არ იყო ჩვეულებრივი მოვლენა. ანუ ეს არ იყო რეგულარული წერის პროცესის შემადგენელი ნაწილი. ერთ ღამეს სიზმარი ვნახე, ცხადივით დამავერებელი სიზმარი. როცა გამეძინა, ვიგრძენი, რომ ეს სიზმარი აუცილებლად დეტალურად უნდა მომეხსენებოდა ჩემს რომანში. თერთმეტჯერ მომიხდა ამ სიზმრის გადწერა, რათა ზუსტი ყოფილიყო და დავემაყოფილებულიყო.

მომავეს ფრაგმენტი რომანშიდან. ეს არის ფრაგმენტის საბოლოო ვერსია, როგორი სახითაც ის წიგნში დაბეჭდა. იქნებ ამან რამე გაგახსენოთ:

„სოფელი, ყავისფერი და მშრალი, ზაფხულში. აქ ის ახლოვდება ცხოვრობდა. ცხენზე ზის. მარცხნიდან ცხენების ჯგუფი უახლოვდება. ყოველ მხედარს სხვადასხვა ფერის ბრჭყაფა ხალათი აცვია. თავზე წანვეტილებული ჩაფხუტიანი ახურავი, რომელზეც მზის შუბზე ბრწყინავენ. ნელა მოძრაობა, მოზიმი რაინდებმა გვერდით ჩაუარეს და მან ერთ-ერთი მათგანის სახე დაინახა. ანტიკური ხასიათის მარმარილოს სახე, შემპარნუწებლად მოხუცი კაცისა, რომელსაც თეთრი წვერი ჩანჩქერით ჰქონდა დაკიდებული. როგორი ძლიერი ცხვირი ჰქონდა. რა კეთილმოძღვრული იერი. როგორი დაღლილი, როგორი სერიოზული, როგორი განსხვავებული ჩვეულებრივი მამაკაცისა. აშკარად მეფე იყო.“

ფელიქს გაქამანმა ისინი გაატარა. არ გამოლაპარაკებია მათ და არც მათ უთქვამთ რამე მისთვის. ისინი ერთად მიდიოდნენ იმ სახლისკენ, საიდანაც ფელიქსი მოდიოდა.

ბამაკაცი, სახლად ჯეისონ ტავერნიერი მარტო გამოიკეტა უფაფრებო სახლში, სირუმესა და სიზნებელი, მხოლოდ ის, ან და მარადის. ზის და უბრალოდ არსებობს, უმოძრაოდ. ფეფოლი ბაკმანი გზა განაგრძო. მალე უკიდეს შემზარად ყვირილი მოესმა. მათ ტავერნიერი მოკლეს. და რადგან ხედავდა როგორ შედიოდნენ ისინი სახლში, როგორ ეცეკვა მათი ჩრდილების ალყაში და რადგანაც ხედავდა, რას უპირებდნენ, ტავერნიერი იყვრა.

ფეფოლი ბაკმანი აბსოლუტურმა და გამოუთქმელმა სევდად შეიპყრო. თუმცა, სიზმარში ის არც დაბრუნებულა და არც მოუხდავს უკან. ვერაფრის იზამდი. ვერაფერი შეძლებდა ფერადხალათიანი მხედრების შეჩერებას. ვერაფერი გაბედავდა მათთვის თქვა: „არა“. ასე იყო თუ ისე, ყველაფერი დასრულდა. ტავერნიერი მოკვდა.

ეს პასაჟი, შესაძლოა, არაფერს კონკრეტულს არ გახსენებთ, გარდა იმისა, თუ როგორ სჯიან ძალოვანები დანაშაულებს ან ეჭვმიტანილს. გაურკვეველი რჩება, მართლაც ჩაიდინა ტავერნიერმა რაიმე დანაშაული, თუ გონია, რომ ჩაიდინა. მე დამარწა შთაბეჭდილება, რომ დამანაშავე იყო, მაგრამ მისი მოკლე ნამდვილი ტრაგედია იყო ჩემთვის. საშინელი და სევდიანი ტრაგედია. რომანში ამ სიზმარს ტერიტორიულ მიჯნავს ფეფოლი ბაკმანი, სწორედ ამიტომ მიდის შავკანიანი უცნობის საძებნელად სადღელამისო ბენზოგასამართ სადგურზე.

რომანის დაბეჭდიდან ერთი თვის შემდეგ ბიბლიაში ვიკოვჩი მოწაყითა, რომელიც ამ სიზმარს უკავშირდება. დანიელის 7:9. „ვიხილე, რომ ტახტურეცხები დაიდავდა და დაუდავლეტები ძველი. მისი სამოსელი თოვლითი სვეტი იყო და მისი თმები – მატყლითი სუფთა. მისი ტახტი ცეცხლის ალი იყო, მისი ცხელი ბორბლები – მივიტვირხე ცეცხლში. მოედინებოდა ცეცხლის მდინარე და მის წინაშე გაშლილია. 1000 ათასეული ემსახურებოდა მას და 10 ათასეული იდგა მის წინაშე. დასხდა სამსჯავრო და გადაიშალა წიგნები.“

თეთრწვერებიანი კაცი კიდევ ერთხელ ჩნდება გამოცხადებაში, 1:13: და შეიდა ისასთილეს შუაში ვიხილე მსგავსი კაცის ძისა, რომელსაც ემოსა ერთქელი სასოხი და გულშეკრულად ოქროს სარტყელი ეტრება. მისი თავი და თმა თეთრი იყო, როგორც სვეტიცე მატყლი, როგორც თოვლი. და თვალები მისი, როგორც ცეცხლის ალი. და მისი ფეხები, როგორც ქურაში გამოსწორებული ბრინჯაო. და მისი ხმა, როგორც მრავალ წყალთა ხმა.

და შედეგ 1:17: „და როცა ვიხილე იგი, მკედარიეით დავეცი მის ფეხთში. ხოლო მე დამადო თავისი მარჯვენი და მითხრა: – ნუ გეშინია, მე ვარ პირველი და უკანასკნელი და ცოცხალი. მკედარი ვიყავი და, აჰა, ცოცხალი ვარ უკუნიით უკუნიასმდე. და მიპყრია სიკვდილისა და ჯოჯოხეთის კოტეფი. მამ დაწერე, რაც იხილე, რაც არის და რაც ექნება ამის შემდეგ.“

იოანე ნათელმზილევის მსგავსად მეც აფეცი და ყველაფერი დავეწერე, რაც ვიხილე და ჩემს რომანში შევიტანე. და ეს სიმართლე იყო. თუმცა იმ დროს ჯერ არ ვიცოდი, ვინ იგულისხმებოდა ამ აღწერაში: „ერთ-ერთი მათგანის ხმა დაიხანა. ანტიკური ხასიათის მარმარილოს სახე, საშინლად მოხუცი კაცის, რომელსაც თეთრი წვერი

ჩანქერიეით ჰქონდა დაკიდებული. როგორი ძველენ ცხელი ვირი ჰქონდა. რა კეთილშობილი იერი. რაგვარად დასწავლული, როგორი სერიოზული, როგორი განსხვავებული ჩვეულებრივი ბამაკაცისგანი. აშკარად მეფე იყო.“

მართლაც რომ მეფე იყო. თავად ქრისტე იყო განსაკითხად დაბრუნებული. და სწორედ ამას აკეთებს ჩემს რომანში, ის განიკითხავს წყვილადმი გამოკეტული კაცს. წყვილადმი გამოკეტული ბამაკაცი უშვავ უნდა ყოფილიყო, ბნელი ძალა. რაც გინდათ, ის უნოდეთ, მთავარია, რომ მისი აღსასრულის უამი იდგა. ის განიკითხეს და ბრალი დასდეს. ფეფოლი ბაკმანს შეეძლო ევლოვა, მაგრამ ესმოდ, რომ განაჩენი გასაჩივრებას არ ექვემდებარებოდა. ამიტომ ის წავიდა და უკან აღარ მოუხედავს. მხოლოდ პირობა და მარცხის გამომწვეველი ყვირილი ესმოდა. ბორბლების განადგურების აღმნიშვნელი ყვირილი.

ასე რომ, ჩემი რომანი ბიბლიის სხვა წიგნებსაც იმეორებს. თუ ჩემს წიგნს ჩაუვლრმადებდით, სიუჟეტს მიღმა ის სრულყოფილ სხვა ამავს მოგვითხრობს. ეს სინამდვილეში მარტოვე ისტორიაა: ქრისტეს მეორედ მოსვლა. როგორც მეფის და არა როგორც წამებული მონის. როგორც მოსამართლის და არა როგორც უსამართლოდ გასამართლებული მსხვერპლის. ყველაფერი პირიქით ხდება. ჩემი რომანის ძირითადი გზავნილი თავისდაუნებურად შეიცავდა გაფორმებებს ხელისუფლების მიმართ: „თქვენი განიკითხებით და დაისჯებით“. რას უკავშირდებოდა ეს გაფორმებებს? არ ვიცი. ან უბრალოდ მირჩევნია, რომ ამ ვთქვა. მე ზუსტად არაფერი ვიცი, ეს უბრალოდ ინტუიციაა, რაც საქმარისი არ არის იმისათვის, რომ ჩემი აზრები ბოლომდე გადმოვავლი. თქვენ თავს ჰკითხეთ, რა მოუვლრები ხდებოდა ამერიკაში 1974 წლის თებერვალში და ამავე წლის აგვისტოში? კითხეთ თავს, ვინ განიკითხეს და დასაჯეს, ვინ დატყა ვარსკვლავური სიმაღლიდან სირცხვილის უკანასკნელ ნანგრევებში? ყველაზე გავლენიანი ადამიანი მსოფლიოში. და მეც იგივენაირად ვწუხადი მის გამო, როგორც იმ სიზმარში. „სანაყალი კაცი“, ვთხზარი ერთხელ ჩემ ცოლს ტირილით, „სიბრძნეული გამოკეტული ფორტეპიანის უკრავდა თავისთვის. მარტოხელა და შეშინებული. კარგად იცოდა, რაც ეყოლა.“ ღვთის გულისათვის, მოდი მეუფეშევთ მას ბოლოს და ბოლოს. თუმცა რაც მას, მის ხალხს, „პრეზიდენტის ხალხს“ უნეს, უნდა მისხდარიყო. ახლა ყველაფერი დაშთარდა და დროა, მან ისევ იხილოს მზის სინათლე. არცერთი არსება ან პიროვნება არ იმსახურებს წყვილადმი სამუდამოდ გამოკეტვას. ეს არაპოშნაზური.

იმ დღეებში, როცა უზენაესი სასამართლო ნიქსონის აუდიოჩანაწერების პროკურორისთვის გადაცემას ითხოვდა, მე ვიჯექი წინარე რესტორანში, კალიფორნიის პატარა ქალაქ იორბა ლინდში, სადაც ნიქსონმა სკოლა დაამთავრა, სადაც გაიზარდა, სადაც მალაზიაში მუშაობდა, სადაც მისი სახელობის პარკია, და რა თქმა უნდა, რესტორანში უბრალოდ ხის სახლი, და მსგავსი რამეები. რესტორანში ბედისწერის ორცხოზილა მომიტანეს, სადაც ადამიანებს საკუთარი ბედის ტექსტი ამოხედავს: ეს ასეთი ბედისწერის ტექსტი ამომივლიდა:

საქმენი, დაფარული გაცხადდებიან

თეთრ სახლს წერილი გაუვუზავენ და მიუთითებ, რომ ეს რესტორანი ნიუსონის სახლიდან ერთი მილში მდებარეობდა. წერილში ეწერა: „მე მგონი შეცდომა მოხდა, მე შემთხვევით, ნიუსონის ბუდისწერა ამომივიდა, მას ხომ არ აქვს ჩემი ბუდისწერა?“ თეთრ სახლს არაფერი უპასუხია.

როგორც უკვე აღვნიშნე, ფანტასტიკის წერალი შესაძლოა წერდეს ნაწარმოებს და არ იცოდეს ამის შესახებ. კიდევ ერთი სოკრატემდელი ფილოსოფოსი, ქსენოფანე ამბობდა: „და თუ მაინც ადამიანი ოდესმე იტყვის ჭეშმარიტებას, მას ეს არ ეცოდინება. ყველაფერი გარეგნულობის საბურველშია გახვეული.“ (ფრაგმენტი 34) ჰერაკლიტე ამბობდა: „საგანთა ბუნება საკუთარი თავის დამალვაში მტკიცდარეობს.“ (ფრაგმენტი 54). ულიამ ს. გილბერტი ამბობს: „საგნები იშვიათად არიან ისინი, რადაც ჩანას; აქავედული რძე ხშირად შეიძლება ნაღები გვეგონოს.“ ძირითადი აზრი აქ არის, რომ ჩვენ ვერ ვენდობით საკუთარ შეგრძნებებს. საკუთარ მსჯელობასაც კი ვერ ვენდობით. რაც შეეხება მეგრძნებებს, წარმოდგენებს რამხელა შოკს მიიღებს ადამიანი, რომელიც დაბადებიდან ბრმა იყო, შემდეგ თვალი აუხილეს და ხედდა, როგორ „პატარავდებოდა“ საგნები, როცა მათ მორღებდა. ანა არანაირი ლოგიკური ასხნა არ გაჩნდება. ჩვენ ეს მივიღეთ, რადგან შევეჩვიეთ ამას. ჩვენ ვხედავთ, როგორ პატარავდებიან ნივთები, მაგრამ ციკლი, რომ ისინი იგივე ზომისანი რჩებიან. ასე რომ, ჩვეულებრივი პრაგმატი ადამიანიც კი ხედება სხვაობას ნამდვილ ზომებსა და მათ შორის, რასაც ხედვას და ისმენს.

მეპოკლიტეს ნაშრომების უმეტესობა განადგურდა. ის, რაც ახლა გვაქვს, ბუნდოვანია, თუმცა ფრაგმენტი 54 გასახელდა და მნიშვნელოვანია: „ფარული სტრუქტურა შობს ახლად სტრუქტურას.“ ეს ნიშნავს, რომ მეპოკლიტეს სჯეროდა, რომ სიმართლე ყოველთვის დაფარულია. ის შესაძლოა იმასაც ფიქრობდა, რომ დრო სულაც არ არის ის, რაც ჩვენ გვგონია, რადგან 52-ე ფრაგმენტში ამბობს: „დრო ბავშვია, რომელიც შაშს თამაშობს; ბავშვი სამეფოა.“ თუოლია ამის გაგება. მან ასევე მე-18 ფრაგმენტში თქვა: „თუ არ ელოდები, ვერ ნახავ მოულოდნელს. მის კვალს ვერ დაადგები, არცერთი გზა არ მიღის მასთან.“ ედვარდ ჰასი თავის სამეცნიერო წიგნში „სოკრატემდელი ფილოსოფოსები“, ამბობს: „ჰერაკლიტე ბოლომდე დარწმუნებული რომ ყოფილიყო, რომ ადამიანებს სიმართლის გაგება უჭირთ, აუცილებლად შემოგვთავაზებდა ჭეშმარიტებისათვის წნდომის ინსტრუქციებს. ეს გამოცანებითი საბარსი მივყავართ იმ აზრამდე, რომ ადამიანთა კონტროლის გარღვევა და გამძლეავენებითი აუცილებელია... ჭეშმარიტი სიმართლე მჭიდროდ არის დაკავშირებული ღმერთთან; რაც უფრო მეტს შეიმეცნებს ადამიანი, ან ღმერთის მტავასი ხდება ან მისი ნაწილი.“

ეს ციტატა რელიგიური ან თეოლოგიური წიგნიდან არ მომხტანია. ეს არის კლავა ადრეულ ფილოსოფოსებზე, რომელიც ოქსფორდის უნივერსიტეტის ლექტორს ეკუთვნის. ჰასი გვისჩნის, რომ იმ დროის ფილოსოფოსებისთვის

არ არსებობდა განსხვავება რელიგიასა და ფილოსოფიას შორის. პირველი დიდი ნახტომი ბერძნულ თეოლოგიკურ ქსენოფანეს ეკუთვნის, რომელიც ძველი წელთაღმარების ვით მიექცე საუკუნეში დაიბადა. ქსენოფანე არასდროს იშველიებდა სხვის აზრებს, მხოლოდ საკუთარს ეყრდნობოდა. ის ამბობდა: „მხოლოდ ერთი ღმერთი არსებობს, რომელიც არაფრით არ ჰგავს სხვა არსებებს, არც სხეულით და არც აზროვნებით. ის ყველაფრით ხედვას, ყველაფრით ფიქრობს, ყველაფრით ისმენს. ის უმოძრაოდ დგას ერთ ადგილას. აქეთ-იქით არ მოძრაობს.“

ღმერთის ამ ყველაზე სათუთ და გაერცხლებულ კონცეფციას სხვა ანალოგი არ გაჩნია ბერძენ მოაზროვნეებს შორის. „პარმენიდეს არგუმენტები გვაჩვენებს, რომ რეალობა თავიდან ბოლომდე წარმოსახვის ნაწილია ან ფიქრის ობიექტი ჩვენს გონებაში.“ წერს ჰასი. ჰერაკლიტესთან დაკავშირებით ის ამბობს: „სოკრატესთან რთულია მიხედვით, რამდენად შეესაბამება ღმერთის წარმოდგენები თავად სამყაროს.“ შემდეგი ნახტომი ანაქსაგორეს ეკუთვნის, რომელიც ყოველთვის მზიბოლავდა. „ანაქსაგორე მივიდა მატერიალურ მიკროსტრუქტურის თეორიამდე, რამაც გარკვეულწილად ამოუცნობი გახადა მატერია ადამიანის ცნობიერებისთვის.“ ანაქსაგორე ფიქრობდა, რომ ყველაფერს ადამიანის გონება განსაზღვრავდა. ეს ფილოსოფოსები სერიოზული მოაზროვნეები იყვნენ, არაპრიმიტიულები. ისინი მნიშვნელოვან თემებზე მსჯელობდნენ და ერთმანეთს შეხედულებებს ეუბნებოდნენ სხვაგვარად. არისტოტელემდე არავინ თვლიდა, რომ ეს შეხედულებები დაუშუქავდებოდა იყო. მოკლედ, სოკრატემდელი ფილოსოფია და თეოლოგია შეგვიძლია ასე ჩამოვყავდებით: სამყარო არ არის ის, რაც ჩვენ გვგონია, სიღრმისეულად, სამყარო ზუსტად ის არის, რაც ადამიანი, გნებას გონება უნოდ, გნებას სული. ეს კი ერთიანობა, რომელიც ცოცხლობს და ფიქრობს და მხოლოდ მატერიალური და მრავლობითი ფორმის დეველოპინგ. ეს აზრი რაღაცით ქრისტეს ლოგოსის ცეცხლისათაყვან არის კავშირში. ლოგოსი იყო ორივე, ფიქრიც და ისიც, ვინც ის გაფიქრა. ფიქრი და მოფიქრალი ერთდროულად. ანუ სამყარო ფიქრი და მოფიქრალია და რამდენადაც ჩვენ მისი ნაწილი ვართ, როგორც ადამიანები, ჩვენ საბოლოო ჯამში ვართ ფიქრები და ამ ფიქრთა მოფიქრალები.

აქედან გამომდინარე, თუ ღმერთი ფიქრობს ახალი წელთაღმარებებით პირველი საუკუნის რომზე, ე. ი. ეს არის ახალი წელთაღმარებებით პირველი საუკუნის რომი. სამყარო მექანიკური საათი არ არის, რომელსაც ღმერთი ხელით ქოქავს. სამყარო საათი არ არის და ღმერთი მისი ელემენტი ვერ იქნება. სპირიტა თვლიდა, რომ სამყარო უსასრულო სივრცეში გარეგნული ღმერთის სხეულია. ხოლო სპინოზამდე ორი ათასი წლით ადრე ქსენოფანემ თქვა: „ის ძალდატანებით ვარგეფ ფლობს ყველაფერს, მხოლოდ გონების აზრებით.“ (ფრაგმენტი 25)

თუ ვინმეს ნაკიკითხავით ჩემი რომანი „უბიკი“, გეცოდინებათ, რომ იდუმალი ფენომენი, გონი ან ძალა, სახელად უბიკი, იაფფასიანი სარეკლამო რგოლის სერიი-

ბოთი იწყება და ამ სიტყვებამდე დადის: „მე უბიკი ვარ. მე სამყაროს შექმნამდე ვიყავი. მე შეეცმენი მზეები. სამყაროები. მე შეეცმენი სიცოცხლის ფორმები და ადგილები, სადაც ისინი სახლობენ, მე მომყავს ისინი აქ და მე მომყავს იქ. ის ემართებათ, რასაც მე ვამბობ. მისა აკეთებენ, რასაც მე ვუვლენები. მე ვარ სიტყვა და ჩემი სახელი არასდროს არ ითქმის. სახელი, რომელიც არაფერს იცის. მე უბიკს მეძახიან, მაგრამ ეს არ არის ჩემი სახელი. მე ვარ. და მე ვიქნები ყოველთვის.“

აქ კარგად ჩანს, ვის და რას ნარმოადგენს უბიკი. ის პირდაპირ ამბობს, რომ სიტყვაა, ანუ ლოგოსი. ჩემი რომანის გერმანულ თარგმანში არის ერთ-ერთი ყველაზე უცნაური შეცდომა, რომელიც კი ოდესმე შემხვედრია; რა საინტერესო იქნებოდა, „უბიკის“ მთარგმნელს ახალი აღთქმა რომ ეთარგმნა ძეგლბერნულიდან გერმანულად. ყველაფერი მშვენივრად იყო, სანამ არ მივიდა წინადადებად: „მე ვარ სიტყვა“. რა უნდა ეგულისხმა ავტორს ამ სიტყვებში? იკითხავდა მთარგმნელი, რადგან აშკარად არაფერი სენივად ლოგოსის დოქტრინაზე. თუმცა თარგმანი საუკეთესოდ შესარულა. გერმანულ გამოცემაში, უზუნაესი ძალა, რომელმაც შექმნა მზეები, სამყაროები, სიცოცხლის ფორმები და ადგილები, სადაც ისინი სახლობენ, თავის თავზე ამბობს: „მე ვარ ბრენდი“.

მას რომ ითქვას სახარება ეთარგმნა, ასეთ რამეს მივიღებდი; თანდათრეველად იყო ბრენდი და ბრენდი იყო ღმერთთან და ბრენდი იყო ღმერთი.“

გამოჩნა, რომ არათუ „დისნეილენდიდან“ სახელად უკვე პირადად მორტიმერი სნერდისგან გითოვლით ალაშამს. ასეთია იმ მწერლის ბედისწერა, ვინც გადაწყვიტა, თავისი თეოლოგიური საკითხები შემოეტანა პროზაში. „ბრენდი და სასანისძივე ღმერთთან იყო. ყველაფერს მისი მშვეობით მიეცა დასახამი. არაფერი შექმნილა მის გარეშე.“ ასე ემართებოდა კეთილშობილურ ამბიციებს. იმედი ვიქონიოთ, რომ ღმერთი იუმორის გრძნობა აქვს.

ან იქნებ ასე სჯობს: „იმედი მაქვს ბრენდს იუმორის გრძნობა აქვს.“

როგორც უკვე გითხარი, ორი ძირითადი თემა მაღლევა: „რა არის რეალობა?“ და „რა გავცეცეს ადამიანად?“ დარწმუნებული ვარ უკვე მიხვდით, რომ პირველი კითხვაზე პასუხი არ მაქვს. მაქვს მყარი ინტუიცია, რომ ბიბლიური სამყარო პირდაპირი გაგებით არის რეალური, უცვლელი, მუდმივი, მაგრამ ჩვენივით დაფარული. ის მარტო ხილვების დონეზეა აღქმადი. მხოლოდ ამის თქმა შემძლია: ეს არის ამოუცნობის, აზროვნებისა და რწმენის ნაზავი. ორი სიტყვით ადამიანის ავტონტურობის თემასაც შევხებით, ამ მიმართულებით გაცილებით უკეთეს შედეგად მაქვს.

ნამდვილი ადამიანი ის არის, რომელმაც ზუსტად იცის, რა არ უნდა გააკეთოს. მეტიც, ის ფიზიკად იქნება, რომ ეს არ გააკეთოს. ის არ გააკეთებს იმას, რაც არ უნდა გააკეთოს, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ასეთი საქციელი დიდ ზიანს მიაყენებს პირადად მას და მისთვის საყვარელ ადამიანებს. ეს არის უბრალო ადამიანებისთვის დახმასათუბელი გმირული თვისება. ისინი უარს ამბობენ ტრანიაზე და შესაბამის შედეგებსაც მშვიდად იღებენ. მათი საქმენი

შესაძლოა პატარა და სრულიად შეუმჩნეველი იყოს და ვერ მოხვდნენ ისტორიის სახელმძღვანელოში. შესაძლოა მათ სახელებს არ იმასსოვრებენ. ნამდვილი ადამიანები ამათ ცდლობენ, რომ მათ სახელებს იმასსოვრებდნენ. მე ამ უცნაურ გამოვლინებაში ვხედავ პიროვნების ავტონტურობას. არა ადამიანის მზაობაში, ჩაიდინოს საგმირო საქმეები, არამედ ჩუმ უარყოფაში. მათ არ შეუძლიათ იყვნენ ისინი, რაც არ არიან.

ეს ყალბი რეალობები, რომელიც ყოველდღიურად თავს გავატყდება, მიზანმიმართულად დამაზღველი სიცრუეები, ვერ ანგრევენ ნამდვილ ადამიანებს. მე ვუყურებ ტელევიზორის წინ მსხდარ ბავშვებს და ყველაზე მეტად ის მაინტერესებს, თუ რას სახელობენ ისინი, თუმცა შემდეგ ვაცნობიერებ, რომ მათ ვერ მოატყუებენ და ვერ გაანადგურებენ. ისინი უყურებენ, უსმენენ, იმეცნებენ, შემდეგ კი, საჭირო დროს, საჭირო ადგილს, უარყოფენ. ბავშვებს განსაკუთრებულად ძლიერი უნარი შესწევთ წინააღმდეგობა გაუწიონ ხელოვნურობას. ბავშვები უშაქო თაფლები და მტკიცე ხელები აქვთ. ის, ვინც ვაჭრობს და პრომოუტორებს, ბავშვებთან სულ ტყუილად იჭერს საქმეს. პურეულით მოვარჯე კომპანია შეუძლია უზნაზნარი ოდენობის ნავაჯი გაყიდოს. შეიძლება ჰამბურგერის და პოთოდოგის მსავალი უამრავი საკვები მიყიდო ბავშვებს სწრაფი კვების ობიექტებში, მაგრამ მათთვის ბავშვები გულის სირბინი მაინც მიუწვევლები და აუთონტულები რჩებიან. დღევანდელი ბავშვი გაცილებით სწრაფად ამოიცნობს ტყუილს, ვიდრე ოციოდ წლის წინანდელი მოზარდი. როცა მე სიმართლე მოვთქვამ, ჩემს ბავშვებს ეკითხები. ისინი კი არა, მე მივმართავ მათ კითხვებით.

ერთხელ, ჩემი ოთხი წლის შვილი, ქრისტიანური ჩემს თვალწინ თამაშობდა. მე და დედამისმა, ორმა მოზარდმა იესოზე საუბარი დავეწყეთ. ამ დროს ქრისტიანური მოტივითადად და გვიხიბს: „მე შეთევზე ვარ. თევზის და-სატარად ვთევზობ.“ ის ლითონის ფარნის თამაშობდა, რომელიც ვილადა მაჩუქა, თუმცა არასდროს მიხმარია... და მოულოდნელად მივხვდი, რომ ფარნის თევზის ფორმა ქონდა. არ ვიცი, რაზე ფიქრობდა იმ მომენტში ჩემი პატარა, ფაქტია რომ ტელევიზორში ნანახ ტკბილეულის რეკლამაზე, არა. „მე შეთევზე ვარ. თევზის დასატარად ვთევზობ.“ ქრისტიანულმა ოთხი წლის ასაკში ამოიცნო მინიშნება, რომელიც მე ორმოცდახუთი წლის ასაკამდე ვერ ამოვიცანი.

დრო აჩქარდა. საით მიექანება დრო? იქნებ უკვე გვიპასუხეს ამაზე ორიათასი წლის წინ. ან სულაც ცოტა ხნის წინ. იქნებ ეს განვლილი დრო ილუზია. იქნებ ეს ერთი წლის წინ იყო ან თუნდაც დღეს დღითი. ალბათ დრო არა მარტო აჩქარდა, არამედ დასასრულსაც კი უახლოვდება.

და თუ ეს ასეა, „დისნეილენდი“ არ დარჩება უცვლელი. რადგან დროის მინერალს ჩიტები, ბუქმოდტები, ლომები და ირმები „დისნეილენდში“ გახდებიან რეალურები, და იქ პირველად აქტიკაცდება ნამდვილი ჩიტები.

გამდლობა

ინგლისურიდან თარგმნა ზაზა კოპაძე

ლიტვური პოეზიის პირველი ფესტივალი საქართველოში

მთარგმნელი ნანა დევიძე პასუხს სცემს რედაქციის მიერ დასმულ კითხვებს

1. რა კულტურული ურთიერთობებია დღეს ლიტვისა და საქართველოს ხელოვანებსა და მწერლებს შორის?
2. რა შეიძლება დღევანდელმა საქართველომ და ლიტვამ გაუზიაროს ერთ-მანეთს თუნდაც თანამედროვე ლიტერატურული ცხოვრებიდან?
3. თქვენ დიდი ხანია თარგმნით და გამოსცემთ ლიტვური პოეზიისა და პროზის ნიმუშებს. რა გამოცემები არსებობს დღეს ქართველი მკითხველისათვის მის მშობლიურ ენაზე და თქვენთვის განსაკუთრებით რითაა ძვირფასი თანამედროვე ლიტვური ლიტერატურა? რას თარგმნით ამჟამად?
4. რა სახის ფესტივალს ატარებენ ლიტველები საქართველოში, ვინ ჩამოვა, რა სახის პროგრამაა და რით იქნება იგი მნიშვნელოვანი?
5. როგორ ქვეყნა პოსტსაბჭოთა რესპუბლიკები ვართ, თუმცა ჩვენს შორს დიდი სხვაობაა მენტალურად და მაინც საინტერესო იქნება მკითხველისთვის, რა განსხვავებებს დღეს ლიტველი და ქართველი მწერლის ცხოვრებას, მოღვაწეობას? მიზნებს? პოზიციებს? მკითხველთა დამოკიდებულებებს და, რაც მთავარია, ლირებულებებს.

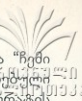
სიმართლე გითხრათ, მიუხედავად დიდი ურთიერთ-სიმშაბათისა და ინტერესისა, ლიტვურ-ქართული ურთიერთობები არც საბჭოთა პერიოდში გამოირჩეოდა დიდი აქტიურობით და არც ახლა. ამის ახსნა ძალიან მარტივია. კერძოდ ის, რომ ლიტვაში, ფაქტობრივად, არ არსებობს ადამიანი, ვინც ქართულ კულტურასა და, კერძოდ, ლიტერატურაში მუშაობდეს ან უწევდეს მას პოპულარიზაციას. რაც შეეხება ლიტვური ენის მკოდნე ქართველებს, არც ისე ცოტაინ არიან, უფრო მეტად ახალგაზრდები, ოღონდ თარგმანის ხელოვნებას დაუფლებულ-შეჭიდებული არავინ. ამ საქმეს აქ, ჩვენთან, სამწუხაროდ მარტო მე ვუძღვები. ძალიან მინდა, რომ კიდევ ვინმე გამოჩნდეს, ვიღაც დაინტერესდეს ამ საქმით, მაგრამ მოგეხსენებათ, ჩვენს პრაგმატულ დროში ახალგაზრდები სვამენ კითხვას: ამით ვიცხოვრებ? რა პასუხი უნდა გასცე? რა თქმა უნდა ვერა, არც მე მაქვსოვრებს ეს „ხელობა“. ჩემთვის ეს სულის მდგომარეობაა. მიყვარს, ციცი ლიტვა, საიმიოვნებით ვაკეთებ ამ საქმეს და დიდ ბედნიერებასაც მაინცვებს. კარგი იქნებოდა, როგორც ლიტვაში, ისე საქართველოში მოიძებნებოდნენ ახალგაზრდები, რომელთაც გაცვლის ნესით ჩამოვიყვანდით სახელმწიფო უნივერსიტეტებში, სადაც ისინი ამ ორი ქვეყნის ენასა და ლიტერატურას დაეუფლებოდნენ და შეისწავლიდნენ.

დღეისათვის ჩვენი ურთიერთობები ფესტივალებზე მონაწილეობით შემოიფარგლება. ოღონდ იმ ფესტივალებით, რომლებიც ლიტვაში იმართება. ქართველებმა, მაგონი, საბოლოოდ დეკარგავთ ყველა ტრადიცია არათუ ფესტივალებს, არამედ სემინარების, ახლა „ვორკშოპებს“ რომ უწოდებენ, გამართვისა. აბა, გაისხნეთ, რამდენი წელიწადია საქართველოში არ მოგვიწევია საზღვარგარეთ მოღვაწე ქართველოლოგი. უფროსი თაობა ნა-

იდა, ახალგაზრდებიდან ვინმე არის, ვინც თარგმნის და გამოსცემს ქართულ ლიტერატურას?

საბჭოთა კავშირის დაშლამდე საქართველოში ამ ძალზე საშურ და მნიშვნელოვან დონისძიებებს სათავეში ედგა მაშინდელ მწერალთა კავშირთა არსებული მხატვრული თარგმანისა და ლიტერატურულ ურთიერთობათა მთავარი სარედაქციო კოლეგია ბატონ ოთარ ნოდიას თავმჯდომარეობით. მაშინ ასეთი სემინარები საბჭოთა კავშირის რესპუბლიკებიდან რუსეთის გარდა მხოლოდ საქართველოში ტარდებოდა. ახლა?..

უნდა იცოდეთ, როგორ ზრუნავს ლიტვის სახელმწიფო თავისი კულტურის პოპულარიზაციისათვის. ლიტვაში არსებობს ორგანიზაცია სახელწოდებით „ლიტვური წიგნები“ (სადაც დამოუკიდებელი ორგანიზაცია იყო, ახლა კულტურის სამინისტროს ექვემდებარება), რომელიც ორ წელიწადში ერთხელ მთარგმნელობით სემინარზე იწვევს ლიტვური ლიტერატურის მთარგმნელებს სხვადასხვა ქვეყნებიდან (სახელმწიფოს ხარჯით). სემინარი მიმდინარეობს ოთხი დღის განმავლობაში და მთარგმნელები ეცნობიან ლიტვურ ლიტერატურაში მიმდინარე პროცესებს, ახალ გამოცემებს. იმართება შეხვედრები პრეზიკოსებთან, მწერლებთან, რომლებიც საუბრობენ თავიანთ ნივთებზე, მათში ნაშთილ თემებზე, პრობლემებსა და იდეებზე. გვთავაზობენ სათარგმნე ლიტერატურას. რაკი სემინარები ტარდება ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონში, იმართება შეხვედრები ბიბლიოთეკებსა და მუზეუმებთან, სადაც ლიტერატურის მოყვარულები, რიგითი ადამიანები, თან მადლოერებას გამოხატავენ მთარგმნელთა მიმართ, თანაც კითხულობენ ნაწევრებს საყვარელი მწერლის ნაწარმოებები, რათა მეტად დაინტერესდნენ მთარგმნელი, რომ მან მეტი ენთუზიზმით მოჰკიდოს ხელი საქმეს.

არ გაინტერესებთ, რა ხდება იმის მერე, თუ მთარგმნელმა განაცხადა, რომ ამა თუ იმ ნაწარმოების თარგმნას აპირებს?

აი, მერე ისეება ყველაზე საინტერესო რამ. არ ყოფილა შემთხვევა, განაცხადზე უარი ეთქვათ. და მაშინ „ლიტვური წიგნები“ თარგმანში იხდის ჰოშიარას, მარიალია, არც ისე მაღალს, მაგრამ აქაურ ჰოშიარებთან შედარებით ნიშნალურს, ოღონდ თუ მთარგმნელი თავის ქვეყანაში მოიძიებს გამოცემულს, რომელიც თანახმა იქნება, გაიღოს საგამოცემლო ხარჯებს და საავტორო ჰოშიარა.

იდეალურ ჰოშიარებს ქმნიან, მეტყვით, მამ არ უნდა იზარმაცოთ, საქმე სულ გექნებათო. მაგრამ... საქართველო გამოცემული დაყოლიო, ლიტველი ავტორის წიგნი გამოცემს, არც ისე იოლია. ვერც გააქტივებენ. გასუსხობს: ეგ სახელი და გვარი ქართველ მკითხველს არაფერს ეუნდება, ჩვენ ცნობილ ავტორებს ვერ ვყვი-
თ და მაგას როგორ გავფიქროთ. ამიტომაც, ჩემი ყველა თარგმანი, რაც გამოიცა, გამოიცა ჩემი და ავტორის ჰოშიარის ხარჯზე. ავტორიც და მეც, ფაქტობრივად, უარს ვამბობთ ჩვენი ჰოშიარის ანაზღაურებაზე წიგნის გამოცემის სასარგებლოდ. ასე რომ მე არ ვზარმაცობ, მაგრამ ყველა ავტორს ვერ აუხსნი და ვერც მოსთხოვ, უარი თქვი ჰოშიარებზე. რაც შეეძლება მე, ამ დაბრკოლებას არად ვაგდებ და მაინც ვეშუაობ, რადგან მიყვარს ჩემი საქმე, ვამბობდი და ახლაც გავიმეორებ, თარგმანზე მუშაობა ჩემი ჩემი ნეტარებაა, რომელიც საარსებო პურს არ მაძლევს, მაგრამ ძალსა და მხნეობას კი მანიჭებს მის მოსაპოვებლად.

მერმწმენთ, ყველთვის საინტერესოა სხვისი თვალთ დანახული, აღქმული სამყარო. მთარგმნელობითი საქმიანობა კი გაძლევს იმის საშუალებას, სხვა ერის ადამიანის პოზიციამ ჩადგე, ეცადო სამყაროს მისი თვალთ შეხედო, და არაფრით დაახვედრო მას წინ შენული მსოფლაქმა, თორემ ეს აღარ იქნება ის ნაწარმოები, რომელსაც თარგმნი. მეორეს სხრივ – ნეტარი ფუსუსი რამდენად მათ ემოციურ მუხტს. მერე კი ამით სხვებსაც სიამოვნებას ანიჭებ და თავადაც ტკბები.

ყოველთვის ვცდილობ, ისეთი ნაწარმოების თარგმანს მოვკიდო ხელი, რომელიც ლექსიკის სიუხვითაც გამოირჩევა და მხატვრული ფორმების სიმდიდრითაც. შეიძლება ვცდილი, მაგრამ მეჩვენება, რომ როგორც თანამედროვე ქართული, ისე ლიტვური ლიტერატურა მხატვრულ გამომსახველობით ფორმებს გაუბრის. შეიძლება ეროქამ მოიტანა ეს. ავტორმა იცის, მისი თანამედროვენი ისე არიან დაკავებული, საკითხავად დრო ნაკლებად რჩებათ და ცდილობს, სათქმელი ლაკონური და ინფორმაციული ხასიათისა იყოს. ტექსტი კი ამ დროს ხარულდება, მომხილავ იდუმალებას კარგავს. არადა, რამდენს იტებს ზოგჯერ მარჯვედ მიგნებული ეთიკით თუ მეტაფორა... ხოდა ვცდილობ, ლიტვური ენის გამომსახველობით ფორმებს ქართულში ბადალი მოვუქცენო. თუ რა გამოიმდის, შეგიძლიათ ჩემულ თარგმანებში ნახოთ.

ესენია: ლიტვური მოთხრობის მცირე ანთოლოგია „ჩემი დღეები“, ბირუტე იონუშკაიტის მოთხრობების კრებული „ჩემი ყველიობა“, რომულდას გრანაუსკასის „ქუჩის წიგნი“. ბავშვებისათვის იუნკისის ლიტვის ეროვნული კომისიის მიერ გამოცემული „ზღაპრების ხიდეტი“, ლიტვის საგარეო საქმეთა სამინისტროს ინიციატივით ქართველი ბავშვებისათვის განკუთვნილი საშუქარი „ლევნდა ვილინის დარსების მსახება“. სულ ცოტა ხნის წინ დავამთავრე თარგმანი პერკუს კუნსუსის ქართული დილორებისა, რომლის სახელწოდებაცაა „კავკასიელი ტყვე“.

ამჟამად ვეშუაობ ანტანას ვიენილი-ჟუკაუსკასის „კავკასიური ლევნდების“ თარგმანზე, რომელსაც სექტემბერისთვის გამოცემას გამოცემას „საუწჯე“. გულად და სულით მინდა ქართველი მკითხველი გაეცნოს ორ ძალიან საინტერესო ავტორს. პირველი ეს არის ლიტვური ლიტერატურის მეტრი რომულდას გრანაუსკისი და მეორე – საულოუს-თომას კიშინოვსკის, რომელსაც რომანმა „ანკარას მზერა“ დიდი პოპულარობა მოუტანა.

ზედმეტი სიფრთხილით ვეკიდებთ პოეზიის თარგმანს. მე კი გავფრთხილდი მას, მაგრამ ლიტვურმა პოეზიამ თვითონ მომწახა. საქმე ისაა, რომ იმ, უნდა გითხრათ, უმარავ ფესტივალთაგან, რომლებიც ლიტვაში იმართება, ყველაზე დიდი, მნიშვნელოვანი და გრანდიოზულია „პოეზიის გაზაფხული“ – აღმოსავლეთ ევროპის ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი და მასშტაბური ღონისძიება. მისის მუკა რიგებში არა მხოლოდ ევროპიდან, არამედ მსოფლიოს ყველა კუთხიდან მიწვეული პოეტები თავიანთ შემოქმედებას აცნობენ ლიტველებსაც და ერთმანეთსაც.

ზემოთ ვახსენე, მასშტაბურია-მეთქი. დიას, ფესტივალის ფარგლებში თითქმის 120-150 ღონისძიება ტარდება. და ის მხოლოდ ვილინუსს კი არ მოიცავს, არამედ მთლიანად ლიტვას. პირადად მე იცით რა მომზნის და მალელებს? პოეტები ქვეყნის ყველა რეგიონში გადიან, ყველა სოფელში, სადაც კი არსებობს ბიბლიოთეკა თუ რომელიმე მწერლის თუნდაც მოკრძალებული მუზეუმი (როგორც ჩვენთან იყო, ეთქვათ, იროდიონ ედოშვილის მუზეუმი, რომელიც ახლა მოქმედებს თუ დახურეს, ვერ გეტყვით), სადაც იმართება პოეტური შეხვედრები. პოეტები ჯგუფებად იყოფიან და აი, ასეთ მუზეუმებსა და ბიბლიოთეკებში საზოგადოებას უკითხავენ თავიანთ ლექსებს. თუ დადმსრთა შორის ადმონწლება ისეთი, ვინც თვითონ წერს, ანდა სურვილი აქვს, რომელიმე პოეტის ლექსი ნაიკითხოს ან ისაუბროს, რატომ მოსწონს ესა თუ ის ავტორი თუ ლექსი, მასაც აძლევენ გამოსვლის საშუალებას. ერთი სიტყვით, პოეზიის ზემოთ აკადემიური კი არა, საერთო-სახალხო ღონისძიებაა, რომელშიც სრულიად ლიტვანა ჩართული. ლიტველები ამ დღეების მუხტით ცხოვრობენ წლიდან წლამდე. ინტერესიც უწინდებათ, იკითხონ პოეზია. წინასწარვე ემზადებიან მორიგი ფესტივალისთვის. ეს ზემოთ მოქმედი შევადარო პოეზიის ის საღამოებს, ვახუშტი კოტეტიშვილი რომ მართავდა ხოლმე ფილარმონიის საკონცერტო დარბაზში.

ფესტივალის საპრიზო ფონდი აქვს და ამ დროს ხდება ლაურეატთა დასახელებაც. მართალია, თანხა, როელიც ამა თუ იმ ლაურეატის გამოსაღებადა გამოყოფილი,

დიდი არაა, მაგრამ ყურადღების გამოსაჩენად და პოეტის შემოქმედების პოპულარიზაციისთვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი აქტია.

ბოლო წლებში ფესტივალმა „საზღვრები გახსნა“ და ორგანიზატორთა გადაწყვეტილებით, ლიტველ პოეტთა ოთხ-შუთავიანი ჯგუფები სხვადასხვა ქვეყნებში იგზავნება. ამჯერად საქართველოს ოთხი პოეტი გვყავს. ესენი არიან: ვლადას ბრანოუნასი, პოპულარული პოეტი ლიტვაში, უამრავი ლიტერატურული პრემიის ლაურეატი. ნელს კი ის ყველაზე პრესტიჟული, ეროვნული პრემიის ლაურეატი გახდა. ისიც მხარგრისა, რომ ვლადას ჩემი ძეგლი და დიდი მეგობარია. ჩვენ სტუდენტობის წლები გვაკავშირებს. ვლადას იყო ჩვენი მამა, ძმა და პატრონი, როცა ჩვენ, ორი ქართველი გოგო, დარეჯან ბუაჩიძე და მე, ვილნისის უნივერსიტეტში ლიტვური ენის, ლიტერატურისა და კულტურის შესწავლას შეუდევით. ამავე დროს ის არის ერთადერთი ლიტველი პოეტი, რომელიც არა სისტემატურად, მაგრამ შეძლებისდაგვარად თარგმნის ქართულ პოეზიას. ყოველ შემთხვევაში მნიშვნელოვან იუბილეებს ეხმანება. ნათარგმნი აქვს დავით გუ-რამიშვილის, ოთარ ქილაძის პოეზია.

ლოუტარუს დეკესისი – ფილოსოფოსი და პოეტი. მარიუს შუროკასი – ასევე ლიტერატურული პრემიების ლაურეატი და ცნობილი პოეტი.

დონატას პეტროშოუსი – ამითან ყველაზე ახალგაზრდაა. ის ძალიან დაინტერესდა ქართული პოეზიით და ცდილობს, ლიტველ მკითხველს გააცნოს თანამედროვე ქართველი პოეტები, რომელთაც პირველად „შემოქმედთა შეხვედრა-სემინარზე“ შეხვდა და დაუშვებდა.

რაკი სიტყვად მოიგნა, არაფრით არ შემოიღია ზეოთნახსენებ სემინარს არ შეეძლო. საბჭოთა კავშირის წგრევის, მოგვსენებათ, კულტურულ ურთიერთობათა წგრევის მოწყვა. პოლიტიკური ქარცეცხლი ცოტა რომ ჩაცხრა, ლიტვის მწერალთა კავშირმა ევროკავშირის თანადგომით გად-ანწყვიტ მოეწყო ბალტიის აუზისა ქვეყნებისა და ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკების შემოქმედთა შეხვედრა-სემინარები, რომელშიც მონეველი ქვეყნის 5 ლიტერატორი და 5 მხატვარი მიიღება მონაწილეობას. მართალია, ბოლო ორი წელი ევროკავშირმა შეწყვიტა ამ სემინარების დაფინანსება და ის ისეთი მასშტაბის აღარ არის, მაგრამ ლიტვის მწერალთა კავშირი ცდილობს მოკრძალებულ ფარგლებში ამ ღონისძიების გაგრძელებას და დღემდე წარმატებითაა. თანაც ისე, რომ ამ სემინარში ცოტა დაგვიანებით ჩართულ ქართველები არცერთ სემინარს არ დაეკლდები. ეს კი გასაჯერ პროზაიკოსისა და პოეტის, ქართველების დიდი მეგობრის, ბირუტე იონუშკაიტეს დამსახურება. სწორედ იგი იყო ინიციატორი ამ პროექტში ჩვენი მონაწილეობისა. როგორია სემინარების ფორმატი? თითო ავტორი წარმოადგენს თავის 5 ლექსს, თუ პროზა – ერთ მოთხრობას (5-დან 10 გვერდამდე) და თარგმნავენ ერთმანეთის ენაზე. გამომის ალმანახები, კრებულები. თარგმანები ინტერნეტ-სივრცეშიც ვრცელდება.

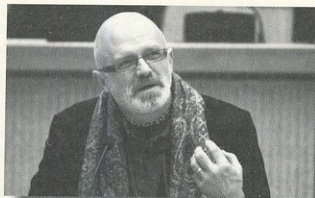
ამ სემინარების შედეგად ცალკე უკრაინაში და ცალკე ლიტვაში უკვე გამოვიდა ორი კრებული „თანამედროვე ქართული პოეზიის ნიმუშები“. კიდევ ერთი სემინარი და

პროზის კრებულიც მზად იქნება. მინდა გთხუროთ, რომ ჩვენებამაც იყოჩაღეს და აი, 15 მაისს „ლოუტარუსი“ და 17 მაისს „კავკასიურ სახლში“ ლიტვური პოეზიის ფესტივალის ფარგლებში გამართება პოეტურ-კრებულისა „პოროზნებს იქით“, სადაც მკითხველი გაეცნობა თანამედროვე ლიტველი და უკრაინელი პოეტების შემოქმედებას.

აი, ამ სემინარების ქართველ მონაწილეთა არასრული სია: ვლად გრიანავილი, გავა ნახუტკინიშვილი, მაკა ლდოკონენი, თონა დოლენჯაშვილი, ეკა ქვეანიშვილი, ირაკლი კაკაბაძე, ლადო კილასონია, რუსუდანი კაიშაური, არჩილ ქიქოძე, დავით რობაქიძე, მარიამ ბეჟალური, ნინო ტეფანაძე, ინა არწუშაშვილი... თუ ვინმე გამომჩნა, მომიტყევე.

თქვენ მეკითხებით, როგორ ცხოვრობენ იქ მწერლები და როგორ ზრუნავს მათზე სახელმწიფო. ვშიშობ, რომ ეს იმხელა თემაა, ერთი წერილი ამას ვერ დაიბნევს. ერთს კი გეტყვით, რომ ყურადღების გარეშე არ ჩრება არცერთი მწერალი. არსებობს სხვადასხვაგვარი პრემიები, რომელსაც სხვადასხვა ნომინაციებში ენიჭებათ მათ. იქ არავის გაუშუქებია მწერალთა კავშირი, რომელიც გასაოცარი აქტიურობით გამოირჩევა. უფრო მეტიც, ჩვენ საბჭოთა კავშირის ფარგლებში უნიკალური ორგანიზაცია, მხატვრული თარგმანის კოლეგია მოესპეთ, მათ კი სწორედ დამოუკიდებლობის ხანაში საფუძველი ჩაუყარეს და დღემდე აქტიურად მუშაობს. ე. წ. მთარგმნელთა კავშირი. მართალია, მწერალთა კავშირის კუთვნილი შემოქმედებითი სახლები ახლა კერძო საკუთრებაა, მაგრამ დღესაც მწერლებისთვის იქ დასვენება თუ მუშაობა ან უფსოა ან კავშირის ხარჯზე, თანაც შეღავათიან ფასებში. ამავე დროს ამ სახლებში ტარდება ღონისძიებები. მეგატრონეები ამას დიდ პატივად და თანაც რეკლამად მიიჩნევენ. ამიტომ სემინარების მიმდინარეობისას განსაკუთრებული ყურადღება იგრძნობა დირექციისა და მომსახურე პერსონალისგან. ესეც ის განსხვავება, რაც ძალზე საგმიზობია ჩვენს შორის, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი ყოფილი საბჭოელები არიან. მათ წარსულის სიკეთით ისარგებლეს და კი არ დაანგრეს ყველაფერი, როგორც ჩვენ და კი არ იძახეს, ეს საბჭოთა დროინდელია და მოესპოთ, პირიქით, რაც კარგი იყო გაუფრთხილდნენ, დაიცვეს, შეინარჩუნეს და უფრო განავითარეს.

აი, ასეთი ქვეყნიდან გვეწვევიან სტუმრები. ფესტივალი 15-დან 19 მაისამდე გასტანს. იგეგმება საინტერესო ღონისძიებები, რომელთა კურატორობაც ევალება ლიტვის ენისა და კულტურის ცენტრს საქართველოში, მის ხელმძღვანელს, პროფესორ ვიდას კაპალიაუსკასს და მე. რა თქმა უნდა ასეთ მნიშვნელოვან საქმეს მარტო ვერ გავართმევდით თავს, მხარში რომ არა ამოგდგო-მოდნენ საქართველოს კულტურის სამინისტრო, საქართველოს პოლიტიკური უნივერსიტეტი, კულტურულ ურთიერთობათა ცენტრი „კავკასიური სახლი“, ილიაუნი, გამომცემლობა „ინტელექტი“, გამომცემლობა „საუზნე“ და ჩარგლის ეთა-ფშაველას მუზეუმი. თანადგომისათვის განსაკუთრებულად მაღლოა მსურს გადავხუროდ დღეულის მუნიციპალიტეტის გამგეობას, პოეტ მარიამ ნიკოლაუსსა და ქეთევან ღუმბაძეს.

ლიტერატურას დეგესისი

უკუნი ღამე

უკუნი ღამე
ყვავილების ლაშქარს მიაფრენს
წარსულისაკენ
უიმედოდ და აჩქარებით
უერთდებიან
დავიწყების მღვრიე მდინარეს
შენც მათთან ერთად
სულ სხვა მხარეს მიეცანები

ო როგორ ვწუხვარ
ვერაფრით რომ ვერ გეხმარები
ერთ მდინარეში
მივტოპაობთ ყველა უკლებლივ
უაზრო მზერას
გაყოლებენ ჩემი თვალები
ამაოდ გავლილ
დროს ვაცილებთ გულნაკლებლები

ღლე (ჩემი მამობარი)

მარტოსულია
ეს ღლე სრულიად
ღლე ერთადერთი გახლავს
გაცრეცილი და
მოთხუბნულია
აბურძგნულია ახლა

პირდაუბანელს
აქვს მეტისმეტად
ფრჩხილი დაჭმული მგონი
ის დუქანშია
და სხვებთან ერთად
ლუდს წრუპავს მიჯრით მდგომი

მიუახლოვდი
ვერ ივან სულაც
შიშისგან გაიოცე
ეს არის შენთვის
მარადიულად
მეგობარი და მოძმე

ღლე (თოჯინა)

შენ ერთადერთი
ნაცრისფერი წიგნის ქიაე
სიდამბლის თავგო
ტყუილუბრალოდ შემოგყურებს
ღლე თოჯინა
ლიმილით ამოდ.

ის ოქროს ღრუბლის
ნამცვრევია და აშუქებს
სიყვარულს ირგვლივ
ისე წმინდაა
ისე ნაზი და სალუქი
ქათბათებს იგი

შენ კი კითხულობ
და არ გეცმის რომ დაიწყო
თავსხმა და თქემი
ჩადგა სიჩუმე
გეთანგება გული ინროდ
შენს საგულეში

თარგმნა ვასილ გულუერმა

მარიუს ბუროკასი

იყო ოდესმე
სასონარკვეთა რომ მოგყიდეთ
ულაღებენიანი

სიბრძნის მოყვარულ
ენამწარეებს?

განა
ოდესმე
შევეცადე
მინიერი
ქარშიშლის მოყრას

სანამ ყვიროდით
გიკლმდებოდათ

სანამ თვალები
სიმართლისაგან?

ასე იოლად
თქმას
ვერ ვიტან

ასე იოლად

ბაბუაწვერა

თავის წვერებს
იცილებს ხოლმე

ხელიკი
თავის ტყავს

მე კი ასე
სიტყვებს, სტრიქონებს

მე შემედლო აღმწერა
მხოლოდ მსხალი და მხოლოდ თოვლზე

სიცარიელე მე ასეთი
დიდი ხანია არ მიგრძენია

მხოლოდ ხანდახან ყოველდღე მენწევა
ვიღაც

მხოლოდ იმათგან
რომ არ ტოვებს თავის ნაკვალევს

დიდი ხანია
არც ბნელდება და არც ელვარებს

ჰორიზონტი ამოშანთა
წითელმა ძაფმა

და ტყე კუმშავს
მხედველობის ველს

სალამობით ვიმეორებ
სიტყვებს ლოცვისას

შეუფუთი ვარ
შენს საცოდავ სხეულში თითქოს

ამის წყალობით
შემიძლია ძლიერი ვიყო.

თარგმნა გაგა ნახუცრიშვილმა

ვლადას ბრაზიუნსი

დღეები გადიდა, მაგრამ
ჩვენი ველებივით ვერა.
ტოროლას აწყდება მაღლა
რუსს წამოდებული მზერა.

ფართხალებს და ბოდავს ისე,
კაცია თუ ჩიტი, გიკვრის.
მიგორავს მარცვლი ცისკენ,
სიღრმისკენ მიგორავს, მიქრის.

გაომამტრია

ქარის ტყვიებით დაცხრილულა ბლოკების ველი,
ვერც წამოწევი, ვერაფერში ვერ გაეხვევი.
ნამი გროვდება და იჩოქებს, ნისლი კი მაღლა
ადის და იწოვს მტკერს და მერე წითლად ახველებს.

იწელებიან ტყვიის ჯერის წამები შიშით,
თავთან რამდენი ღამე მჯდომია საბრალოდ, საწყლად.
უბედურების ყრმის მიწვევდენ თითქოსდა აკვანს,
მძიმე წამები კვადრატული ყუთების შიგნით –
ის ცარიელი ოთახები რომ ირწნოდა.

რამდენს შევიძენ და შევიძლებ საკუთარ სუნთქვით,
რკინის კვირტებზე კვირტებს გაშლის ქარი და ქურა,
ჭრილობის ბუტკო შეინახავს ნაყოფს ერთვულად,
ლიანდაგების დანის კვერთხით კვეთს მრუდე ბილიკს –
ჩემი ბედის კერს – მოდი, იმეი სიყვარულიდან.

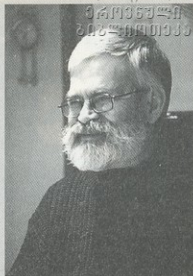
ცისარტყლა კველი ბაღის ზამოთ

მიცვალებულთა წმინდა სულების შარავანდედი
ნათებად ადგას მიტოვებულ ბაღის ხეივნებს
და უკვრით ხეებს, ჩურჩულებენ, წმინდანებშაო
მინის საწოლში ფესვებზე ძილი როგორ შეიძლებს?

რა ესიზმრებათ გარდასული ცხოვრების ლანდებს
იქნებ წარსული, ან მომავლის დააქვთ ხილვები?
რანი ვიყავით, სად ვიქნებით ან ახლა სად ვართ,
ვის მოედება აღისფერი ცეცხლი მზილებით?

შემოდგომა – ყველაფერი ტრიალებს წრეზე,
ფესვებში დგება და გუბდება ფოლადის წყალი
და აღსარებას ერთუროს უმხელს ათასი ბნელი.
ყოველი ფესვის სარცელთან დგას ცეცხლის სითხე

საუკუნოვან ბაღის ბრწყინავ შარავანდედში
შემოდგომის ყვავილობაა, ნათელს რომ იღებს.

თარგმნა მარიამ ნიკლაურმა

დემარსი უსარიან გემარეხლად როცა მივირთმავ

გამონერვილმა სამოთხიდან, ხელი მიყვავი
უმნიფებელი აკრძალულის წყვეტას და ჭამას.
ენწყვეტილი, რამდენსაც მიენვდებოდი...

მომბადლებლო!
დამიკავი ხილვებისაგან,
სადაც დგანან მოსახდენები,
რომელთა შიშს ვერ განვასხვავებ
სიბრმავისფერი შიშებისაგან.

ვინ არის ღირსი, ტრაპეზიდან აიღოს სესხად
პურ-ღვინიანი სინამდვილის კოდექსები?!
თუ ჩემი სისხლი კვლავ გახდება მარილიანი.

ამ რწმენის ირგვლივ დაგროვილი ქაღალდებიდან
გზის გამკვლევითვის მეცხადება იგივე შიში.

თან ვერ ნაიღებთ, რაც არ გვეკუთვნის,
კომპიუტერის კლავიშებზეც არ რჩება კვალი
გამოვლილი ანაბეჭდების.

დილითვე მესმის სოდუს ქუჩის რეკვიმებიდან
ტროლეიბუსი როგორ ცდილობს თავისი ხემით
ის ხმა გამოსცეს, რასაც მტერისგან შუშის მწმენდავი
აკეთებს ხელით.

სულგრძელი რიგით შევიმეცნებ ჩემს სამყაროში
საგანთა წესრიგს.
მათ უნესრიგოდ მიმოქცევას სავეს ოთახში,
დამქნარ ფოთილთა შორის მყოფი ვაშლის თესლივით,
რომელსაც მოსდგამს ერთი ევროსთან ყოფა და ტკობა,
ამადეუსის ნორჩი პროფილით.

ვერც ამ ზაფხულში დავამღერე...
ხიდიდან მაინც მოვისწოდი, რომ დამცდენოდა ერთი სურვილი.

ზღვა მუდამ მრევას ნაფოტივით ნაპირისაკენ,
დასახრწობადაც არ მქონია კაპიკის ფასი.

უთავშესაფრომ...
საქმე, რომელსაც ეწოდება დიდი გზისათვის გამზადება –
ნივთების შეკვრა, გამოვიტყვი მას შემდეგ, რაც ვენბა დავარქე.

ტროლეიბუსის ფანჯრებს მოსდევს ქალაქგარეთაც,
სამოთხის ბაღში გადაბტომის მსგავსი სურვილით,
არქიტექტურა რეკვიმით და პარტიტურით.

ეს ერთი ტოტიც მომანეწენი,
შემინდე ცოდვა ერთი ნაყოფის,
სიახლოვისთვის სად ვიპოვო ამ ცოდვის გარდა
ხელწასაჭიდი.

დონატას პეტროშისი

შუასო საშუარავი

აქ აღარც ახსოვთ გამარჯვება ჩემი და მაინც,
თავს ვსაყვედურობ დამთრგუნველი წაგების გამო.
მათსავით ფერთილობი,
ვინც საკუთარი არსებობის მისადაგებას
ცდილობს ყოფის მრავალ ფორმასთან,
ცხოვრება უკეთ რომ შემოირგოს.
ვერ ვიტყვი, წილად მერგო ნებაზე
მემგნებინა სიტყვით ლექსები.
თვალის ჩაკვრაც კი ვერ დავასწარი
ჩემკენ დაძრული ბავშვობის ხანას
მუჭა ირისის საფასურად მთის წვერზე ამაქვს
მძიმე ჩანთა, დანყვითი კლასიდან დღემდე.
რეველიც თან მაქვს, სადაც ვინერ

ყველა შემთხვევას

მოსალოდნელი შემთხვევისათვის:
ვთქვით, როგორ უნდა გავიფუჭო დღე, კვირა,
ანდა მთელი ცხოვრების გზა-ნახევარი.

შენ ხარ ყველაზე უკეთესი შემთხვევათაგან,
ვისაც შემძლო გზად გადავყვოდი.

ვზივარ, ოდესღაც მოთაფლული ენით მქებელი,
შენდამი ლტოლვის გაზეთ-გაზეთი გამშუქებელი.
შენა ხარ ჩემი ხსენის არმია, რადგან ყოველთვის
შეგეძლო ჩემი დარწმუნება;

გამოგვეყავნე მონაწილედ

ამ უსასრულო წარმოდგენაში,
სადაც არავის აღარ ახსოვს როდის გამრიცხეს:
საკონცერტო პროგრამებიდან, შრომის ბირჟიდან,
პასპორტიდან...

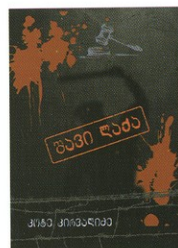
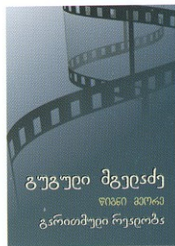
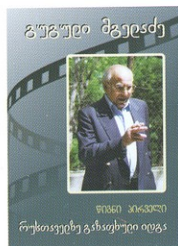
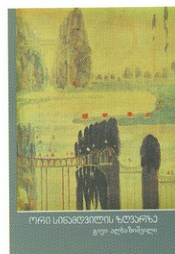
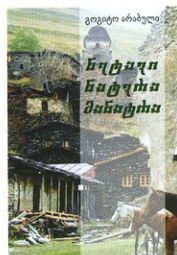
მშვიდად მითხრობდი; ტელეფონის წიგნი

დანომრილს,

როგორ მეძებდი საუბრების გასაგრძელებლად,
რომ მზად იყავი ამ უფასო ხელშეკრულებით
გესმინა ჩემთვის, ოცდახუთი და მეტი წელი.

თარგმნა დავით რობაქიძე

გამომცემლობა „საუნჯის“ ახალი წიგნები

۳۶۳۴

۱۵۹۵۶۷

NEW

ISSN 0334-9848

 9 770134 984002